ARTURO
PÉREZ-REVERTE

Clubul Dumas

Arturo Pérez-Reverte

CLUBUL DUMAS

sau

Umbra lui Richelieu

Traducerea de

MIHAI CANTUNARI

POLIROM
2004

Pentru Cala, fiindcă m-a
aruncat pe câmpul de luptă.

Scăpărarea fulgerătoare de lumină proiectă silueta spânzuratului pe perete. Atârna nemișcat de o lampă în mijlocul salonului, și pe măsură ce fotograful se mișca în jurul lui declanșându-și aparatul, umbra provocată de flashuri se decupa succesiv pe tablouri, vitrine cu porțelanuri, rafturi cu cărți, perdele acoperind marile ferestre înalte în spatele cărora cădea ploaia.

Judecătorul de instrucție era tânăr. Avea părul rar, zbârlit și încă ud, ca și pardesiul de gabardină pe care și-l ținea pe umeri în timp ce îi dicta procesul-verbal și alte acte de constatare secretarului ce scria așezat pe sofa, cu mașina de scris portabilă pe un scaun. Țăcănitul clapelor puncta vocea monotonă a judecătorului și comentariile șușotite ale polițiștilor mișcându-se prin încăpere:

— …În pijama, cu un halat deasupra. Cordonul acestuia a provocat moartea prin strangulare. Cadavrul are mâinile legate în partea anterioară a trupului cu o cravată. În piciorul stâng are un papuc, pe când cel drept este gol...

Judecătorul atinse piciorul încălțat al mortului și corpul se roti puțin, încet, la capătul cordonului întins de mătase, care îi unea gâtul de locul de ancorare a lămpii în tavan. Mișcarea se produse de la stânga la dreapta, apoi în sens invers și cu o durată tot mai scurtă până se centră iar în poziția inițială, ca un ac magnetic care își regăsește nordul după o mică oscilație. Îndepărtându-se, judecătorul se dădu la o parte ca să se uite un polițist în uniformă care, sub cadavru, căuta amprente. Era o vază spartă pe jos și o carte deschisă la o pagină subliniată cu creionul roșu. Cartea era un exemplar vechi din Vicontele de Bragelonne, *o ediție ieftină legată în pânză. Aplecându-se peste umărul agentului, judecătorul aruncă o privire textului însemnat:*

„— M-au vândut, murmură. S-a aflat totul!

— Totul se află până la urmă, replică Porthos, care nu știa nimic."

Îl puse pe secretar să ia notă de cele subliniate, dispuse ca și cartea să fie inclusă printre probele instrucției preliminare și se apropie de un bărbat înalt care fuma lipit de pervazul unei ferestre deschise.

— Cum vi se pare ? îl întrebă când ajunse lângă el.

Bărbatul cel înalt avea insigna de polițist atârnând de un buzunar al bluzonului de piele. Întârzie cu răspunsul exact cât să-și termine țigara dintre degete, înainte de a o arunca pe fereastră fără să se uite după ea.

— Când e alb și mi se aduce la sticlă, știu că-i lapte - răspunse în sfârșit, criptic, dar nu chiar într-atât încât judecătorul să nu schițeze un zâmbet; spre deosebire de polițist, el chiar privea strada, unde continua să plouă cu furie.

Cineva deschise o ușă în cealaltă parte a casei, și rafala de aer îl stropi cu picături fine de apă pe față.

— Închideți ușa aceea - ordonă fără să se întoarcă.

Apoi i se adresă iar polițistului:

— Există omucideri deghizate in sinucideri.

— Și viceversa, nuanță liniștit celălalt.

— Ce ziceți de mâini și de cravată?

— Uneori se tem să nu se răzgândească în ultima clipă... Altfel, le-ar avea legate la spate.

— Asta nu schimbă lucrurile, se împotrivi judecătorul. Cordonul e fin și rezistent. Când i-a fugit sau i s-a luat sprijinul de sub tălpi, nici cu mâinile libere nu mai putea face nimic.

— Orice e posibil. Autopsia ne va spune mai multe.

Judecătorul se mai uită o dată la cadavru. Agentul ocupat cu amprentele se ridică greoi cu cartea în mână.

— E ciudată chestia cu pagina asta.

Polițistul înalt ridică din umeri.

— Eu nu prea citesc, zise. Însă Porthos ăsta era unul din personajele acelea, nu?... Athos, Porthos, Aramis și d'Artagnan - numără cu arătătorul pe degetele celeilalte mâini și, terminând, se opri gânditor. E caraghios. Mereu m-am întrebat de ce se numesc cei trei mușchetari, când de fapt sunt patru.

VINUL DE ANJOU

„Cititorul să fie pregătit să asiste
la cele mai sinistre scene."

E. Sue, *Misterele Parisului*

Mă numesc Boris Balkan și cândva am tradus *Mănăstirea din Parma.* În plus, criticile și recenziile semnate de mine apar în suplimente literare și reviste din jumătate de Europă, organizez cursuri despre scriitori contemporani la universitățile de vară și am câteva cărți editate pe tema romanului popular din secolul al XIX-lea. Teamă mi-e că nu-i nimic spectaculos în asta, mai cu seamă în vremurile acestea când sinuciderile se deghizează în omucideri, romanele sunt scrise de doctorul lui Roger Ackroyd și cam prea multă lume se străduiește să publice două sute de pagini despre pasionantele trăiri pe care le încearcă privindu-se în oglindă.

Dar să ne limităm la istoria noastră.

L-am cunoscut, pe Lucas Corso când a venit să mă vadă, cu *Vinul de Anjou* sub braț. Corso era un mercenar al bibliofiliei; un vânător de cărți pe contul altora. Asta include degete murdare și exprimare facilă, reflexe bune, răbdare și mult noroc. De asemenea, o memorie prodigioasă, în stare să localizeze cu precizie cotlonul prăfuit al prăvăliei de vechituri unde doarme exemplarul acela pentru care se plătește o avere. Clientela lui era selectă și redusă: vreo douăzeci de librari din Milano, Paris, Londra, Barcelona sau Lausanne, din cei ce nu vând decât după catalog, merg la sigur cu investițiile și nu

manevrează niciodată mai mult de cincizeci de titluri odată; aristocrați ai incunabulului, pentru care pergament în loc de velin, sau trei centimetri în plus la margine de pagină înseamnă mii de dolari. Șacali ai lui Gutenberg, pești piraña ai târgurilor de antichități, lipitori ai licitațiilor, sunt capabili să-și vândă mama pentru o ediție princeps; dar își primesc clienții în saloane cu sofale de piele, cu vederi ale Domului ori ale lacului Constanța, și nicicând nu-și pătează mâinile, nici conștiința. Pentru asta există tipi precum Corso.

A lepădat de pe umăr o tașcă de pânză groasă și a lăsat-o pe jos, lângă pantofii Oxford nelustruiți, înainte de a rămâne cu ochii pe portretul înrămat al lui Rafael Sabatini pe care îl țin pe birou, alături de stiloul de care mă folosesc la corectarea articolelor și șpalturilor. Asta mi-a plăcut, fiindcă alți vizitatori nu prea îi dau atenție, luându-l drept vreo rudă bătrână. Îi pândeam reacția și am observat că zâmbea pe jumătate, așezându-se: o mutră juvenilă, de iepure la colț de stradă; din cele ce-și câștigă imediat bunăvoința necondiționată a publicului în orice film de desene animate. Cu timpul, am aflat că știa să surâdă și ca un lup nemilos și costeliv și că-și putea alege cu mare ușurință expresia în funcție de împrejurări; dar asta s-a întâmplat mult mai târziu, în momentul acela părea convingător, așa că am hazardat o parolă:

— S-a *născut cu harul râsului* - am citat, arătând spre portret - *și cu senzația că lumea e nebună...*

L-am văzut dând încet din cap, cu un gest lent și afirmativ, și am simțit pentru el o simpatie complice pe care, în ciuda tuturor celor întâmplate după aceea, încă i-o păstrez. Scosese de undeva nu pachetul întreg, ci o țigară fără filtru, la fel de șifonată ca vechiul lui pardesiu și pantalonii de catifea. O învârtea între degete, observându-mă prin ochelarii cu ramă de oțel strâmbi pe nas; cu părul, care începuse să-i încărunțească, atârnându-i nepieptănat pe

frunte. Cealaltă mână odihnea, ca și cum ar fi ținut în ea patul unui pistol ascuns, într-unul din buzunare: pungi enorme, deformate de cărți, cataloage, hârtii și - asta tot mai târziu am aflat-o - un recipient plat, plin cu gin Bols.

— ...*Și ăsta i-a fost tot avutul pe lume* - completă cu ușurință citatul, înainte de a se lăsa pe spate în fotoliu și a zâmbi din nou. Deși, ca să fiu cinstit, îmi place mai mult *Căpitanul Blood.*

Am ridicat stiloul în aer ca să-l mustru, sever.

— Rău faceți. *Scaramouche* este pentru Sabatini același lucru cu *Cei trei mușchetari* pentru Dumas - schițai un scurt gest omagial în direcția portretului. S-a născut cu harul râsului... Nu există în istoria foiletonului de aventuri două rânduri de început comparabile cu acestea.

— Poate aveți dreptate - admise el după o aparentă reflecție, și atunci puse manuscrisul pe birou, în mapa lui protectoare cu folii de plastic, una de fiecare pagină. Și e o coincidență că ați pomenit de Dumas.

Împinse mapa spre mine, întorcând-o astfel încât să-i pot vedea conținutul. Toate paginile erau scrise în franceză pe o singură față și existau două soiuri de hârtie: una albă, deja îngălbenită de timp, și alta albastră-pal cu pătrățele fine, și ea marcată de trecerea anilor. Fiecărei culori îi corespundea un scris diferit, deși cel de pe hârtia albăstruie - trasat cu cerneală neagră - figura și pe paginile albe, în chip de adnotări posterioare redactării originare, a cărei ortografie era mai măruntă și mai ascuțită. Erau cu totul cincisprezece pagini, și unsprezece erau albastre.

— Ciudat - am ridicat ochii spre Corso; mă observa cu o privire calmă, care îi fugea de la mapă la mine și de la mine la mapă. Unde ați găsit asta?

Se scarpină pe o sprânceană, calculând desigur în ce măsură informația pe care urma să mi-o ceară îl obliga la împărtășirea

acestui tip de amănunte. Rezultatul fu o a treia mutră, de astă dată de iepure nevinovat. Corso era un profesionist.

— Pe-aici pe undeva. Clientul unui client de-al meu.

— Înțeleg.

Marcă o scurtă pauză, prudent, în afară de precauție și rezervă, prudența înseamnă șiretenie. Iar asta o știam amândoi.

— Sigur că - adăugă - vă voi spune nume, dacă mi le cereți.

I-am răspuns că nu era necesar, și asta a părut să-l liniștească. Și-a potrivit mai bine ochelarii cu un deget, înainte de a-mi cere părerea despre materialul pe care îl țineam în mâini. Nerăspunzându-i imediat, am frunzărit paginile manuscrisului până am ajuns la prima dintre ele. Titlul era trasat în majuscule, cu trăsături mai groase: *LE VIN D'ANJOU.*

Am citit tare primele rânduri:

> *Après de nouvelles presque désespérées du roi, le bruit de sa convalescence commençait à se répandre dans le camp...*

Nu mi-am putut stăpâni un zâmbet. Corso a făcut un gest de încuviințare, invitându-mă să-mi dau verdictul.

— Fără nici o îndoială - spusei, asta-i din Alexandre Dumas, tatăl. *Vinul de Anjou:* capitolul patruzeci și ceva, așa-mi amintesc, din *Cei trei mușchetari.*

— Patruzeci și doi - confirmă Corso. Capitolul patruzeci și doi.

— E originalul?... Manuscrisul autentic al lui Dumas?

— De aia sunt aici. Ca să-mi spuneți.

Am ridicat nițel din umeri, încercând să evit o responsabilitate care mi se părea excesivă.

— De ce eu?

Era o întrebare tâmpită, din cele ce slujesc doar la câștigat timp. Lui Corso îi sună probabil a falsă modestie, din moment ce își

reprimă o schimă de nerăbdare.

— Sunteți un expert - replică, mai sec. Nu numai că sunteți cel mai influent critic literar din țară, dar știți absolut totul despre romanul popular din secolul al XIX-lea.

— Ați uitat de Stendhal.

— N-am uitat. V-am citit traducerea *Mănăstirii din Parrna.*

— Ia te uită! Mă măguliți.

— Nici gând. O prefer pe cea a Consuelei Berges.

Am zâmbit amândoi. Continua să-mi placă și începusem să-i dibui stilul.

— Îmi cunoașteți cărțile? m-am aventurat.

— Câteva. *Lupin, Raffles, Rocambole, Holmes,* de exemplu. Sau studiile despre Valle-Inclán, Baroja și Galdós. Ca și *Dumas: urma unui gigant.* Ori eseul dumneavoastră despre *Contele de Monte-Cristo.*

— Ați citit toate cărțile astea?

— Nu. Faptul că lucrez cu cărți nu presupune și obligația de a le citi.

Mințea. Sau exagera, cel puțin, aspectul negativ al chestiunii. Omul ăsta se încadra în genul conștiincios; înainte de a veni să mă vadă aruncase o privire peste tot ce putuse găsi despre mine. Era unul dintre cititorii aceia „frenetici" care devorează hârtie tipărită din cea mai fragedă copilărie; în cazul - puțin probabil - că la un moment dat copilăria lui Corso ar fi meritat calificativul de fragedă.

— Înțeleg - am răspuns, ca să zic și eu ceva.

S-a încruntat oleacă, verificând dacă a uitat ceva, apoi și-a scos ochelarii, a aburit cu suflarea lentilele și a început să le șteargă cu o batistă foarte mototolită pe care a extras-o din insondabilele buzunare ale pardesiului. Sub falsa aparență de debilitate pe care i-o dădea haina aceea prea mare, cu incisivii lui de rozător și cu aeru-i liniștit, Corso era solid ca o cărămidă încăpățânată. Avea trăsături ascuțite și precise, pline de unghiuri, împrejmuind niște ochi atenți,

mereu dispuși să exprime o nevinovăție primejdioasă pentru cel ce s-ar fi lăsat sedus de ea. Uneori, mai ales când ședea nemișcat, dădea impresia că e mai neîndemânatic și mai lent decât era în realitate. Aparținea tipului aceluia de indivizi lipsiți de apărare, cărora bărbații le oferă tutun, barmanii - un păhărel în plus pe gratis, iar femeile - adopțiune imediată. Iar mai apoi, când îți dădeai seama cu cine ai de-a face, era prea târziu: individul era deja la dracu'-n praznic, scrijelind încă o crestătură pe răbojul lui.

— Să revenim la Dumas - sugeră, pe când arăta cu ochelarii spre manuscris. Cineva în stare să scrie cinci sute de pagini despre el ar trebui să recunoască, aflat înaintea originalelor, un aer familiar... Nu credeți?

Am pus o mână pe paginile protejate de foliile de plastic, cu devoțiunea pe care un preot ar arăta-o față de sacrele odoare din altar.

— Teamă mi-e că o să vă dezamăgesc, dar nu simt nimic.

Am pufnit amândoi în râs. Corso avea un râs special, aproape între dinți: cel al cuiva nesigur dacă interlocutorul lui și cu el râd de același lucru. Un râs nesincer și distant, cu ceva insolent în el; genul care rămâne plutind în aer mult timp până să dispară, chiar și atunci când proprietarul lui a părăsit de mult încăperea.

— Să începem cu începutul - am precizat... Manuscrisul e al dumneavoastră?

— V-am spus dinainte că nu. Un client de-al meu l-a achiziționat de curând și e intrigat că nimeni până acum n-a auzit vorbindu-se de acest capitol original și complet din *Cei trei mușchetari...* Dorește o autentificare în regulă, și de asta mă ocup eu.

— Mă mir că vă ocupați de treburi totuși mărunte - era adevărat; și eu auzisem încă mai demult de Corso și de obiectul preocupărilor lui. La urma urmei, Dumas, în ziua de azi...

Nu mi-am sfârșit vorba, lăsând-o în suspensie cu un zâmbet de

amărăciune complice; dar Corso nu-mi juca în strună, ci rămase în defensivă:

— Clientul meu mi-e și prieten - precizează, neutru. E vorba de un serviciu personal.

— Înțeleg, dar nu știu dacă vă pot ajuta. Am văzut câteva originale, iar acesta ar putea fi autentic; însă a mă pronunța cu tărie e cu totul altceva. Pentru asta aveți nevoie de un bun grafolog... Cunosc unul excelent la Paris: Achille Replinger. Are o librărie specializată în autografe și documente istorice in apropiere de Saint-Germain-des-Prés... Expert în autori francezi din secolul al XIX-lea, om încântător și bun prieten de-al meu - arătai spre una dintre ramele atârnate pe perete. Scrisoarea asta a lui Balzac el mi-a vândut-o, acum câțiva ani. Extrem de scump, desigur.

Am scos agenda ca să copiez adresa, apoi am adăugat și cartea mea de vizită cu câteva cuvinte recomandându-l pe Corso. El a băgat-o într-un portofel uzat, plin de notițe și hârtii, înainte de a extrage din pardesiu un bloc și un creion din cele cu gumă la capăt. Guma era ronțăită, ca a unui școlar.

— Pot să vă întreb câte ceva?

— Bineînțeles.

— Știați de existența vreunui capitol autograf complet din *Cei trei mușchetari?*

Am negat din cap înainte de a răspunde, pe când înșurubam la loc căpăcelul Montblanc-ului.

— Nu. Această operă a apărut în fascicule în *Le Siècle,* între martie și iulie 1844... De îndată ce textul era cules de un tipograf, manuscrisul original lua calea coșului de gunoi. Cu toate acestea, niște fragmente s-au păstrat; le puteți consulta într-o addendă a ediției Garnier din 1968.

— Patru luni e puțin - Corso molfăia capătul creionului, gânditor -. Dumas a scris rapid.

— Pe vremea lui toți lucrau așa. Stendhal și-a compus *Mănăstirea* în șapte săptămâni. Oricum, Dumas se folosea și de colaboratori: *negri,* în jargonul meseriei. Cel al *Mușchetarilor* se numea Auguste Maquet... Au lucrat împreună și la continuarea din *După douăzeci de ani,* și la *Vicontele de Bragelonne*, care încheie ciclul. De asemenea, la *Contele de Monte-Cristo* și la alte câteva romane... Pe astea negreșit că le-ați citit și dumneavoastră, bănuiesc.

— Sigur. Ca toată lumea.

— Ca toată lumea de pe vremuri, vreți să ziceți - răsfoiam cu respect paginile manuscrisului... E departe epoca aceea când semnătura lui Dumas înmulțea nemăsurat tirajele și îi îmbogățea pe editori. Aproape toate romanele lui au apărut așa, în fascicule, cu *urmare în numărul viitor* în josul paginii finale, iar publicul rămânea cu sufletul la gură până la apariția capitolului următor... Dar știți prea bine toate astea.

— Nu face nimic. Continuați, vă rog.

— Ce să vă mai spun? În romanul foileton clasic, cheia succesului e simplă: eroul, eroina au calități sau trăsături care îl obligă pe cititor să se identifice cu el sau ea... Dacă asta se întâmplă și azi cu telenovelele, închipuiți-vă efectul, în acea epocă fără radio, fără televiziune, asupra unei burghezii lacome de surprize și divertisment, prea puțin exigentă la capitolul calitate formală și bun gust... Așa a înțeles geniul lui Dumas că stau lucrurile, și cu o savantă alchimie a fabricat un produs de laborator: câteva picături din substanța aceea, alte câteva din ailaltă, plus talentul lui. Rezultatul: un drog care crea dependență - arătai spre pieptul meu, nu fără mândrie. Care încă mai creează.

Corso lua note. Cârcotaș și exigent, lipsit de scrupule și mortal ca o năpârcă neagră, avea să-l definească mai târziu unul din cunoscuții lui, când s-a aflat ce rol jucase în toată daravera aceea. Avea un fel cu totul special de a se situa în fața celorlalți, de a privi

prin ochelarii lui strâmbi și de a aproba rar cu o anume îndoială rezonabilă și bine intenționată; cam ca o curvă patentă suportând, tolerantă, un sonet despre Cupidon. De parcă ți-ar fi lăsat posibilitatea de a rectifica, înainte ca totul să devină definitiv. După o vreme se opri, ridicând capul.

— Dar dumneavoastră nu va limitați cercetările doar la romanul popular. Sunteți un critic cunoscut și pentru alte activități... - păru să șovăie în căutarea termenului. Mai serioase, însuși Dumas își definea operele drept literatură facilă... Asta cam sună a dispreț față de public.

Fenta aceea mi-l situa foarte bine pe interlocutor; era una din semnăturile lui, ca valetul - cartea de joc - al lui Rocambole lăsat la locul faptei. Punea problema de sus și de departe, aparent neimplicându-se, însă hărțuindu-te apoi cu mici atacuri de gherilă. Cineva pe care l-ai iritat vorbește, aduce argumente și justificări, asta însemnând un spor de informație pentru adversar. Chiar și așa, sau poate tocmai de aceea, pentru că nu mă născusem nici eu de ieri, de azi, ci îi înțelegeam tactica, tot m-am simțit iritat:

— Nu cădeți în locuri comune - i-am răspuns, nerăbdător. Foiletonul a produs multă maculatură, dar Dumas era deasupra acestor mărunțișuri... În literatură, timpul este un naufragiu în care Dumnezeu Și-i recunoaște pe ai Săi; vă desfid să-mi citați eroi de ficțiune care să supraviețuiască cu vigoarea lui d'Artagnan și a amicilor lui, cu excepția, poate, a lui Sherlock Holmes de Conan Doyle... Ciclul *Mușchetarilor* constituie negreșit un tipic roman-foileton de capă și spadă; veți găsi în el toate păcatele genului. Dar e totodată un foileton ilustru, cu mult peste nivelurile obișnuite ale acestor producții. O istorie de prietenie și aventuri care își păstrează prospețimea în pofida schimbării gusturilor și a cretinului discredit în care a căzut acțiunea. S-ar părea că, de la Joyce încoace, ar trebui să ne resemnăm și să ne mulțumim cu Molly Bloom, renunțând la

Nausicaa de după naufragiu, cea de pe plajă... N-ați citit niciodată lucrarea mea *Vineri sau busola plicticoșilor*?... Păi, domnul meu, dacă e vorba de *Ulise*, dă-mi voie să rămân la cel al lui Homer.

Am ridicat puțin tonul la aceste cuvinte, pândind reacția lui Corso. Zâmbea pe jumătate fără a se da bătut, însă eu îmi aminteam de expresia ochilor lui când i-l citasem pe Scaramouche, așa că mă simțeam pe calea cea bună.

— Știu la ce vă referiți - zise în sfârșit. Opiniile dumneavoastră sunt cunoscute și polemice, domnule Balkan.

— Opiniile mele sunt cunoscute fiindcă m-am zbătut să le fac așa. Cât despre disprețul față de public, după cum v-ați exprimat adineauri, poate nu știți că autorul *Celor trei mușchetari* a participat la lupte de stradă în timpul revoluțiilor din 1830 și 1848 și i-a trimis arme, plătindu-le din buzunarul său, lui Garibaldi... Nu uitați că tatăl lui Dumas era un cunoscut general republican... Omul nostru era plin de dădea pe dinafară de dragoste pentru popor și libertate.

— Deși respectul lui față de rigurozitatea faptelor era relativ.

— Asta nici nu mai contează. Știți ce le răspundea celor care îl acuzau că violează Istoria? *„Da, e adevărat, o siluiesc. Dar îi fac copii frumoși."*

Am lăsat stiloul pe masa de lucru și m-am ridicat, apropiindu-mă de vitrinele pline cu cărți care acoperă pereții biroului meu. Am deschis una din ele ca să aleg un volum legat în piele de culoare închisă.

— Ca toți marii imaginativi - am adăugat, Dumas era în felul lui un potlogar... Contesa Dash, care l-a cunoscut bine, spune în memoriile ei că era de ajuns ca el sa deschidă gura și să povestească o anecdotă apocrifă, pentru ca minciuna aceea să treacă drept istorică... Să-l luăm pe cardinalul Richelieu: a fost cel mai mare om al epocii sale; însă după ce a trecut prin înșelătoarele mâini ale lui Dumas, imaginea lui ne parvine deformată și sinistră, cu toate

trăsăturile unui ticălos... - m-am întors spre Corso cu tomul în mână. Cunoașteți cartea asta?... A scris-o Gatien de Courtilz de Sandras, un mușchetar care a trăit pe la sfârșitul veacului al XVII-lea. Sunt memoriile lui d'Artagnan, cel autentic: adică Charles de Batz-Castelmore, făcut conte d'Artagnan. Un gascon născut în 1615 care, într-adevăr, a fost mușchetar; numai că n-a trăit pe vremea lui Richelieu, ci a lui Mazarin. A murit în 1673 la asediul cetății Maastricht, când, aidoma omonimului său fictiv, tocmai primea bastonul de mareșal... După cum vedeți, violurile lui Alexandre Dumas au rodit superbe vlăstare... Pe obscurul gascon din carne și oase, de al cărui nume Istoria nu-și aducea aminte, geniul romancierului l-a preschimbat într-un uriaș demn de legendă.

Corso stătea cuminte în fotoliul lui, ascultând. I-am pus cartea în mână și a răsfoit-o cu interes și mare grijă. Dădea paginile încet, abia mângâindu-le cu buricul degetelor, neatingând decât marginea fiecărei foi. Din când în când se oprea la un nume sau la un capitol. Dinapoia lentilelor, ochii lui acționau sigur și rapid. La un moment dat, s-a oprit ca să-și noteze datele în bloc notes: „*Mémoires de M. d'Artagnan*, G. de Courtilz, 1704, P. Rouge, 4 volume in-12°, ediția a 4-a". Apoi a închis cartea și m-a privit lung.

— Dumneavoastră ați zis-o: era un șnapan.

— Da - am admis în timp ce mă așezam la loc, însă genial. Acolo unde alții s-ar fi mulțumit să plagieze, el a construit o lume romanescă ce stă în picioare până și-n ziua de azi... *„Omul nu fură, ci cucerește"*, obișnuia să repete... *„Face din fiecare provincie pe care se înstăpânește o anexă a imperiului său: îi impune legile lui, o populează cu teme și personaje, își întinde sceptrul asupra ei..."*. Ce altceva e creația literară?... În cazul lui, istoria Franței a oferit filonul. Trucul era formidabil: respecți rama și alterezi tabloul, jefuiești fără scrupul tezaurul ce ți se oferă... Dumas transformă personajele principale în secundare, cei ce au stat umil în planul al doilea se trezesc

protagoniști, și umple pagini întregi cu incidente care în cronica reală ocupă două rânduri... N-a existat niciodată pactul de amiciție dintre d'Artagnan și confrații lui, printre altele fiindcă nici nu s-au cunoscut între ei... Tot așa, n-a fost nici un conte de La Fère, sau mai bine zis au fost mulți, dar nici unul nu s-a numit Athos. Totuși Athos a existat; se numea Armand de Sillègue, senior de Athos, și a murit într-un duel înainte ca d'Artagnan să intre în rândurile mușchetarilor regelui... Aramis a fost Henri d'Aramitz, scutier, abate laic în seneșalatul de Oloron, înrolat în 1640 printre mușchetarii conduși de unchiul său. A sfârșit retrăgându-se la moșiile lui, cu nevastă și patru copii. Cât despre Porthos...

— Să nu-mi spuneți că a fost și un Porthos.

— A fost. S-a numit Isaac de Portau și precis l-a cunoscut pe Aramis, sau Aramitz, fiindcă s-a înrolat la mușchetari la trei ani după acesta, adică în 1643. Cronica spune că a murit înainte de vreme: de boală, în război sau în vreun duel, ca Athos.

Corso bătu ușurel darabana cu degetele pe *Memoriile* lui d'Artagnan și clătină lin din cap. Zâmbea.

— Dintr-un moment în altul o să-mi spuneți că a fost și o Milady...

— Exact. Numai că n-o chema Anne de Brieul, nici Charlotte Backson și nici n-a fost contesă de Winter. Nu era nici înfierată cu floarea de crin pe umăr, dar a fost cu adevărat agenta lui Richelieu. Se numea contesa de Carlylle și i-a furat într-adevăr doi eghileți de diamante, la un bal, ducelui de Buckingham... Nu faceți mutra asta. Găsim totul povestit de La Rochefoucauld în memoriile sale. Iar La Rochefoucauld era un om foarte serios.

Corso se uita fix la mine. Nu părea genul de om pe care să-l uimești ușor, și cu atât mai puțin în domeniul cărților; însă părea impresionat. Mai târziu, când l-am cunoscut mai bine, am ajuns să mă întreb dacă admirația lui era sinceră, sau doar una din

îmbârligatele lui subtilități profesionale. Acum, când totul s-a sfârșit, cred că pot fi sigur: eu eram o sursă în plus de informație, iar Corso mă lăsa să zburd în domeniul meu preferat, așa cum fac copiii lăsând sfoară zmeului de hârtie.

— Toate astea sunt foarte interesante - zise el.

— Dacă ajungeți la Paris, Replinger vă va povesti mult mai multe decât mine - am privit originalul de pe birou... Deși nu știu dacă acest manuscris compensează cheltuielile unei călătorii... Cât poate valora capitolul acesta pe piață?

Molfăi din nou capătul creionului, schițând un gest sceptic:

— Nu mult. De fapt, merg pentru o altă treabă.

Am surâs cu o tristețe complice. Printre puținele mele bunuri se număra un *Quijote* tipărit de Ibarra și un Volkswagen. Bineînțeles că automobilul m-a costat mai mult decât cartea.

— Știu la ce vă referiți - am spus, pe un ton de solidaritate.

Corso făcu un gest care putea fi luat drept unul de resemnare. Incisivii lui de rozător apăreau în strâmbătura-i acidă:

— Până când s-or sătura japonezii de Van Gogh și de Picasso - sugeră - și vor începe să investească în cărți rare.

M-am lăsat pe spătar, scandalizat.

— Să ne ferească Dumnezeu de așa ceva.

— Asta spuneți-o pentru dumneavoastră - mă privea șiret prin ochelarii lui strâmbi. Eu sper să mă căpătuiesc, domnule Balkan.

Puse bloc notesul în buzunarul pardesiului în timp ce se ridica, atârnându-și de umăr tașca de pânză. Nu m-am putut opri să nu-l măsor atent, izbit fiind de aspectul lui echivoc-liniștit, cu ochelarii aceia metalici în echilibru nestatornic pe nas. Mai târziu am aflat că locuia singur, printre cărți proprii și străine; că în afară de vânător cu simbrie era expert în jocuri de simulare napoleonice, capabil să reproducă pe o tăblie sau planșetă, din memorie, ordinea exactă de bătălie din ajunul înfruntării de la Waterloo: o înzestrare familiară,

cam ciudată, pe care chiar mult timp după aceea tot n-am ajuns s-o înțeleg pe de-a întregul. Trebuie să recunosc că, evocat astfel, Corso nu pare câtuși de puțin atrăgător. Și totuși, supunându-mă rigorii cu care povestesc istoria aceasta, se cuvine să precizez că în aspectul lui stângaci, tocmai în neîndemânarea aceea ce putea fi - nu știu cum reușea performanța - totodată caustică și lipsită de apărare, ingenuă și agresivă, exista acel ceva pe care femeile îl numesc *cârlig* și bărbații *simpatie.* Sentiment pozitiv care se evaporă când ne pipăim buzunarul și constatăm că tocmai ni s-a șterpelit portofelul.

Corso și-a recuperat manuscrisul, iar eu l-am condus la ieșire. S-a oprit să-mi strângă mâna în vestibul, unde portretele lui Stendhal, Conrad și Valle-Inclán privesc de sus cu severitate, ori de câte ori se deschide ușa, la cumplita litografie pe care vecinii de etaj, cu tot votul meu împotrivă, au hotărât acum câteva luni s-o atârne pe palier.

Abia atunci mi-am făcut curaj să-mi formulez întrebarea:

— Vă mărturisesc că sunt foarte curios să aflu unde ați găsit asta.

S-a oprit, nehotărât, înainte de a răspunde. Cumpănea, negreșit, avantajele de a spune sau a tăcea, însă eu îl primisem amabil, deci îmi era întrucâtva dator. Pe deasupra, s-ar fi putut să mai aibă nevoie de mine, așa că nu avea de ales.

— Poate că-l cunoașteți - răspunse până la urmă. Manuscrisul a fost cumpărat de clientul meu de la un anume Taillefer.

Mi-am permis o mutră surprinsă, dar fără să exagerez.

— Enrique Taillefer?... Editorul?

Privirea îi rătăcea prin vestibul. Apoi a dat din cap o singură dată, de sus în jos.

— El însuși.

Am rămas amândoi tăcuți. Corso a dat din umeri, iar eu știam foarte bine de ce. Cauza putea fi găsită în paginile cu evenimente ale oricărui ziar; Enrique Taillefer murise de o săptămână, îl găsiseră

spânzurat, în salonul locuinței sale: cu cordonul halatului de mătase în jurul gâtului și cu picioarele atârnându-i în gol, deasupra unei cărți deschise și a unei mari vaze de porțelan făcute țăndări.

La câtva timp după aceea, când totul se sfârșise, Corso a consimțit să-mi povestească restul istoriei. Pot astfel reconstitui cu o fidelitate rezonabilă anumite fapte la care n-am fost de față: înlănțuirea de împrejurări ce au dus la deznodământul fatal și la soluționarea enigmei din jurul *Clubului Dumas.* Mulțumită confidențelor vânătorului de cărți pot face pe doctorul Watson al acestei istorii, povestindu-vă că actul următor a început la o oră după întrevederea noastră, la barul Makarovei. Flavio La Ponte, scuturându-se de apă, veni să se sprijine cu coatele de tejgheaua barului, lângă Corso, și ceru un pahar cu bere în timp ce își trăgea sufletul. Apoi privi strada, cu ranchiună și satisfacție, de parcă printr-o minune ar fi scăpat nevătămat de sub focul unor trăgători izolați. Ploua cu o înverșunare biblică.

— Firma *Armengol & Fiii, Cărți Vechi și Curiozități Bibliografice* vrea să te tragă la răspundere - zise din barba-i blondă și ondulată având spumă de bere în jurul gurii. Tocmai m-a sunat avocatul lor.

— De ce mă acuză? întrebă Corso.

— Că ai jecmănit o bătrânică și ai dat iama în biblioteca ei. Se jură că operația asta era afacerea lor.

— Atunci să se fi trezit în zori, cum am făcut eu.

— Le-am zis și asta, dar sunt mânioși. Când s-au dus să încarce tot lotul, s-au pomenit că zburaseră atât *Persiles,* cât și *Fuero Real de Castilia*. În plus, făcuseși o estimare a restului de cărți mult peste valoarea lor. Iar acum stăpâna lotului nu mai vrea să vândă. Cere de două ori mai mult decât oferă ei... - bău o gură de bere pe când făcea cu ochiul, amuzat și complice. A pironi o bibliotecă, așa se numește această drăgălașă manevră.

— Știu cum se numește - Corso își arăta colții într-un zâmbet răuvoitor. Iar *Armengol & Fiii* o știu la fel de bine.

— O cruzime inutilă - precizează La Ponte, obiectiv. Dar ce-i doare cel mai rău este *Fuero Real.* Ei zic că asta a fost o lovitură sub centură.

— Că și eram nebun să-l las acolo! Auzi: glosă latină de Díaz de Montalvo, fără indicații tipografice, dar tipărit la Sevilla, Alonso del Puerto, posibil în 1482... - își îndreptă ochelarii cu arătătorul, ca să se uite la amicul lui. Cum ți se pare?

— Mie, superb. Dar ei sunt tare nervoși.

— Să bea ceai de tei.

Era ora aperitivului. La bar era prea puțin loc liber și ședeau umăr lângă umăr, în fum de țigări și zvon de conversații, încercând să nu atingă cu coatele micile bălțoace de spumă de pe tejghea.

— Și desigur - adăugă La Ponte, *Persiles* e în ediția princeps. Legătură semnată de Trautz-Bauzonnet.

Corso negă din cap.

— De Hardy. În marochin.

— Și mai grozav. Oricum, eu le-am dat asigurări că n-am nimic comun cu treaba asta. Știi doar că sunt alergic la procese.

— Dar nu la cei treizeci la sută ai tăi.

Celălalt ridică o mână, demn.

— Stop. Nu amesteca lucrurile, Corso. Una e frumoasa prietenie care ne leagă. Alta, cu totul alta, e pâinea copiilor mei.

— N-ai copii.

La Ponte făcu o mutră pișicheră.

— Lasă-mi puțin timp. Încă-s tânăr.

Era scund, drăguț, cochet și curat, cu părul în rărire pe creștet; și-l netezi puțin cu palma, studiind efectul în oglinda barului. Apoi privi în jur cu ochi de profesionist, în căutarea unei eventuale prezențe feminine. Întotdeauna era atent la asta, ca și la exprimarea

prin fraze scurte. Tatăl lui, un librar foarte cult, îl învățase să scrie dictându-i texte din Azorín. Puțini mai știau acum cine fusese Azorín, însă La Ponte continua să-și clădească frazele ca el. Cu punct și în continuare. Treaba asta îi conferea un anumit aplomb dialectic când venea momentul să-și seducă clientele în camera din fundul librăriei sale de pe bulevard, unde ținea clasicii erotici.

— Și-n plus - adăugă, reluând ideea, cu *Armengol & Fiii* am afaceri pendinte. Delicate. Rentabile pe termen scurt.

— Și cu mine le ai - precizã Corso pe deasupra berii lui. Ești singurul librar sărac cu care lucrez. Iar exemplarele astea o să mi le vinzi tu.

— Bun - La Ponte se scuză, senin. Doar știi că-s un tip practic. Pragmatic. Josnic.

— Știu.

— Închipuie-ți un western. Pe rol de prieten, eu aș accepta cel mult un glonț în umăr.

— Cel mult - admise Corso.

— Până la urmă tot aia e - La Ponte privea în jur, distras. Am deja cumpărător pentru *Persiles.*

— Atunci fă-mi cinste cu încă un pahar. În contul comisionului tău.

Erau vechi prieteni. Le plăcea berea cu multă spumă și ginul Bols în clondirul lui smălțuit marin din lut ars; dar mai presus de toate, cărțile vechi și licitațiile de antichități din cartierele senioriale ale Madridului. Se cunoscuseră cu mulți ani înainte, când Corso adulmeca prin librăriile specializate în cărți spaniole, pe spezele unui client interesat de o *Celestina* fantomatică pe care cineva o cita ca fiind anterioară ediției cunoscute din 1499. La Ponte nu avea cartea aceea; nici măcar nu auzise vorbindu-se de ea. Însă avea în schimb o ediție din *Dicționarul raritãților și neverosimilitãților bibliografice* al lui Julio Ollero, unde se făcea referire la acea temă.

Din discuția pe marginea cărților și-au descoperit o anume afinitate, pecetluită când La Ponte și-a zăvorât magazinul și amândoi au golit tot ce se putea goli la barul Makarovei în timp ce făceau schimb de ilustrații din Melville, întrucât librarul crescuse de mic copil nu numai din escapadele lui Azorín, dar și pe puntea balenierei *Pequod. „Numiți-mă Ishmael"*, zise când fu sub linia de plutire a celui de-al treilea Bols băut țeapăn și sec din clondir. Iar Corso l-a numit Ishmael, citându-i în plus, din memorie și în cinstea lui, episodul făuririi harponului lui Ahab:

> *Trei semne din cap răspunseră: Da! Oamenii își făcură atunci trei înțepături în carne și astfel fu călit vârful sortit Balenei Albe.*

Citatul fu stropit cum se cuvine, până când La Ponte renunță să se mai uite după fetele care intrau și ieșeau din bar și îi jură lui Corso prietenie veșnică. În fond, era un tip destul de naiv - în ciuda cinismului său militant și a scurmării după hoituri, pe care o presupunea profesia-i de anticar - și ignora că noul lui prieten cu ochelari strâmbi executa o subtilă manevră de încercuire: ochise pe rafturi vreo două-trei titluri pe care se gândea să le negocieze. Însă adevărul e că La Ponte, cu bărbuța lui blondă și creață, cu ochii galeși de gabier Billy Budd și cu visările-i de vânător de balene frustrat, reușise să-i câștige simpatia. Era în stare, nici mai mult nici mai puțin, să recite lista completă a echipajului de pe *Pequod* - Ahab, Stubb, Starbuck, Flask, Perth, parsiul, Queequeg, Tashtego, Daggoo... -, numele tuturor corăbiilor citate în *Moby Dick - Goney, Town-Ho, Jeroboam, Fecioara, Bobocul-de-trandafir, Holteiul, Desfătarea, Rachel...-*, și pe deasupra știa perfect, probă supremă, ce era chihlimbarul cenușiu. Au vorbit despre cărți și balene. Și astfel s-a întemeiat în noaptea aceea Frăția Harponarilor din Nantucket, cu Flavio La Ponte secretar general, Lucas Corso trezorier, și amândoi

unici membri sub tutela tolerantă și nășia Makarovei, care n-a vrut să încaseze prețul ultimului rând de pahare închinate, ci a sfârșit prin a împărți cu ei o sticlă de gin din partea casei.

— Plec la Paris - zise Corso, uitându-se prin oglindă la o femeie grasă care băga monede la fiecare cincisprezece secunde în fanta flipperului de jocuri de noroc, de parcă muzicuța din pântecele aparatului și mișcarea reclamelor cu fructe, culori și clopoței aveau s-o rețină acolo, hipnotizată și nemișcată, cu excepția mâinii care apăsa pe clapele jocului, până la sfârșitul lumii -. Să mă ocup de *Vinul* tău *de Anjou.*

Văzu că amicul lui își încrețea nasul și îl privea cam chiorâș. Parisul însemna cheltuieli în plus, complicații. La Ponte era un librar modest și strâns la pungă.

— Știi că nu-mi pot permite asta.

Corso își termină băutura fără nici o grabă.

— Ba poți - scoase niște monede ca să plătească tratația -. Merg pentru altă treabă.

— Altă treabă - repetă La Ponte, privindu-l interesat.

Makarova mai puse două pahare pline cu bere pe tejghea. Era trupeșă, blondă, la vreo patruzeci de ani, cu părul tăiat scurt și un cercel la o ureche, amintire de pe vremea când colinda prin lume la bordul unui vas de pescuit rusesc. Purta pantaloni strâmți și bluză cu mânecile suflecate până la umeri, iar bicepșii ei excesiv de puternici nu erau singurul aspect masculin ce se putea ghici la ea. Mereu ținea o țigară aprinsă în colțul gurii, lăsând-o să se consume acolo. Cu aerul ei baltic și felu-i de a se mișca, părea un maestru ajustor dintr-o fabrică de rulmenți din Leningrad.

— Am citit cartea - îi spuse lui Corso înghițind r-urile. Când vorbea, cenușa țigării îi cădea pe bluza umedă -. Tipa aia, Bovary. Biata cretină.

— Mă bucur că ai captat fondul problemei.

Makarova șterse tejgheaua cu o cârpă. De la celălalt capăt al barului, Zizi o supraveghea în timp ce făcea să clinchetească casa automată. Era polul opus al Makarovei: mult mai tânără, mărunțică și foarte geloasă. Uneori, la ora închiderii, se luau la bătaie, bete, în fața ultimilor clienți de încredere. La un moment dat, după una din aceste păruieli și cu un ochi învinețit, Zizi plecase foarte departe, răzbunătoare și mânioasă. Până când s-a întors, după alte trei zile, lacrimile Makarovei făceau *clip-clip* căzând în paharele cu bere. În noaptea aceea ele au închis mai devreme și le-au văzut plecând ținându-se după talie, sărutându-se pe sub porticuri ca două tinerele amorezate.

— Pleacă la Paris - La Ponte arătă cu capul spre Corso -. Să scoată așa din mânecă.

Makarova luă paharele golite, privindu-l pe Corso prin fumul țigării ei.

— Mereu are ceva ascuns - zise, gutural și plat -. Pe undeva.

Apoi lăsă paharele în spălătorul de sub tejghea și se duse să ia comanda altor clienți, legănându-și umerii pătrați. Corso era unicul exemplar masculin scutit de disprețul ei față de sexul opus, lucru pe care obișnuia să-l declare sus și tare când îi refuza banii pentru câte un păhărel. Până și Zizi îl privea cu o anumită neutralitate. Odată, când Makarova fusese arestată fiindcă îi dăduse un pumn în fată unui polițist la o manifestație a poponarilor și lesbienelor, Zizi așteptase toată noaptea așezată pe o bancă la Comisariat. Corso îi ținuse de urât cu ceva de-ale gurii și cu o sticlă de gin, după ce se folosise de contactele lui la Poliție ca să îndrepte lucrurile. Toate astea îl făceau pe La Ponte, în mod absurd, gelos.

— De ce Paris? întrebă, deși atenția îi zburase în altă parte. Cotul lui stâng tocmai se înfipsese în ceva delicios de moale. Părea încântat să descopere că vecina lui de bar era o tânără blondă, cu niște sâni enormi.

Corso mai sorbi o gură de bere.

— Merg și la Sintra, în Portugalia - continua s-o privească pe grasa de la flipper. Jumulită de mașinărie, îi dădea o bancnotă lui Zizi să i-o schimbe în monezi -. Pentru o afacere a lui Varo Borja.

Îl auzi pe amicul lui șuierând admirativ printre dinți: Varo Borja, cel mai important librar din țară. Catalogul lui era sobru și select, și în plus omul avea o solidă reputație de bibliofil care nu se uită la cheltuieli. Impresionat, La Ponte ceru bere și date în plus, cu aerul acela al lui de șoim rapace care i se declanșa automat la auzul cuvântului *carte.* Caracterul său, deși zgârcit și laș pe față, nu includea invidia decât în privința proprietății asupra femeilor drăguțe și harponabile. În domeniul profesional, în afara satisfacției de a pune mâna pe piese deosebite dobândite cu risc cât mai mic, simțea un sincer respect față de munca și de clientela amicului său.

— Ai auzit vorbindu-se de *Cele Nouă Porți?* Librarul, care se scotocea alene prin buzunare ca să-l facă pe Corso să plătească și rândul acela, și era pe punctul de a se întoarce pentru a-și studia cu și mai mare luare-aminte opulenta vecină, păru să uite deodată totul. Rămăsese cu gura deschisă.

— Să nu-mi spui că Varo Borja își dorește cartea asta...

Corso puse ultimele lui monezi pe tejghea. Makarova aducea alte două pahare.

— O are de mult. Și a plătit o avere pe ea.

— Cred și eu. Nu există decât trei sau patru exemplare cunoscute.

— Trei - precizează Corso. Unul era la Sintra, în colecția Fargas. Altul la fundația Ungem din Paris. Iar al treilea, provenind din licitația bibliotecii Terral-Coy, din Madrid, era cel achiziționat de Varo Borja.

Interesat la culme, La Ponte își mângâia barba creață. Bineînțeles că auzise vorbindu-se de Fargas, bibliofilul portughez. Cât despre baroana Ungern, nebuna aia bătrână devenise milionară scriind

cărți despre ocultism și demonologie. Ultimul ei succes, *Isis dezgolită*, pulveriza cifrele de vânzări în marile magazine.

— Ce nu înțeleg - conchise La Ponte - e ce-ai tu de-a face cu treaba asta.

— Cunoști istoria cărții?

— Foarte pe deasupra - recunoscu celălalt.

Corso își înmuie un deget în spuma berii și începu să traseze desene pe marmura tejghelei:

— Epoca, mijlocul secolului al XVII-lea. Scenariu, Veneția. Protagonist, un tipograf pe numele său Aristide Torchia, căruia i se năzare să editeze așa-numita *Carte a celor Nouă Porți ale Împărăției Întunericului*, un soi de manual pentru invocarea diavolului... Dar vremurile nu erau prielnice unei astfel de literaturi: Sfântul Oficiu obține, fără mari sforțări, să-i fie predat Torchia. Capete de acuzare: arte diabolice și anexele corespunzătoare, agravate de faptul, zice-se, de a fi reprodus nouă gravuri din faimosul *Delomelanicon*, clasicul cărților negre, pe care tradiția îl atribuie mânuțelor lui Lucifer în persoană...

Makarova se apropiase de partea cealaltă a tejghelei și asculta, interesată, ștergându-și mâinile de bluză. La Ponte, cu paharul ridicat la jumătatea distanței până la gură, se opri în poziția aceea pe când își lua instinctiv mutra de aviditate profesională.

— Ce s-a întâmplat cu ediția?

— Îți poți închipui și singur: au făcut cu ea un frumos rug - Corso își compuse dinadins o moacă mofluză, colțuroasă și crudă; părea a regreta amarnic că nu fusese de față -. Se mai zice și că din rug s-a auzit urlând diavolul.

Cu coatele pe mâzgălelile umede, lângă manetele berii sub presiune, Makarova scoase un mârâit sceptic. Aplombul ei blond, nordic și viril, era incompatibil cu superstițiile și cețurile meridionale. La Ponte, mai sugestionabil, își vârî tot nasul în gulerul

berii, apucat deodată de o sete năprasnică:

— Cine trebuie să fi urlat era tipograful. Presupun.

— Imaginează-ți!

Pe La Ponte chiar îl luă cu fiori imaginându-și.

— Torturat - continuă Corso - cu acel scrupul profesional pe care Inchiziția îl desfășura ori de câte ori era vorba de manevrele lui Ucigă-l crucea, tipograful a sfârșit prin a mărturisi, între două zbierete, că mai rămăsese un exemplar, unul singur, nears. La adăpost, într-un loc anume. Ascuns. După care a închis gura și n-a mai deschis-o până l-au ars de viu. Chiar și-atunci, a făcut-o numai ca să zică *au.*

Makarova închină un zâmbet disprețuitor memoriei tipografului Torchia, ori poate călăilor incapabili să-i smulgă ultimul secret. La Ponte se încruntă avan.

— Zici că numai o carte a fost salvată - obiectă pe bună dreptate -. Dar înainte pomeneai de trei exemplare cunoscute.

Corso își scosese ochelarii și se uita la ei în lumină să vadă cât de curate erau lentilele.

— Tocmai asta-i problema - zise. Cărțile au apărut și au dispărut pe rând în toiul războaielor, furturilor și incendiilor. Nu se știe care e cea autentică.

— Poate că toate-s false - sugeră bunul-simț al Makarovei.

— Poate. Iar eu trebuie să dezleg misterul, cercetând dacă Varo Borja are originalul sau a fost dus cu prețul. De aia mă duc la Sintra și la Paris - își potrivi la loc ochelarii pe nas ca să se uite la amicul lui. Cu care ocazie mă voi ocupa și de manuscrisul tău.

Librarul încuviință, gânditor, cercetând-o cu coada ochiului pe fata cu țâțe mari reflectată în oglinda barului.

— În comparație cu asta, pare ridicol să te fac să-ți pierzi vremea cu *Cei trei mușchetari...*

— Ridicol? Makarova renunță la rolul ei neutru, arătându-se

acum de-a dreptul ofensată. E cel mai bun roman pe care l-am citit vreodată!

Își întări spusele dând cu palma în tejgheaua barului și jucându-și aprig mușchii antebrațelor goale. Lui Boris Balkan i-ar fi plăcut s-o audă, gândi Corso. Pe lista particulară de *bestseller*-uri a Makarovei, la alcătuirea căreia el însuși oficia ca asesor literar, romanul lui Dumas împărțea onoruri stelare cu *Război și pace, Dealul din Watership,* sau *Carol,* de cucoana Highsmith. De exemplu.

— Liniștește-te - îi spuse lui La Ponte. Mă gândesc să pun toate cheltuielile în cârca lui Varo Borja. Deși aș zice că *Vinul* tău *de Anjou* e autentic... Cine s-ar apuca să falsifice așa ceva?

— Se găsesc oameni și pentru asta - remarcă Makarova, cu o infinită înțelepciune.

La Ponte împărtășea părerea lui Corso; în cazul acela, o manipulare era absurdă. Defunctul Taillefer îi garantase autenticitatea: era mâna și scrisul lui don Alexandre-tatăl. Iar în Taillefer puteai avea toată încrederea.

— Îi aduceam adesea foiletoane vechi; mi le cumpăra pe toate - sorbi din băutură, lăsând să-i scape un chicotit pe lângă marginea paharului. Era un pretext excelent să mă uit la picioarele nevesti-sii. O blondă fenomenală. Spectaculoasă. Și într-o zi îl văd deschizând un sertar. Pune *Vinul de Anjou* pe masă. „E al dumneavoastră", îmi zice din senin, „dacă vă însărcinați să-i faceți o expertiză formală și să-l scoateți la vânzare imediat după aceea...".

Un client încercă să abată atenția Makarovei cerându-i un bitter fără alcool, iar ea îl trimise frumușel la plimbare. Stătea nemișcată la tejghea, cu țigara consumându-i-se în colțul gurii și cu ochii mijiți din cauza fumului; era numai urechi, ascultându-i.

— Asta-i tot? întrebă Corso.

La Ponte făcu un gest vag.

— Practic, da. Am încercat să-l fac să se răzgândească, fiindcă îi

știam marota. Făcea parte din tipii ăia în stare să-și vândă și sufletul în schimbul unei rarități. Dar era hotărât. „Dacă n-o să fiți dumneavoastră, o să fie altul", mi-a spus. Aici, de bună seamă, mi-a atins fibra. Mă refer la fibra comercială.

— Precizare inutilă - făcu Corso. E singura pe care ți-o știu.

Căutând puțină căldură omenească, La Ponte se întoarse spre ochii plumburii ai Makarovei; însă renunță de îndată. Acolo era tot atâta căldură cât într-un fiord norvegian la ora trei noaptea.

— Ce plăcut e să te știi iubit - zise în sfârșit, înciudat și mușcător.

Fără îndoială, individului pasionat de bitter îi era sete, observă Corso, căci insista din nou. Makarova, privindu-l pieziș și neschimbându-și postura, îi sugeră să caute alt bar, până nu se alege cu arcada spartă. După ce medita puțin, omul păru să capteze esența mesajului și se făcu nevăzut.

— Enrique Taillefer era un tip ciudat - La Ponte își netezi încă o dată părul rar de pe începutul de chelie din creștet, nepierzând-o nici o clipă din vedere pe blonda opulentă din oglindă. Voia să vând manuscrisul făcând mult tapaj și publicitate întregii afaceri - vorbi mai încet ca să n-o alarmeze pe blondină... „Cineva o să aibă o mare surpriză", mi-a spus, foarte misterios. Făcându-mi cu ochiul ca omul care se pregătește să-i joace cuiva o festă urâtă de tot. Și la nici patru zile după aceea era mort.

— Mort - repetă gutural Makarova, savurând cuvântul și din ce în ce mai aţâţată.

— Sinucidere - o lămuri Corso; însă ea ridică din umeri, ca și cum între sinucidere și asasinat nu era mare diferență. Exista un manuscris îndoielnic și un mort categoric: de ajuns pentru a justifica trama.

Auzind treaba cu sinuciderea, La Ponte făcu un lugubru gest afirmativ:

— Așa se zice.

— Nu pari prea convins.

— Pentru că nu sunt. Totul e prea ciudat - își încreți iarăși fruntea, sumbru, uitând până și de oglindă. Nu-mi miroase a bine.

— Nu ți-a povestit niciodată Taillefer cum a obținut manuscrisul?

— La început nu l-am întrebat. După aia era prea târziu.

— Ai vorbit cu văduva?

Aluzia îl însenină la loc pe librar. Acum rânjea de la o ureche la alta.

— Îți rezerv episodul ăsta - tonul lui era al cuiva care își amintește de un truc grozav uitat în joben. Așa, vei fi plătit fie în natură, fie cash. Oricum, eu nu pot oferi nici a zecea parte din ce vei scoate de la Varo Borja pentru Cartea aia a lui a Celor Nouă Aiureli.

— La fel voi proceda și cu tine, când vei descoperi un *Audubon* și vei deveni un librar milionar. Acum nu fac decât să te păsuiesc.

La Ponte se arătă iar îndurerat. Pentru un cinic de calibrul lui, observă Corso, părea mult prea sensibil la ora aperitivului.

— Credeam că m-ajuți din prietenie - protestă librarul. Știi doar. Clubul Harponarilor din Nantucket. Frați de cruce și alte chestii de-astea.

— Prietenie - Corso privi în jur, așteptând să-i explice cineva cuvântul acela. Barurile și cimitirele sunt pline de amici indispensabili.

— De partea cui ești, nenorocitule?

— De a lui - suspină Makarova. Corso e întotdeauna numai de partea sa.

Dezolat, La Ponte văzu că fata cu sâni mari pleca la brațul unui tip elegant, cu mers de manechin de la prezentările de modă. Corso se uita tot la grasa de la flipper. Nemaiavând nici o monedă de băgat în fantă, stătea lângă mașinărie, descumpănită și pustie de gânduri, cu mâinile atârnându-i bleg de-a lungul trupului. În locul ei, la manete și butoane era un individ înalt și negricios; avea o

mustață neagră, bogată, și o cicatrice pe față. Aspectul lui îi aminti ceva lui Corso, dar nu știa ce anume: o amintire familiară, fugară, volatilizată înainte de a se concretiza. Spre disperarea grăsunei, mașina scuipa acum un torent zgomotos de monede.

Makarova îl cinsti pe Corso cu ultima bere. De data asta, La Ponte trebui să și-o plătească pe a lui.

MÂNA MORTULUI

„Milady surâdea și d'Artagnan simțea că s-ar osândi pentru zâmbetul acela."

Al. Dumas, *Cei trei mușchetari*

Există văduve nemângâiate și altele cărora orice bărbat adult le-ar oferi cu mare plăcere consolarea oportună. Liana Taillefer făcea parte, neîndoios, din a doua categorie. Era înaltă și blondă, cu pielea albă și mișcări languroase. Tipul de femeie care stă o veșnicie până scoate o țigaretă din etui și slobozește primul fum, și o face privindu-l în ochi pe interlocutorul masculin cu siguranța liniștită pe care i-o dau o oarecare asemănare cu Kim Novak, niște măsuri anatomice generoase, aproape excesive, și un cont bancar - moștenitoarea universală a răposatului Taillefer Editor S.A. - față de care termenul de *solvent* nu e decât un timid eufemism. Este incredibilă dospeala de bani ce se umflă și tot crește, scuzați stupidul joc de cuvinte, publicând cărți de bucate. *O mie din cele mai bune deserturi din La Mancha,* de pildă. Sau cele cincisprezece ediții, epuizate, dintr-un clasic: *Secretele barbecue*-ului.

Casa se afla într-un vechi palat, cel al marchizului de Los Alumbres, transformat în apartamente de mare lux. În privința decorațiunii, gustul proprietarilor ei părea a fi din acelea care se făuresc pe bază de timp scurt și bani mulți. Doar așa se justifica coexistența unui porțelan de Lladró - o fetiță cu un gânsac, aprecie neutru Lucas Corso - în aceeași vitrină cu niște păstorași de Saxa

pentru care, negreșit, un ager anticar îl storsese bine de bani pe răposatul Enrique Taillefer sau pe doamna lui. Mai erau acolo un birouaș Biedermeier, bineînțeles, și un pian Steinwood lângă un covor oriental extrem de scump. De asemenea, o imensă sofa îmbrăcată în piele albă și cu un aspect confortabil, unde, în acel moment, Liana Taillefer încrucișa două picioare superb modelate pe care fusta neagră, potrivită pentru doliu, exact o palmă deasupra genunchiului în poziție așezată, dar lăsând să se ghicească voluptuoase linii în sus, spre umbră și mister - avea să zică Lucas Corso mai târziu, amintindu-și scena -, le punea în valoare în chipul cel mai fericit. Să precizăm că nu trebuie ignorat comentariul lui Corso, fiindcă, aparent, vânătorul era unul din tipii aceia echivoci pe care cineva și-i poate ușor imagina locuind cu o mamă bătrână care împletește, iar duminica îi aduce fiului ei o ceașcă de cacao fierbinte la pat; fiu pe care în filme îl vezi uneori mergând singur înapoia unui coșciug, în ploaie, cu ochii înroșiți și suspinând *mamă* cu disperarea orfanului lipsit de apărare. Or, Corso nu fusese lipsit de apărare în viața lui. Nici mamă nu mai avea. Și când cineva ajungea să-l cunoască puțin, sfârșea prin a se întreba dacă o avusese vreodată.

— Regret că trebuie să vă deranjez în asemenea împrejurări - zise Corso.

Era așezat în fața văduvei, cu pardesiul pe el și cu tașca de pânză pe genunchi. Stătea rigid pe marginea scaunului în timp ce ochii Lianei Taillefer - albaștri-oțel, mari și reci - îl studiau de sus în jos, preocupați să-l catalogheze în vreo specie cunoscută de exemplar masculin. Conștient de dificultățile pe care le presupunea aceasta, se supuse examinării neîncercând să provoace o impresie anume. Cunoștea procedeul, și în acele clipe acțiunile lui erau cotate din ce în ce mai jos la bursa de valori ale vădanei Taillefer S.A. Or, asta limita chestiunea la un fel de disprețuitoare curiozitate, după ce îl

făcuse să aștepte zece minute în salonul unde ajunsese după o ciorovăială cu o slujnicuță care, luându-l drept un vânzător, fusese cât pe ce să-i trântească ușa în nas. Însă acuma văduva trăgea cu ochiul din când în când la mapa scoasă de Corso din tașcă, și lucrurile începeau să se schimbe. În ce-l privește, încercă să susțină prin ochelarii lui strâmbi privirea Lianei Taillefer, evitând teribilele stânci urlătoare - Scylla și Charybda: Corso urmase Literele - constituite de picioare, la miazăzi, și de bustul - exuberant era cuvântul, își zise; de câtva timp îi stătea pe limbă - pe care puloverul de angora neagră îl mula în chip devastator, la miazănoapte.

— Mi-ar fi de mare folos - precizã, în sfârșit - să aflu dacă dumneavoastră știați de existența acestui document.

Îi puse mapa în mâini și, făcând aceasta, atinse involuntar degetele cu unghii lungi, date cu lac roșu ca sângele. Ori poate că degetele l-au atins pe el. Oricum ar fi fost, contactul abia simțit sugera că acțiunile Corso erau în creștere; așa că simula cuvenita încurcătură scărpinându-și părul de pe frunte, cu exact atâta stângăcie cât trebuia pentru ca ea să priceapă că deranjarea frumoaselor văduve nu era specialitatea lui. Acum, ochii albaștrioțel nu priveau mapa, ci pe el îl măsurau cu o scânteie de interes.

— De ce ar fi trebuit să știu? - întrebă văduva.

Avea vocea gravă, puțin răgușită. Ecoul unei nopți proaste, încă nu deschisese copertile de plastic și continua să-și îndrepte toată atenția spre Corso, de parcă mai aștepta ceva înainte de a-și satisface curiozitatea deschizând mapa. El își îndreptă ochelarii pe șaua nasului și luă un aer grav, de circumstanță. Se aflau în faza protocolară, așa că își păstră eficacele zâmbet de iepure cumsecade și cinstit pentru momentul oportun.

— Până de curând, era al soțului dumneavoastră - șovăi o clipă înainte de a rotunji fraza. Odihnească-se în pace.

Ea încuviință încet, de parcă asta explica totul, și deschise mapa.

Corso privea peste umărul ei, spre perete. Acolo, între un Tapies corect și alt ulei cu semnătura ilizibilă, era înrămat un lucru de mână, o broderie copilărească cu floricele colorate, nume și dată: *Liana Lasauca. Anul școlar 1970-1971.* Corso ar fi calificat treaba aia drept emoționantă, dacă florile, păsăricile brodate și fetițele cu ciorăpei scurți și codițe blonde i-ar fi produs umezeli sensibile, de orice fel. Dar nu era cazul lui. Așa că își mută privirea spre altă ramă, mai mică și de argint, în care defunctul Enrique Taillefer Editor S.A., cu ceșcuță de aur de degustat vinul la gât și cu un sorț ce îi dădea un vag aer masonic, zâmbea către aparat pe când se pregătea, cu unul din succesele sale editoriale deschis în mâna dreaptă, să taie un purcel de lapte fript după o rețetă din Segovia, ținând o farfurie ridicată în stânga. Avea un aspect placid, durduliu și burtos, fericit la perspectiva animăluțului servit la tavă; iar Corso își spuse că măcar dispariția-i prematură îl scutise de nenumărate probleme de colesterol și acid uric. Se întrebă de asemenea, cu o rece curiozitate tehnică, cum oare se descurca Liana Taillefer pe când îi trăia soțul, dacă simțea nevoia unui orgasm. Doar din pricina acelui gând se mai uită o dată scurt și cuprinzător la bustul și picioarele văduvei, înainte de a trage o concluzie care îl puse în acord cu sine însuși. Prea părea femeie ca să se resemneze la purcel.

— Ăsta-i Dumas - zise ea, și Corso se încordă, alert și lucid.

Liana Taillefer bătea cu una dintre unghiile ei roșii pe coperțile de plastic care protejau paginile.

— Faimosul capitol. Sigur că-l știu - înclinându-și capul, părul îi venise peste față; din spatele perdelei blonde își observa suspicios vizitatorul... Cum de-l aveți?

— Soțul dumneavoastră l-a vândut, încerc să aflu dacă e autentic.

Văduva dădea din umeri.

— După câte știu, e autentic - suspină adânc, dându-i mapa înapoi. Spuneți că l-a vândut?... Ce ciudat - păru să reflecteze -

Enrique ținea foarte mult la hârtiile astea.

— Poate vă amintiți unde le-a achiziționat.

— N-aș putea să vă spun. Cred că cineva i le-a dăruit.

— Era colecționar de documente autografe?

— Singurul pe care i-l știu e acesta.

— Niciodată nu v-a vorbit de intenția lui de a-l vinde?

— Nu. De la dumneavoastră aflu asta acum. Cine e cumpărătorul?

— Un librar prieten de-al meu. Îl va scoate la licitație de cum îi voi preda raportul.

Liana Taillefer hotărî să-i arate ceva mai mult interes; acțiunile Corso cunoșteau o nouă ascensiune, moderată, pe piața locală. Își scoase ochelarii ca să-i șteargă cu batista hoțită. Fără ei, aspectul lui era mai vulnerabil, și știa asta foarte bine. Toată lumea simțea pornirea să-l ajute la traversarea străzii, când își mijea disperat ochii ca un iepuraș miop.

— Cu asta vă ocupați? întrebă ea. Cu autentificarea manuscriselor?

Schiță un vag gest afirmativ. Văduva era acum puțin descentrată în ochii lui, insolit de apropiată.

— Câteodată. Caut și cărți rare, gravuri, lucruri din astea. Câștig de pe urma lor.

— Cât câștigați?

— Depinde - își puse ochelarii, și contururile femeii i se desenară din nou, clare, pe retină. Uneori mult, alteori puțin; piața își are variațiile ei.

— Un fel de detectiv, nu? - hazardă ea, pe un ton glumeț. Un detectiv de cărți.

Era momentul să zâmbească. Asta și făcu, arătându-și incisivii, cu o modestie calculată la milimetru. Adoptă-mă chiar acum, spunea surâsul lui.

— Da. Cred că am putea folosi termenul.

— Și mă vizitați din însărcinarea clientului dumneavoastră...

— Așa-i - deja își putea permite să simuleze mai multă siguranță: ciocăni și el manuscrisul cu degetul. La urma urmei, acesta provine de aici. Din casa dumneavoastră.

Ea încuviință în tăcere, privind mapa. Părea să cumpănească ceva în minte.

— E ciudat - zise după câteva momente. Nu mi-l pot închipui pe Enrique vânzând originalul ăsta din Dumas. Deși în ultimele lui zile se comporta destul de straniu... Cum ați spus că-l cheamă pe librar? Noul proprietar.

— N-am spus nici un nume.

Se uită la el de sus în jos, cu o surprindere calmă. Nu părea obișnuită să le acorde bărbaților mai mult de trei secunde până să-i satisfacă dorințele.

— Atunci, spuneți-l.

Corso așteptă puțin, răgaz suficient pentru ca unghiile Lianei Taillefer să înceapă să bată darabana, nerăbdător, în brațul sofalei.

— Se numește La Ponte - declară până la urmă. Era un alt truc de-al lui: să-i facă pe ceilalți să-și atribuie reușite care, de fapt, nu erau decât concesii triviale din partea sa -... Îl cunoașteți?

— Sigur că-l cunosc; a fost furnizorul soțului meu - se încruntă nemulțumită. Trecea uneori pe aici să-i aducă foiletoanele acelea stupide. Presupun că aveți o chitanță... Aș dori o copie, dacă sunteți atât de amabil.

Corso consimți vag în timp ce se apleca puțin spre ea.

— Era soțul dumneavoastră atât de pasionat după Alexandre Dumas?

— După Dumas, ziceți?

Liana Taillefer surâse, își aruncase pletele pe spate, și acum ochii îi străluceau, batjocoritor.

— Veniți cu mine.

Se sculă de pe sofa cu unul dintre gesturile acelea în care investea o veșnicie și își netezi fusta privind împrejur de parcă deodată uitase scopul mișcării sale. Era binișor mai înaltă decât Corso, deși purta pantofi cu toc mic. Îl precedă până la un cabinet alăturat. Pe când o urma, el observă spatele ei puternic ca al unei înotătoare și mijlocul suplu, cu măsuri ideale, îi dădu treizeci de ani. Părea că o să devină în timp una din matroanele acelea nordice, cu șolduri peste care soarele nu apune niciodată, făcute să nască cu ușurință blonzi Erici și Siegfriezi.

— De-ar fi fost numai după Dumas! zise ea, arătând interiorul cabinetului. Ia uitați-vă.

Corso o ascultă și privi. Pereții erau ticsiți de rafturi de lemn care se îndoiau sub greutatea groaselor tomuri legate. Simți că salivează, din reflex profesional. Făcu câțiva pași spre rafturi potrivindu-și ochelarii: *Contesa de Charny,* Al. Dumas, în spaniolă, opt volume, ediția La Novela Ilustrada, director literar Vicente Blasco Ibáñez. *Cele două Diane,* Al. Dumas, în spaniolă, trei volume. *Cei trei mușchetari,* Al. Dumas, în spaniolă, ediția Miguel Guijarro, gravuri de Ortega, patru volume. *Contele de Monte-Cristo,* Al. Dumas, în spaniolă, patru volume tipărite de Juan Ros editor, gravuri de A. Gil... De asemenea, patruzeci de volume *Rocambole* de Ponson du Terrail. Toți *Pardaillan*-ii lui Zévaco. Și iar Dumas, lângă nouă volume din Victor Hugo și tot atâtea din Paul Féval, al cărui *Cocoșat* figura în legătură de lux, marochin roșu și margini aurite. Și *Pickwick* de Dickens, în traducerea lui Benito Pérez Galdós, înconjurat de câteva tomuri Barbey d'Aurevilly și de *Misterele Parisului* de Eugène Sue. Din nou Dumas - *Cei patruzeci și cinci, Colierul reginei, Camarazii lui Jéhu* - și *Răzbunare corsicană* de Mérimée. Cincisprezece volume din Sabatini, multe altele de Ortega y Frías, Conan Doyle, Manuel Fernández y González, Mayne Reid,

Patricio de la Escosura...

— Impresionant - comentă Corso. Câte titluri or fi aici?

— Nu știu. Peste două mii. Trei mii. Aproape toate romanele-foileton în ediție princeps, așa cum au fost legate după publicarea lor în fascicule... Altele sunt volume ilustrate. Soțul meu le colecționa cu frenezie, plătind pe ele oricât i se cerea.

— Un amator adevărat, după cum văd.

— Amator? - Liana Taillefer schiță un zâmbet indefinibil. Un adevărat împătimit, vreți să ziceți.

— Credeam că gastronomia...

— Cărțile de bucate erau forma lui de a câștiga bani. Enrique avea ceva din regele Midas: orice colecție banală de rețete devenea un succes editorial în mâinile lui. Dar pasiunea lui erau astea de-aici. Îi plăcea să se închidă în cabinet și să răsfoiască aceste vechi foiletoane. De obicei sunt tipărite pe hârtie proastă, și obsesia lui era să le conserve. Vedeți termometrul și indicatorul de umezeală?... Putea recita pagini întregi din operele lui favorite. Ba chiar scăpa exclamații de tipul pe legea mea de gentilom, mii de trăsnete, pe barba profetului, și altele la fel. Ultimele luni și le-a petrecut scriind.

— Un roman istoric?

— Unul foileton. Fidel tuturor canoanelor și locurilor comune ale genului, desigur - se duse la un raft și luă un pietroi de manuscris, cu foi cusute de mână. Erau scrise cu litere ronde și mari, pe o singură față. Ce ziceți de titlu?

— *Mâna mortului sau pajul Anei de Austria* - citi Corso, tare. Fără îndoială că e, hm... - își mângâie o sprânceană cu degetul arătător, în căutarea termenului celui mai potrivit circumstanței. Sugestiv.

— Și plicticos - adăugă ea, punând manuscrisul la loc. Și plin de anacronisme. Și absolut tâmpit, vă asigur. Credeți-mă că știu ce vorbesc: după fiecare ședință de scris îmi citea totul foaie cu foaie, de la început până la sfârșit - dădu câteva lovituri ușoare și

ranchiunoase titlului caligrafiat cu majuscule. Doamne Sfinte. Să mă credeți când vă spun c-am ajuns să-i urăsc pe pajul ăla și pe vulpea lui de regină.

— Se gândea să-l publice?

— Cum de nu! Sub pseudonim. Bănuiesc c-ar fi ales Tristan de Longueville, Paulo Florentini sau ceva de genul ăsta. Era foarte tipic pentru el să facă una ca asta.

— Și să se spânzure? Era tot tipic pentru el?

Cu privirea fixă pe pereții acoperiți de cărți, Liana Taillefer păstră tăcerea. O tăcere încurcată, își spuse Corso; cam forțată, cu aerul preocupat drept scuză. Precum o actriță care așteaptă să-și reia dialogul în chip convingător.

— N-o să știu niciodată ce s-a întâmplat - răspunse în fine, și din nou aplombul ei era perfect. În cursul ultimei săptămâni fusese prost dispus și deprimat; abia de ieșea din cabinetul acesta. Apoi, într-o seară, a trântit ușa și a plecat pe stradă. S-a întors abia în zori; eram în pat și l-am auzit închizând ușa. În cursul dimineții m-au trezit țipetele subretei: Enrique se spânzurase de lampă.

Acum îl privea pe Corso, atentă la efect. Nu pare excesiv de îndurerată, medită vânătorul de cărți, amintindu-și de poza cu șorțul și purcelul. La un moment dat îi putu surprinde clipitul des al pleoapelor peste ochi, ca și cum aceștia se străduiau pasămite să nu verse o lacrimă, deși rămâneau ireproșabil de uscați. Dar asta nu însemna nimic. Generații de machiaje care se pot șterge la emoții le-au învățat pe femei să-și controleze sentimentele. Iar machiajul Lianei Taillefer, o umbră de culoare deschisă ce îi accentua tonul privirii, era perfect.

— A lăsat vreo scrisoare? - întrebă Corso. Sinucigașii cam așa procedează.

— A decis să-și cruțe efortul. Nici o explicație, nici o scrisoare. Nimic. Lipsa asta de considerație m-a costat o droaie de întrebări

din partea unui judecător și a unor polițiști. Neplăcute, vă asigur.

— Îmi dau seama.

— Da. Vă cred.

Liana Taillefer considera întrevederea terminată. Se îndreptară spre ușă și acolo îi întinse mâna. Cu mapa sub braț și cu tașca pe umăr, Corso i-o întinse și el, simțind între degete și palmă contactul acela ferm. În sinea lui îi dădea notă bună. Nici văduvă veselă, nici distrusă de durere, nici răceală de tipul s-a cărat imbecilul și de-acum suntem numai noi doi, sau gata, poți să ieși din dulap, iubitule. Că în dulap era cineva, asta era probabil, dar treaba nu-l privea pe Corso. După cum nu-l privea nici sinuciderea lui Enrique Taillefer S.A., oricât de ciudată - și era, *parbleu*, cu pajul reginei la mijloc și cu manuscrisul zburător - ar fi părut. Numai că, precum frumoasa văduvă, toate astea nu-l priveau. Deocamdată.

Se uită la Liana Taillefer. Mi-ar plăcea la culme să știu cine se bucură de tine, se gândi cu o calmă curiozitate tehnică. În minte, schiță un portret-robot: matur, elegant, cult, plin de bani. Cu o probabilitate de optzeci și cinci la sută, prieten de-al răposatului. Apoi se întrebă dacă sinuciderea editorului avea vreo legătură cu probabilitatea aceea, înainte de a se opri dezgustat. Deformație profesională, sau ce-o fi fost, uneori se lăsa în voia absurdului obicei de a raționa ca un polițist. Gândul îl zdruncină până în măduva oaselor. Nu poți ști niciodată ce întunecoase abisuri de perversitate, sau de prostie, tăinuiești în adâncul sufletului.

— Doresc să vă mulțumesc - zise pe când extrăgea din repertoriul lui cel mai înduioșător zâmbet de iepuraș simpatic din câte putea compune - pentru timpul pe care mi l-ați acordat.

Dar surâsul se pierdu în gol; ea privea țintă doar la manuscrisul Dumas.

— N-aveți de ce să-mi mulțumiți. Din partea mea e doar un interes logic să văd la ce vor duce toate aceste cercetări.

— Vă voi ține la curent... Apropo. Intenționați să păstrați colecția soțului dumneavoastră, sau v-ați gândit s-o înstrăinați?

Îl privi, descumpănită. Corso știa din experiență că, la moartea unui bibliofil, la douăzeci și patru de ore după ieșirea cosciugului ieșea și biblioteca pe aceeași ușă. Se mira că încă nu se abătuse pe acolo nici unul dintre corbii concurenței. La urma urmei, Liana Taillefer, potrivit propriei mărturisiri, nu împărtășea gusturile literare ale soțului ei.

— Adevărul este că n-am avut timp să mă gândesc la asta... Vreți să spuneți că v-ar interesa aceste foiletoane?

— S-ar putea.

Ea șovăi puțin. Poate chiar câteva secunde mai mult decât strictul necesar.

— E totul prea recent - spuse în sfârșit, cu suspinul adecvat. Poate peste câteva zile.

Corso se sprijini cu mâna de balustradă și începu să coboare scările, își târâia picioarele, zăbovind pe primele trepte cu o anumită îndoială, ca omul care pleacă de undeva uitând ceva, dar neștiind prea bine despre ce e vorba. Însă era convins că nu uitase nimic. Când ajunse la primul palier, își ridică ochii și văzu că Liana Taillefer era tot unde o lăsase, în prag, observându-l. Avea, sau cel puțin așa i se păru lui, un aer în același timp preocupat și intrigat. Corso mai coborî câteva trepte și, ca într-un lent plan cinematografic, dreptunghiul viziunii i se deplasă în sfârșit domol în jos. După ce pierdu din vedere privirea inchizitorială a ochilor albaștri-oțel, ultima lui imagine alunecă pe trupul Lianei Taillefer, bust și șolduri, până la picioarele de carne fermă și albă pe care și le ținea ușor depărtate, sugestive și puternice precum coloanele unui templu.

Încă rumega în minte ultimele scene când trecu de ușa de la

intrare și ieși în stradă. I se puneau cu îndărătnicie cel puțin cinci probleme care cereau răspuns, așa că se cuvenea să le așeze întâi în ordinea importanței. Se opri pe trotuar, în fața grilajului parcului Buen Retiro, și privi întâmplător în stânga, căutând un taxi. Era acolo un enorm Jaguar parcat la câțiva metri distanță. Șoferul, în uniformă gri-închis, aproape neagră, citea un ziar sprijinit de capotă. Chiar atunci ridică privirea de pe foi și ochii lui se încrucișară cu ai lui Corso. Schimbul acela de priviri nu ținu nici o secundă, apoi șoferul își reluă lectura. Era oacheș, cu mustață, și o cicatrice palidă îi brăzda un obraz de sus în jos. Aspectul lui îi produse lui Corso o senzație familiară: semăna cu cineva. Poate, își aminti, cu tipul înalt care se juca la flipper în barul Makarovei. Dar mai era ceva. Aspectul acesta îi stârnea totodată o amintire îndepărtată, imprecisă; dar înainte de a avea timp s-o analizeze, apăru un taxi liber, căruia un individ în loden și cu servietă diplomat îi făcea semne de pe trotuarul opus. Profită că taximetristul privea în direcția lui, coborî rapid de pe bordură și puse stăpânire pe mașină sub nasul celuilalt.

Îl rugă pe șofer să dea radioul mai încet, pe când se așeza comod pe bancheta din spate, privind fără să vadă traficul dimprejur. Îi plăcea pacea pe care o dobândea ori de câte ori trântea după el portiera unui taxi. Era tot ce putea să semene mai mult cu un armistițiu cu lumea exterioară: totul în suspans, de partea cealaltă a gemulețului, de-a lungul traseului, își sprijini capul de rezemătoare, încântat de perspectivă.

Era momentul să se gândească la lucruri serioase; de pildă, la *Cartea celor Nouă Porți* și la călătoria în Portugalia, prima etapă a lucrului său. Dar Corso nu se putea concentra. Întrevederea cu văduva lui Enrique Taillefer lăsa prea multe chestiuni în aer, iar asta îi produse o stranie neliniște. Ceva îi scăpa din toată situația aceea: era ca și cum ai fi privit un peisaj dintr-o perspectivă greșită. Ba mai

mult: preț de câteva semafoare roșii nu-și dădu seama că imaginea șoferului Jaguarului i se amesteca în gânduri. Asta îl făcu să se simtă și mai agasat. Era ferm convins că nu-l văzuse în viața lui, înainte de discuția din barul Makarovei. Însă o amintire irațională îi pâlpâia în interior. Te cunosc, își zise. Sunt încredințat. Cândva, tare demult, am dat peste un tip ca tine. Și știu că te afli pe-aici pe undeva, în partea întunecoasă a memoriei mele.

Grouchy nu apăru de nicăieri, numai că asta nu mai avea importanță. Prusacii lui Bülow se retrăgeau de pe măgurile de la Chapelle-St.-Lambert, cu cavaleria ușoară a lui Domon și Subervie călcându-le pe urme. Dinspre flancul stâng, nici o problemă: formațiunile roșii ale infanteriei scoțiene erau covârșite și destrămate după șarja cuirasierilor francezi. În centru, divizia Jérôme cucerise, în fine, Hougomont. Iar la nord de Mont-St.-Jean, careurile albastre ale bunei și vechii Gărzi se grupau încet dar implacabil, cu Wellington repliindu-se într-o delicioasă dezordine spre sătucul acela, Waterloo. Trebuia dată doar lovitura de grație.

Lucas Corso observă terenul. Soluția era Ney, bineînțeles. Bravul bravilor, îl plasă în frunte, cu d'Erlon și divizia Jérôme, sau ce rămăsese din ea, și îi făcu să înainteze *au pas de charge* pe drumul spre Bruxelles. Când stabiliră contactul cu formațiunile britanice, Corso se lăsă nițel pe spate în scaun și își ținu răsuflarea, sigur de implicațiile actului său: tocmai hotărâse, în nici jumătate de minut, viața sau moartea a 22.000 de oameni. Degustând din plin acea senzație, se bucură de compactele șiruri albastre și roșii, de verdele suav al pădurii Soignes, de petele întunecate ale colinelor. Pe Dumnezeu din cer că era o bătălie frumoasă.

Șocul fu teribil, bieții de ei. Corpul de armată al lui d'Erlon fu spulberat precum coliba din paie a purcelușului leneș, dar Ney și trupele diviziei Jérôme ținură linia. Vechea Gardă înainta măturând

totul în calea ei, iar careurile engleze dispărură unul după altul de pe hartă. Wellington nu avea de ales și trebuia să se retragă, dar Corso îi închise drumul spre Bruxelles cu rezerva de cavalerie franceză. Apoi, încet și deliberat, dădu ultima lovitură. Ținându-l pe Ney între degetul gros și cel arătător, îl făcu să înainteze trei hexagoane. Adună factorii de putere, consultând tabelele: proporția era de 8 la 3. Wellington era terminat. Rămânea mica porțiune rezervată hazardului. Privi tabela de echivalențe, verificând că îi era suficient un 3. Încă mai simți împunsătura neliniștii pe când recurgea la zaruri ca să decidă micul factor de hazard corespunzător. Chiar cu bătălia câștigată, a-l pierde pe Ney în ultimul minut era treabă de începător. Dar obținu un factor 5. Zâmbea dintr-un colț al gurii dând un afectuos bobârnac cu unghia jetonului albastru al lui Napoleon. Îmi închipui cum te simți, amice. Wellington și ultimii lui cinci mii de nenorociți erau morți sau prizonieri, iar Împăratul tocmai câștigase bătălia de la Waterloo. Toate cărțile de istorie se puteau duce dracului.

Se lăsă în voia unui căscat copios. Pe masă, lângă planșeta care reprezenta la scara 1: 5.000 câmpul de luptă, printre cărți consultate, grafice, o ceașcă de cafea și scrumiera plină de chiștoace, ceasul lui de mână arăta trei noaptea. Alături, de pe mobila-bar, din eticheta sa roșie ca un veston britanic, Johnnie Walker făcea un gest răutăcios în mersul lui săltat, cu pași uriași. Roșcovan nerușinat, gândi Corso. Îl durea în cot că mii de compatrioți de-ai lui mușcaseră mai adineauri țărână în Flandra.

Îi întoarse spatele englezului și își concentră toată atenția asupra unei sticle intacte de Bols încastrată într-o etajeră de pe perete, între *Memorialul din Sfânta-Elena* în două volume și o ediție franceză din *Roșu și negru*. O deschise pe aceasta din urmă pe masă, concomitent cu deșurubarea căpăcelului sticlei, răsfoind-o la întâmplare în timp ce vărsa ginul într-un pahar:

...Confesiunile *lui Rousseau. Era singura carte cu ajutorul căreia imaginația lui își reprezenta lumea. Colecția de buletine ale marii armate și* Memorialul din Sfânta-Elena *completau Coranul său. S-ar fi lăsat omorât pentru aceste trei lucrări. Niciodată n-a mai crezut în oricare alta.*

Bău în picioare, cu sorbituri dese, în timp ce-și dezmorțea articulațiile anchilozate. Mai aruncă o ultimă privire câmpului de luptă unde, după măcel, se potolea cu încetul zăngănitul armelor. Dădu de dușcă restul de gin din pahar, simțindu-se ca visul unui zeu beat care ar mânui viețile ca pe soldățeii de plumb. Și-l închipui pe lordul Arthur Wellesley, duce de Wellington, predându-și sabia lui Ney. Erau tineri morți în noroi, cai fără stăpân și un ofițer al Scoțienilor Cenușii agonizând sub afetul distrus al unui tun, cu un pandantiv de aur - portretul unei femei și o meșă de păr blond - între degetele însângerate. Dincolo de umbrele în care se cufunda răsunau acordurile ultimului vals. Iar micuța dansatoare îl privea din castelul de hârtie de pe masă, cu steluța de pe broboadă reflectând flăcările din sobă, gata să cadă în mâinile drăcușorului din tabacheră. Sau ale tarabagiului din colț.

Waterloo. Puteau odihni în pace oasele bătrânului grenadier, strămoșul lui. Și-l imagină în interiorul oricăruia din micile careuri albastre de pe planșetă, pe linia întunecată ce reprezenta drumul mare spre Bruxelles, cu dâre de negreală pe față, cu mustățile pârlite de focurile de armă. Înainta răgușit, febril după trei zile de luptă la baionetă. Avea privirea absentă pe care Corso le-o împrumuta tuturor bărbaților, din toate războaiele. Și ridica, cu ultimele puteri, găurita lui chivără înaltă din blană de urs în vârful puștii, dimpreună cu camarazii săi. Trăiască Împăratul. Singuratica, rotofeia și canceroasa fantomă a lui Bonaparte era răzbunată.

Odihnească în pace. Hip, hip. Ura!

Mai turnă un pahar de Bols și închină în direcția săbiei atârnate de perete, în sănătatea umbrei credincioase a grenadierului Jean-Pax Corso, 1770-1851, Legiunea de Onoare, cavaler al Ordinului Sfânta-Elena, bonapartist ireductibil până la moarte, consulul Franței în același oraș mediteranean unde un veac mai târziu avea să se nască stră-stră-strănepotul său. Și cu aroma ginului în gură recită printre dinți unicul patrimoniu transmis din tată în fiu și în nepoți, de-a lungul acelui secol și al tuturor acelor Corso care acum aveau să dispară o dată cu el:

...Și Împăratul, în vâltoare
ducându-și oastea râvnitoare
va călări iar, aclamat.
Și înarmat ieșind din glie,
voi merge tot la bătălie,
fidel urmându-l pe-Împărat.

Râdea de unul singur când ridică receptorul și formă numărul lui La Ponte. Zgomotul discului rotindu-se răsuna în tăcerea încăperii. Erau cărți pe pereți, acoperișuri ude de ploaie de cealaltă parte a verandei întunecoase. Vederea nu era cine știe ce de-acolo, cu excepția serilor de iarnă, când soarele la scăpătat se filtra prin fumul încălzirii centrale și prin contaminarea străzii, iar aerul părea să se inflameze în tonuri de roșu și de ocru ca o monumentală cortină groasă. Masa de lucru, computerul și planșeta cu lupta de la Waterloo se aflau în fața acelei panorame, lângă veranda închisă cu geamuri pe care în noaptea aceea lunecau picături de ploaie. Pe pereți nu erau amintiri, nici tablouri, nici fotografii. Ci numai vechea sabie a Vechii Gărzi în teaca ei de metal și piele. Când primea vizitatori, aceștia se minunau negăsind acolo, în afară de cărți și de

sabie, nici o urmă de viață personală, nici una din acele ancorări pe care orice ființă omenească le stabilește, din instinct, în memoria ori în trecutul său. Asemenea obiectelor absente din acea casă, lumea din care provenea Lucas Corso dispăruse demult. Nici unul din chipurile cele grave care uneori i se profilau în memorie nu l-ar fi recunoscut, dacă ar fi revenit la viață; și poate era mai bine așa. De parcă stăpânul acelei incinte n-ar fi avut nimic niciodată în față, sau n-ar fi lăsat nimic în urma lui. De parcă și-ar fi fost întotdeauna suficient sieși, doar cu cele de pe el, precum un vagabond erudit și urban care își duce toată bocceluța cu catrafuse în căptușeala pardesiului. Și totuși, puținii privilegiați care l-au văzut în vreuna din acele roșiatice înserări, așezat pe verandă cu ochii uimiți spre apus, tulburi de gin olandez, spun că mutra lui de stângaci iepuraș neocrotit părea sinceră.

Vocea adormită a lui La Ponte răsună în receptor.

— Tocmai l-am făcut zob pe Wellington - îl informă Corso.

După o tăcere nedumerită, La Ponte îi răspunse că-i părea foarte bine. Perfidul Albion, plăcinta de rinichi și caloriferul funcționând cu monezi în hoteluri sordide. Cipayul ăla, Kipling, și toată flașneta aia cu Balaclava, Trafalgar și insulele Malvine. În ce-l privea pe Corso, îi amintea că era - telefonul rămase mut cât timp La Ponte bâjbâia după ceas - trei noaptea. După care mormăi ceva incoerent, din care nu se putură deslușI clar decât cuvintele nenorocitu' și blestematu', în ordinea asta.

Corso tot mai râdea în sinea-i când întrerupse legătura. O dată îl chemase pe La Ponte cu taxă inversă de la o licitație din Buenos Aires, doar ca să-i spună un banc: curva atât de urâtă încât murise fecioară. Ha, ha. Grozavă. Dar te pun să înghiți factura de la telefoane la întoarcere, imbecilule. Sau altă dată, cu ani în urmă, când se trezi în zori cu Nikon în brațe, primul lui gest a fost să ridice receptorul ca să-i spună lui La Ponte că tocmai cunoscuse o femeie

frumoasă și că totul îi dădea de știre că se îndrăgostise. Ori de câte ori dorea, Corso era capabil să închidă ochii și s-o vadă pe Nikon deșteptându-se lin, cu părul ei depășind marginile pernei. Cu receptorul lipit de ureche, i-o descrisese lui La Ponte, simțind o ciudată emoție, o înduioșare inexplicabilă și necunoscută pe când vorbea la telefon, iar ea asculta privindu-l în tăcere; și știa că vocea care răsuna la capătul celălalt al firului - mă bucur, Corso, prietene, bată-te să te bată, ești fenomenal, era și timpul, îmi pare bine pentru tine - era sinceră împărtășind cu el trezirea, triumful, fericirea. În dimineața aceea îl iubise pe La Ponte la fel de mult ca pe ea. Ori poate pe ea cât pe el. De atunci trecuse mult timp. Corso stinse lumina. Ploaia continua să cadă în noapte. În dormitor, așezat pe marginea patului pustiu, aprinse o ultimă țigară nemișcat pe întuneric, pândind ecoul respirației absente, dintre cearșafuri. Apoi întinse o mână ca să mângâie părul care nu mai era aici, răsfirat pe pernă. Nikon era unica lui remușcare. Acum ploaia bătea cu furie afară și picăturile de apă, la geam, descompuneau în mici reflexe slaba lumină exterioară, ciuruind cearșafurile cu puncte mobile, șiroaie negre, umbre minuscule ce se prăbușeau fără țintă, ca peticele unei vieți.

— Lucas.

Își pronunță numele, tare, așa cum făcea ea, singura care l-a numit întotdeauna așa. Cele cinci litere erau un simbol al sfârtecatei patrii comune pe care, cândva de mult, au vrut amândoi s-o împărtășească. Își concentră atenția asupra jarului țigării, roșu în întuneric. Crezuse că o iubise mult pe Nikon, înainte. Atunci când o găsea frumoasă și deșteaptă, infailibilă ca o enciclică papală, pasionată precum fotografiile ei în alb-negru: copii cu ochii mari, moșnegi, căței cu privirea credincioasă. Când o vedea luând apărarea libertății popoarelor și semnând manifeste în favoarea intelectualilor arestați, a etniilor oprimate și a altor chestii de-astea.

Sau a focilor. Odată reușise să-l facă să semneze ceva despre foci.

Se ridică ușor de pe pat ca să nu trezească fantoma ce dormea lângă el, pândind ritmul unei respirații pe care uneori își închipuia că o aude cu adevărat. Ești mort precum cărțile tale. Niciodată n-ai iubit pe nimeni, Corso. A fost prima și ultima dată când ea i-a pronunțat numai numele de familie; prima și ultima oară când i s-a refuzat, înainte de a pleca pentru totdeauna, în căutarea acelui fiu pe care el nu și l-a dorit niciodată.

Deschise fereastra, simțind frigul umed al nopții pe când picăturile de apă îi udau și înmuiau fața. Trase ultima dată din țigară, apoi o lăsă să cadă, punct roșu stingându-se în întuneric, arc cu traiectoria întreruptă, sau invizibilă, spre tărâmul umbrelor.

Va ploua noaptea asta și peste alte peisaje. Peste ultimele urme ale lui Nikon. Peste câmpul de luptă de la Waterloo, peste strămoșul Corso și camarazii lui. Peste mormântul roșu și negru al lui Julien Sorel, ghilotinat fiindcă încă mai crezuse că, după dispariția lui Bonaparte, agonizau statuile de bronz pe vechile drumuri părăsite. Stupidă greșeală. Lucas Corso știa, mai bine ca oricine, că încă mai puteai alege câmpul de bătălie și câștiga stipendiul de soldat rătăcit și lucid, făcând de strajă printre fantome de hârtie și piele, prin mâlul și rămășițele miilor de naufragii.

CĂRTURARI ȘI RĂZBOINICI

„— Cei din morminte nu vorbesc. - Vorbesc când vrea Dumnezeu - replică Lagardère.”

P. Feval, *Cocoșatul*

Tocurile înalte ale secretarei țăcăneau pe parchetul de lemn lustruit. Lucas Corso o urmă pe lungul culoar - pereți zugrăviți în crem-deschis, lumini indirecte, muzică ambientală - până în fața unei uși de stejar masive. Se supuse indicației de a aștepta câteva clipe, apoi, când secretara se dădu la o parte adresându-i un zâmbet scurt și impersonal, intră în birou. Varo Borja trona într-un vast fotoliu rabatabil din piele neagră, între o jumătate de tonă de mahon și fereastra cu o splendidă panoramă a Toledo-ului: vechi acoperișuri în ocru, săgeata gotică a catedralei detașându-se pe un cer albastru senin și, în fundal, zidurile cenușii ale palatului Alcázar.

— Ia loc, Corso. Ce faci?

— Bine.

— A trebuit să aștepți.

Nu era o scuză, ci constatarea unui fapt. Corso făcu o grimasă.

— Nu vă faceți griji. De data asta n-au fost decât patruzeci și cinci de minute.

Varo Borja nici măcar nu se strădui să surâdă, în timp ce Corso ocupa un fotoliu destinat vizitatorilor. Pe birou nu era nimic, cu excepția unui complicat sistem de telefon-interfon, cu un design

modern, așezat pe suprafața unde se reflecta, invers, imaginea librarului cu peisajul de pe fereastră ca decor. Varo Borja avea în jur de cincizeci de ani, o chelie bronzată la raze ultraviolete și un aer respectabil care era orice, numai adevărat nu. Ochii îi erau mici, iuți, șireți; își ascundea rotunjimea pântecelui cu ajutorul unor veste fantezi ajustate, sub haina croită pe măsură, și era marchiz de nu știu ce, cu un trecut juvenil furtunos și depravat, care includea o fișă la Poliție, un anumit scandal pe motiv de escrocherie și patru prudenți ani de autoexil în Brazilia și Paraguay.

— Să-ți arăt ceva.

Avea maniere bruște, cel mai adesea frizând o grosolănie calculată, pe care și-o cultiva cu îngrijire. Corso îl văzu sculându-se și îndreptându-se spre o mică vitrină, pe care o descuie cu cheița scoasă din buzunar, la capătul unui lănțug de aur. Fără stabiliment comercial cu firmă la stradă - în afară de un stand rezervat la cele mai importante târguri internaționale -, catalogul lui Varo Borja nu includea niciodată mai mult de cincizeci de titluri selecte. Lua urma cărților rare din orice parte a lumii, luptând dur și fără scrupule să și le însușească, apoi specula în funcție de fluctuațiile pieții. Lista lui eventuală cuprindea colecționari, conservatori de cărți, gravori, tipografi și furnizori, ca Lucas Corso.

— Ce părere ai?

Corso întinse mâinile ca să primească tomul, cu grija cu care ai lua în brațe un prunc de doar câteva luni. Era legat în piele maro, cu ornamente aurite, de epocă, iar starea lui de conservare era excelentă.

— *La Hypnerotomachia di Poliphilo* de Colonna - zise. Ați obținut-o, în sfârșit.

— Acum trei zile. Veneția, 1545. *In casa di figlivoli di Aldo.* O sută șaptezeci de gravuri în lemn... Mai este interesat elvețianul acela de care mi-ai vorbit?

— Presupun că da. E completă?

— Sigur. Toate xilografiile acestei ediții, în afară de patru, sunt reimprimări ale celor din 1499.

— Clientul meu ar fi preferat prima ediție, dar voi încerca să-l conving s-o ia pe a doua... Acum cinci ani a ratat un exemplar la licitația din Monaco.

— E liber să hotărască.

— Dați-mi vreo două săptămâni să mă pun în contact cu el.

— Prefer să tratez direct.

Varo Borja zâmbea ca un rechin în căutarea unui înotător.

— Respectând, bineînțeles, comisionul dumitale cu procentul obișnuit.

— Nici vorbă. Elvețianul este clientul *meu*.

Celălalt surâse ironic.

— N-ai încredere în nimeni, așa-i?... Mi te închipui mic copil, analizând laptele mamei dumitale înainte de a începe să sugi.

— Iar dumneavoastră l-ați fi vândut pe cel al mamei care v-a născut, pesemne.

Varo Borja îl țintui cu privirea pe vânătorul de cărți, care acum nu avea nimic iepuresc în el, nici simpatic; mai degrabă amintea de un lup arătându-și colții.

— Știi ce-mi place la caracterul dumitale, Corso?... Naturalețea cu care îți asumi rolul de ucigaș plătit, printre atâția demagogi și potlogari din meseria asta a noastră... Pari unul din indivizii aceia slabi și periculoși în care nu avea încredere Iuliu Cezar... Cum dormi noaptea?

— Neîntors.

— Sunt sigur că nu. Aș pune rămășag pe două gotice că ești din cei care stau în neștire cu ochii deschiși pe întuneric... Și vrei să-ți mai spun ceva? Nu mă încred din instinct în bărbații slabi, voluntari și entuziaști. Mă slujesc de ei doar când e vorba de mercenari bine

plătiți, oameni dezrădăcinați și fără complexe. N-am pic de încredere în cei ce fac caz de o patrie, o familie sau o cauză.

Librarul puse la loc *Poliphilo* în vitrină. Apoi slobozi un râs sec, fără umor:

— Ai prieteni, Corso?... Uneori mă întreb dacă unul ca dumneata poate să-i aibă.

— Duceți-vă naibii!

Sugestia fusese formulată cu o impecabilă răceală. Varo Borja zâmbi la modul lent și deliberat. Nu părea ofensat.

— Ai dreptate. Prietenia dumitale nu mă interesează câtuși de puțin, pentru că îți cumpăr lealitate mercenară, solidă și durabilă. Nu-i așa?... Mândria profesională a celui care își onorează contractul chiar dacă regele care l-a folosit a fugit, chiar dacă bătălia e pierdută și nu se întrevede nici o salvare...

Îl privea pe Corso cu un aer mojic, provocator, atent la reacțiile lui. Dar acesta se mulțumi cu un gest de nerăbdare, atingându-și, fără să se uite însă la cadran, ceasul de la încheietura mâinii stângi.

— Restul mi-l puteți scrie - zise. Într-un răvaș. Eu nu încasez bani ca să vă aud glumele neroade.

Varo Borja păru că meditează la spusele lui. Apoi încuviință, încă zeflemist.

— Iarăși ai dreptate, Corso. Să revenim la afaceri... - se uită împrejur, înainte de a se centra pe subiect. Îți amintești de *Tratatul Artei Scrimei* de Astarloa?

— Da. O ediție din 1870, foarte rară. V-am făcut rost de un exemplar, acum câteva luni.

— Același client îmi cere acum tomul *Académie de l'espée.* Îl știi?

— Nu știu dacă vă referiți la client sau la volum... Dumneavoastră abuzați până într-atât de acuzativ, încât uneori mă zăpăciți la cap.

Privirea ursuză a lui Varo Borja revelă o apreciere foarte scăzută

pentru comentariu:

— Nu toți avem curata și laconica dumitale proză, Corso. Vorbeam de carte.

— Este un Elzevir din secolul al XVII-lea. Un mare in-folio cu gravuri. E considerat cel mai frumos tratat de scrimă. Și cel mai scump.

— Cumpărătorul e dispus să plătească oricât.

— Atunci, va trebui să-l găsesc.

Varo Borja își ocupase din nou fotoliul din fața ferestrei care înrăma parcă panorama vechii părți a orașului și stătea picior peste picior, mulțumit, cu ambele degete mari vârâte adânc în buzunarele vestei. Era clar că afacerile îi mergeau strună. Doar câțiva, dintre cei mai calificați colegi de-ai lui europeni, își puteau permite vederea aceea din spatele biroului. Dar Corso nu era impresionat. Tipii ăia depindeau de oameni ca el, iar asta era ceva pe care nimeni nu trebuia să le-o mai explice, nici lui, nici lor.

Își potrivi ochelarii strâmbi și îl privi pe librar.

— Ce facem cu *Poliphilo?*

Varo Borja șovăia între antipatie și interes, iar ochii îi fugeau de la vitrină la el și înapoi.

— De acord - zise în silă. Negociază cu elvețianul.

Corso aprobă din cap, nearătând nici o satisfacție pentru mica lui victorie. Elvețianul nici nu exista, dar asta era treaba lui. Nu lipseau cumpărători pentru o asemenea carte.

— Să vorbim de *Cele Nouă Porți* ale dumneavoastră - propuse și văzu cum expresia librarului se însuflețește.

— Să vorbim. Accepți afacerea asta?

Corso rontăia o pieliță de la degetul gros, lângă unghie. O scuipă ușor pe tăblia lucie a biroului.

— Închipuiți-vă o clipă că exemplarul dumneavoastră ar fi fals. Și că autenticul este oricare din celelalte două. Sau nici unul.

Varo Borja, agasat, părea să caute din ochi minuscula pieliță de la degetul mare al lui Corso. Până la urmă renunță.

— În cazul acesta - zise - vei lua notă și vei urma instrucțiunile mele.

— Care?

— Orice lucru la timpul lui.

— Insist. Care? - observă că librarul șovăia iar.

În ungherul din creierul lui unde sălășluia instinctul de vânător, ceva începu să ticăie pe neașteptate. *Tic-tac.* Sunetul aproape imperceptibil al unei mașinării ce nu funcționează perfect.

— Asta - răspunse celălalt, în fine - o s-o decidem din mers.

— Ce-avem atâta de decis? Corso începea să se arate iritat. Una din cărți se găsește într-o colecție particulară iar cealaltă într-o fundație publică; nici una nu e de vânzare. Asta înseamnă că aici se sfârșește totul: munca mea și pretențiile dumneavoastră. Eu vă spun: asta sau ailaltă e falsă, ori ambele sunt bune. Oricum ar fi, când termin ce am de făcut, încasez nota de plată și adio.

Mult prea simplu, zicea zâmbetul pe jumătate al librarului.

— Depinde.

— De asta mi-era și teamă... Aveți o cu totul altă idee în cap, așa-i?

Varo Borja ridică puțin mâna, observând reflectarea ei pe suprafața ireproșabilă a biroului. Apoi și-o lăsă foarte ușor în jos, până când mâna se uni cu oglindirea ei. Corso privi mâna aceea latră și păroasă, cu un enorm ghiul de aur pe degetul mic. O cunoștea cât se poate de bine. O văzuse semnând cecuri fără acoperire, manevrând falsuri strigătoare la cer, strângând mâini pe care avea să le trădeze. Continuă să audă suspectul *tic-tac.* Deodată simțea o ciudată osteneală. Nu mai era sigur că-și dorea munca aceea.

— Nu-s prea sigur - zise tare - că-mi doresc munca asta.

Negreșit că Varo Borja captase tonul din vocea sa, fiindcă își

modifică atitudinea. Își împreuna acum degetele sub bărbie, nemișcat, cu lumina ferestrei căzându-i din plin pe chelia bronzată și perfectă. Părea să cugete, iar ochii lui nu-l părăseau pe Corso.

— Nu ți-am povestit niciodată de ce m-am făcut librar?

— Nu. Și chiar că nu-mi pasă.

Celălalt slobozi un hohot de râs teatral. Asta anunța că, deocamdată, starea lui de spirit era de a încasa șuturile fără să replice. Proasta dispoziție a lui Corso se putea desfășura în voie, până una alta.

— Te plătesc ca să asculți tot ce am chef.

— De data asta încă nu m-ați plătit.

Celălalt deschise un sertar, scoase de acolo un carnet de cecuri și îl lăsă pe masă, pe când Corso privea împrejur cu o resemnată lipsă de ocrotire. Era momentul de a spune adio și n-am cuvinte, sau a rămâne în birou, în așteptare. De asemenea, era momentul să i se ofere ceva de băut, numai că interlocutorul lui nu era genul acela de amfitrion. Așa că dădu din umeri, atingând cu cotul sticluța lui plată cu gin care îi umfla unul din buzunare. Era absurd. Știa cât se poate de bine că n-avea să plece, chiar dacă propunerea ce urma să i se facă îi convenea ori ba. Iar Varo Borja știa și el asta. Scrise o cifră, semnă și rupse cecul, împingându-l spre interlocutorul lui.

Corso se uită doar peste el, fără să-l atingă.

— Tocmai m-ați convins - suspină -. Sunt numai urechi.

Librarul nici măcar nu simți nevoia unui gest triumfal. Ci doar a unui mic semn de aprobare, sigur și rece, de parcă rezolvase dintr-o ochire o formalitate oarecare, demnă de dispreț.

— Am intrat în afacerea asta din pură întâmplare - începu să povestească. M-am trezit într-o zi fără un sfanț în buzunar și cu biblioteca unui unchi îndepărtat, decedat, drept unică moștenire... Două mii de titluri, mai mult sau mai puțin, din care numai vreo sută de valoare. Dar printre ele se numărau prima ediție din *Don*

Quijote, două psaltiri din secolul al XIII-lea și unul din cele patru exemplare cunoscute din *Champfleury* de Geoffroy Tory... Ce zici de asta?

— Că ați avut prea mult noroc.

— Poți s-o mai spui o dată - încuviință Varo Borja, neutru și sigur pe sine.

Povestea fără auto-complezența de care dau dovadă mulți triumfători atunci când vorbesc de ei înșiși.

— ...Pe vremea aceea nu știam absolut nimic despre colecționarii de cărți rare, deși captasem esențialul: oameni dispuși să plătească foarte mult pentru produse foarte puține. Iar eu aveam câteva din acele produse... Așa am învățat cuvinte de care nu aveam habar, precum colontitlu, signaturi, dăltiță „colț de câine", proporție de aur sau legătură în evantai... Și pe când începea să-mi placă tot mai mult negoțul acela, am mai descoperit ceva: că există cărți pe care să le vinzi și altele pe care să le păstrezi. Iar în privința acestora din urmă, am înțeles că intri în bibliofilie ca într-un ordin religios: pe toată viața.

— Foarte emoționant. Și acum spuneți-mi ce avem de-a face eu și *Cele Nouă Porți* cu legămintele dumneavoastră perpetue.

— Înainte ai întrebat ce se va întâmpla dacă ai să descoperi că exemplarul meu este fals... La asta îți pot răspunde pe loc: e fals.

— De unde știți?

— O știu cu toată siguranța.

Corso se strâmbă. Gestul spunea totul despre părerea sa în legătură cu certitudinile absolute în bibliofilie:

— Păi, în *Bibliografia Universală* a lui Mateu și în catalogul Terral-Coy apare ca autentic...

— Da - admise Varo Borja. Deși Mateu conține o mică eroare: citează opt planșe în loc de nouă, câte are exemplarul... Însă autenticitatea lui *formală* nu înseamnă mare lucru. Conform

bibliografiilor, exemplarele Fargas și Ungern sunt și ele bune.

— Poate chiar sunt. Toate trei.

Librarul făcu un gest de negație.

— Asta ar fi imposibil. Documentele procesului editorului Torchia nu lasă loc îndoielilor: s-a salvat doar un exemplar - zâmbi pe jumătate, misterios. În plus, am alte elemente pe care să mă întemeiez.

— De exemplu?

— Asta nu te mai privește.

— Dacă-i așa, de ce mai aveți nevoie de mine?

Varo Borja își împinse fotoliul înapoi și se ridică în picioare.

— Vino cu mine.

— V-am mai spus - Corso dădea din cap - că nu simt nici o curiozitate pentru istoria asta.

— Minți. Mori de poftă, iar acum, că ți-am stârnit interesul, ți-ai face treaba și pe gratis.

Luă cecul de pe masă între degetul mare și cel arătător și îl vârî în buzunarul vestei. Apoi îl conduse pe Corso pe o scară în spirală la etajul superior. Librarul își avea birourile în partea din spate a propriei locuințe, o imensă casă medievală din porțiunea veche a orașului, pentru a cărei cumpărare și modernizare cheltuise o avere. Printr-un coridor care dădea în vestibulul de la intrarea principală, îl călăuzi pe Corso până la o ușă ce se deschidea cu ajutorul unei moderne claviaturi de securitate. Încăperea era mare, pardosită cu marmură neagră, cu bârne groase pe tavan și cu ferestrele protejate de zăbrele de epocă. Mai erau acolo o masă de lucru, fotolii de piele și un mare șemineu de piatră. Tuspatru pereții erau acoperiți de vitrine cu cărți și de gravuri frumos înrămate: Holbein și Dürer, aprecie Corso.

— Drăguț locșor - recunoscu; nu mai fusese niciodată acolo. Dar am crezut întotdeauna că vă păstrați cărțile în magazia de la

subsol...

Varo Borja se oprise lângă el.

— Astea sunt ale mele; nici una nu e de vânzare. Există oameni care colecționează romane cavalerești sau galante. Alții caută numai *Quijote*, ori câte un *intonsus* legat cu colile netăiate. Fel de fel... Dar toate cele pe care le vezi au un singur protagonist: diavolul.

— Pot să mă uit puțin?

— De aia te-am adus aici.

Corso făcu vreo câțiva pași. Volumele aveau legături vechi, de la pielea pe tăblii de lemn a incunabulelor până la marochinul cu motive ornamentale presate: plăcuțe și rozete. Podeaua de marmură scrâșnea sub talpa pantofilor lui nelustruiți când se opri dinaintea uneia din vitrine, aplecându-se să vadă ce cuprindea: *De spectris et apparitionibus* de Johannes Rivius. *Summa diabolica* de Benedictus Cassianus. *La haine de Satan* de Pierre Crespet. *Steganografia* abatelui Trithemius. *De Consummatione saeculi* de Pontianus... Titluri extrem de valoroase și rarisime, pe care Corso le cunoștea, în cea mai mare parte, doar din referințe bibliografice.

— Nu există nimic mai frumos pe lume, așa-i? zise Varo Borja, care îi urmărea cu atenție mișcările. ...Nimic comparabil acestei suave licăriri: aur pe piele, în spatele geamurilor de cristal... Ca să nu mai vorbim de comorile ascunse acolo: veacuri de studiu, de înțelepciune. De răspunsuri la secretele universului și ale inimii omului - își ridică puțin brațele, dar imediat le lăsă să cadă de o parte și de alta a trupului, renunțând să exprime prin cuvinte mândria sa de proprietar. Cunosc oameni în stare să ucidă pentru o colecție ca asta.

Corso încuviință, nedezlipindu-și ochii de pe cotoarele cărților:

— Dumneavoastră, de pildă - precizează el -. Deși nu personal. Ați face în așa fel încât alții să omoare în locul dumneavoastră.

Răsună râsul disprețuitor al lui Varo Borja.

— E unul din avantajele banilor: îți permit tocmirea zbirilor care fac treaba murdară. Și rămâi neatins.

Corso îl privi pe librar.

— E și ăsta un punct de vedere - admise, după ce stătuse o clipă ca absorbit de gânduri; părea că într-adevăr meditase asupra chestiunii. Însă eu îi disprețuiesc mai mult pe cei care nu-și pătează mâinile. Pe neatinși.

— Nu-mi pasă care-i obiectul disprețului dumitale; așa că hai să trecem la lucrurile serioase.

Varo Borja făcu vreo câțiva pași prin fața vitrinelor, în fiecare dintre ele erau pe puțin o sută de volume.

— *Ars Diavoli...* - o deschise pe cea de lângă el ca să-și treacă degetele peste cotoare, mai mult ca o mângâiere. Nicicând nu le vei mai vedea reunite în altă parte. Sunt cele mai rare, cele mai selecte. Mi-au trebuit ani până să strâng o asemenea colecție, dar îmi lipsea capodopera.

Scoase afară un volum, un in-folio legat în piele neagră, după moda venețiană, fără titlu exterior, dar cu cinci nervuri pe cotor și un pentaclu (pecete magică) aurit pe coperta anterioară. Corso îl luă cu amândouă mâinile, deschizându-l cu o grijă extremă. Prima filă tipărită, pagina de titlu originală, era în latină: *DE UMBRARUM REGNI NOVEM PORTIS*: Cartea celor nouă porți ale împărăției întunericului. Urmau marca tipografului, locul, numele și data: *Venetiae, apud Aristidem Torchiam. M.DC.LX.Vl. Cum superiorum privilegia veniaque.* Cu privilegiul și aprobarea superiorilor.

Varo Borja pândea efectul, interesat.

— Recunoști bibliofilul - zise - după cum atinge o carte.

— Eu nu sunt bibliofil.

— Desigur. Deși uneori asta ar putea scuza atitudinile dumitale de războinic mercenar, de *Landsknecht*[1]... Iar când e vorba de cărți,

[1] Lăncier pedestraș (germ.).

unele gesturi sunt liniștitoare. După cum există și contacte ale mâinilor de-a dreptul criminale.

Corso dădu paginile, întreg textul era în latină, cules cu litere frumoase pe hârtie groasă, de cea mai bună calitate, care rezista bine la trecerea vremii. Erau nouă splendide xilogravuri pe pagina întreagă, cu scene tipic medievale. Se opri la una din ele, la întâmplare. Era numerotată cu un V latin, însoțit de o literă sau un număr ebraic și altul grecesc. Jos, un cuvânt incomplet sau cifrat: *FR.ST.A.* Pe fundalul unei uși zăvorâte, un individ cu aspect de negustător număra un sac cu bani de aur, neștiind că înapoia lui un schelet ținea într-o mână o clepsidră cu nisip, iar în cealaltă o furcă țărănească.

— Ce părere ai? întrebă librarul.

— Ați spus că e falsă, dar nu mi se pare. Ați studiat-o bine?

— Cu lupa, până la ultima virguliță. Am avut tot timpul, după ce am achiziționat-o acum șase luni, când moștenitorii lui Gualterio Terral s-au hotărât să-i vândă biblioteca.

Vânătorul de cărți dădu paginile în continuare. Gravurile erau superbe, de o eleganță simplă și enigmatică. În una din ele, o tânără era pe punctul să fie decapitată de un călău în armură, cu spada ridicată.

— Nu-mi vine a crede că moștenitorii au pus în vânzare un fals - conchise Corso, la capătul examinării. Au bani berechet și de cărți nu le pasă. Până și catalogul bibliotecii a trebuit să-l facă însăși marea casă de licitații Claymore... Pe deasupra, l-am cunoscut pe bătrânul Terral. N-ar fi admis în ruptul capului o carte falsă ori manipulată.

— Sunt de acord - recunoscu Varo Borja. Și-n plus, Terral a moștenit *Cele Nouă Porți* de la socrul lui, don Lisardo Coy, impecabilul bibliofil.

— Care, la rândul său - Corso lăsă cartea pe masă și scoase

carnețelul bloc notes dintr-un buzunar al pardesiului -, a cumpărat-o de la italianul Domenico Chiara, a cărui familie, conform catalogului Weiss, o avea încă din 1817...

Librarul încuviințǎ, mulțumit.

— Văd că tema te-a preocupat serios.

— Sigur că m-a preocupat - Corso îl privi de parcă nu auzise o prostie mai gogonată. E meseria mea.

Varo Borja schițǎ un gest împăciuitor.

— Nu pun la îndoială bună-credința lui Terral și a moștenitorilor - clarifică el. N-am afirmat nici că acest exemplar n-ar fi vechi.

— Ați spus că e fals.

— Poate că fals nu-i tocmai cuvântul potrivit.

— Atunci precizați termenul. Totul corespunde epocii.

Corso apucă din nou cartea și, cu buricul degetului gros pe tăietura paginilor, le frunzări rapid, atent la sunetul scos.

— Până și hârtia sună cum trebuie.

— E ceva în ea care nu sună cum trebuie; și nu mă refer la hârtie.

— Poate xilografiile.

— Ce-i cu ele?

— Nu se potrivesc. Te-ai aștepta la gravuri în cupru. La 1666 nimeni nu mai folosea gravura în lemn.

— Nu uita că e vorba de o ediție cu totul deosebită. Planșele reproduc altele mai vechi, pesemne descoperite sau văzute de tipograf.

— *Delomelanicon*-ul... Chiar credeți asta?

— Dumitale tot nu-ți pasă ce cred eu. Însă cele nouă planșe originale ale cărții nu sunt atribuite unei mâini oarecare... Legenda spune că Lucifer, după înfrângerea sa și gonirea din cer, a compus o culegere de formule pentru uzul adepților lui: „rețetarul" magistral pentru accesul la împărăția întunericului. Teribila carte păstrată în secret, arsă de mai multe ori, vândută pe bani grei de puținii

privilegiați care au avut-o... Ilustrațiile acestea sunt în realitate hieroglife infernale. Interpretate cu ajutorul textului și al cunoștințelor adecvate, ar permite invocarea prințului tenebrelor.

Corso dădu din cap cu o gravitate exagerată.

— Cunosc forme mai grabnice de vânzare a sufletului.

— Nu glumi cu așa ceva, pentru că e mult mai serios decât ți se pare... Știi ce înseamnă *Delomelanicon?*

— Cred că da. Vine din greacă: *delo,* a convoca. Și *melas:* negru, întunecat.

Varo Borja emise un scurt râs scrâșnit, de aprobare umoristică.

— Uitasem că ești un mercenar cult. Ai dreptate: a convoca beznele, sau a le lumina. Profetul Daniel, Hipocrat, Flavius Josephus, Albertus Magnus și papa Leon al III-lea au amintit de cartea aceea minunată. Deși oamenii nu scriu decât de șase mii de ani, *Delomelanicon*-ului i se atribuie o vârstă de trei ori mai mare... Prima mențiune directă apare în papirusul din Turis, scris acum treizeci și trei de secole. Apoi, între veacurile I înainte de Hristos și II al erei noastre, apare citat de câteva ori în *Corpus Hermeticum.* Dacă e să ne luăm după *Asclemandres,* cartea aceea permite *privirea în față a Luminii*... Și într-un inventar parțial al bibliotecii din Alexandria, înaintea celei de-a treia și definitivei ei distrugeri din anul 646, figurează cu referire expresă la cele nouă enigme magice pe care le cuprinde... Nu se știe dacă exista un singur exemplar sau erau mai multe, nici dacă vreunul a fost salvat la incendierea bibliotecii... De-atunci încoace, pista apare și dispare în Istorie, printre incendii, războaie și catastrofe.

Corso își împinse incisivii în față făcând o mutră neîncrezătoare.

— Ca de obicei. Toate cărțile minunate au aceeași legendă: de la Thot la Nicolas Flamel... Odată, un client pasionat de chimia ermetică m-a pus să caut bibliografia citată de Fulcanelli și de adepții lui. Nici în ruptul capului nu l-am putut convinge că

jumătate din titlurile acelea n-au fost scrise niciodată.

— Dar acesta a fost scris, precis. Și nu-i mai poți nega existența din moment ce Sfântul Oficiu l-a inclus în Indexul lui... Ce mai zici?

— Ce zic eu n-are nici o importanță. Există avocați care nu cred în nevinovăția clienților lor, dar tot îi scapă.

— Vezi, de asta e vorba. Fiindcă eu nu-ți plătesc credința, ci eficacitatea.

Corso mai frunzări atent prin carte. Altă gravură, cea cu numărul I, prezenta un oraș fortificat sus pe un deal. Către el călărea un ciudat cavaler fără arme, cu degetul la buze, solicitând complicitate sau tăcere. Legenda însoțind planșa era: *NEM. PERV.T QUI N.N LEG. CERT .RIT.*

— Este cifrată și abreviată, dar se poate dezlega - îl lămuri Varo Borja, atent la gesturile lui: *Nemo parvenit qui non legitime certaverit...*

— *Nimeni din cei ce n-au luptat conform regulilor nu ajunge acolo...?*

— Cam așa ceva. Deocamdată e unica legendă din cele nouă de care putem fi absolut siguri. Figurează aproape identic în operele lui Roger Bacon, specialist în demonologie, criptografie și magie... Bacon afirma că posedă un *Delomelanicon* care, pare-se, aparținuse regelui Solomon, cu încifrarea unor teribile mistere. Or, cartea aceea, compusă din suluri de pergament cu ilustrații, a fost arsă în 1350 din porunca personală a papei Inocențiu al VI-lea care a declarat: *„Conține o metodă de invocare a demonilor"*... După alte trei secole, Aristide Torchia s-a hotărât s-o tipărească la Veneția cu ilustrațiile originale.

— Prea perfecte - obiectă Corso. Nu pot fi originalele: stilul ar fi fost mai arhaic.

— Suntem de acord. Fără doar și poate, Torchia le-a actualizat.

În altă gravură, cu numărul III, un pod păzit de porți fortificate unește malurile unui râu. Ridicând privirea, Corso observă că Varo Borja zâmbea enigmatic, precum un alchimist sigur de reacția din

retorta lui.

— O ultimă conexiune - spuse librarul: Giordano Bruno, martir al raționalismului, matematician și susținător înfocat al rotației pământului în jurul soarelui... - făcu un gest disprețuitor cu mâna, de parcă toate acelea erau chestiuni secundare -. Însă asta e doar o parte din opera lui, compusă din șaizeci și una de cărți în care magia ocupă un loc important. Și fii atent: Bruno se referă în mod expres la *Delomelanicon,* folosind chiar cuvintele grecești *delo* și *melas*, și adaugă: „*Pe drumul oamenilor care vor să știe se ațin nouă porți secrete*", înainte de a se referi la metodele de a face ca Lumina să strălucească iar... „*Sic luceat Lux"* scrie el; din întâmplare, aceeași inscripție - îi arătă lui Corso marca tipografului: un copac lovit de trăsnet, un șarpe și o deviză - folosită de Aristide Torchia pe frontispiciul *Celor Nouă Porți*... Ce zici de asta?

— Zic că-i bine. Numai că asta și nimic e totuna. Cu destulă ușurință poți face un text să spună orice, mai ales dacă e vechi și scris ambiguu.

— Sau cu anumite precauții. Deși Giordano Bruno a uitat regula de aur a supraviețuirii: *Scire, tacere.* A ști, a tăcea. Pe cât se pare, de știut a știut, nimic de zis, dar a vorbit în plus. Iar coincidențele continuă: Giordano Bruno este întemnițat la Veneția, declarat eretic înrăit și ars de viu la Roma, Campo dei Fiori, în februarie 1600. Același itinerar, aceleași locuri și date care, șaizeci și șapte de ani mai târziu, vor jalona execuția editorului Aristide Torchia: arestat la Veneția, torturat la Roma, ars la Campo dei Fiori în februarie 1667. La data aceea puțini oameni mai erau arși, și totuși, atenție, pe acesta l-au suit pe rug.

— Sunt impresionat - făcu Corso, care nu era câtuși de puțin.

Varo Borja emise un plescăit reprobator.

— Uneori mă întreb dacă ești în stare să crezi în ceva.

Corso păru să reflecteze puțin înainte de a da din umeri.

— Cândva credeam în tot felul de chestii... Dar pe-atunci eram tânăr și crud. Acum am patruzeci și cinci de ani: sunt bătrân și crud.

— Și eu la fel. Însă sunt lucruri în care cred. Lucruri care îmi accelerează pulsul.

— Ca banii?

— Nu glumi. Banul e cheia cu care deschizi ușa tăinuită a oamenilor. Cu care te cumpăr pe dumneata, de pildă. Sau care îmi oferă singurul lucru pe care-l respect în lume: cărțile astea - păși energic prin încăpere, lângă vitrinele înțesate. Sunt oglinzi după chipul și asemănarea celor ce le-au scris. Reflectă preocupări, mistere, dorințe, vieți, morți... Sunt materie vie: trebuie să știi să le oferi hrană, protecție...

— Și să le folosești.

— Câteodată.

— Iar cartea asta nu funcționează.

— Nu funcționează.

— Deci ați încercat-o și n-a mers.

Spusele lui Corso erau o afirmație, nu o întrebare. Varo Borja îl săgetă cu o privire dușmănoasă.

— Nu fi prost. Să zicem că-s sigur că-i falsă, și-atât. De aceea, am nevoie s-o confrunt cu celelalte exemplare.

— Insist, n-are de ce să fie neapărat falsă. Chiar când aparțin aceleiași ediții, multe cărți au diferențe între ele... În realitate, nu există două la fel, fiindcă însuși procesul „nașterii" lor le conferă detalii neidentice. În plus, fiecare volum trăiește o viață a lui proprie: îi lipsesc pagini, apar unele în plus ori altele substituite, e legat... Cu trecerea timpului, două cărți tipărite sub aceeași presă ajung să nu mai semene aproape deloc. Așa s-a putut întâmpla și cu asta.

— Verifică. Investighează *Cele Nouă Porți* ca pe o crimă. Caută urme, compară fiecare pagină, fiece ilustrație, hârtia, legătura...

Mergi înapoi către izvoare, ca să afli originea exemplarului meu. Apoi, la Sintra și la Paris, procedează la fel cu celelalte două.

— M-ar ajuta foarte mult dacă mi-ați spune cum ați descoperit că a dumneavoastră e falsă.

— Nu-ți pot spune. Ai încredere în intuiția mea.

— Intuiția asta a dumneavoastră o să vă coste o groază de bani.

— Nu-i treaba dumitale; mulțumește-te doar să-i cheltuiești.

Scoase cecul din buzunar și i-l înmână lui Corso. Acesta îl învârti printre degete, nehotărât.

— De ce mă plătiți dinainte?... Niciodată n-ați mai procedat așa cu mine.

— Vei avea multe cheltuieli. Ce ți-am dat acum e numai ca să te urnești din loc - îi întinse un dosar voluminos, legat. Aici găsești tot ce-am putut eu afla despre carte; s-ar putea să-ți folosească.

Corso continua să se uite la cec.

— E prea mult pentru un avans.

— S-ar putea ivi anumite complicații...

— Nu mai spuneți.

După sarcasmul lui, îl auzi pe librar dregându-și vocea. În fine, atingeau miezul chestiunii.

— Dacă cele trei exemplare sunt false sau incomplete - continuă Varo Borja -, ți-ai făcut treaba și lichidăm toată povestea... - făcu o pauză ca să-și mângâie cu palma chelia bronzată, apoi îi zâmbi, destul de nesigur, lui Corso. Dar o carte poate fi autentică, și-atunci vei dispune de și mai mulți bani. Fiindcă dacă-i așa, atunci trebuie să fie a mea, prin orice mijloace și la orice preț.

— Glumiți, nu?

— Nu-mi arde de glumă, Corso.

— E ilegal.

— Ai mai făcut lucruri ilegale.

— Nu la scara asta.

— Fiindcă nimeni, niciodată, nu te-a plătit cât te voi plăti eu.

— Ce garanție îmi dați?

— Te las să iei cartea, pentru că ai nevoie de original pentru cercetări... Ți se pare o garanție suficientă?

Tic-tac. Corso, care ținea în mână *Cele Nouă Porți,* puse cecul între pagini ca pe un semn de carte și suflă de pe volum un colb inexistent înainte de a i-l înapoia lui Varo Borja.

— Mai adineauri ați spus că totul se cumpără cu bani, așa că puteți verifica singur adevărul spuselor dumneavoastră. Duceți-vă de-i vedeți pe proprietarii celorlalte două și mișcați-vă curul, adică implicați-vă personal.

Se întoarse pe jumătate pornind spre ușă și întrebându-se câți pași va face până să audă glasul librarului. Au fost trei.

— Aceasta nu-i treabă de cărturari - zise Varo Borja. Ci de războinici.

Tonul îi era cu totul altul. Dispăruseră din el atât aplombul arogant, cât și disprețul față de mercenarul cu servicii de închiriat. Un înger - xilografiat de Dürer - bătu suav din aripi din rama lui de pe perete, în timp ce pantofii lui Corso se întorceau încet pe marmura neagră de pe jos. Lângă vitrinele pline de cărți și fereastra zăbrelită cu catedrala în fundal, lângă tot ce putea cumpăra cu bani, Varo Borja clipea des, năucit. Încă mai avea pe față masca aroganței; o mână încă îi mai bătea cu un dispreț mecanic pe coperta cărții. Dar cu mult înaintea acelui moment de triumf, Lucas Corso învățase să citească înfrângerea în ochii oamenilor. Și frica.

Pulsul îi bătea cu o satisfacție liniștită când, fără a scoate o vorbă, făcu cei trei pași îndărăt spre Varo Borja. Ajungând în fața lui, scoase cecul ce se ițea dintre paginile *Celor Nouă Porți* și, îndoindu-l cu grijă, îl vârî în buzunar. Apoi luă dosarul și cartea.

— O să vă dau curând de știre - spuse.

Știa că zarurile erau aruncate; că făcuse prima mișcare dintr-un

periculos joc de-a „nu te supăra, frate" și că era prea târziu să mai dea înapoi. Plus că-i plăcea să joace. Coborî scara, lăsând în urmă ecoul propriului său râs, sec, printre dinți. Varo Borja se înșela. Anumite lucruri nu puteau fi cumpărate cu bani.

Scara de la intrarea principală dădea într-o curte interioară *patio*, cu un ghizd de puț și doi lei venețieni din marmură, pe care un grilaj îi despărțea de stradă. Din fluviul Tajo urca o umezeală neplăcută care îl reținu pe Corso sub arcul în stil maur *mudéjar* al intrării ca să-și ridice gulerul pardesiului. Merse pe străduțele strâmte și tăcute, pietruite neregulat, până într-o mică piață unde era un bar cu măsuțe de fier și câțiva castani cu crengi desfrunzite, la picioarele clopotniței unei biserici. Alese un dreptunghi cu soare lipsit de vlagă și se instala pe terasă, pe când membrele lui amorțite recăpătau puțină căldură. Două pahare de gin pe stomacul gol, fără gheață, contribuiră la normalizarea situației. Abia atunci deschise dosarul despre *Cele Nouă Porți* și îi dedică prima lectură serioasă.

Era acolo un referat de patruzeci și două de pagini dactilografiate, cu toate antecedentele istorice ale cărții, atât în presupusa versiune originală, *Delomelanicon*-ul sau *Invocarea Umbrelor*, cât și în a lui Torchia, *Cele Nouă Porți ale Împărăției Întunericului*, tipărită la Veneția în 1666. Câteva anexe ofereau bibliografia la zi, fotocopii de citate din texte clasice și amănunte asupra celorlalte două exemplare cunoscute: proprietari, restaurări, date de achiziție, adrese actuale. Era inclusă și o transcriere a actelor procesului lui Aristide Torchia, plus povestirea unui martor ocular, un anume Gennaro Galeazzo, consemnând ultimele clipe ale nefericitului tipograf:

> *...A urcat pe eșafod refuzând să se împace cu Dumnezeu și tăcea cu îndărătnicie. Când au aprins rugul, fumul a început să-l*

înăbușe. Cu ochii ieșiți din cap, a scos un urlet groaznic, încredințându-și sufletul Tatălui. Mulți dintre cei de față își făceau semnul crucii, fiindcă îi cerea iertare lui Dumnezeu în fața morții. Dar alții spun că a urlat spre pământ, adică spre măruntaiele țărânii...

O mașină trecu pe partea opusă a piațetei, dispărând după unul din colțurile ce duceau la catedrală. Motorul răsună puțin de după colț, ca și când șoferul s-ar fi oprit o clipă înainte de a-și continua drumul pe stradă în jos. Corso abia dacă îi dădu atenție, ocupat cum era cu paginile cărții. Prima filă cuprindea frontispiciul, iar a doua era albă. A treia, cu frumoasa letrină N în frunte, era prima de text propriu-zis și începea cu o introducere criptică:

Nosp.tens L.f.r, juv.te Stn. Blz.b, Lvtn, Elm, atq Ast.rot. ali.q, h.die ha.ems ace.t pct fo.de.is c.m t. qui no.st; et h.ic pol.icem am.rem mul. flo.em virg.num de.us mon. hon v.lup et op. for.icab tr.d.o, eb.iet i.li c.ra er. No.is of.ret se.el in ano sag. sig. s.b ped. cocul.ab sa Ecl.e et no.s r.gat i.sius er.t;p.ct v.v.t an v.q fe.ix in t.a hom. et ven.os.ta int. nos ma. et D:

Fa.t in inf int co.s daem.

Satanas. Belzebub, Lcfr, Elimi, Leviathan, Astaroth

Siq pos mag. diab. et daem. pri.cp dom.

După introducere, al cărei presupus autor era evident, începea textul. Corso citi primele rânduri:

D.mine mag.que L.fr, te D.um m. et.pr ag.sco. et pol.c.or t ser.ire. a.ob.re quam.d p.vvre; et rn.io al.rum d. et js.ch.st et a.s sn.ts tq.e s.ctas e. ec.les. apstl. et rom. et om. i sc.am. et o.nia ips. s.cramen. et o.nes. atio et r.g. q.ib fid. pos.nt int.rcd. p.o me; et t.bi

po.lceor q. fac. qu.tqu.t m.lum pot., et atra. ad mala p. omn. Et ab.rncio chrsm. et b.ptm et omn...

Ridică ochii spre porticul bisericii, ale cărui arhivolte erau pline de imagini ale Judecății de Apoi mâncate de vreme și de intemperii. Sub ele, împărțind în două poarta principală, o nișă pe o coloană adăpostea un Pantocrator cu înfățișare mânioasă, a cărui mână dreaptă, ridicată, sugera mai degrabă pedeapsa decât mila. În stânga ținea o carte deschisă, iar Corso nu se putu sustrage inevitabilei asociații de idei. Privi împrejur, la turla bisericii și la clădirile împrejmuitoare; fațadele păstrau blazoane cu însemne episcopale, și își spuse că piața aceea văzuse și ea arzând, pe timpuri, ruguri ale Inchiziției. La urma urmei, se afla la Toledo. Creuzet de religii subterane, de mistere inițiatice, de falși convertiți. Și de eretici.

Trase o dușcă zdravănă de gin înainte de a reveni la carte. Textul, latin în cheie abreviată, se continua de-a lungul altor o sută cincizeci și șapte de pagini, ultima fiind albă. Cele nouă rămase erau celebrele ilustrații, inspirate, conform legendei, de Lucifer în persoană. Fiecare xilografie avea deasupra un numeral latin, ebraic și grecesc, iar dedesubt o frază în latină, abreviată într-o formă criptică, precum tot restul. Corso ceru al treilea gin în timp ce le analiza pe rând. Aminteau de figurile de tarot sau de vechile gravuri medievale: regele și cerșetorul, ermitul, spânzuratul, moartea, călăul. Ultima planșă reprezenta un balaur călărit de o femeie frumoasă. Prea frumoasă, aprecie el, pentru morala ecleziastică a epocii.

Găsi o ilustrație identică pe o pagină foto-copiată din *Bibliografia Universală* a lui Mateu; deși în realitate nu era aceeași. Corso avea în mână exemplarul Terral-Coy, pe când gravura reprodusă aparținea, după cum consemnase în 1929 bătrânul erudit din Mallorca, altei cărți din cele trei cunoscute:

> *Torchia (Aristide). De Umbrarum Regni Novem Portis. Venetiae, apud Aristidem Torchiam. MDCLXVI. In-folio. 160 pg. incl. frontispiciul. 9 ilustrații în lemn în afara textului. Raritate excepțională. Numai 3 exem. cunoscute. Biblioteca Fargas,*

Sintra, port. (vezi ilustrația). Biblioteca Coy, Madrid, sp. (lipsă planșa 9). Biblioteca Morel, Paris, fr.

Lipsă planșa 9. Era incorect, se convinse Corso. Xilografia numărul nouă era intactă în exemplarul pe care îl ținea în mână, întâi din biblioteca Coy, apoi Terral-Coy, și acum proprietatea lui Varo Borja. Fără doar și poate era vorba de o eroare de tipar, ori chiar a lui Mateu însuși. În 1929, când se editase *Bibliografia Universală,* tehnicile de imprimare și difuzare nu erau atât de extinse; o mare parte din erudiți menționau cărți pe care le cunoșteau doar din mărturia unor terțe persoane. Poate că exemplarul fără planșa 9 este unul din celelalte două rămase. Corso notă ceva pe margine. Trebuia verificată ipoteza aceasta. Un ornic bătu de trei ori și porumbeii își luară zborul de pe turlă și acoperișuri. Corso tresări ușor, ca și cum și-ar fi revenit abia atunci, își pipăi buzunarele, scoase o bancnotă și se sculă în picioare după ce o lăsă pe măsuță. Ginul îi dădea o plăcută senzație de detașare, atenua sunetele și imaginile din exterior. Puse cartea și dosarul în tașca lui de pânză, și-o atârnă de un umăr și rămase câteva momente cu ochii la mâniosul Pantocrator de pe portic. Nu se grăbea, dimpotrivă, voia să se dezmorțească nițel, așa că hotărî să meargă pe jos până la gară.

Ajungând la catedrală, o luă prin *claustram,* galeria ce înconjura vasta curte, ca să mai scurteze din drum. Trecu pe lângă chioșcul cu amintiri pentru turiști, închis, și zăbovi puțin uitându-se la schelele goale din fața picturilor murale în plin proces de restaurare. Locul era pustiu și pașii lui răsunau pe sub bolți. La un moment dat i se păru că aude ceva înapoia sa. Vreun preot venea cam târzior la confesional.

Trecu de grilajul de fier care dădea într-o stradă îngustă și întunecoasă, cu zidurile jupuite de atingerea vehiculelor. Atunci

auzi un motor în funcțiune, pe care însă nu-l vedea, la stânga, în unghi opus. Era acolo un semn de circulație, un triunghi care avertiza că strada se îngustează și mai mult, și exact când ajunse în fața semnului motorul acceleră subit. Apoi sunetul se apropie din spate. Prea iute, se gândi, dând să se întoarcă; dar nu apucă s-o mai facă, pentru că văzu o masă obscură năpustindu-se spre el. Avea reflexele încetinite de gin, însă atenția îi era încă îndreptată, întâmplător, către semnul de trafic. Instinctul îl împinse spre el, căutând strâmta protecție dintre stâlpul metalic și zid. Se lipi cu tot trupul de acel refugiu improvizat de numai câțiva centimetri, astfel că automobilul, trecând, îi lovi doar o mână. Impactul fu sec și dureros, făcând să i se înmoaie picioarele. Căzu pe pietrele neregulate de pe jos și văzu că mașina dispărea pe strada în pantă, în scrâșnet de cauciucuri.

Frecându-și mâna rănită, Corso își continuă drumul spre gară. Dar acum se întorcea din când în când să se uite îndărăt, pe când tașca lui cu *Cele Nouă Porți* îi ardea umărul. Fuseseră de ajuns trei secunde de viziune fugară, însă suficientă: de data asta nu era un Jaguar, ci un Mercedes negru, dar cel ce fusese pe punctul să-l calce era un individ negricios, cu mustață și cu o cicatrice pe chip. Tipul de la barul Makarovei. Cel pe care el îl văzuse, în uniformă de șofer, citind ziarul în fața casei Lianei Taillefer.

OMUL CU CICATRICEA

„De unde vine, nu știu. Dar unde se duce, pot să vă spun: în iad."

Al. Dumas, *Contele de Monte-Cristo*

Se înnoptase când Corso ajunse acasă, simțind dureroasa pulsație a mâinii rănite în buzunarul pardesiului. Intră în sala de baie, ridică de pe jos pijamaua mototolită și un prosop și își ținu încheietura mâinii cinci minute sub un jet de apă rece. Apoi deschise două cutii de conserve ca să cineze în picioare, la bucătărie.

Avusese parte de o zi stranie și primejdioasă. Se gândea la acest aspect, uimit de succesiunea întâmplărilor, nu atât cu neliniște, cât cu destulă curiozitate. De mult timp, atitudinea sa în fața neașteptatului se reducea la resemnatul fatalism al celui care așteaptă ca viața să facă pasul următor. Această absență a implicării, această neutralitate înaintea evenimentelor excludea orice veleitate de protagonist. Până în dimineața asta pe străduța din Toledo, rolul său fusese întotdeauna unul de executant. Victimele erau alții. Ori de câte ori mințea sau negocia cu cineva, faptul se petrecea obiectiv, fără vreo legătură morală cu persoanele ori lucrurile care nu erau decât obiectul muncii lui. Lucas Corso stătea pe tușă, mercenar interesat doar de beneficiul formal; al treilea om, indiferent. Poate că această atitudine i-a îngăduit să fie mereu la adăpost, așa cum, atunci când își scotea ochelarii de pe nas, persoanele și obiectele îndepărtate se diluau în contururi imprecise, descentrate, a căror

existență o putea ignora privându-le de învelișul lor formal. Acum însă, durerea concretă din mâna betegită, senzația de amenințare, gata să-i irupă în viață cu violență specifică îndreptată asupra lui, nu a altuia, sugerau schimbări neliniștitoare de perspectivă. Lucas Corso, care de atâtea ori acționase ca gâde, nu era obișnuit să se considere victima nimănui. Or, asta îl descumpănea.

În afară de durerea mâinii, își simțea mușchii crispați de tensiune și gura uscată. Așa că destupă o sticlă de Bols și căută aspirinele în tașca de pânză, întotdeauna avea o provizie asupra sa, la un loc cu cărțile, creioanele și pixurile cu pastă, carnețelele pe jumătate pline, briceagul elvețian cu întrebuințări multiple, pașaportul și banii, o încărcată agendă telefonică și iar cărți, ale lui și ale altora. Cu astea toate asupra lui putea oricând dispărea nelăsând nimic în urmă, precum melcul cu căsuță cu tot. Tașca aceea îl ajuta să improvizeze o casă, o rezidență în oricare loc unde l-ar fi purtat întâmplarea sau clienții: aeroporturi, gări, prăfuite librării europene, camere de hotel contopite în amintirea lui ca o singură odaie cu limite variabile, cu deșteptări lipsite do referință, tresărind pe întuneric, căutând întrerupătorul și dând de telefon, dezorientat și confuz. Momente pustii, albe, smulse vieții și conștiinței. Nu era niciodată sigur de nimic, nici de sine, deschizând ochii, în primele treizeci de secunde, când trupul se trezea mai iute decât gândirea sau memoria. Se așeză în fața calculatorului, punând pe masă, la stânga, bloc notesurile și câteva cărți cu referințe. La dreapta puse *Cele Nouă Porți* și dosarul lui Varo Borja. Apoi se lăsă pe spate în scaun, cu o țigară aprinsă, pe care vreo cinci minute abia de o duse de câteva ori la buze. În tot acel timp nu făcu nimic altceva decât să soarbă restul de gin din pahar, privind ecranul gol al computerului și pentaclul care împodobea coperțile cărții, în sfârșit, păru să se trezească. Strivi chiștocul într-o scrumieră și, potrivindu-și ochelarii strâmbi pe nas, începu să lucreze. Dosarul lui Varo Borja coincidea cu *Enciclopedia*

tipografilor și a cărților rare și curioase a lui Crozet:

> *TORCHIA, Aristide. Tipograf, gravor și legător venețian (1620-l667). Marca tipografică: un șarpe și un copac lovit de trăsnet. S-a format ca ucenic la Leyda (Olanda), în atelierul meșterilor Elzevir. După întoarcerea la Veneția, a realizat o serie de lucrări cu tematică filozofică și ermetică în format mic (in-12, in-16), care au fost foarte apreciate. Se remarcă* Tainele înțelepciunii *de Nicolas Tamisso (3 vol., in-12, Veneția, 1650) și o ciudată* Cheie a gândurilor captive *(1 vol., 132 x 75 mm, Veneția, 1653).* Cele trei cărți ale Artei *de Paolo d'Este (6 vol., in-8, Veneția, 1658),* Explicație curioasă a arcanelor și figurilor hieroglifice *(1 vol., in-8, Veneția, 1659), o retipărire a* Cuvântului pierdut *de Bernardo Trevisano (1 vol., in-8, Veneția, 1661) și* Cele Nouă Porți ale Împărăției Întunericului *(1 vol., in-folio, Veneția, 1666). Tipărirea acestui din urmă volum l-a făcut să cadă pe mâinile Inchiziției. Atelierul i-a fost distrus cu tot materialul tipărit sau care aștepta tipărirea, aflat în el. Torchia a împărtășit soarta lucrărilor sale. Condamnat pentru magie și vrăjitorie, a murit pe rug la 17 februarie 1667.*

Lăsă calculatorul și începu să studieze prima pagină a volumului care îl costase viața pe venețian. *DE UMBRARUM REGNI NOVEM PORTIS* era titlul. Dedesubt, venea marca tipografică, pecetea sau sigiliul care, simplă monogramă ori ilustrație complicată, reprezenta semnătura tipografului. În cazul lui Aristide Torchia, după cum spunea și Crozet, marca era un copac cu o creangă lovită de trăsnet. Un șarpe se încolăcea pe trunchi, înghițindu-și coada. Gravura era însoțită de deviza *Sic Luceat Lux:* Așa să strălucească Lumina. În josul paginii, locul, numele și data: *Venetiae, apud Aristidem Torchiam.*

Tipărit la Veneția, în casa lui Aristide Torchia. Mai jos încă, *M.DC.LX.VI. Cum superiorum privilegia veniaque.* Cu privilegiul și acordul superiorilor. Corso bătu din nou pe taste:

> *Exemplar fără ex-libris, nici adnotări manuscrise (marginalii). Complet conform catalog licitație Terral-Coy (Claymore, Madrid). Eroare la Mateu (8 în loc de 9 gravuri, câte are acest exemplar). In-folio. 299 x 215 mm. 2 pagini de gardă albe, 160 de pagini și 9 xilografii în afara textului, numerotate de la I la VIIII. Pagini: 1 de titlu cu marca tipografului. 157 de. text. Ultima albă, fără colofon. Planșe pe fața foii, toate pe pagină întreagă. Verso alb.*

DE VMBRARVM REGNI

NOVEM PORTIS

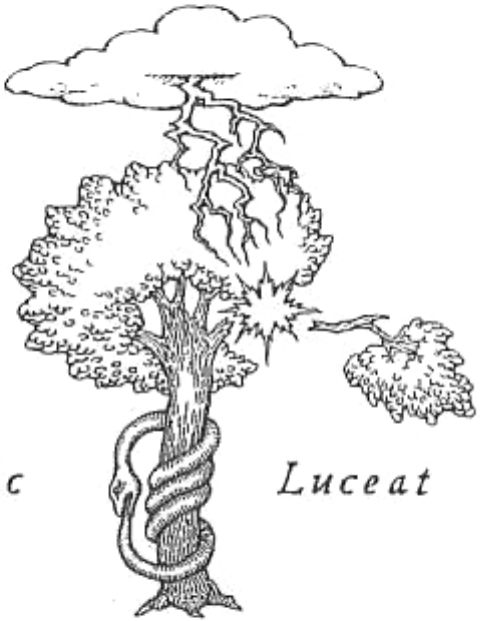

Sic *Luceat*

Lux

Venetiae, apud Aristidem Torchiam

M. DC. LX. VI.

Cum superiorum privilegio veniaque

א I α

NEM. PERV.T QVI N.N LEG. CERT.RIT

CLAVS. PAT.T

ג III ג

VERB. D.S.V.M C.S.T ARCAN.

FOR. N.N OMN. A.QVE

ה V ג

FR.ST.A

VI

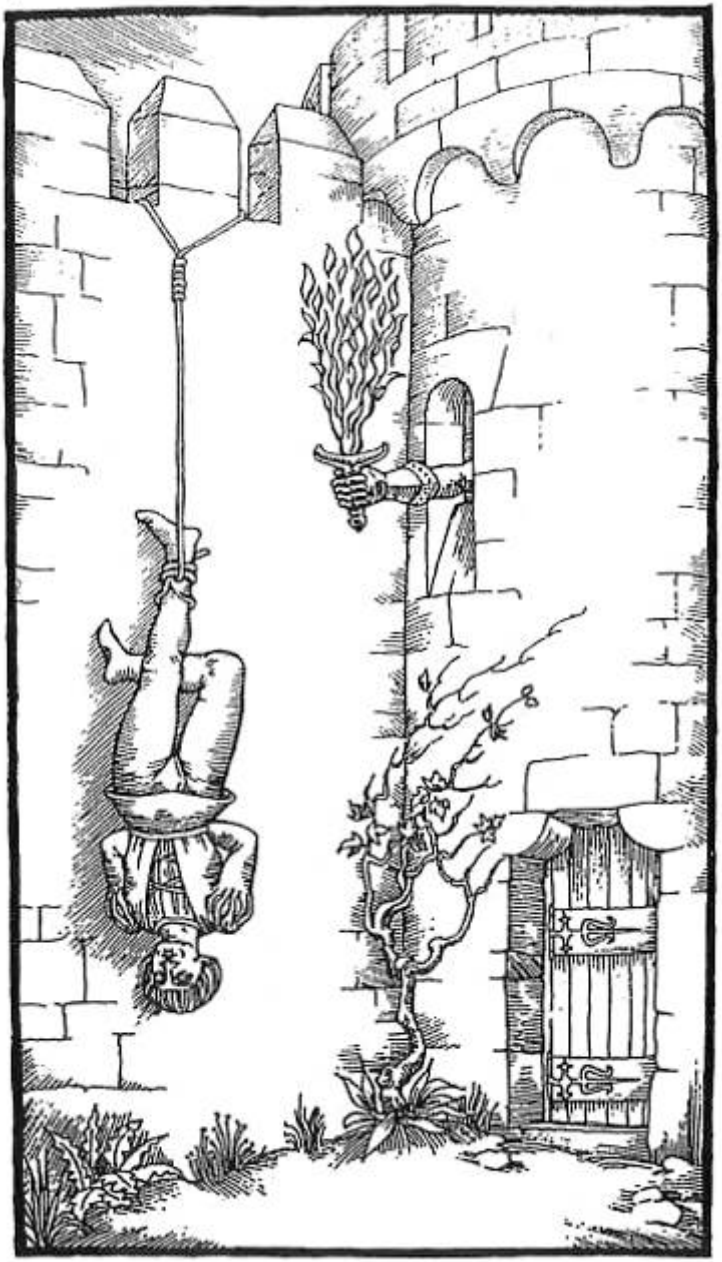

DIT.SCO M.R.

DIS.S P.TI.R M.

ח VIII ח

VIC. I.T VIR.

N.NC SC.O TEN.BR. LVX

Cercetă ilustrațiile una câte una. Potrivit lui Varo Borja, legenda atribuia desenele originale mâinii lui Lucifer în persoană. Fiecare xilografie era însoțită de un numeral ordinal roman, de echivalentul acestuia în ebraică și greacă și de o frază latină în cheie abreviată. Scrise din nou:

I. *NEM. PERV.T QUI N.NLEG. CERT.RIT: Un cavaler în armură se îndreaptă călare spre un oraș întărit (fortificat). Cu un deget pe buze, el solicită prudență sau tăcere.*

II. *CLAUS. PAT.T: Un ermit (pustnic, sihastru) în fața unei uși grele, închise. Un felinar pe jos și două chei în mână. Un câine îl însoțește. Lângă el, un semn asemănător literei ebraice Teth.*

III. *VERB. D.SUM C.S.T ARCAN.: Un vagabond, sau un pelerin, se îndreaptă spre podul de peste un râu. De ambele părți, fortificate, ale podului, o ușă grea, închisă, împiedică trecerea. Dintr-un nor, un arcaș țintește drumul ducând la pod.*

IIII. *(Numeralul latin apare așa, nu sub forma lui obișnuită, IV). FOR. N.N OMN. A.QUE: Un bufon (nebunul) în fața unui labirint de piatră. Intrarea este tot o ușă grea, închisă. Trei zaruri pe jos își arată fiecare câte trei fațete, corespunzând numerelor 1, 2 și 3.*

V. *FR.ST.A: Un zgârcit, sau un negustător, numără banii dintr-un sac cu aur. În spatele lui, Moartea ține într-o mână o clepsidră și în cealaltă o furcă țărănească.*

VI. *DIT.SCO M.R.: Un spânzurat precum cel din tarot, atârnat de un picior și cu mâinile legate la spate. E spânzurat de crenelul unui castel, lângă o poartă secretă în zid, închisă. La ferestruica pentru tras săgeți*

apare o mână cu mănușă de fier ținând o spadă din care țâșnesc flăcări.

VII. *DIS.S P.TI.R M.: Un rege și un cerșetor joacă șah pe o tablă cu căsuțe albe. Prin fereastră se vede Luna. Sub fereastră și lângă o ușă închisă se bat doi câini.*

VIII. *VIC. I.T VIR.: Lângă zidurile unui oraș, o femeie îngenuncheată pe pământ își oferă gâtul dezgolit călăului. În fund este o roată a norocului cu trei figuri umane: una sus, alta urcând, alta coborând.*

VIIII. *(Apare așa, în loc de numeralul obișnuit IX). N.NC SC.O TEN.BR. LUX.: Un balaur cu șapte capete pe care stă călare o femeie goală. Ea are o carte deschisă în mână, și o semilună îi ascunde sexul. În fund, pe un deal, un castel în flăcări, a cărui poartă, ca toate celelalte de până acum, este închisă.*

Se opri din bătutul pe tastatură, dezmorțindu-și mușchii înțepeniți, și căscă. Dincolo de conul de lumină a lămpii lui de birou și dincolo de ecranul computerului, odaia era în întuneric; prin geamurile verandei se vedea lumina slabă a felinarelor de pe stradă. Se duse într-acolo să se uite afară, nefiind prea sigur ce se aștepta să vadă. Probabil un automobil oprit lângă bordură, cu farurile stinse și cu o siluetă întunecată înăuntru. Dar nimic nu-i atrase atenția. Doar, un moment, sirena unei ambulanțe îndepărtându-se printre siluetele masive, în beznă, ale clădirilor. Se uită la ceasul din turla bisericii celei mai apropiate: era trecut cu cinci minute de miezul nopții.

Se întoarse și își reluă locul în fața computerului și a cărții. Zăbovi asupra primei ilustrații, a mărcii tipografice de pe foaia de titlu, cu șarpele *uroboros*[2], pe care Aristide Torchia și-l alesese ca

[2] Uroborus - (cunoscut și sub numele de *Uroboros* sau *Ouroboros*) este un simbol

simbol pentru lucrările lui. *Sic Luceat Lux.* Șerpi și diavoli, invocații și semnificații oculte. Ridică paharul, închinând sarcastic în memoria tipografului; trebuie să fi fost un om ori foarte curajos, ori foarte tembel. Chestiile alea se plăteau scump în Italia veacului al XVII-lea, chiar dacă se tipăreau *cum superiorum privilegia veniaque.*

În acel moment Corso se opri brusc, cu o sudalmă adresată lui însuși. Înjură cu năduf, tare, privind cotloanele întunecoase ale odăii, fiindcă nu-și dăduse seama mai înainte. *Cu privilegiul și acordul superiorilor*. Asta era imposibil.

Nescăpând pagina din ochi, se lăsă pe spate în scaun pe când își aprindea altă țigară din cele mototolite ale lui, cu spiralele de fum urcând în lumina lămpii ca niște perdele translucide și cenușii îndărătul cărora ondulau rândurile tipărite. Expresia *Cum superiorum privilegia veniague* era absurdă. Sau magistral de subtilă. Era cu neputință ca nota de *imprimatur* să se refere la o autoritate convențională. Biserica catolică n-ar fi autorizat niciodată cartea aceea în 1666, fiindcă predecesoarea ei directă, *Delomelanicon*-ul, figura deja în Indexul de titluri interzise[3], de mai bine de cincizeci și cinci de ani. Deci Aristide Torchia nu se referea la aprobarea de tipărire dată de cenzorii ecleziastici. Nici la puterea civilă, guvernul

---

antic asemănător unui șarpe sau dragon care își înghite propria coadă formând cu ajutorul corpului un cerc. Deoarece câteva texte antice vorbesc despre el ca despre un șarpe de lumină ce locuiește în rai, în prezent se crede că imaginea lui este inspirată din forma circulară a galaxiei noastre. A fost folosit de-a lungul istoriei pentru a înfățișa multe lucruri, dar de cele mai multe ori el simbolizează unitatea primordială, ciclul nesfârșit al timpului și al universului. Uroborus a fost foarte important în simbolismul religios și mitologic și a fost folosit frecvent și în ilustrații alchimice. În secolul al XIX-lea a fost interpretat după unii psihologi cum ar fi Carl Gustav Jung, ca având o anumită influență asupra psihicului uman.

[3] **Index** este denumirea scurtă sub care este cunoscută o listă de cărți și autori, denumită, în latină *Index librorum prohibitorum* (Index de cărți interzise). Aceasta s-a publicat în 1559, la inițiativa Inchiziției, sub pontificatul lui Paul al IV-lea și a fost confirmată de Conciliul de la Trento din 1564.

republicii Veneția. Desigur că superiorii lui erau alții.

Târâitul telefonului îl întrerupse pe Corso. Suna Flavio La Ponte ca să-i povestească cum a cumpărat, laolaltă cu un lot de cărți - achiziție forțată, ori totul ori nimic -, o colecție de bilete de tramvai europene. 5.775, ca să fim exacți. Toate „cap și coadă" adică, cu cifrele citindu-se la fel de la stânga la dreapta și invers, ca 1331, 27.072, clasificate pe țări, în cutii de pantofi. Vorbea serios. Colecționarul tocmai murise și familia voia să scape de balamucul acela. Poate știa Corso pe cineva interesat de-așa ceva. Bineînțeles, librarul era conștient de faptul că, în afară de efortul în sine de a strânge 5.775 bilete „cap și coadă", pe cât de groaznic pe atât de patologic, treaba aia nu era bună de nimic. Cine să cumpere o atare stupizenie? Da, poate-i o idee bună: Muzeul Transporturilor de la Londra. Englezii ăștia cu perversiunile lor... Se putea ocupa Corso de asta?

La Ponte era neliniștit și din pricina capitolului din Dumas. Primise două telefoane, de la un bărbat și o femeie care nu-și dezvăluiseră numele, interesându-se de *Vinul de Anjou.* Și era ciudat fiindcă, în așteptarea referatului amicului său, el nu discutase afacerea aceea cu nimeni. Corso îi povesti atunci conversația pe care o avusese cu Liana Taillefer, căreia el însuși îi revelase identitatea noului proprietar.

— Ea te știa deja, din vizitele tale făcute răposatului, îi aminti. Și, desigur, vrea o copie a chitanței.

Librarul pufni în râs la capătul celălalt al firului. Ce chitanță, ce baliverne-s astea. Taillefer îi vânduse manuscrisul și gata. Deși, dacă văduva voia să discute treaba aia - adăugă cu un chicotit lubric -, el nu avea nimic împotrivă. Corso îi sugeră posibilitatea ca, înainte de moarte, editorul să-i fi destăinuit cuiva tărășenia cu manuscrisul; dar Ponte rămase sceptic. Taillefer insistase mult ca lucrurile să

rămână secrete până când el însuși va da semnalul. Până la urmă n-a dat nici un semn, dacă nu cumva consideri semnal spânzuratul de lampă.

— Ăsta - sugeră Corso - e un semnal la fel de bun ca oricare altul.

La Ponte fu de acord cu un alt chicotit cinic și, în continuare, îl descusu ca să afle detalii despre vizita lui Corso la Liana Taillefer. După alte câteva comentarii porcoase, librarul îl salută și închise, fără ca vânătorul de cărți să-i povestească de pățania de la Toledo. Urmau să se vadă a doua zi.

După ce puse receptorul în furcă, Corso reveni la *Cele Nouă Porți*, însă acum alte imagini îi solicitau atenția, deplasându-i-o spre manuscrisul Dumas. Până la urmă se duse după mapa cu foi albastre și albe, își frecă mâna dureroasă și tastă fișierul DUMAS. Ecranul computerului începu să clipească. Se opri la dosarul BIO:

Dumas Davy de la Pailleterie, Alexandre. Născut la 24-07-1802. Mort la 05-12-1870. Fiul lui Thomas-Alexandre Dumas, general al Republicii. A scris 257 volume, de romane, memorii și alte povestiri. 25 volume de piese de teatru. Mulatru, dinspre tată. Acel sânge negru i-a împrumutat unele trăsături exotice. Portret fizic: statură înaltă, gât puternic, păr sărmos, buze cărnoase, picioare lungi, forță fizică. Caracter: om de viață, nestatornic, dominator, înșelător, nescrupulos, popular. A avut 27 de amante cunoscute, doi copii legitimi și patru nelegitimi. A câștigat averi și le-a risipit pe chefuri, călătorii, vinuri scumpe și coșuri cu flori. Deși câștiga din plin bani cu producția literară, se ruina în egală măsură din cauza generozității față de amante, prieteni și paraziți care luau cu asalt vila-castel „Monte-Cristo". Când s-a văzut silit să dispară din Paris, aceasta n-a fost din cauze politice, ca în cazul amicului său Victor Hugo, ci de teama creditorilor. Prieteni: Hugo, Lamartine, Michelet,

Gérard de Nerval, Nodier, George Sand, Berlioz, Théophile Gautier, Alfred de Vigny și alții. Dușmani: Balzac, Badère și alții.

Asta nu ducea nicăieri. Avea impresia că înaintează bâjbâind, pe nesfârșite piste false ori inutile. Totuși exista o relație, undeva. Cu mâna sănătoasă bătu pe tastatură DUMAS.ROM:

Romane de Alexandre Dumas apărute în fascicule:

1831: Scene istorice (Revue des Deux Mondes). 1834: Jacques I și Jacques II (Journal des Enfants). 1835: Isabela de Bavaria (Dumont). 1836: Murat (La Presse). 1837: Pascal Bruno (La Presse). Istoria unui tenor (Gazette Musicale). 1838: Contele Horace (La Presse). O noapte a lui Nero (La Presse). Sala de scrimă (Dumont). Căpitanul Paul (Le Siècle). 1839: Jacques Ortis (Dumont). Viața și aventurile lui John Dauys (Revue de Paris). Căpitanul Pamphile (Dumont). 1840: Memoriile unui maestru de scrimă (Revue de Paris). 1841: Cavalerul de Harmental (Le Siècle). 1843: Sylvandire (La Presse). Rochia de nuntă (La Mode). Albine (Revue de Paris). Ascanio (Le Siècle). Fernande (Revue de Paris). Amaury (La Presse). 1844: Cei trei mușchetari (Le Siècle). Gabriel Lambert (La Chronique). O fiică a Regentului (Le Commerce). Frații corsicani (Démocratie Pacifique). Contele de Monte-Cristo (Journal des Débats). Contesa Berthe (Hetzel). Istoria unui spărgător de nuci (Hetzel). Regina Margot (La Presse). 1845: Nanon de Lartigues (La Patrie). După douăzeci de ani (Le Siècle). Cavalerul de Maison-Rouge (Démocratie Pacifique). Doamna de Monsoreau (Le Constitutionnel). Madame de Condé (La Patrie). 1846: Vicontesa de Cambes (La Patrie). Bastardul de Mauléon (Le Commerce), Joseph Balsamo (La Presse). Abația

din Peyssac (La Patrie). 1847: Cai patruzeci și cinci (Le Constitutionnel). Vicontele de Bragelonne (Le Siècle). 1848: Colierul reginei (La Presse). 1849: Nunțile părintelui Olifus (Le Constitutionnel). 1850: Dumnezeu dispune (Événement). Laleaua neagră (Le Siècle). Porumbița (Le Siècle). Ange Pitou (La Presse). 1851: Olympe de Clèves (Le Siècle). 1852: Dumnezeu și diavol (Le Pays). Contesa de Charny (Cadot). Isaac Laquedem (Le Constitutionnel). 1853: Pastorul din Ashbourn (Le Pays). Catherine Blum (Le Pays). 1854: Viața și aventurile Catherinei-Charlotte (Le Mousquetaire). Tâlhar de drumul mare (Le Mousquetaire). Mohicanii din Paris (Le Mousquetaire). Căpitanul Richard (Le Siècle). Pajul ducelui de Savoia (Le Constitutionnel). 1856: Camarazii lui Jéhu (Journal pour tous). 1857: Ultimul rege saxon (Le Monte-Cristo). Stăpânul lupilor (Le Siècle). Vânătorul de păsări (Cadot). Black (Le Constitutionnel). 1858: Lupoaicele din Machecoul (Journalpour tous). Memoriile unui polițist (Le Siècle). Casa de gheață (Le Monte-Cristo). 1859: Fregata „Speranța" (Le Monte-Cristo). Ammalat-Beg (Moniteur Universel). Istoria unei temnițe și a unei căsuțe (Revue Europeenne). O aventură de dragoste (Le Monte-Cristo). 1860: Memoriile lui Horace (Le Siècle). Părintele La Ruine (Le Siècle). Marchiza de Escornan (Le Constitutionnel). Medicul din Java (Le Siècle). Jane (Le Siècle). 1861: O noapte la Florența, pe vremea lui Alexandru de Medicis (Levy-Hetzel). 1862: Voluntarul din '92 (Le Monte-Cristo). 1863: San-Felice (La Presse). 1864: Cele două Diane (Levy). Ivanhoe (Publ. du Siècle). 1865: Memoriile unei favorite (Avenir National). Contele de Moret (Les Nouvelles). 1866: Un caz de conștiință (Le Soleil). Parizieni și provinciali (La Presse). Contele de Mazarra (Le Mousquetaire). 1867: Albii și albaștrii (Le Mousquetaire). Teroarea prusiană (La Situation). 1869:

Hector de Sainte-Hermine (Moniteur Universel). Doctorul misterios (Le Siècle). Fiica marchizului (Le Siècle).

Zâmbi în sinea-i, întrebându-se cât ar fi plătit răposatul Enrique Taillefer ca să poată aduna toate acele titluri. Ochelarii îi erau aburiți, așa că și-i scoase, ștergând grijuliu lentilele. Rândurile de pe computer erau acum descentrate în ochii lui, ca și alte imagini ciudate pe care nu le putea identifica. Odată șterși, ochelarii impuseră limpezime ecranului; însă imaginile continuau să plutească în derivă, neclare, fără o cheie care să le descifreze. Cu toate acestea, Corso se considera pe drumul cel bun. Computerul clipea din nou:

Baudry, editorul revistei Le Siècle. *Publică* Cei trei mușchetari *între 14 martie și 11 iulie 1844.*

Aruncă o privire celorlalte fișe. Conform datelor sale, Dumas avusese în diferite momente ale producției literare cincizeci și doi de colaboratori. Cu cei mai mulți dintre ei, relațiile scriitorului se terminaseră furtunos. Dar pe Corso nu-l interesa decât un singur nume:

Maquet, Auguste-Jules. 1813-l886. Colaborează cu Alexandre Dumas la diferite opere de teatru și la 19 romane dintre cele mai cunoscute (Contele de Monte-Cristo, Cavalerul de Maison-Rouge, Laleaua neagră, Colierul reginei) *și mai ales la ciclul* Mușchetarilor. *Colaborarea sa cu Dumas îi conferă bogăție și celebritate. Și pe când Dumas moare ruinat, el se stinge în castelul său de la Saint-Mesme, bogat. Nici una dintre operele personale, scrise fără Dumas, nu i-a supraviețuit.*

Trecu la consultarea notelor biografice. Erau acolo niște paragrafe extrase din *Memoriile* lui Dumas:

> *„Noi - Hugo, Balzac, Soulié, De Musset și eu - am fost inventatorii literaturii facile. Și am reușit, de bine de rău, să ne facem o reputație cu acest tip de literatură, oricât o fi fost ea de facilă…“*

> *„...Imaginația mea, confruntată cu realitatea, seamănă cu omul care, vizitând ruinele unui monument năruit, trebuie să calce peste ruine, să se strecoare prin coridoare secrete, să se pituleze trecând pe sub portițe tăinuite, ca să reconstituie atât cât poate aspectul original al edificiului atunci când era plin de viață, când veselia îl umplea de cântece și râsete și când durerea era ecoul suspinelor”.*

Corso abandonă ecranul, exasperat. Senzația îl părăsea, pierzându-se în tainițele memoriei lui, fără a se lăsa recunoscută. Se sculă în picioare și măsură de câteva ori de-a lungul și de-a latul odaia întunecoasă. Apoi orientă raza lămpii în așa fel încât să lumineze un vraf de cărți aflat pe jos, lipit de perete. Se aplecă și luă de acolo două volume groase, o ediție modernă a *Memoriilor* lui Alexandre Dumas-tatăl. Le puse pe masă și începu să le răsfoiască, până ce trei fotografii îi atraseră atenția. În una dintre ele, stând jos, cu picăturile de sânge african evidente în părul lui sârmos și în aerul de mulatru, Dumas o privea cu o expresie surâzătoare pe Isabelle Constant, care - citi Corso legenda pozei - avea cincisprezece ani când devenise amanta romancierului. A doua fotografie îl arăta pe Dumas matur, pozând cu fiica sa, Marie. Pe culmile succesului, patriarhul romanului-foileton i se înfățișa fotografului cu bonomie și placiditate. A treia poză, hotărî Corso, era negreșit cea mai amuzantă și mai semnificativă. Un Dumas de șaizeci și cinci de ani,

încărunțit dar încă înalt și puternic, cu redingota deschisă peste un strașnic burdihan, o îmbrățișa pe Adah Menken, una dintre ultimele-i amante, căreia, zicea textul de dedesubt, *„după ședințele de spiritism și de magie neagră care o încântau, îi plăcea să se fotografieze, cât mai sumar îmbrăcată, cu marii bărbați ai vieții ei”*...

Picioarele brațele și gâtul fetei erau goale în poză, ceea ce era un adevărat scandal pentru acea vreme, iar tânăra, mai atentă la aparat decât la obiectul îmbrățișării ei, își lăsa capul pe zdravănul umăr drept al

bătrânului. În ce-l privește pe acesta din urmă, chipul lui reflecta urmele unei lung vieți de risipă, plăcere și chefuri nesfârșite. Gura, între obrajii grăsulii ai omului de viață, avea o expresie mulțumită și ironică. Iar ochii îl priveau pe fotograf cu o reținere glumeață, solicitând complicitatea: bătrânul gras cu tânăra impudică și arzulie care îl exhiba ca pe un trofeu rar, pe el, la ale cărui personaje și aventuri visau atâtea femei. Parcă cerând, bătrânul Dumas, puțină înțelegere fiindcă cedase capricioasei pofte de fotografii a puștoaicei, la urma urmei tinere și drăguțe, cu piele moale și gură fierbinte, pe care viața încă i-o rezervase la ultimul cot al drumului, cu numai trei ani înainte de moarte. Bătrân nerușinat.

Corso închise cartea cu un căscat. Ceasul lui de mână, un vechi cronometru pe care frecvent uita să-l întoarcă, se oprise la ora douăsprezece și un sfert. Se duse pe verandă și deschise un geam, respirând aerul rece al nopții. Strada era tot pustie, aparent.

Totul era de-a dreptul straniu, își zise pe când revenea la masă ca să închidă computerul. Ochii îi poposiră pe mapa manuscrisului. O deschise mașinal, observând încă o dată cele cincisprezece pagini cu două tipuri distincte de scris: unsprezece albastre și patru albe. *„Après de nouvelles presque désespérées du roi..."* În urma zvonurilor deznădăjduite despre rege... Se întoarse la vraful de cărți de pe jos, căutând un enorm volum roșu, o ediție anastatică - J.C. Lattes 1988 -, care includea tot ciclul *Mușchetarilor* și pe *Monte-Cristo* în ediția Le Vasseur cu gravuri, aproape contemporană cu Dumas. Găsi capitolul intitulat *Vinul de Anjou* la pagina 144 și începu să citească, comparându-l cu manuscrisul original. Cu excepția unei neînsemnate erate, ambele texte erau identice. În carte, capitolul era ilustrat cu două desene de Maurice Leloir, gravate de Huyot. Regele Ludovic al XIII-lea sosește la asediul citadelei La Rochelle cu zece mii de oameni, în rândul întâi al escortei figurând patru călăreți cu muschete în mâini, cu pălăriile cu pene și uniforma companiei lui

Tréville: fără îndoială că trei din ei sunt Athos, Porthos și Aramis în momentul întâlnirii cu prietenul lor d'Artagnan, deocamdată simplu cadet în compania de gărzi a domnului des Essarts. În momentul acela, gasconul nu știe că sticlele cu vinul de Anjou sunt un cadou otrăvit din partea dușmancei sale de moarte, Milady, care vrea să se răzbune pentru umilința la care a supus-o d'Artagnan când, înlocuindu-l pe contele de Wardes, s-a strecurat în patul agentei lui Richelieu, bucurându-se de noaptea de dragoste sortită celuilalt. În plus, pentru a agrava situația, d'Artagnan a surprins din întâmplare teribila taină a lui Milady: floarea de crin, stigmatul pe viață, înfierat de mâna călăului pe frumosul ei umăr rotund și alb. Cu aceste preliminarii, și dat fiind caracterul lui Milady, conținutul celei do-a doua ilustrații venea parcă de la sine: spre uimirea lui d'Artagnan și a prietenilor lui, servitorul Fourreau își dă duhul în chinuri groaznice, fiindcă apucase să bea din vinul sortit stăpânului sau. Sensibil la magia textului pe care nu-l mai recitise de douăzeci de ani, Corso ajunse la pasajul unde mușchetarii și d'Artagnan vorbesc de Milady:

...—După cum vezi, dragul meu - îi spuse d'Artagnan lui Athos -, e o luptă pe viață și pe moarte.

Athos clătină din cap.

— Da, da - îi răspunse -, văd și eu; dar crezi că ea este?

— Fără doar și poate.

— Îți mărturisesc că eu tot mai am îndoieli.

— Și floarea de crin de pe umărul ei?

— O fi vreo englezoaică pe care au însemnat-o cu fierul roșu în Franța, pentru cine știe ce fărădelege.

— Athos, îți spun că e soția dumitale - stărui d'Artagnan -, nu-ți aduci aminte cum se potriveau toate semnalmentele?

— Nu pot să cred că cealaltă n-a murit; am spânzurat-o cu

mâna mea!

Era rândul lui d'Artagnan să clatine din cap.

— În sfârșit, ce-i de făcut acum? întrebă tânărul.

— Firește că nu poți rămâne așa, cu spada atârnând mereu deasupra capului - răspunse Athos -, și că trebuie să găsim o ieșire.

— Dar cum?

— Ascultă, caută s-o vezi și să stai de vorbă cu ea; spune-i așa: Vrei pace sau vrei război?! Pe cuvântul meu de gentilom că niciodată n-o să scot o vorbă despre dumneata, niciodată n-o să-ți fac nimic, dar la rândul dumitale jură pe ce ai mai sfânt c-o să mă lași în plata Domnului; altfel, mă duc la ministrul Justiției, mă duc la rege, mă duc după călău, asmut Curtea împotriva dumitale, te dau în vileag ca nelegiuită, pun să te cheme la judecată, și dacă te iartă, să știi că te omor eu singur - pe cinstea mea de gentilom! - la un colț de stradă, așa cum as omorî un câine turbat[4].

Amintirile stârnesc amintiri. Deodată, Corso vru să rețină o imagine fugară, familiară, care tocmai îi trecuse prin minte. Reuși s-o fixeze înainte ca ea să dispară, și reieși că era din nou individul în haine negre, șoferul Jaguarului din fața casei Lianei Taillefer, la volanul Mercedesului din Toledo... Omul cu cicatricea. Și Milady era cea care i-l readusese acum în memorie.

Se gândi la asta, neînțelegând nimic. Dar imediat imaginea i se contura cu o perfectă claritate. Milady, bineînțeles. Milady de Winter, așa cum d'Artagnan o văzuse prima oară: încadrată de portiera caleștii în primul capitol al romanului, în fața hanului din Meung. Milady stând de vorbă cu un necunoscut... Corso dădu repede paginile, căutând pasajul. Îl găsi numaidecât:

---

[4] Toate citatele sunt reproduse după Alexandre Dumas, *Cei trei mușchetari*, în românește de Ticu Arhip și Milton Fanny Lehrer, Ed. Tineretului, 1969 (n. tr.).

...Un bărbat între patruzeci și patruzeci și cinci de ani, cu ochii negri și sfredelitori, cu fața gălbejită, cu nasul gros și cu mustața neagră, meșteșugit tunsă...

Rochefort. Sinistrul agent al cardinalului, dușmanul lui d'Artagnan; cel care pusese să fie ciomăgit, îi furase scrisoarea către domnul de Tréville și, indirect, fusese motivul pentru care tânărul gascon era cât pe ce să se dueleze cu Athos, Porthos și Aramis... După acea piruetă a memoriei lui, cu insolita-i asociație de idei și personaje, Corso se scarpină în cap și mai nedumerit. Ce legătură să fie între complicele lui Milady și șoferul care urmărise să-l calce la Toledo...? În plus, era și cicatricea. În tot paragraful nu se menționa nici o cicatrice; totuși - asta își amintea perfect - Rochefort avusese întotdeauna un semn pe chip. Dădu iar paginile, până obținu confirmarea în capitolul al treilea, unde d'Artagnan își povestea aventura lui Tréville:

— Spune-mi, te rog, gentilomul acela n-avea o ușoară cicatrice la tâmplă?

— Ba da, parcă l-ar fi atins în trecere un glonte.

O ușoară cicatrice la tâmplă. Iată confirmarea, însă Corso își amintea de o cicatrice *mai mare,* și nu la tâmplă, ci pe obraz, ca aceea a șoferului în haine întunecate. Reîncepu să analizeze treaba aia încâlcită, până când izbucni în râs de unul singur. Păi da, acum scena era completă și în tehnicolor: Lana Turner în *Cei trei mușchetari,* înrămată de gemulețul caleștii, lângă un Rochefort cât se poate de sinistru: nu palid ca în textul lui Dumas, ci măsliniu la față, cu o amplă pălărie cu pene și cu o cicatrice mare - da, acum da - brăzdându-i de sus în jos obrazul drept. Va să zică, amintirea era mai degrabă cinematografică decât literară, și asta stârni în Corso o

exasperare pe jumătate amuzată, pe jumătate iritată. Nenorocitul ăla de Hollywood. Lăsând celuloidul la o parte, în fine domnea o oarecare ordine în toată harababura aceea; un canon comun, deși secret, într-o melodie cu note răzlețe și enigmatice. Vaga neliniște pe care Corso o resimțea de când cu vizita lui la văduva Taillefer se sprijinea acum pe niște limite, chipuri, împrejurări și personaje atât din carne și oase cât și de ficțiune, cu stranii și încă prea confuze legături între ele. Dumas și un incunabul din secolul al XVII-lea, diavolul și *Cei trei mușchetari,* Milady și rugurile Inchiziției... Dar astea toate erau mai mult absurde decât concrete, mai mult romanești decât reale!

Stinse lumina și se culcă. Însă somnul mai zăbovi până să-l cuprindă, fiindcă o imagine nu i se ștergea din minte; cu ochii deschiși, o vedea fluturându-i în față pe întuneric. Era un peisaj îndepărtat, acela al lecturilor lui din adolescență, populat cu umbre care reveneau după douăzeci de ani, materializându-se în fantasme apropiate, de-a dreptul tangibile. Cicatricea. Rochefort. Bărbatul din Meung. Zbirul Eminenței Sale.

REMEMBER

„Era așezat așa cum îl lăsase, în fotoliul lui din fața căminului."

A. Christie,
Cine l-a ucis pe Roger Ackroyd

Aici intru eu în scenă a doua oară, fiindcă atunci Corso m-a solicitat din nou. Iar asta s-a întâmplat, parcă așa îmi amintesc, cu câteva zile înainte de plecarea lui în Portugalia. După cum mi-a mărturisit mai târziu, în acele momente începuse deja să suspecteze că manuscrisul Dumas și cartea *Cele Nouă Porți* a lui Varo Borja nu erau decât vârful aisbergului și că pentru înțelegerea lui era necesar să cunoască înainte celelalte istorii care se înnodau între ele precum cravata în jurul mâinilor lui Enrique Taillefer. Asta nu era ușor, i-am spus, pentru că în literatură nu există niciodată delimitări precise; totul se sprijină pe ceva, lucrurile se suprapun și sfârșesc prin a fi un complicat joc intertextual pe bază de oglinzi și de cutii chinezești sau matrioște rusești, unde a stabili un fapt precis, o paternitate concretă, implică riscuri pe care numai anumiți colegi de-ai mei foarte proști ori prea siguri pe ei îndrăznesc să le înfrunte. E ca și cum ai zice că la Robert Graves îți sare în ochi influența lui *Quo Vadis,* și nu a lui Suetoniu sau a lui Apollonios din Rhodos. În ce mă privește, tot ce știu e că nu știu nimic. Iar când vreau să aflu, atunci caut în cărți, fiindcă lor memoria nu le joacă niciodată vreun renghi.

— Contele de Rochefort este unul dintre cele mai importante personaje secundare din *Cei trei mușchetari* - i-am explicat lui Corso

când m-a căutat iar -. E agentul cardinalului și prietenul lui Milady; primul dușman pe care și-l face d'Artagnan. Pot stabili data exactă: prima zi de luni din aprilie 1625, la Meung-sur-Loire... Mă refer la Rochefort cel fictiv, de bună seamă, deși a existat un personaj similar pe care Gatien de Courtilz, în presupusele *Memorii* ale adevăratului d'Artagnan, îl descrie sub numele de Rosnas... Dar Rochefort cel cu cicatricea n-a existat în realitate. Dumas a luat acest personaj dintr-o altă carte, *Memoires de MLCDR (Monsieur le comte de Rochefort),* memorii pesemne apocrife și atribuite, și ele, lui Courtilz... Alții spun că s-ar putea referi la Henri Louis d'Aloigny, marchiz de Rochefort, născut pe la 1625; dar asta înseamnă deja să mergi prea departe cu subtilitatea.

Am privit luminile traficului de seară care se încrucișau pe bulevarde, prin geamul mare cât o vitrină al cafenelei unde obișnuiesc să stau la ședători literare și taifas cu amici și cunoscuți. Mai erau cu noi câțiva prieteni împrejurul mesei pline de ziare, ceșcuțe de cafea și scrumiere fumegânde: doi scriitori, un pictor în declin, o ziaristă în ascensiune, un actor de teatru și patru sau cinci studenți din cei care se așază într-un colț și tac chitic tot timpul, privindu-te ca pe Dumnezeu din cer. Printre ei, cu pardesiul pe umeri și cu un umăr sprijinindu-se de geam, Corso bea gin și lua note din când în când.

— Desigur - am adăugat -, cititorul care parcurge cele șaizeci și șapte de capitole ale *Celor trei mușchetari* așteptând duelul dintre Rochefort și d'Artagnan rămâne decepționat. Dumas rezolvă chestiunea în câteva șiruri scrise în grabă și escamotează înfruntarea, sau înfruntările; pentru că, atunci când reîntâlnim personajul în *După douăzeci de ani,* d'Artagnan și cu el s-au bătut de trei ori, iar Rochefort poartă tot atâtea cicatrici de la împunsăturile de spadă în trup. Totuși, între ei nu mai este ură, ci acel bizar respect care nu e cu putință decât între doi vechi inamici. Din nou

întâmplări aventuroase îi aruncă în tabere adverse; însă au unul față de altul complicitatea amicală a doi gentilomi care se cunosc de douăzeci de ani... Rochefort cade în dizgrația lui Mazarin, scapă din Bastilia, participă la evadarea ducelui de Beaufort, conspiră pe vremea Frondei și își dă duhul în brațele lui d'Artagnan, care îl străpunge cu spada fără a-l recunoaște, într-o răzmeriță... *„Asta mi-era soarta"*, cam așa ceva îi spune gasconului. *„M-am vindecat de trei împunsături de spadă ale dumneavoastră, dar nu mai scap de a patra."* Și moare. *„Am omorât un vechi prieten"*, îi va zice d'Artagnan lui Porthos... Acesta a fost singurul epitaf al vechiului agent al lui Richelieu.

Spusele mele au declanșat o discuție însuflețită pe mai multe registre. Actorul, fost june prim care jucase în *Monte-Cristo* într-un serial pentru televiziune și care în seara aceea nu-și dezlipea ochii de pe ziaristă, s-a lansat într-o expunere strălucită a amintirilor lui despre personaje, încurajat în această acțiune de pictor și de cei doi scriitori. Așa am trecut cu toții de la Dumas la Zévaco și Paul Féval și am terminat recunoscând incomparabila superioritate a lui Sabatini față de Salgari. Îmi amintesc de cineva care a cutezat să pomenească timid numele lui Jules Verne, dar aproape că a fost huiduit. În acel context pasional, de capă și spadă, Verne cu eroii lui reci, lipsiți de suflet, n-avea ce căuta.

Cât despre ziaristă, una din fetele astea la modă cu coloana ei în ediția duminicală a unui jurnal important, tot ce pot spune este că memoria-i literară începea cu Milan Kundera. Astfel că s-a păstrat aproape tot timpul într-o prudentă expectativă, aprobând ușurată de fiecare dată când vreun titlu, vreo anecdotă sau vreun personaj - Lebăda Neagră, Yáñez, lovitura măiastră de spadă a lui Nevers - îi stârnea amintirea vreunui film văzut pe fugă la televizor. În tot acest timp, Corso, răbdător ca un vânător liniștit ce era, nu mă scăpa din ochi pe deasupra paharului cu gin, pândind momentul favorabil

revenirii la tema sa. Așa a și făcut, într-adevăr, profitând de tăcerea încurcată care s-a lăsat în jurul mesei când ziarista a stabilit că, oricum, ea găsea romanele de aventuri cam prea ușurele, nu? Superficiale, nu știu dacă mă exprim prea bine. Adică...

Corso mușca guma de la capătul creionului său Faber:

— Cum interpretați dumneavoastră, domnule Balkan, rolul lui Rochefort în roman?

Toți mă priviră, în special studenții, printre care erau și două fete. Nu știu de ce în anumite cercuri sunt considerat un fel de bonz al beletristicii, și ori de câte ori deschid gura lumea rămâne suspendată de vorbele mele, gata să audă dogme de credință. Ba mai mult, un simplu articol de-al meu, în revista literară adecvată, îl poate dărâma sau consacra pe scriitorul debutant. Absurd, bineînțeles; dar asta-i viața. Dacă nu mă credeți, vedeți ce s-a întâmplat cu ultimul premiu Nobel, autorul lui *Eu, Onan, În căutarea mea* și al arhicunoscutului *Oui, c'est moi.* Semnătura mea a fost cea care l-a pus în circulație acum cincisprezece ani, cu o coloană și jumătate în *Le Monde* de ziua Uciderii Pruncilor. N-o să mi-o iert niciodată, dar așa funcționează chestiile astea.

— La început, Rochefort este dușmanul, am precizat. Simbolizează forțele oculte, trama neagră... E agentul conspirației diabolice din jurul lui d'Artagnan și al prietenilor acestuia; intriga cardinalului care se țese în umbră, punându-le viețile în joc...

Am văzut că una din studente zâmbea; dar n-am putut ghici dacă gestul ei, absorbit și puțin batjocoritor, era consecința cuvintelor mele ori a unor gânduri secrete, neavând nimic comun cu discuția noastră. Dar m-a surprins totuși, fiindcă v-am mai spus că studenții obișnuiesc să mă asculte cu respectul pe care l-ar simți un redactor de la *L'Osservatore Romano* primind în exclusivitate textul unei enciclice papale. Asta a făcut să mă uit la ea cu interes; deși încă de la început, când ni s-a alăturat cu scurta ei albastră cu glugă și cu un

maldăr de cărți sub braț, deja îmi atrăsese atenția din cauza neliniștitorilor ei ochi verzi și a părului castaniu tuns scurt, băiețește. Acum stătea jos puțin mai încolo, neintegrându-se în grup. Întotdeauna sunt tineri împrejurul mesei noastre, studioși într-ale literaturii, pe care îi invit cu plăcere la o cafea; dar tinerica aceea nu mai fusese până acum. Era imposibil să-i uiți ochii, a căror tonalitate foarte clară, aproape transparentă, contrasta cu fața oacheșă și bronzată ca a unei sportive ce petrece mult timp la soare și în aer liber. Făcea parte dintre fetele acelea zvelte și flexibile, cu picioare lungi pe care ușor ți le poți închipui la fel de bronzate sub blugi. Și am mai reținut un detaliu: nu purta inele, nici ceas, nici cercei; lobii urechilor ei erau intacți, nestrăpunși.

— ...Rochefort e și omul întrezărit, niciodată prins - am continuat reînnodând cu destulă greutate firul discuției. Masca misterului, marcată prin cicatrice. Rezumă paradoxul, neputința lui d'Artagnan, care îl urmărește și nu-l prinde, vrea să-l omoare și nu poate decât după douăzeci de ani, din greșeală, când nici nu-i mai este dușman, ci prieten.

— D'Artagnan al tău nu prea are baftă - aprecie unul din comesenii mei obișnuiți de șuetă literară, scriitorul mai în vârstă. Din ultimul lui roman nu vânduse decât cinci sute de exemplare, însă câștiga din gros publicând istorii polițiste sub perversul pseudonim Emilia Forster. M-am uitat la el recunoscător, încântat de oportunitatea comentariului.

— Fără îndoială. Iubirea vieții lui moare otrăvită, în pofida faptelor de arme și a serviciilor aduse Coroanei Franței, petrece douăzeci de ani ca obscur locotenent de mușchetari. Iar când în ultimele pagini ale *Vicontelui de Bragelonne* obține bastonul de mareșal, care l-a costat patru volume și patru sute douăzeci și cinci de capitole, este omorât de o ghiulea olandeză.

— Ca autenticul d'Artagnan - zise actorul, care izbutise să-și

așeze o mână pe pulpele prestigioasei ziariste.

Am sorbit puțin din cafea înainte de a încuviința. Corso nu mă scăpa din ochi.

— Avem trei d'Artagnan - am precizat. Despre primul, Charles de Batz Castlemore, știm, fiindcă s-a publicat în *Gazette de France* la momentul cuvenit că a murit la 23 iunie 1673 de un glonte care l-a lovit în gât, în timpul asediului Maastrichtului. Jumătate din oamenii lui au căzut atunci cu el... În afară de acest detaliu postum, în timpul vieții abia de-a fost nițel mai norocos decât omonimul său fictiv.

— Era și el gascon?

— Da, din Lupiac. Localitatea există și acum, și o lespede amintește de fiul ei cel eroic: „*Aici s-a născut pe la 1615 d'Artagnan, al cărui nume adevărat a fost Charles de Batz, mort la asediul Maastrichtului în 1673*".

— E o nepotrivire istorică - stabili Corso consultându-și notele. Conform lui Dumas, d'Artagnan avea optsprezece ani când începe romanul, pe la 1625. Dar în momentul acela, adevăratul d'Artagnan n-avea decât zece ani - surâse ca un iepure bine crescut și sceptic. Cam prea tinerel ca să mânuiască spada.

— Da - am admis. Dumas a aranjat treaba în așa fel încât să-l facă a trăi aventura eghileților de diamante pe vremea lui Richelieu și Ludovic ai XIII-lea. Charles de Batz trebuie să fi venit la Paris foarte de tânăr: în 1640 numele lui figurează printre gărzile domnului des Essarts, în documente referitoare la asediul Arras-ului, și doi ani mai târziu în campania din Roussillon... Numai că niciodată nu a slujit ca mușchetar sub Richelieu, pentru că a intrat în acest corp de elită când Ludovic al XIII-lea murise deja. Adevăratul lui protector a fost cardinalul Jules Mazarin... Există, într-adevăr, acest salt de zece sau cincisprezece ani între ambii d'Artagnan; deși Dumas, care după succesul *Celor trei mușchetari* a lărgit acțiunea până la cuprinderea a

patruzeci de ani din istoria Franței, ajustează ceva mai mult în următoarele volume ficțiunea lui romanescă după întâmplările reale.

— Care sunt faptele dovedite? Mă refer la intervențiile istorice ale autenticului d'Artagnan?

— Sunt destule. Numele lui apare în corespondența lui Mazarin și în aceea a Ministerului de Război. Precum eroul fictiv, a acționat ca agent al cardinalului în timpul insurecției Frondei, cu însărcinări de încredere la curtea lui Ludovic al XIV-lea. Ba chiar i-a fost încredințată delicata misiune a arestării și escortării ministrului de Finanțe Fouquet, fapt confirmat de corespondența doamnei de Sévigné. Și s-ar putea să-l fi cunoscut pe pictorul nostru Velázquez pe insula Fazanilor, când l-a însoțit pe Ludovic al XIV-lea la întrevederea cu logodnica lui, Maria Tereza de Austria...

— Deci un curtean desăvârșit, după cum văd. Foarte diferit de spadasinul lui Dumas.

Am ridicat o mână, în apărarea adevărului istoric.

— Nu vă lăsați înșelat de aparențe. Charles de Batz, sau d'Artagnan, s-a bătut până în cea din urmă zi a vieții lui. A fost sub ordinele lui Turenne în Flandra, iar în 1657 a fost numit locotenent al mușchetarilor gri; grad echivalent cu șefia efectivă a acelei unități. După alți zece ani, a ajuns căpitan de mușchetari și a luptat în Flandra cu acest grad, asimilabil cu cel de general de cavalerie...

Corso își mijea ochii înapoia lentilelor.

— Pardon - se înclină spre mine peste marmura mesei cu creionul în sus, întrerupându-se din notarea unui cuvânt ori a unei date -. În ce an s-a petrecut aceasta?

— Avansarea în grad de general? ... În 1667. De ce v-a atras atenția?

Își arăta incisivii mușcându-și buza de jos; dar asta n-a ținut decât o clipă.

— Fără un motiv special - când vorbi, fața lui își recăpătase expresia impasibilă -. În același an a fost ars la Roma un anumit individ. O ciudată coincidență... - acum se uita la mine neutru. Vă spune ceva numele de Aristide Torchia?

M-am gândit bine. Nu, n-aveam nici cea mai mică idee.

— Câtuși de puțin - i-am răspuns. Are vreo legătură cu Dumas?

El mai șovăi totuși un moment.

— Nu - spuse până la urmă, deși nu părea prea convins. Cred că nu. Dar, vă rog, continuați. Vorbeați de autenticul d'Artagnan în Flandra.

— A murit la Maastricht, cum v-am spus, în fruntea oamenilor săi. O moarte eroică: asediau fortăreața englezii și francezii, trebuia străbătut un loc periculos, și-atunci d'Artagnan a vrut s-o ia înainte din curtoazie față de aliații lor... un glonte de muschetă i-a retezat jugulara.

— Deci n-a fost niciodată mareșal.

— Nu. Este meritul exclusiv al lui Alexandre Dumas să-i confere fictivului d'Artagnan ceea ce zgârcitul de Ludovic al XIV-lea i-a refuzat modelului său din carne și oase... Cunosc două cărți interesante despre subiectul în cauză; notați-vă titlurile, dacă vreți. Prima este de Charles Samaran: *D'Artagnan, capitaine des mousquetaires du roi, histoire véridique d'un heros de roman,* publicată în 1912. A doua e *Le vrai d'Artagnan.* A scris-o ducele de Montesquieu-Fezensac, descendent direct al lui d'Artagnan cel autentic. Publicată în 1963, dacă-mi aduc bine aminte.

Nici unul dintre detaliile acestea nu avea vreo aparentă legătură directă cu manuscrisul Dumas, însă Corso le nota de parcă viața i-ar fi depins de ele. Din când în când își ridica nasul din blocnotes și îmi lansa priviri inchizitoriale prin ochelarii lui strâmbi. Alteori își lăsa bărbia în piept, ca și cum nu mai asculta, ci se pierdea în meditații secrete. În acele momente, deși eram la curent cu toate detaliile

Vinului de Anjou, chiar și cu unele chei necunoscute vânătorului de cărți, eram în schimb foarte departe de a-mi imagina implicațiile complexe pe care afacerea *Celor Nouă Porți* avea să le aibă în toată tărășenia aceea. Însă Corso, în pofida minții lui înclinate spre logică, începea deja să stabilească sinistre conexiuni între faptele aduse lui la cunoștință și, ca să spunem așa, caracterul literar pe care ele se bazau. Toate astea pot părea cam alambicate, dar să nu uităm că pentru Corso, în acele momente, situația se prezenta foarte confuz. Și deși, de bună seamă, momentul temporal al acestei povestiri este posterior deznodământului gravelor întâmplări care s-au succedat apoi, însuși caracterul de buclă - vezi banda lui Möbius, gravurile lui Escher sau glumele muzicale ale lui Bach - ne obligă să revenim mereu la început, aținându-ne la limitele strâmte ale minții lui Corso cel de-atunci. A ști și a tăcea este regula. Chiar când se recurge la înșelăciune sau se trișează fățiș, fără reguli jocul nu ar fi cu putință.

— De acord - zise vânătorul de cărți după ce notase titlurile recomandate. Acesta este primul d'Artagnan, cel autentic. Iar al treilea e ficțiunea lui Dumas. Îmi închipui că legătura dintre ei trebuie să fie cartea aceea a lui Gatien de Courtilz pe care mi-ați arătat-o de curând: *Memoires de M. d'Artagnan.*

— Întocmai. Este cel pe care l-am putea numi veriga pierdută, de altfel cel mai puțin cunoscut din tustrei. Un gascon intermediar, literar și real totodată; taman cel de care Dumas se folosește în crearea personajului său... Gatien de Courtilz de Sandras era un scriitor contemporan cu d'Artagnan, care și-a dat seama de tot romanescul personajului și s-a pus pe treabă. După un veac și jumătate, Dumas a aflat de existența cărții într-o călătorie la Marsilia. Stăpânul casei unde trăsese avea un frate care se ocupa de biblioteca municipală. Pe cât se pare, fratele i-a arătat cartea, tipărită la Köln în 1700. Dumas a înțeles peste ce mină de aur dăduse, a cerut cartea împrumut și n-a mai înapoiat-o niciodată.

— Ce știm de acest premergător al lui Dumas, Gatien de Courtilz?

— Destule, între altele, pentru că avea o ditamai fișă la poliție. S-a născut în 1644 sau 1647 și a fost mușchetar, trompet în *Royal-Étranger,* un fel de legiune străină a epocii, și căpitan în regimentul de cavalerie Beaupré-Choiseul. La terminarea războiului din Olanda, cel în care a murit d'Artagnan, Courtilz a rămas acolo înlocuind spada cu pana, scriind biografii, cărți pe teme istorice, memorii mai mult sau mai puțin apocrife, anecdote și bârfe scandaloase de la Curtea franceză... Din cauza asta a avut probleme. *Memoriile domnului d'Artagnan* au avut un succes nemaipomenit: cinci ediții în zece ani. Însă l-au supărat pe Ludovic al XIV-lea, nemulțumit de lipsa de respect cu care erau relatate unele detalii despre familia regală și apropiații ei. Treaba asta l-a costat pe Courtilz arestarea la înapoierea în Franța și găzduirea la Bastilia pe spezele Statului. A fost eliberat doar cu puțin înainte de moarte.

Nitam-nisam, actorul profită de pauza pe care o făcusem, ca să introducă un citat din piesa lui Marquina, *În Flandra a apus soarele: „La luptă ne ducea* - recită el cu patos - / *un căpitan grav rănit,* / *care oricât suferea,* / *nu* s-a *plâns, n-a crâcnit,* / *ci abia când am luat citadela,* / *a căzut și a murit./ Doamne, ce mai căpitan/ a fost acela!".* Sau cam așa ceva. Era vorba doar de o nerușinată încercare de a crește în ochii ziaristei, pe a cărei pulpă mâna lui se înstăpânise deja cu ifose de proprietar. Ceilalți, în special romancierul care semna Emilia Forster, îl priviră de-a dreptul cu invidie sau cu o prost disimulată ranchiună. După o tăcere politicoasă, Corso se hotărî să-mi restituie controlul asupra situației.

— Cât îi datorează lui Courtilz d'Artagnan-ul lui Dumas?

— Mult. Deși în *După douăzeci de ani și* în *Vicontele de Bragelonne* sunt folosite alte surse, totuși istoria *Celor trei mușchetari* se află aproape în întregime la Courtilz. Sigur, Dumas își proiectează

asupra ei geniul său și îi dă toată anvergura; dar trebuie să recunoaștem că găsise schițate la predecesor momentele esențiale: binecuvântarea tatălui lui d'Artagnan, scrisoarea către Tréville, provocarea la duel a mușchetarilor, care în primul text sunt frați... Apare și Milady. Iar d'Artagnan numărul unu seamănă ca două picături de apă cu celebrul d'Artagnan pe care îl cunoaștem noi. E ceva mai cinic cel al lui Courtilz; mai avar și mai puțin demn de încredere. Dar e același.

Corso se aplecă nițel peste masă.

— Ziceați înainte că Rochefort simbolizează trama neagră urzită împrejurul lui d'Artagnan și a prietenilor lui... Totuși, Rochefort nu-i decât un zbir.

— Categoric. În slujba Eminenței Sale Armand Jean du Plessis, cardinalul Richelieu...

— Ticălosul - zise Corso.

— Ticălosul de Carabel - sări actorul, mai hotărât ca oricând să se bage ca musca-n lapte. Impresionați de incursiunea foiletonească din seara aceea, studenții luau note sau ascultau cu gura căscată. Numai fata cu ochi verzi rămânea imperturbabilă, nițel izolată; de parcă se afla acolo doar în trecere și din întâmplare.

— Lui Dumas - am continuat, reluând ideea -, cel puțin în prima parte a ciclului *Mușchetarilor,* Richelieu îi oferă personajul nelipsit din orice foileton romantic de aventuri și mistere: dușmanul puternic din umbră, întruparea Răului. Pentru istoria Franței, Richelieu a fost un mare om de stat; însă în *Mușchetari* nu este reabilitat decât după douăzeci de ani. Astfel, ingeniosul Dumas s-a reconciliat cu realitatea fără a știrbi câtuși de puțin din interesul romanului său; între timp găsise alt nemernic: pe Mazarin. Această rectificare, pusă chiar în gura lui d'Artagnan și a fârtaților lui când elogiază, postum, măreția fostului lor dușman, este lipsită de merit moral. Pentru Dumas era un comod act de pocăință... Totuși, în

primul volum din ciclu, când cardinalul plănuiește asasinarea lui Buckingham, ruinarea reputației Anei de Austria, sau când îi dă mână liberă sinistrei Milady, Richelieu întrupează la perfecție rolul ticălosului. Eminența Sa este pentru d'Artagnan ceea ce prințul de Gonzague e pentru Lagardère, sau profesorul Moriarty pentru Sherlock Holmes. Această prezență ocultă și diabolică...

Corso schiță un gest ca să mă întrerupă. Or, asta chiar era ciudat, fiindcă începusem să-i cunosc manierele și știam că îi convine să-și lase interlocutorul să-și istovească toate argumentele, storcând din el până la ultima picătură de informație.

— Ați folosit de două ori cuvântul *diabolic* - spuse uitându-se peste notițe. Și de ambele dați în legătură cu Richelieu... Era înclinat cardinalul spre științele oculte?

Cuvintele lui produseră o situație inedită. Tânăra se întoarse spre Corso și îl observă plină de curiozitate. El se uita la mine, iar eu la fată. Cu totul străin față de neobișnuitul triunghi, vânătorul de cărți îmi aștepta răspunsul.

— Richelieu era înclinat spre multe lucruri - am explicat. În afară de faptul că a transformat Franța într-o mare putere, își găsea timp pentru a colecționa tablouri, covoare, porțelanuri și statui. A fost și un mare bibliofil. Punea să-i fie legate cărțile în piele de vițel și în marochin roșu...

— ...Cu blazonul lui în argint și trei unghiuri roșii - Corso făcu un gest de nerăbdare; detaliile acelea erau secundare și nu avea nevoie de mine să i le amintesc. Există un catalog Richelieu foarte cunoscut.

— Catalog parțial însă, pentru că marea lui colecție nu s-a păstrat intactă: o parte se află acum la Biblioteca Națională a Franței, la cea Mazarină și la Sorbona, în timp ce alte cărți au căzut pe mâna particularilor. Poseda manuscrise ebraice și siriene, opere celebre de matematică, medicină, teologie, drept și istorie... Dar dumneavoastră ați nimerit-o: într-adevăr, ceea ce i-a uimit cel mai

tare pe studioși a fost să găsească printre ele multe texte vechi despre științele oculte, de la Kabbală la magia neagră.

Corso înghiți în sec, neslăbindu-mă din ochi. Părea extrem de încordat; ca o coardă gata să plesnească.

— Vreun titlu concret?

Am negat din cap înainte de a-i răspunde; insistența lui mă intriga. Fata asculta și ea cu aviditate, însă era evident că acum nu eu îi acaparam atenția.

— Cunoștințele mele despre Richelieu ca personaj de roman-foileton - m-am scuzat - nu merg așa departe.

— Și Dumas?... Era și el pasionat de științele oculte?

Aici am răspuns categoric:

— Nu. Dumas era un om de viață care făcea totul la lumina zilei, încântându-și sau scandalizându-și cunoscuții. Era superstițios de felul lui: credea în deochi, purta o amuletă la lănțugul de ceas și mergea la doamna Desbarolles să-i ghicească viitorul. Dar nu mi-l imaginez dedându-se la magie neagră în odaia din spate. N-a fost nici măcar mason, după cum singur recunoaște în *Secolul lui Ludovic al XV-lea*... Avea datorii, editorii și creditorii îl strângeau prea mult în menghină, ca să-ți închipui că avea timp de pierdut. Poate că de câteva ori, documentându-se pentru personajele sale, o fi studiat aceste teme; însă niciodată în mod serios. Concluzia la care am ajuns este că toate practicile masonice pe care le descrie în *Joseph Balsamo* și în *Mohicanii la Paris* le-a scos direct din *Istoria pitorească a masoneriei* de Clavel.

— Și Adah Menken?

M-am uitat la Corso cu un sincer respect. Aceea era o întrebare de specialist.

— Asta-i altceva. Adah-Isaacs Menken, ultima lui amantă, era o actriță din Statele Unite. În timpul Expoziției din 1867, pe când asista la o reprezentație a *Piraților savanei,* Dumas a observat o

frumoasă tânără care, pe scenă, era răpită de un călăreț din galopul calului. Ieșind de la teatru, fata l-a îmbrățișat pe romancier și i-a spus verde-n față că îi citise toate cărțile și că era dispusă să se culce cu el numaidecât. Bătrânului Dumas nici că-i trebuia mai mult ca să se aprindă, așa că a primit omagiul. Despre ea se spunea că fusese nevasta unui milionar, iubita unui rege, generăleasa unei republici... În realitate era o evreică portugheză, născută în America și amanta unui tip ciudat, amestec de pungaș și de boxer. Dumas a avut cu ea o relație scandaloasă, fiindcă fetei îi plăcea să pozeze cât mai golașă și frecventa casa de pe strada Malesherbes numărul 107, ultima locuință a lui Dumas la Paris... A murit în urma unei căzături de pe cal, de peritonită, la treizeci și unu de ani.

— Era pasionată de magia neagră?

— Se spune că da. Îi plăceau ceremoniile stranii, se costuma cu o tunică specială, ardea tămâie, dar în cinstea prințului întunericului... Uneori susținea că e posedată de Satan, cu o variată serie de conotații pe care azi le-am eticheta drept pornografice. Sunt convins că bătrânul Dumas nu credea o iotă, dar precis se distra grozav cu punerile în scenă. Cred că atunci când Menken era posedată de diavol, era foarte arzulie la așternut.

Răsunară râsete în jurul mesei, îmi permisei și eu un zâmbet discret, motivat de glumă, dar fata și Corso rămaseră serioși. Ea părea să cugete, cercetându-l cu ochii ei atât de limpezi, în timp ce vânătorul de cărți aproba încetișor din cap, deși acum părea distras, departe. Privea pe fereastra cea mare spre bulevard și părea a căuta prin noapte, în scurgerea tăcută a farurilor de automobile ce i se reflectau pe lentilele ochelarilor, cuvântul pierdut, cheia care să transforme într-o singură istorie fărâmele de istorii ce pluteau, frunze uscate și moarte, pe apele negre ale timpului.

Din nou trebuie să trec pe planul al doilea, ca povestitor aproape

atotștiutor al tribulațiilor lui Lucas Corso. Doar așa, și pe baza confidențelor ulterioare ale vânătorului de cărți, am putut ordona cât de cât suita de întâmplări tragice abătute asupra lui. Astfel ajungem la momentul când, întors acasă, îl văzu pe portar terminând cu măturatul vestibulului de la intrare și pregătindu-se să-și încuie cămăruța. Tocmai cărase din subsol și depozitase afară în stradă pubelele de gunoi.

— Au fost în seara asta să vă repare televizorul.

Corso citise destule cărți și văzuse destule filme ca să știe ce însemna asta. Așa ca nu se putu abține să nu râdă în nasul portarului uimit.

— De mult nu mai am televizor...

Izbucni un confuz torent de scuze, pe care nici nu le mai ascultă. Totul începea să fie delicios de previzibil. Din moment ce era vorba de cărți, trebuia să-și pună problema mai degrabă din punctul de vedere al cititorului lucid și critic, nu al ieftinului protagonist al societății de consum în care cineva ținea morțiș să-l prefacă. De altfel, nici nu avea de ales. La urma urmei, întrucât era un sceptic înnăscut și avea tensiunea arterială scăzută, era imposibil ca picurii de sudoare să-i îmbroboneze fruntea, sau ca un cuvânt precum *fatalitate!* să-i scape printre buze.

— N-oi fi făcut rău, domn' Corso...

— Deloc. Tehnicianul era negricios, așa-i?... Cu mustață și cu o cicatrice pe față.

— Întocmai.

— Liniștește-te, omule; e un prieten de-al meu. Se ține de glume.

Portarul suspină ușurat:

— Of! Mi-ați luat o povară de pe umeri.

Corso nu era neliniștit pentru *Cele Nouă Porți*, nici pentru manuscrisul Dumas; când nu le avea la el, în tașca de pânză, le lăsa la păstrare la barul Makarovei. Fiind vorba de obiecte având strânsă

legătură cu el, acesta era locul cel mai sigur din lume. Așa că urcă foarte calm scara, pe când încerca să-și imagineze scena următoare. După întâmplările din urmă, devenise deja ceea ce unii numesc cititor de gradul doi, și un arhetip prea grosolan l-ar fi dezamăgit. Dar se liniști deschizând ușa. Nu erau hârtii împrăștiate pe jos, nici sertare răsturnate cu fundul în sus; ba nici măcar scaune cu tapițeria spintecată și sfârtecată cu lovituri de cuțit. Toate erau în ordine, așa cum le lăsase când plecase seara.

Se îndreptă spre masa lui de lucru. Cutiuțele cu dischete erau la locul lor, hârtiile și documentele așijderea, acolo unde ținea minte că le lăsase. Bărbatul cu cicatricea, Rochefort sau cine naiba o fi fost, era un tip eficace; dar totul avea o limită. Când aprinse calculatorul, Corso avu un zâmbet triumfător.

DAGMAR PC 555 K (S1) ELECTRONIC PLC
FOLOSIT ULTIMA OARĂ LA ORA 19:35/ THU/3/21
A>ECHO OFF
A>

Folosit la ora 19,35 în acea zi, certifica ecranul. Iar el nu atinsese calculatorul în ultimele douăzeci și patru de ore. La 19:35 era cu noi la șueta literară de la cafenea, în timp ce omul cu cicatricea îl mințea pe portar.

Și mai găsi ceva, neobservat la început, lângă telefon. Dar nu mai era pură întâmplare, nici neatenție din partea misteriosului vizitator. În scrumieră, printre celelalte chiștoace lăsate chiar de Corso, găsi unul recent care nu era al lui, ci al unei havane aproape consumate, cu banderola de la capăt intactă. Luă vârful acela de țigară de foi și îl ținu între degete, la început neîncrezător, până când, încetul cu încetul, pe măsură ce-i înțelegea sensul, rânji arătându-și colții ca un lup răutăcios și ciufut.

Marca era Monte-Cristo. Bineînțeles.

Flavio La Ponte primise și el o vizită când nu era acasă, în cazul lui, fusese instalatorul.

— Treaba asta mi se pare total lipsită de umor, zise în chip de salut.

O așteptă pe Makarova să le toarne ginul și goli conținutul unei punguțe de celofan pe tejghea. Chiștocul havanei era identic, iar banderola era și ea intactă.

— Edmond Dantès atacă din nou, preciză Corso.

La Ponte nu gusta decât pe jumătate spiritul romanesc al chestiunii:

— Păi fumează havane scumpe, blestematul - îi tremura încheietura mâinii; puțin gin i se scurse în încrețiturile bărbii blonde. Am găsit-o pe noptieră.

Corso îl lua peste picior fără menajamente:

— Trebuia să fi luat lucrurile cu mai mult calm, Flavio. Ca un tip dur - îi puse o mână pe umăr. Amintește-ți de Clubul Harponierilor din Nantucket.

Librarul îi dădu jos mâna, încruntat.

— Am fost un tip dur. Exact până la opt ani, când am înțeles avantajele supraviețuirii. De-atunci încoace m-am mai înmuiat puțin.

Între două înghițituri, Corso cită din Shakespeare. Lașul moare de mii de ori, pe când viteazul etc. Dar La Ponte nu era dintre cei ce se consolează cu citate. Cel puțin, nu cu genul acela de citate.

— De fapt, nu mi-e frică - zise, gânditor și cu capul plecat. Mă chinuie însă să pierd ceva... Bani. Incredibila-mi potență sexuală. Viața.

Erau argumente serioase, și Corso trebui să recunoască în fața lui că posibilitățile puteau deveni neplăcute. În plus, adăugă librarul,

erau și alte indicii: clienți stranii care își doreau manuscrisul Dumas indiferent de preț, misterioase apeluri nocturne...

Corso se lăsă pe spate, interesat.

— Telefonează în toiul nopții?

— Da, dar tipii nu spun nimic: stau așa câteva clipe, apoi închid.

În timp ce La Ponte își povestea necazurile, vânătorul de cărți atinse tașca de pânză recuperată puțin mai înainte. Makarova i-o ținuse acolo toată ziua, sub tejghea, între cutii cu sticle și butoiașe de bere.

— Nu știu ce să fac, trase concluzia La Ponte, tragic.

— Vinde manuscrisul și termină odată. Lucrurile tind să scape de sub control.

Librarul negă din cap, pe când cerea încă un gin. Dublu.

— I-am promis lui Enrique Taillefer că voi scoate manuscrisul acesta la licitație publică.

— Taillefer a murit. Iar tu nu ți-ai ținut nici o promisiune în viața ta.

La Ponte încuviință, funebru, ca și cum n-avea nevoie de nimeni să-i aducă aminte că așa era. Dar atunci ceva îi descreți puțin fruntea înnegurată; de sub barbă i se iți o strâmbătură năucită. Cu bunăvoință putea trece drept un surâs.

— E adevărat. Dar ghicește cine m-a sunat.

— Milady.

— Aproape c-ai nimerit-o: era Liana Taillefer.

Corso își măsură din ochi amicul cu o nesfârșită oboseală. Apoi apucă paharul cu gin și îl dădu deodată pe gât, pe nerăsuflate.

— Știi, Flavio?... îi spuse până la urmă, ștergându-și gura cu dosul palmei. Uneori am impresia că am mai citit undeva romanul ăsta, înainte.

La Ponte își încrețea iar fruntea.

— Vrea să recupereze *Vinul de Anjou*, explică el. Așa cum e, fără

autentificări, fără nimic...

Își muie buzele în băutură înainte de a-i zâmbi, nesigur, lui Corso.

— Ciudat, nu? Interesul ăsta brusc.

— Ce i-ai spus?

Librarul își arcui sprâncenele.

— Că nu eu am putere de decizie. Că manuscrisul e la tine. Și că am semnat amândoi un contract.

— Asta-i ditamai minciuna. N-am semnat nimic.

— Sigur că-i o minciună. Dar așa pică măgăreața pe tine, dacă lucrurile se complică. Iar asta nu mă împiedică să primesc oferte: văduva și subsemnatul vor lua cina împreună într-una din serile astea. Afaceri. Ca să discutăm chestiunea. Sunt harponierul îndrăzneț.

— Nici pomeneală de harponier. Nu ești decât un bastard murdar și-un trădător de ultimă speță.

— Da. Anglia m-a făcut așa, vorba habotnicului ăluia de Graham Greene. La liceu mă porecliseră *N-am fost eu...* Nu ți-am povestit niciodată cum am luat examenul la matematică? Își arcui iarăși sprâncenele, evocator, cu o duioșie nostalgică... Mereu am fost un turnător înnăscut.

— Atunci, ai mare grijă cu Liana Taillefer.

— De ce?

La Ponte se privea în oglinda barului. Făcu o mutră lubrică.

— De când îi duceam foiletoane soțului mi-a căzut cu tronc cucoana asta. Are clasă, ce mai!

— Da, fu de acord Corso. Clasă mijlocie.

— Auzi, nu știu de ce n-o înghiți. Când arată cum arată.

— E ceva în neregulă.

— Să fie. Mă dau în vânt după blondele arătoase.

Corso îi dădea bobârnace pe nodul cravatei.

— Ascultă, idiotule. În istoriile misterioase întotdeauna moare prietenul. Te-ai prins? Ai înțeles silogismul?... Asta e o istorie misterioasă și tu ești prietenul meu - îi făcu cu ochiul, în chip de concluzie la logica-i imbatabilă. Așa că ești în pom.

Obsedat de amintirea văduvei, La Ponte nu se lăsa intimidat.

— Nu-mi pasă. Sunt băftos. Pe mine glonțul nu mă lovește decât în umăr.

— Vorbesc serios. Taillefer a murit.

— S-a sinucis.

— Cine știe. Mai pot muri și alții.

— Păi atunci, mori tu, că-mi strici tot cheful, încurcă-lume. Cobe.

Restul discuției se învârti în jurul acelorași teme. Se despărțiră după alte cinci sau șase pahare, rămânând stabilit ca vânătorul de cărți să sune din Portugalia. La Ponte plecă, cu pași nesiguri și fără să plătească, dar îi dărui chiștocul lui Rochefort. Așa, îi zise, o să ai perechea.

DESPRE APOCRIFE ȘI INFILTRATE

„Întâmplare? Dați-mi voie să râd, zău așa. Asta-i o explicație care nu-i poate mulțumi decât pe tâmpiți."

M. Zevaco, *Les Pardaillans*

FRAȚII CENIZA
LEGĂTORIE
ȘI RESTAURARE DE CĂRȚI

Firma de lemn atârna la o fereastră cu geamurile opace de praf. Era un anunț scorojit, plin de crăpături, decolorat de timp și de umezeală. Atelierul fraților Ceniza se afla la mezaninul unei clădiri vechi de patru etaje, proptită cu bulumaci în curtea din spate, pe o stradă umbroasă din partea veche a Madridului.

Lucas Corso apăsă de două ori pe butonul soneriei, fără rezultat. Așa că se uită la ceas și, sprijinit de zid, se pregăti să aștepte. Cunoștea bine obiceiurile lui Pedro și Pablo Ceniza; la ora aceea se aflau la câteva străzi distanță, lângă tejgheaua de marmură a barului *La Taurina,* pritocind și făcând să dureze jumătatea de litru de vin care le ținea loc de dejun, discutând despre cărți și tauri. Holtei, bețivani, morocănoși și inseparabili.

Îi văzu venind după zece minute, mergând alături, cu halatele lor cenușii care fluturau ca niște lințolii pe trupurile slăbănoage și osoase; cocoșați ca urmare a unei vieți întregi petrecute peste presa

sau fiarele de ștanțat, cosând coli și aurind cotoare. Nici unul nu împlinise cincizeci de ani, dar cu ușurință le dădeai alți zece în plus dacă te uitai la obrajii lor supți, la mâinile obosite și la ochii stinși din pricina minuțioasei munci artizanale, la pielea decolorată, de parcă pergamentul cu care lucrau le transmisese calitatea lui palidă și rece. Asemănarea fizică dintre frați era de-a dreptul uimitoare: același nas mare, aceleași urechi lipite de țestele cu păr rar pieptănat pe spate, fără cărare. Unicele diferențe notabile țineau de statură și de locvacitate: Pablo, cel mai mic dintre ei, era mai înalt și mai tăcut decât Pedro, care tușea des cu un horcăit răgușit, de fumător înrăit, și ale cărui mâini ce aprindeau țigările una după alta tremurau încontinuu.

— De când nu v-am mai văzut, domnule Corso! Ne bucură vizita dumneavoastră.

I-o luară înainte ca să-l conducă pe scara cu trepte de lemn tocite. Ușa scârțâi deschizându-se, și lumina, odată aprinsă, se revărsă peste întesatul atelier dominat de o veche presă de cărți aflată lângă o masă de zinc plină de ustensile, de colițe pe jumătate cusute sau deja legate, de mașini de tăiat hârtia, de piei vopsite, de borcane cu clei, de fiare ornamentale de presat la rece și de alte multe instrumente de lucru. Cărțile erau pretutindeni: mari stive în legături din marochin, șagri sau velin, pachete pregătite pentru expediere sau pe jumătate gata, fără coperți sau doar broșate. Pe bănci și rafturi, vechi volume deteriorate de cari, de molii sau de umezeală așteptau restaurarea. Mirosea a hârtie, a clei pentru legătorie, a piele nouă; Corso, încântat, își dilată nările. Apoi scoase cartea din tașcă și o puse pe masă.

— Aș vrea să știu ce părere aveți despre asta.

Nu era prima oară când li se adresa ca specialiști. Pedro și Pablo Ceniza se apropiară încet, cu grijă. Ca de obicei, fratele mai mare luă primul cuvântul:

— *Cele Nouă Porți...* - atingea cartea, nedeplasând-o din loc; degetele-i osoase, galbene de nicotină, păreau să mângâie o piele vie. Frumoasă carte. Și foarte rară.

Avea ochii cenușii, ca de șobolan. Halate cenușii, păr cenușiu, ochi cenușii, totul se potrivea cu numele lor de familie, își strâmbase buzele: îi lăsa gura apă.

— Ați mai văzut-o vreodată?

— Da. Să tot fie un an de când Claymore ne-a contactat să curățăm douăzeci de volume din biblioteca lui don Gualterio Terral.

— În ce stare v-a parvenit cartea aceasta?

— Excelentă. Domnul Terral știa ce înseamnă să ai grijă de cărți. Aproape toate erau în perfectă stare, mai puțin un Teixeira, care ne-a dat destul de furcă. Restul, inclusiv acest volum, n-a trebuit decât curățat oleacă.

— E fals, lansă Corso, brusc. Sau așa se zice.

Frații se priviră lung.

— Fals, fals... murmură fratele cel mare, prost dispus. Toată lumea vorbește de cărți false cu prea mare ușurință.

— Prea mare ușurință, repetă celălalt, ca un ecou.

— Până și dumneavoastră, domnule Corso. Și asta ne surprinde. Să falsifici o carte nu este rentabil: mai mare daraua decât ocaua. Mă refer la adevărata falsificare, nu la facsimilul bun de păcălit mocofanii neprevăzători.

Corso făcu un gest solicitând indulgență.

— N-am zis că *toată* cartea ar fi falsă, ci doar ceva din ea. Anumite exemplare, ce n-au o pagină ori mai multe pagini, pot fi completate cu copii scoase de pe altele care sunt într-adevăr întregi.

— Sigur că da: ăsta-i abeceul meseriei. Dar nu-i același lucru să adaugi o fotocopie sau un facsimil și să completezi o carte cu probleme, după...

Se întoarse pe jumătate spre fratele său, nedezlipindu-și ochii de

pe Corso.

— Spune-i tu, Pablo.

— ...După toate regulile artei, precizează fratele mai mic.

Corso făcu o mutră complice: un iepuraș împărțind cu altul o jumătate de morcov.

— S-ar putea să fie cazul cu acest exemplar.

— Și cine zice asta?

— Proprietarul lui. Care-i orice, numai mocofan neprevăzător nu.

Pedro Ceniza dădu din umerii lui strâmți, în timp ce își aprindea o țigară de la mucul celei dinainte. Când trase primul fum, îl zgâlțâi o tuse seacă; însă continuă să fumeze, nesinchisindu-se.

— Dumneavoastră ați avut acces la un exemplar autentic, ca să le comparați?

— Nu, deși peste puțin timp voi avea ocazia aceasta. De aceea vă cer dinainte părerea.

— Este o carte valoroasă, iar noi nu practicăm o știință exactă.

Se întoarse iar către frățior.

— Așa-i, Pablo?

— Practicăm o artă, insistă celălalt Ceniza.

— Ați auzit? Ne-ar fi foarte neplăcut să vă dezamăgim, domnule Corso.

— Asta nu se va întâmpla. Cineva ca domniile voastre, în stare să falsifice un *Speculum Vitae* pornind de la unicul exemplar cunoscut și să-l facă să apară ca autentic într-unul din cele mai bune cataloage din Europa, știe ce are în mână.

Zâmbeau acru în același timp, sincronizați. Si și Am, gândi Corso. Si-Am, pisicile siameze viclene după ce au fost mângâiate.

— Nu s-a dovedit niciodată c-am fi fost noi la mijloc, spuse în sfârșit Pedro Ceniza.

Își freca mâinile, privind cartea cu coada ochiului.

— Niciodată, repetă fratele lui, cu o undă de melancolie.

S-ar fi părut că amândoi regretă că n-au înfundat pușcăria în schimbul recunoașterii publice.

— E adevărat, admise Corso. N-au fost probe nici în cazul acelui Chaucer, pasămite legat mozaicat cu compartimente de Marius Michel, care figurează în catalogul colecției Manoukian. Nici în cazul acelei *Biblii Poliglote* a baronului Bielke, ale cărei trei foi lipsă au fost înlocuite de domniile voastre atât de perfect, încât experții nu se încumetă nici azi să le pună la îndoială autenticitatea...

Pedro Ceniza ridică o mână gălbuie, cu unghiile prea mari.

— Ar trebui să nuanțăm puțin și să ne înțelegem asupra câtorva puncte, domnule Corso. Una e să falsifici cărți cu intenții lucrative, alta, cu totul alta să faci ceva din vocație, de amorul artei și al meseriei; să creezi pentru bucuria pe care ți-o dă însuși actul creației sau, în majoritatea cazurilor, al re-creării...

Legătorul de cărți clipi des, înainte de a zâmbi malițios. Ochișorii lui de șobolan străluciră, ațintindu-se din nou pe *Cele Nouă Porți*.

— Deși nu-mi amintesc, și sunt convins că nici fratele meu nu ține minte, să fi avut de-a face cu aceste lucrări pe care dumneavoastră le calificați ca admirabile.

— Am zis perfecte.

— Așa ați zis?... Mă rog, tot aia e - duse țigara la gură și, sugându-și obrajii, trase din ea cu sete. Însă, oricare ar fi autorul, sau autorii, puteți fi sigur că acțiunea a însemnat pentru el, sau pentru ei, o bucurie personală; o satisfacție morală ce nu poate fi răsplătită în bani...

— *Sine pecunia*, întări frățiorul.

Pedro Ceniza slobozea fumul țigării pe nas și pe gura întredeschisă, evocator.

— De exemplu, să luăm acel *Speculum* pe care Sorbona l-a achiziționat ca autentic. Numai hârtia, tipografia, imprimarea și legarea trebuie să fi costat, neîndoielnic, de cinci ori mai mult decât

beneficiul obținut de cei pe care dumneavoastră îi numiți falsificatori. Există oameni care nu înțeleg asta... Ce l-ar bucura mai mult pe un pictor cu talentul lui Velázquez și care ar putea rivaliza cu el?... Să câștige bani, sau să-și vadă tabloul la Prado, între *Las Meninas* și *Atelierul lui Vulcan?*

Lui Corso nu-i veni deloc greu să se declare de acord. Timp de opt ani, acel *Speculum* al fraților Ceniza figurase printre cele mai valoroase volume ale Universității din Paris. Descoperirea falsificării nu s-a datorat experților, ci purei întâmplări. Un intermediar prea guraliv.

— Vă mai sâcâie poliția?

— Foarte rar. Țineți cont că povestea cu Sorbona a izbucnit în Franța între cumpărător și intermediari. E adevărat că s-a vânturat numele nostru, dar niciodată nu s-a dovedit nimic.

Pedro Ceniza surâdea iarăși strâmb, deplângând lipsa acelor probe.

— Cu poliția ne avem bine; ba chiar vin să ne consulte când trebuie să identifice cărți furate - arătă spre fratele său cu țigara fumegândă. Nimeni nu se compară cu Pablo când e vorba de șters urmele ștampilelor de bibliotecă, de eliminat ex-librisuri ori alte mărci de proveniență. Uneori, polițiștii îi cer să reconstituie munca în sens invers. Știți doar: trăiește și lasă-i și pe alții să trăiască.

— Ce părere aveți despre *Cele Nouă Porți?*

Fratele mai mare se uită întâi la celălalt, apoi la carte, și negă din cap.

— Nimic nu ne-a atras atenția când ne-am ocupat de ea. Hârtia și cerneala tipografică sunt cum trebuie să fie. Chiar la o primă privire superficială lucrurile astea se observă.

— Noi le observăm, precizează celălalt.

— Prin urmare?

Pedro Ceniza supse ce mai rămăsese din țigară, ajunsă un jăratic

minuscul pe care îl ținea între unghii, lăsând-o să cadă pe jos, între pantofii lui, unde se stinse. Linoleumul era plin de arsuri ca aceea.

— Legătură venețiană din secolul al XVII-lea, în stare bună... - frații se aplecau peste carte, deși numai cel mare atingea paginile cu mâinile lui reci și palide; păreau doi specialiști în împăierea animalelor, studiind un cadavru pregătit pentru acea operațiune. Pielea este marochin negru, cu rozete aurite imitând decorațiunea vegetală...

— Ceva sobru pentru Veneția, se pronunță Pablo Ceniza.

Fratele mai mare își manifestă acordul printr-un nou atac de tuse.

— Artistul s-a abținut; desigur, din cauza temei... - se uită la Corso. Ați verificat interiorul copertelor? Legăturile din veacurile al XVI-lea și al XVII-lea rezervă surprize când e vorba de piele. Cartonul interior se făcea din foi răzlețe, muiate în clei și presate. Uneori foloseau chiar corecturi din cartea în cauză, alteori tipărituri mai vechi... Unele descoperiri de acest gen sunt acum mai importante decât exemplarele din care provin - arătă niște hârtii pe masă. Aveți aici un exemplu. Povestește-i tu, Pablo.

— Bule ale Sfintei Cruciade, din 1483 - fratele zâmbea echivoc, de parcă nu de hârtii moarte vorbea, ci de cel mai excitant material pornografic - ... În copertele unor memorii fără valoare din secolul al XVI-lea.

Pedro Ceniza nu-și abătea atenția de la *Cele Nouă Porți:*

— Legătura pare în ordine - zise. Totul se potrivește, nimic nu distonează. Ciudată carte, nu? Cu cele cinci nervuri pe cotor, fără titlu, ci doar cu misteriosul pentaclu pe copertă... Torchia, Veneția, 1666. Poate a legat-o el însuși. O treabă de toată frumusețea.

— Ce-mi puteți spune despre hârtie?

— Aici vă recunosc, domnule Corso; foarte bună întrebare.

Legătorul de cărți își umezi buzele cu limba; parcă ar fi încercat să le transmită puțină căldură. Apoi ascultă cum sună fâsâitul

paginilor frunzărite rapid, cu degetul gros pe margini: stătea cu urechea la pândă, cum făcuse și Corso acasă la Varo Borja.

— Excelentă hârtie. Nimic comun cu celulozele de azi... Știți care este durata medie de viață a unei cărți tipărite acum?... Spune-i tu, Pablo.

— Șaptezeci de ani - îl informă celălalt cu ranchiună, de parcă vinovatul era Corso. Șaptezeci de ani mizerabili.

Fratele mai mare căuta ceva printre instrumentele de pe masă: o lentilă măritoare puternică, pe care o apropie de carte.

— În mai puțin de un secol - murmură pe când studia o pagină contra luminii, închizând un ochi - aproape tot ce se află azi în librării va dispărea fără urmă. Pe când volumele acestea, tipărite acum două sute sau cinci sute de ani, vor rămâne intacte... Avem nu numai lumea, ci și cărțile pe care le merităm... N-am dreptate, Pablo?

— Cărți de rahat pe hârtie de rahat.

Pedro Ceniza dădea din cap, aprobator, studiind mai departe foaia prin lentilă.

— Ați auzit ce-a spus. Hârtia de celuloză se îngălbenește și devine sfărâmicioasă. N-are leac. Îmbătrânește și moare.

— Nu e cazul cu asta, arătă Corso spre carte.

Legătorul observa cu aceeași atenție foile contra luminii.

— Hârtie fabricată cinstit din fibre, cum a lăsat Dumnezeu. Hârtie bună, din cârpe, rezistentă la timp și la prostia omenească... Ba nu, mint. E in. Hârtie autentică de in.

Lăsă lentila la o parte și se uită la fratele lui.

— Ce ciudat! Nu e hârtie venețiană. Groasă, spongioasă, fibroasă... Spaniolă?

— Valenciană, spuse celălalt. In de Játiva.

— Asta e. Una dintre cele mai bune din Europa de-atunci. Poate că tipograful a făcut rost de un lot întreg din import... Omul acela și-

a propus să facă lucrurile bine.

— Le-a făcut la perfecție, precizează Corso . Și l-au costat viața.

— Erau riscurile meseriei.

Pedro Ceniza acceptă țigara mototolită pe care i-o oferea Corso, o aprinse imediat, tușind cu indiferență.

— ...Cât privește hârtia, știți la fel de bine ca noi că greu o poți falsifica. Topul folosit ar trebui să fie nescris, netipărit, din aceeași epocă, ba chiar și-așa tot găsim diferențe: foile devin maronii, culorile se oxidează, se alterează cu timpul... Desigur, adăugirile ulterioare se pot masca prin pătare, murdărire, spălare cu esență de ceai ca să se întunece puțin... O bună restaurare, sau o adăugare de foi false care să pară originale, trebuie să lase cartea uniformă. Detaliile sunt cele mai importante. E adevărat, Pablo?... întotdeauna minunatele detalii.

— Care vă e diagnosticul?

— Plasându-ne la distanța cuvenită între imposibil, probabil și convingător, am stabilit că legătura cărții poate fi din secolul al XVII-lea... Asta nu înseamnă că filele aflate înăuntru ar corespunde obligatoriu acestei legături și nu alteia; dar să presupunem că-i așa. În ce privește hârtia, are caracteristici similare altor documente, a căror origine este probată incontestabil; va să zică, și ea pare a fi din aceeași epocă.

— De acord. Legătura și hârtia sunt autentice. Să vedem textul și ilustrațiile.

— Treaba asta-i și mai complexă. Din punct de vedere tipografic, există două puncte de plecare posibile. Primul: cartea este autentică, dar proprietarul ei, care după spusele dumneavoastră are motive întemeiate să știe ce vorbește, îi neagă acest caracter. Posibil, nu zic nu, dar puțin probabil. Să mergem la al doilea punct, cel al falsității, care ne permite să luăm în calcul două posibilități. Prima: tot textul este fals, inventat, tipărit pe hârtie de epocă și legat în niște coperte

anterioare. Or asta, deși posibil, pare improbabil. Sau, ca să fiu mai precis, prea puțin convingător. Costul cărții astfel obținute ar fi disproporționat... Mai există o a doua alternativă rezonabilă de falsificare: să fi fost realizată la o dată foarte apropiată de prima ediție a cărții. Vorbim prin urmare de o retipărire cu modificări, camuflată ca și cum ar fi prima, făcută la zece sau douăzeci de ani distanță de acest 1666 figurând pe frontispiciu... Dar cu ce scop?

— Era vorba de o carte condamnată, precizează Pablo Ceniza.

— E posibil, încuviințează Corso. Cineva având acces la materialul folosit de Aristide Torchia, la planșe și la tipul de litere, ar fi putut s-o retipărească...

Fratele mai mare luase un creion și desena ceva pe dosul unei pagini tipărite.

— Mda, ar fi o explicație, însă celelalte alternative, sau ipoteze, par mai posibile... Închipuiți-vă, de pildă, că cea mai mare parte a paginilor cărții sunt autentice, dar că e vorba de un exemplar incomplet, cu foi smulse sau pierdute... Și cineva a completat lipsurile acelea punând la bătaie hârtie de epocă, o bună tehnică de tipărire și multă răbdare. În acest caz am avea două sub-posibilități: una ar fi ca paginile adăugate să fie reproduse după alt exemplar complet... A doua ipoteză ar fi ca, în lipsa paginilor originale de reprodus ori de copiat, conținutul lor să fi fost inventat (În momentul acela legătorul de cărți îi arătă lui Corso ce desenase până atunci). Ar fi un caz de autentică falsificare, conform acestei scheme:

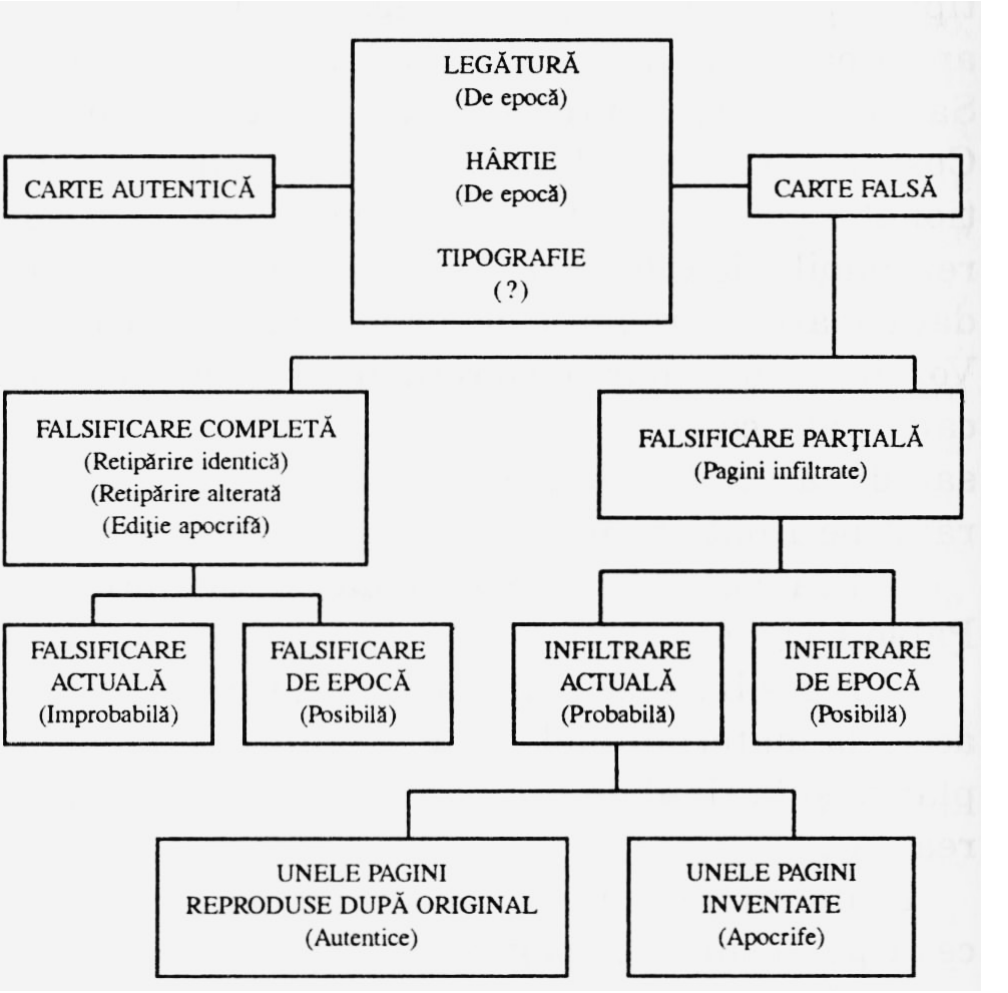

În timp ce Corso și fratele mai mic se uitau la hârtie, Pedro Ceniza răsfoi din nou *Cele Nouă Porți.*

— Înclin să cred - rosti după un moment, când cei doi își îndreptară iar atenția asupra lui - că dacă a existat vreo infiltrare de pagini, aceasta a fost ori contemporană cu tipărirea autentică, ori s-a realizat acum, în zilele noastre. Dăm la o parte toată epoca intermediară, fiindcă a reproduce atât de perfect o piesă veche n-a fost cu putință decât abia de curând.

Corso îi înapoie schema.

— Imaginați-vă că vă confruntați cu posibilitatea aceasta: un volum incomplet. Și vreți să-l completați prin tehnicile moderne... Ce-ați face?

Frații Ceniza suspinară la unison, profund și profesional: le lăsa gura apă numai la gândul acelei perspective. Ambii se uitau acum țintă la *Cele Nouă Porți.*

— Să presupunem - hotărî fratele mai mare - că avem cartea aceasta de 168 de pagini și că-i lipsește pagina 100... Adică 100 și 99, bineînțeles, pentru că e vorba de ambele fețe ale foii. Și vrem s-o completăm. Trucul constă în localizarea unui geamăn.

— A unui geamăn?

— În argoul meseriei, îi explică Pablo Ceniza, asta înseamnă un alt exemplar, complet.

— Sau care să aibă, măcar, intacte cele două pagini pe care vrem să le copiem. Dacă se poate, este bine să comparăm geamănul și cu exemplarul nostru incomplet, ca să vedem dacă presarea asupra paginilor este diferită, sau dacă literele sunt mai uzate la un exemplar decât la celălalt... Dumneavoastră știți bine: într-o perioadă când caracterele de literă erau mobile și se uzau ori se stricau cu ușurință în cursul tipăririi manuale, primul și ultimul exemplar din același tiraj puteau fi foarte diferite, cu litere ciupite, mâncate, neclare, tonuri de cerneală și altele de felul ăsta. Studierea comparativă ne va permite apoi, pe foaia infiltrată, să adăugăm sau să eliminăm imperfecțiuni care s-o facă aidoma celorlalte... Apoi vom recurge la reproducerea fotomecanică: un fotolit plastic. Iar de-aici scoatem un polimer sau un zinc.

— O planșă în relief, zise Corso. Făcută din rășină sau metal.

— Exact. Oricât de perfectă ar fi tehnica actuală de reproducere, nu ne va oferi niciodată relieful, întipărirea pe hârtie caracteristice vechii imprimări cu lemn sau plumb înnegrit cu cerneală. Așa că

trebuie să obținem pagina completă reprodusă pe material maleabil, rășină sau metal, ambele foarte asemănătoare efectelor tehnice ale paginii tipărite cu caracterele mobile de plumb folosite în 1666. Apoi punem planșa respectivă la presă, ca să executăm tipărirea manuală ca acum patru veacuri... Desigur, pe hârtie de epocă, tratată și la început și la sfârșit cu metode de îmbătrânire artificială... La rândul ei, cerneala, a cărei compoziție o vom fi studiat dinainte cu deosebită îngrijire, trebuie tratată cu agenți chimici care s-o facă aidoma celei de pe restul paginilor. Și iacătă-ne săvârșind delictul.

— Dar să ne imaginăm că pagina originală nu există. Că n-avem după ce copia cele două fețe ale paginii lipsă.

Frații Ceniza zâmbiră la unison, siguri de ei.

— Ei, atunci, zise cel mai mare, treaba devine și mai pasionantă.

— Documentare și imaginație, adăugă celălalt.

— Și, negreșit, curaj, domnule Corso. Presupuneți, vă rog, că eu și Pablo avem exemplarul acesta incomplet al *Celor Nouă Porți.* În acest caz, dispunem de asemenea, în restul de 166 de pagini, de un întreg catalog de litere și simboluri folosite de tipograful inițial. Așa că vom lua mostre de ici de colo până vom putea obține alfabetul întreg. După acest alfabet scoatem o reproducere pe hârtie fotografică, mai ușor de manevrat, multiplicând fiecare literă în parte de atâtea ori de câte avem nevoie pentru a tipări pagina întreagă... Idealul, lovitura de maestru, ar fi să reproducem caracterele în plumb topit, în felul vechilor tipografi... Însă asta, din nefericire, este o operație mult prea complexă, prea scumpă. Așa că ne vom mulțumi cu tehnicile actuale. Separând cu un cuțitaș de legătorie literele în caractere izolate, Pablo, care are o îndemânare formidabilă pentru treaba asta, va culege de mână, pe un cadru special, cele două pagini rând cu rând, la fel ca un culegător din secolul al XVII-lea. Astfel vom obține o primă corectură pe hârtie, ca să eliminăm îmbinări de litere sau imperfecțiuni, ori ca să adăugăm

defecte similare celor observate la literele, rândurile sau paginile textului original... Ne rămâne doar să tragem un negativ, și de aici o reproducere în relief: planșa de tipărit.

— Dar dacă paginile lipsă corespund unor ilustrații?

— E tot aia. Dacă ajungem la gravura originală, sistemul de reproducere e și mai simplu. În acest caz, faptul că ilustrațiile sunt xilografii, cu linii mai clare decât gravura în cupru sau în *pointe sèche,* ușurează munca și o face mai frumoasă.

— Bun, dar să ne închipuim că nu există gravura originală.

— Nici asta nu-i o problemă. Dacă o cunoaștem din indicații și referințe, se poate imita. Iar dacă nu, atunci o inventăm. Desigur, însă, după studierea atentă a tehnicii celorlalte gravuri cunoscute. Orice bun desenator poate s-o facă.

— Și tipărirea?

— Dumneavoastră știți foarte bine că xilografia nu-i decât un desen în relief: o placă de lemn tăiat în sensul fibrei, acoperită cu un fond alb pe care se desenează compoziția. Apoi trebuie s-o gravezi, iar pe reliefurile astfel obținute se aplică cerneala pentru a fi transpusă pe hârtie... Când reproducem xilografii există două posibilități: una ar fi copia desenului, de data asta mai bine în rășină. Dar alternativa, dacă dispunem de un bun artist gravor, este să faci altă xilografie autentică, în lemn, cu aceeași tehnică a originalelor din epocă, și s-o aplici direct pe tipăritură... În cazul meu, având lângă mine un excelent gravor cum e frate-meu, aș recurge la tipărirea artizanală în lemn. Ori de câte ori este cu putință, arta trebuie să încurajeze arta.

— Și e mai curat, nuanță Pablo.

Corso îi întoarse o mutră complice.

— Ca la acel *Speculum* de la Sorbona.

— Poate. E posibil ca autorul, sau autorii lui, să fi gândit la fel... Ce zici, Pablo?

— Fără discuție că erau niște romantici, încuviință celălalt, schițând o părere de zâmbet.

— Indiscutabil, Corso arăta spre carte. Și acum, verdictul.

— Eu aș spune că e autentică, răspunse Pedro Ceniza fără nici o șovăire. Nici măcar noi n-am fi în stare să scoatem ceva atât de perfect. Priviți: calitatea hârtiei, petele pe pagini, tonurile identice, alterările cernelei, tipografia... N-ar fi chiar imposibil să existe în ea pagini infiltrate; dar consider asta ca foarte improbabil. Dacă e vorba de o falsificare, singura explicație ar fi că e tot de epocă... Câte exemplare se cunosc?... Trei? Presupun că ați luat în considerare posibilitatea ca tustrele să fie false.

— Am luat-o. Ce-mi spuneți de xilografii?

— Că sunt ciudate, într-adevăr. Cu toate simbolurile astea... Dar și ele sunt de epocă. Gradul de presiune asupra planșelor este identic. Cerneala, tonurile hârtiei... Cheia ar putea fi nu cum au fost realizate, nici când, ci ce conțin ele. Dar la asta, din păcate, nu avem acces. Regretăm că nu putem merge mai departe.

— Vă înșelați - Corso se pregătea să închidă cartea. În realitate, cu voi am ajuns foarte departe.

Pedro Ceniza îl opri cu un gest.

— Mai e ceva... Deși cred că ați observat deja: mărcile gravorului.

Corso îl privi, confuz.

— Nu știu la ce vă referiți.

— La semnăturile microscopice care există în josul fiecărei ilustrații... Arată-i-le, Pablo.

Fratele mai mic schiță gestul de a-și freca mâinile de halat, ca să usuce o sudoare imposibilă. Apoi, apropiindu-se de *Cele Nouă Porți*, îi arătă lui Corso câteva pagini prin lupă.

— Fiecare gravură - îi explică el - poartă abrevierile obișnuite: *Inv.* pentru *invenit*, cu semnătura artistului original, și *Sculp*, pentru *sculpsit*, gravorul... Observați. La șapte din cele nouă xilografii apare

abrevierea *A. TORCH.* ca *sculp.* și ca *inv.* Este clar că însuși tipograful a desenat și a gravat șapte planșe, însă la celelalte două apare doar ca *sculp.* Asta vrea să spună că s-a limitat la gravarea lor. Și că adevăratul creator al desenului original, deci *inv.*, a fost altul: cineva care răspundea la inițialele *L.F.*

Pedro Ceniza, care urmărise explicația fratelui său cu scurte mișcări aprobatoare din cap, își aprinse nu se știe a câta țigară.

— Nu-i rău, așa-i? începu să tușească învăluit în fum, cu o luminiță răutăcioasă în ochișorii-i de șobolan viclean, atent la mutra făcută de Corso. Deși l-au ars numai pe el, tipograful acela nu era singur.

— Nu, decise fratele lui, pufnind într-un râs lugubru. Cineva l-a ajutat, să-și aprindă rugul de sub tălpi.

În aceeași după-amiază, Corso primi vizita Lianei Taillefer. Văduva se prezentă la el acasă inopinat, la ora aceea incertă când, din veranda lui dând spre apus, îmbrăcat cu o cămașă decolorată de bumbac și un vechi pantalon de stofă, vânătorul de cărți privea cum ardeau în tonuri de roșu și ocru acoperișurile orașului. Poate că nu era momentul potrivit, și multe lucruri din cele ce aveau să se întâmple ar fi fost evitate, pesemne, dacă ea ar fi apărut la o cu totul altă oră din zi. Dar asta nu se va ști niciodată. Faptele pe care le putem însă stabili precis sunt următoarele: Corso ședea pe verandă, privirea lui începea să se voaleze pe măsură ce conținutul de gin din pahar scădea. În acel moment cineva sună la ușă și Liana Taillefer - blondă, foarte înaltă, impresionantă într-un pardesiu de gabardină englezească acoperind taiorul și ciorapii negri - apăru în prag. Părul îl avea strâns sub pălăria Borsalino de culoarea tutunului și cu boruri mari, pe care o purta puțin într-o parte, cu o nonșalanță care o prindea de minune; avea aerul acela de femeie frumoasă, conștientă de farmecele ei și dispusă să-i facă pe toți să le observe.

— Cărui fapt îi datorez onoarea aceasta? întrebă Corso.

Era o propoziție stupidă, deși la ora aceea și cu conținutul paharelor de Bols din stomac nici nu i se putea pretinde mai multă strălucire în dialog. Liana Taillefer făcuse deja câțiva pași prin încăpere și se oprise în fața mesei de lucru, unde era mapa cu manuscrisul Dumas alături de calculator și de cutiuțele cu dischete.

— Continuați lucrul la asta?

— Sigur.

Ea își mută privirea de pe *Vinul de Anjou* pe restul camerei, pe cărțile care acopereau pereții sau zăceau în stive peste tot. Corso înțelese: căuta fotografii, amintiri, indicii care să-i permită a-și face o idee despre gazdă. Ridica dintr-o sprânceană, incomodă și arogantă, neatingându-și obiectivul, în cele din urmă se opri la sabia Vechii Gărzi.

— Colecționați spade?

Raționament logic se numea concluzia asta. De tip inductiv. Cel puțin, se gândi Corso ușurat, talentul Lianei Taillefer la normalizarea situațiilor încurcate nu se ridica la înălțimea aspectului ei fizic. De nu cumva își râdea de el. Așa că zâmbi vag, ciufut și prudent.

— O colecționez pe asta. Se numește sabie.

Femeia aprobă, inexpresivă. Imposibil să-ți dai seama dacă era o simplă actriță sau una versată.

— Moștenire din familie?

— Achiziție - minți Corso. M-am gândit că arată frumos pe perete. Prea multe cărți devin monotone.

— De ce nu aveți nici tablouri, nici fotografii?

— Nu există nimeni de care să țin să-mi amintesc - se gândi la poza în ramă de argint, defunctul Taillefer cu șorțul în față gata să taie purcelul de lapte. Cazul dumneavoastră e cu totul altul, bineînțeles.

Îl privi fix, poate încercând să determine gradul de insolență al cuvintelor lui; era un luciu de oțel în ochii albaștri, atât de înghețați încât te lua cu frig. Mai păși puțin prin cameră, oprindu-se în fața câtorva cărți, a peisajului din verandă și, din nou, a mesei de lucru. Atinse cu un deget cu unghia lăcuită în roșu sângeriu mapa cu manuscrisul Dumas. Poate că aștepta din partea lui Corso vreun comentariu, dar el nu zise nimic; se mulțumi să aștepte, răbdător. Dacă ea dorea ceva, și era limpede ca lumina zilei că da, atunci o lăsa să-și facă propria treabă murdară. Nu era dispus să faciliteze lucrurile.

— Pot să mă așez?

Vocea aceea puțin răgușită. Ecoul unei nopți nedormite, își amintea Corso. El rămase în picioare în mijlocul odăii, cu mâinile în buzunarele pantalonilor, în expectativă. Liana Taillefer își scoase pălăria și gabardina, și după ce privi în jur cu una din acele mișcări lente și interminabile, alese o sofa veche. Apoi merse într-acolo și se așeză încet - fusta taiorului era mai scurtă în poziția aceea -, picior peste picior, cu un efect pe care oricine, chiar și vânătorul de cărți având în corp doar jumătate din ginul ingurgitat, l-ar fi definit ca devastator.

— Am venit să vorbesc de afaceri.

Evident. Desfășurarea aceea de forțe nu era dezinteresată din nici un punct de vedere. Corso avea destul respect de sine, ca orice om, dar nicidecum nu era un nătărău.

— Să vorbim, zise. Ați cinat deja cu Flavio La Ponte?

Nici o reacție. Câteva clipe continuă să-l privească imperturbabil, cu același aer de siguranță disprețuitoare.

— Nu încă, răspunse în sfârșit, la fel de calmă. Doream mai întâi să vă văd pe dumneavoastră.

— Iată că mă vedeți.

Liana Taillefer se lăsă mai mult pe spate pe sofa. Una din mâinile

ei se odihnea pe o crăpătură a ponositei și răscoaptei tapițerii de piele, pe unde se vedea umplutura din păr de cal.

— Dumneavoastră lucrați pentru bani, zise.

— Într-adevăr.

— Vă vindeți celui care vă plătește mai bine.

— Uneori…

Corso își arătă un canin la colțul gurii; era pe teritoriul lui și se putea descotorosi de mutra de iepuraș simpatic.

— În general, ce fac eu e să mă închiriez. Ca Humphrey Bogart în filme. Sau ca târfele.

Pentru o văduvioară care făcea broderii la școală când era copilă, Liana Taillefer nu păru scandalizată de limbaj:

— Vreau să vă ofer de lucru.

— Ce bine! Toată lumea îmi oferă de lucru în ultimul timp.

— Vă voi plăti foarte bine.

— Minunat. Toată lumea mă plătește din gros de-un timp încoace.

Ea trăsese de un fir din cele multe care se iteau din crăpătura sofalei. Și-l înfășură, neatentă, în jurul arătătorului.

— Cât îi cereți prietenului dumneavoastră La Ponte?

— Lui Flavio?... Nimic. De la ăsta nimeni nu poate scoate un bănuț.

— Atunci de ce lucrați pentru el?

— Ați zis-o chiar dumneavoastră: e prietenul meu.

O auzi repetând cuvântul, gânditoare.

— Sună ciudat în cazul dumneavoastră, spuse în sfârșit; schița un zâmbet aproape imperceptibil, de curios dispreț. Aveți și prietene?

Corso îi privi picioarele fără grabă, de la glezne la pulpe. Cu nerușinare.

— Am amintiri. A dumneavoastră mi-ar putea fi utilă în noaptea asta.

Suportă stoică grosolănia. Ori poate, șovăi Corso, nu realiza delicata referire sexuală.

— Spuneți o cifră, propuse ea cu răceală. Vreau manuscrisul soțului meu.

Afacerea lua o turnură încurajatoare. Corso se așeză într-un fotoliu în fața Lianei Taillefer. De acolo, panorama picioarelor ei în ciorapi negri era mai bună: își scosese pantofii și și le sprijinea direct pe covor.

— Data trecută nu mi-ați părut așa de interesată.

— M-am gândit mai bine. Manuscrisul acesta are un caracter...

— Sentimental? îi sări Corso în ajutor, zeflemist.

— Oarecum - tonul vocii ei era acum sfidător. Dar nu în sensul pe care îl presupuneți.

— Și ce sunteți dispusă să faceți pentru el?

— V-am mai spus. Să vă plătesc.

Corso își lăbărța pe chip un surâs nerușinat.

— Mă jigniți. Sunt un profesionist.

— Ba sunteți un mercenar profesionist, iar ăștia trec dintr-o tabără în alta; mai citesc și eu cărți.

— Am suficienți bani.

— Acum nu vorbesc de bani.

Se întinsese pe sofa, iar unul din picioarele ei desculțe mângâia glezna celuilalt. Corso ghici degetele cu unghii lăcuite în roșu sângeriu pe sub fina rețea neagră a ciorapilor. Mișcându-se, fusta se ridică insinuând puțină carne albă în fundal, sub jartierele negre, acolo unde toate enigmele se reduceau la una singură, străveche ca Timpul. Vânătorul de cărți își ridică anevoie privirea: ochii albaștri-oțel îl fixau cu toată atenția.

Își scoase ochelarii înainte de a se ridica din fotoliu și a se apropia de sofa. Femeia îi urmări mișcările din ochi, impasibilă; chiar și când rămase dinaintea ei, atât de aproape încât genunchii li se atingeau.

Atunci Liana Taillefer își ridică alene o mână și își puse degetele cu unghiile lăcuite în roșu exact pe șlițul pantalonilor lui de stofă. Surâdea din nou aproape imperceptibil, disprețuitoare și sigură pe sine, când în sfârșit Corso se aplecă peste ea și îi ridică fusta până în brâu.

A fost mai degrabă un asalt mutual decât o întrepătrundere. O reglare de conturi pe sofa: opinteală crudă și dură de la adult la adult, cu gemetele potrivite la momentul oportun, câteva imprecații printre dinți și unghiile femeii înfipte fără milă în șalele lui Corso. S-a petrecut așa, pe o palmă de teren, de-a-mbrăcatelea, cu fusta peste șoldurile-i late și puternice pe care el i le ținea zdravăn cu mâinile crispate; cu părțile mai dure ale portjartierului intrându-i în vintre. Nici măcar nu-i văzu sânii, deși de câteva ori avu acces la ei: carne densă, caldă și abundentă sub sutienul, bluza de mătase și jacheta taiorului pe care, în vâltoarea luptei, Liana Taillefer nu avusese timp să și-o scoată. Iar acum ședeau acolo amândoi, împletiți încă unul în altul peste neorânduiala hainelor mototolite, fără suflare, ca doi luptători sfârșiți de puteri. Și Corso întrebându-se cum naiba avea să scape din încurcătura aia.

— Cine este Rochefort? întrebă, gata să precipite criza.

Liana Taillefer îl privi de la zece centimetri distanță. Lumina scăpătândă îi așeza pe chip tonuri roșcate; agrafele cocului cedaseră și părul ei blond se răsfira dezordonat pe pielea sofalei. Pentru întâia oară părea relaxată.

— Nimeni care să însemne ceva, răspunse, acum că recuperez manuscrisul.

Corso sărută agitatul decolteu al femeii, despărțindu-se de el și conținutul său. Presimțea că mult timp de-acum încolo n-o să-l mai poată săruta.

— Care manuscris? murmură, ca să zică ceva, și imediat simți că

ea își înăspri privirea; trupul îi deveni pe dată rigid sub al lui.

— *Vinul de Anjou* - era prima oară când în vocea ei se ghicea un început de neliniște...O să mi-l dați înapoi, nu-i așa?

Lui Corso nu-i plăcu cum suna acea revenire la *dumneavoastră*. Își amintea destul de vag că se tutuiseră în încleștare.

— N-am pomenit nimic de-așa ceva.

— Credeam...

— Ați crezut prost.

Oțelul scapără într-un fulger de mânie. Se ridică, furioasă, respingându-l dintr-o mișcare bruscă a șoldurilor.

— Canalie!

Corso, care se pregătea să râdă eschivând situația cu câteva glume cinice, se simți împins înapoi cu violență, până pe parchetul unde căzu în genunchi. Pe când se scula, încingându-se la pantaloni, văzu că Liana Taillefer se ridica în picioare, palidă și teribilă, și neluând în seamă hainele-i în dezordine, cu superbele pulpe încă goale, îi ardea o palmă atât de puternică încât timpanul lui stâng răsună ca pielea unei tobe.

— Mizerabilule!

Vânătorul de cărți se clătină pe picioare: lovitura nu fusese de șagă. Zăpăcit, privi împrejur precum boxerul care caută un reper ca să nu se prăvălească pe podeaua ringului. Liana Taillefer apăru în câmpul lui vizual fără să-i poată acorda prea multă atenție: urechea îl durea insuportabil. Privea stupid spre sabia de la Waterloo, când auzi zgomot de sticlă spartă. Atunci ea apăru din nou contra luminii roșcate a ferestrei. Își lăsase în jos poalele fustei, ținea mapa cu manuscrisul într-o mână, iar în cealaltă gâtul sticlei de gin sparte îndreptat spre beregata lui Corso.

Ridică un braț, din simplu reflex, în timp ce făcea un pas îndărăt. Primejdia îi readucea luciditatea și un șuvoi de adrenalină, așa că îndepărtă mâna înarmată a femeii și îi trase un pumn în gât care o

lăsă fără suflare, oprind-o instantaneu. Scena următoare fu ceva mai pașnică: Corso ridica de pe jos manuscrisul și sticla spartă, iar Liana Taillefer era din nou așezată pe sofa, acum cu părul răvășit atârnându-i peste față, cu mâinile pe gâtul dureros, respirând cu greutate printre icneli de ură.

— Te vor ucide pentru asta, Corso, o auzi zicând până la urmă.

Soarele apusese cu totul de partea cealaltă a orașului și ungherele casei se umpleau cu umbre. Rușinat, aprinse lumina și îi întinse femeii gabardina și pălăria înainte de a ridica receptorul ca să cheme un taxi. Tot timpul evită s-o privească în ochi. Apoi, când îi auzi pașii pierzându-se pe scară, rămase mult timp nemișcat la geam, observând umbrele acoperișurilor reliefându-se în claritatea lunii care urca încet pe cer.

„Te vor ucide pentru asta, Corso.” Își turnă un ditamai paharul de gin. Nu-și putea șterge din minte expresia Lianei Taillefer când se văzuse înșelată. Ochi mortali ca un pumnal, rictus de furie vindicativă. Și nu glumea; dorise cu adevărat să-l omoare. Încă o dată amintirile se deșteptară încet, înstăpânindu-se treptat pe el, deși acum nu trebui să mai facă, pentru a le retrăi, nici un efort de memorie. Era o imagine limpede precum locul exact unde se găsea. Pe masa de lucru se afla ediția facsimilată a *Celor trei mușchetari*. O deschise căutând scena: la pagina 129. Acolo, printre mobile în

dezordine, răsturnate, sărind din pat cu pumnalul în mână ca un diavol răzbunător, Milady se repede la d'Artagnan, care dă înapoi îngrozit, doar în cămașă, ținând-o la respect cu vârful săbiei.

Ținând-o la respect cu vârful săbiei.

NUMĂRUL UNU ȘI NUMĂRUL DOI

„Treaba e că diavolul este foarte viclean. Și-n plus, nu-i totdeauna așa de urât precum se zice."

J. Cazotte, *Diavolul îndrăgostit*

Mai erau câteva minute până la plecarea expresului de Lisabona când o văzu pe fată. Corso se afla pe peron, lângă scărița vagonului său - *Companhia Internacional de Carruagems-Camas* - și se încrucișa cu ea într-un grup de pasageri, în drum spre vagoanele de clasa I. Ducea pe umăr un mic rucsac studențesc și purta aceeași scurtă albastră, însă la început n-o recunoscu. I se păru doar ceva familiar în ochii verzi, atât de limpezi încât păreau transparenți, și în părul ei tuns foarte scurt. Asta îl făcu s-o urmărească cu privirea un moment, până când dispăru cu două vagoane mai departe. Se auzi șuierul locomotivei și, pe când urca pe platformă iar impiegatul închidea ușa înapoia lui, Corso recompuse scena: ea așezată la un capăt al mesei de la cafenea, la taifasul din jurul lui Boris Balkan.

Înaintă pe culoar, îndreptându-se spre compartimentul lui. Luminile gării defilau tot mai iute de partea cealaltă a geamurilor, pe când țăcănitul roților garniturii începuse să ritmeze mersul. Mișcându-se cu greutate în spațiul redus, atârnă pardesiul și haina înainte de a se așeza pe pat, lângă tașca de pânză groasă. În ea, laolaltă cu *Cele Nouă Porți* și mapa cu manuscrisul Dumas, avea o carte, și anume *Memorialul din Sfânta-Elena,* de Las Cases:

Vineri, 14 iulie 1816. Împăratul a fost bolnav toată noaptea...

Își aprinse o țigară. Din când în când, la trecerea trenului prin locuri luminate care îi decupau chipul cu rapida intermitență a unor raze stroboscopice, Corso își arunca ochii pe geam înainte de a se cufunda din nou în amănuntele lentei agonii a lui Napoleon și ale meschinelor chichițe ale temnicerului său englez, Sir Hudson Lowe. Citea încruntat, îndreptându-și ochelarii pe furca nasului. Uneori se oprea ca să-și contemple o clipă propriul reflex pe geam și își compunea o mutră batjocoritoare adresată sieși. În ciuda atâtor experiențe și a unui curriculum încărcat, încă era în stare să se indigneze de mizerabilul sfârșit pe care învingătorii i-l sortiseră titanului doborât, înlănțuit de stânca lui din mijlocul Atlanticului. Ciudată experiență, să revizuiești toată trama aceea - întâmplările istorice și propriile-i sentimente în legătură cu ele - din perspectiva lucidității actuale. Ce departe era acel Lucas Corso care admira cu fervoare sabia veteranului de la Waterloo; copilul ce asuma miturile familiale cu entuziasm belicos, bonapartist precoce, avid devorator de cărți ilustrate cuprinzând desene ale campaniilor glorioase, nume care răsunau ca duruitul de tobe la atac: Wagram, Jena, Smolensk, Marengo. Ochi nemăsurat de larg deschiși și dispăruți de multă vreme, fantomă imprecisă care se contura uneori în memoria lui, peste paginile vreunei cărți, într-un miros ori un sunet, în geamul întunecat al unei ferestruici când ploaia sosită din Țara De Odinioară Și De Nicicând șiroia afară, în noapte.

Impiegatul trecu prin dreptul ușii agitând un clopoțel. Mai era jumătate de oră până la închiderea vagonului-restaurant. Corso închise cartea, își puse haina și, după ce își atârnă pe umăr tașca de pânză, ieși din compartiment. La capătul culoarului, după ușa glisantă, un curent de aer rece străbătea scurtul pasaj cu burduf care

lega vagon-lit-ul de cel imediat următor. Trecu, auzind cum scrâșneau tampoanele sub picioarele lui, și nimeri în vagonul de clasa I. Făcând loc câtorva pasageri ce veneau pe culoar din sens opus, observă interiorul compartimentului celui mai apropiat, ocupat doar pe jumătate. Fata era acolo, lângă ușă, în pulover și blugi, cu picioarele desculțe pe locul din față. În timp ce Corso tocmai trecea, ridică privirea de pe cartea pe care o citea și ochii li se întâlniră. În cei ai tinerei nu răzbi nici un semn de recunoaștere, așa că el întrerupse abia schițatul gest de salut pe care era gata să-l facă, aproape instinctiv. Probabil că ea îi intui intenția, fiindcă îl privi cu curiozitate; însă vânătorul de cărți își văzuse deja de drum, avansând pe culoar.

Luă cina legănat de hurducăturile vagonului și avu timp până la închiderea programului să bea o cafea și un pahar de gin. Luna licărea în tonuri mătăsoase la capătul nopții, iar stâlpii de telegraf se agitau în lumina ei, fugar, proiectând scurte fotograme în contra luminii, ca ale unui reflector prost montat, peste câmpia întunecoasă.

Revenea spre vagonul lui când dădu peste fată pe culoarul clasei I. Coborâse geamul și se sprijinea cu coatele pe el, primind în plină față aerul rece de afară. Ajungând în dreptul ei, Corso se feri într-o parte ca să poată trece pe culoarul strâmt. Atunci ea se întoarse spre el.

— Vă cunosc, zise.

Văzuți de aproape, ochii îi erau și mai limpezi, ca de cleștar lichid. Efectul era luminos, prin contrast cu pielea bronzată; la sfârșit de martie și cu părul acela cu cărarea pe stânga, ca al unui băiat, avea un aspect aparte, sportiv, plăcut echivoc. Era înaltă, zveltă și flexibilă. Și foarte tânără.

— Așa-i, recunoscu Corso, oprindu-se o clipă. De-acum câteva zile. La cafenea.

Ea zâmbi. Nou contrast pe fața ei: dinții albi pe pielea arsă de soare. Gura era mare, frumos desenată. Tipă bine, ar fi zis Flavio La Ponte mângâindu-și crețurile bărbii.

— Dumneavoastră erați cel care întreba de d'Artagnan.

Aerul rece năvălind pe geam îi zbârlea părul scurt. Era tot desculță; tenișii albi zăceau pe jos lângă locul ei gol. Aruncă o privire instinctivă peste titlul cărții lăsate acolo: *Aventurile lui Sherlock Holmes.* O ediție ieftină, observă. Broșată. Mexicană, a Editurii Porrúa.

— O să răciți, îi spuse.

Tânăra neagă din cap, zâmbind încă, dar manevră piedica și ridică geamul. Corso, care se pregătea să-și urmeze drumul, zăbovi să-și scoată o țigară. Făcu gestul ca de obicei, direct din buzunar spre buze, și văzu că ea îi urmărea mișcarea.

— Fumați? întrebă nesigur, oprindu-și mâna la jumătatea drumului.

— Câteodată.

Își puse țigara în gură și scoase alta. Era din tutun negru, fără filtru, la fel de storcoșită ca toate pe care le avea la el. Tânăra o luă între degete, uitându-se la marcă, înainte de a se apleca pentru ca el să i-o aprindă; asta și făcu, cu ultimul chibrit din cutie, dar după ce și-o aprinsese pe a lui.

— E tare, zise ea, lepădând prima gură de fum, dar fără fițele la care Corso se aștepta.

Ținea țigara mai ciudat: între degetul gros și cel arătător, cu vârful aprins în afară.

— Călătoriți în vagonul acesta?

— Nu. În următorul.

— Aveți baftă dacă mergeți cu vagon-lit-ul. Își pipăi buzunarul din spate al blugilor, indicând un portofel inexistent. Ce n-aș da să pot și eu. Noroc că și compartimentul ăsta al meu e pe jumătate gol.

— Sunteți studentă?

— Cam așa ceva.

Trenul se zgudui tot, intrând într-un tunel. Fata se întoarse atunci, de parcă bezna dinafară i-ar fi solicitat atenția. Se aplecă lipită de geam și de propria-i imagine, încordată și alarmată; și părea a pândi ceva în șuieratul aerului comprimat între zidurile îngustei treceri. Apoi, când vagonul ieși iar la spațiu deschis și micile luminițe reîncepură să puncteze noaptea ca niște pâlpâiri salutând din goană garnitura, zâmbi din nou, absorbită.

— Îmi plac trenurile, spuse.

— Și mie.

Tânăra rămase întoarsă spre geam. Una din mâinile ei atingea sticla groasă cu vârful degetelor.

— Vă puteți imagina?... comentă. Zâmbetul ei era iar evocator; părea să fie stârnit de amintiri intime. Să lași în urmă Parisul noaptea și să te trezești în fața lagunei Veneției, în drum spre Istanbul...

Corso se strâmbă nedumerit. Păi câți ani să aibă? Vreo optsprezece, cel mult douăzeci.

— Să joci un poker, sugeră el ...între Calais și Brindisi.

Fata îl observă cu mai multă atenție.

— Nu-i rău - decretă, după ce se gândi un moment. Ce-ați zice de un dejun stropit cu șampanie între Viena și Nisa?

— Interesant. Ca a-l spiona pe Bazil Zaharoff.

— Sau a te îmbăta cu Nijinski.

— Sau a-i fura perlele lui Coco Chanel.

— Sau a flirta cu Paul Morand... Ori cu mister Barnabooth.

Râseră amândoi. Printre dinți Corso, amuzat. Din tot sufletul ea, sprijinindu-și fruntea de geamul înghețat. Avea un râs sonor și sincer, de băiat, în ton cu tunsoarea și cu luminoșii ochi verzi.

— Nu mai există trenuri ca alea, zise el.

— Știu.

Luminile unui canton trecură ca fulgerul. Urmă un peron slab luminat, pustiu, cu numele gării ilizibil din cauza vitezei. Luna suia pe cer conturând brutal, la răstimpuri, confuze siluete de copaci și acoperișuri. Parcă zbura pe lângă tren, prinsă cu el într-o cursă demențială și fără scop.

— Cum vă numiți?

— Corso. Și dumneavoastră?

— Irene Adler.

O măsură de sus și până jos și ea îi susținu privirea, impasibilă.

— Ăsta nu-i nume.

— Nici Corso nu este.

— Vă înșelați. Sunt Corso. Omul care fuge.

— Nu păreți un om care fuge. Mai degrabă păreți liniștit.

Înclină nițel din cap, fără să răspundă, cu ochii pe picioarele goale ale fetei pe mocheta culoarului. Ghicea privirea ei țintuindu-l, cântărindu-l cum arată, și - lucru ciudat, fiind vorba de Corso - aceasta îl făcu să se simtă puțin tulburat. Prea tânără, își spuse. Prea atrăgătoare. Mașinal, își îndreptă ochelarii strâmbi, în timp ce se pregătea să-și continue drumul.

— Vă doresc călătorie plăcută.

— Mulțumesc.

Făcu câțiva pași, știind că ea îl privea îndepărtându-se.

— Poate ne-om mai întâlni - o auzi spunând, din spate.

— Poate.

Imposibil. Era alt Corso întors acasă, incomod, cu *la Grande Armée* sfârâind și topindu-se în zăpadă; incendierea Moscovei pârâia și trosnea în urmele lăsate de pașii lui. N-avea să plece în halul ăsta, așa că se opri și se răsuci pe călcâie. Făcând asta, rânjea ca un lup costeliv.

— Irene Adler - repetă, prefăcându-se că-și amintește - ...*Studiu în*

roșu?

— Nu - răspunse ea, calm -. *Un scandal în Boemia...* - acum zâmbea și ea, iar privirea îi era o semnătură de smarald în penumbra culoarului. *Femeia,* iubite Watson.

Corso schiță mișcarea de a-și da o palmă peste frunte, de parcă abia atunci s-ar fi prins:

— Elementar, zise. Și avu certitudinea că se vor întâlni din nou.

Corso zăbovi la Lisabona mai puțin de cincizeci de minute; exact timpul necesar ca să ajungă de la gara Santa Apolonia la gara Rossío. După o oră și jumătate călca pe peronul Sintrei sub un cer de nori joși care estompau, în susul muntelui, melancolicele turnuri cenușii ale castelului Da Pena. Nu se vedeau taxiuri și urcă pe jos până la micul hotel situat în fața celor două mari hornuri de șemineu ale Palatului Național. Erau orele zece ale unei dimineți de miercuri și esplanada era goală, fără turiști, fără autocare; obținu cu ușurință o cameră cu vederea spre peisajul accidentat, dens și verde, din care se ițeau acoperișurile și turnurile vechilor vile dinafară orașului, printre grădini centenare acoperite de iederă.

După un duș și o cafea, întrebă de Quinta da Soledade, iar gazdele îi indicară drumul, pe sosea în sus. Nu erau taxiuri nici pe esplanadă, ci doar două trăsuri așteptând clienții; Corso se învoi la preț și, după alte câteva minute, trecea pe sub dantelele de piatră neo-manueline ale Turnului da Regaleira. Copitele calului răsunară în bortele zidurilor întunecoase, în preajma micilor canale și cișmele de unde izvora apa, în iedera groasă acoperind totul, pereții, feroneriile, trunchiurile de pomi, treptele de piatră tapisate cu mușchi și cu vechi plăcuțe de faianță *azulejos* ale vilelor de țară părăsite.

Quinta da Soledade era o clădire dreptunghiulară din secolul al XVIII-lea, cu patru hornuri de șemineu și cu o fațadă a cărei

tencuială în tonuri de ocru era decolorată, roasă de urmele ploilor și de pete ca de pecingine. Corso coborî din trăsură și observă câteva clipe locul înainte de a deschide poarta de fier. De o parte și de alta, împodobind zidul cu coloanele lor de granit, erau două statui de piatră verde-gri, mucegăită. Una reprezenta un bust de femeie; cealaltă părea identică, însă cu trăsăturile ascunse sub iedera care se cățăra sus până la ea, neliniștitor parazit ce se înstăpânise peste chip, contopindu-se cu sculptura de dedesubt.

Îndreptându-se spre casă, își ascultă zgomotul pașilor pe frunzele uscate. Era un drumeag flancat de statui de marmură, aproape toate dărâmate și sparte lângă piedestalele lor goale. Grădina era complet abandonată, invadată de vegetația care urca pe bănci și chioșcuri, al căror schelet metalic oxida piatra năpădită de mușchi. La stânga, lângă un iaz plin de plante acvatice, o fântână din *azulejos* sparte adăpostea un înger dolofan, cu ochii goi și mâinile mutilate, care dormea cu capul pe o carte și din a cărui gură întredeschisă se scurgea un firicel de apă. Totul purta întipărit o nesfârșită tristețe, căreia Corso nu i se putu sustrage. Quinta de la Soledad, repetă. Numele i se potrivea.

Urcă o scară de piatră până la ușă, ridicându-și ochii, între capul lui și cerul cenușiu, un vechi cadran solar nu mai marca nici o oră pe cifrele-i romane. Dar purta o inscripție: *Omnes vulnerant, postuma meat*.

Toate rănesc, citi. Ultima ucide.

— Ați sosit la timp, zise Fargas. Pentru ceremonie.

Corso îi strânse mâna, puțin derutat. Victor Fargas era deșirat și slab ca un gentilom pictat de El Greco; într-atât, încât părea să se miște, în largul pulover din lână groasă, ca o țestoasă în carapacea ei. Purta o mustață tăiată cu o precizie geometrică, pantalonii făceau pungi la genunchi, iar pantofii îi erau văcsuiți și lustruiți, deși de un

model învechit, uzat. Asta văzu Corso din primul moment, înainte ca atenția să-i fie acaparată de enorma casă pustie, de pereții goi, de picturile de pe tavane, deformate de contururile capricioase ale unor bălți sau lagune mucegăite, cangrenate de ghips și de umezeală.

Fargas îl măsură pe noul-venit de sus până jos.

— Presupun că acceptați un coniac - zise în sfârșit, în chip de concluzie la vreun raționament numai de el știut, și o porni înainte pe coridor, ușor șchiopătând, fără a se îngriji să vadă dacă musafirul îl urma ori ba. Trecură pe lângă alte încăperi complet goale sau cu resturi de mobile de nefolosit, aruncate în câte un cotlon. De tavane, la capătul firelor electrice, atârnau fasunguri goale sau becuri prăfuite.

Singurele încăperi care păreau locuite erau două saloane comunicând între ele printr-o ușă glisantă cu panouri de cristal polizat în formă de steme și blazoane; deschisă, ea dezvăluia o panoramă de pereți jupuiți, cu urmele obiectelor care îi împodobiseră cândva întipărite pe vechile tapete: rame dreptunghiulare de tablouri dispărute, contururi de mobile, cuie ruginite, firele răzlețe ale unor lămpi inexistente. Peste acel trist peisaj trona un tavan pictat imitând bolți de nori cu imaginea, în centru, a sacrificiului lui Avraam: un bătrân patriarh în culori crăpate, a cărui mână, înarmată cu un pumnal și gata să lovească un tânăr bălai, era oprită de un înger cu aripi uriașe. Sub falsa boltă se deschidea o ușă-fereastră, murdară și cu câteva geamuri înlocuite cu cartoane decupate, dând spre terasă și partea din spate a grădinii.

— *Sweet home*, rosti Fargas. Dulce cămin.

Era o ironie formulată fără prea mare convingere. Părea că stăpânul casei o folosise de prea multe ori, ca să mai aibă vreo încredere în efectul ei. Vorbea spaniola cu un dens și distins accent portughez și se mișca întotdeauna foarte încet, poate din cauza piciorului invalid, în felul acelor oameni care parcă au o eternitate în

fața lor.

— Coniac - repetă pentru sine, ca și cum nu-și mai amintea precis ce anume îi adusese acolo.

Corso făcu un vag gest afirmativ pe care Fargas nu-l văzu. Vastul salon se termina în partea opusă cu un enorm șemineu având înăuntru un braț de lemne neaprinse. Mai erau acolo două fotolii desperecheate, o masă și un bufet, o lampă cu petrol, două candelabre cu lumânări, o vioară în cutia ei și cam atât. Dar pe jos, pe vechi covoare destrămate și cu culorile șterse de timp, cât mai departe cu putință de ferestre și de lumina plumburie filtrată prin ele, se aliniau într-o ordine perfectă o mulțime de cărți; peste cinci sute, calculă Corso. Poate o mie. Printre ele, multe codexuri și incunabule. Bune și vechi cărți legate în piele sau pergament, străvechi volume cu incrustații, cu ferecături pe coperți, in-folii, elzevire, în legături cu gofraje, cu garnituri metalice, cu cabosoane de protecție, rozete, încuietori, cotoare și canturi cu litere aurite sau caligrafiate în scriptoriile mănăstirilor medievale. Observă de asemenea prin colțuri vreo duzină de curse de șoareci, ruginite. Cele mai multe fără brânză.

Fargas, care scotocea prin bufet, se întoarse cu un pahar frumos și o sticlă de Remy Martin, uitându-se la ea contra luminii ca să-i verifice conținutul.

— Aurit sânge al lui Dumnezeu, zise, triumfător. Sau al diavolului - zâmbea doar din gură și din mustața răsucită ca a vechilor juni-primi din filme; însă ochii îi avea tot ficși și inexpresivi, înconjurați de pungi desenate parcă de o insomnie care începea să dureze de prea mult timp. Corso îi observă mâinile fine, de aristocrat, când luă din ele paharul de coniac, al cărui cristal de cea mai bună calitate vibra ușor ducându-l la buze.

— Superb pahar - îl elogie, ca să zică ceva.

Bibliofilul era de acord, și făcu un gest pe jumătate de resemnare,

pe jumătate de autoironie, sugerând o lectură secundă a tuturor celor aflătoare atunci și acolo: cupa fină, cele trei degete de coniac din sticlă, casa despuiată. Ba chiar și a prezenței lui printre ele: elegant, palid și uscat strigoi.

— Mai am doar unul la fel - răspunse cu o liniștită obiectivitate, în chip de confidență. De aceea le păstrez.

Corso îi primi mărturisirea cu o mișcare din cap. Privirea lui mai făcu o dată înconjurul pereților goi și se concentră avid asupra cărților.

— Quinta aceasta a fost cândva foarte frumoasă, spuse.

Celălalt ridică din umeri sub pulover.

— Da; a fost, într-adevăr. Dar cu vechile familii se petrece ceva asemenea civilizațiilor: într-o zi se sfârșesc și mor - privi împrejur fără să vadă; s-ar fi părut că ochii lui reflectau obiectele absente. La început recurgi la barbari ca să păzească *limes*-ul de la Dunăre, apoi îi îmbogățești și sfârșești prin a-i face creditorii tăi... Până când, într-o zi, se răzvrătesc, te invadează și te jefuiesc - își privi interlocutorul cu o subită suspiciune. Sper că știți despre ce vorbesc.

Corso încuviință. Ajuns așa departe în relația cu gazda, lăsa deja să plutească între ei zâmbetul lui cel mai încântător de iepuraș complice.

— Știu la perfecție - confirmă: Cizme ghintuite călcând peste porțelanuri de Saxa. La asta vă referiți, asa-i?... Slujnice în rochii de seară. Tot felul de spoi-tingir' care se șterg la cur cu manuscrise miniate.

Fargas făcu o mișcare de aprobare. Zâmbea, mulțumit. Apoi șchiopată până la bufet să ia celălalt pahar.

— Cred - spuse - că o să beau și eu un coniac.

Ciocniră în tăcere privindu-se în ochi, ca doi membri ai unei confrerii secrete după ce au schimbat între ei semnele de recunoaștere. În sfârșit, bibliofilul arătă cărțile și făcu un gest cu

mâna care ținea cupa, ca și cum, la capătul probei de inițiere, îl invita pe Corso să treacă de o barieră invizibilă, apropiindu-se de ele.

— Iată-le. Opt sute treizeci și patru de volume, din care, acum, mai puțin de jumătate sunt excepționale - bău puțin înainte de a-și petrece arătătorul peste mustața umedă, privind jur-împrejur. Păcat că nu le-ați văzut în epoca lor de glorie, aliniate pe rafturile lor din lemn de cedru... Ajunsesem să adun cinci mii. Acestea sunt supraviețuitoarele.

Corso, care lăsase tașca de pânză pe jos, se apropie de cărți. Simțea mâncărimi în vârful degetelor, din pur reflex. Panorama era magnifică, își potrivi ochelarii ca să detecteze, de la prima ochire, un Vasari in-quarto din 1588, ediția întâi, și un *Tractatus* de Berengario da Carpi, legat în pergament, din secolul al XVI-lea.

— Nu mi-aș fi imaginat niciodată că marea colecție Fargas, care apare în toate bibliografiile, arată așa. Cărți înșirate pe jos, fără mobile, lipite de perete, într-o casă goală...

— Asta-i viața, amice. Însă trebuie să precizez, ca palidă scuză, că toate sunt în excelentă stare... Eu cu mâna mea le curăț și le verific, încerc să le aerisesc și să le feresc de insecte și rozătoare, de lumină, căldură și umezeală. De fapt, asta fac toată ziua.

— Ce s-a întâmplat cu restul?

Bibliofilul privi spre fereastră, parcă punându-și aceeași întrebare. Se încruntase.

— Închipuiți-vă singur - răspunse, și părea cel mai nefericit dintre oameni când se uită din nou la Corso. Cu excepția vilei, a câtorva mobile și a bibliotecii tatălui meu, n-am moștenit decât datorii. Ori de câte ori am câștigat ceva bani i-am investit în cărți, iar când renta mea s-a sfârșit, am lichidat tot ce s-a putut: tablouri, mobile, veselă. Dumneavoastră știți, sunt convins, ce înseamnă un bibliofil înveterat; ei bine, eu sunt mai mult, un bibliopat. Suferința mea era

atroce, numai gândindu-mă că s-ar putea să-mi dispersez biblioteca.

— Am mai cunoscut astfel de oameni.

— Într-adevăr?... Fargas îl privi plin de curiozitate. Chiar și-așa, nu cred că vă puteți face o idee exactă. Mă sculam noaptea și bântuiam ca un duh osândit prin fața cărților mele. Le vorbeam, le mângâiam cotoarele, le juram credință veșnică... Totul a fost inutil. Într-o zi a trebuit să iau hotărârea: să sacrific cea mai mare parte din ele, păstrând numai exemplarele cele mai iubite și mai valoroase... Nici dumneavoastră, de fapt nimeni pe lumea asta nu va înțelege niciodată prin ce-am trecut atunci: cărțile mele date pradă hienelor.

— Îmi pot imagina - zise Corso, căruia nu i-ar fi păsat câtuși de puțin să ia parte la funeraliile acelea.

— Credeți? Nu. Chiar dac-ați mai trăi un veac de-acum încolo, tot n-ați fi în stare. Numai să le despart în două categorii mi-a luat două luni de eforturi. Șaizeci și una de zile de agonie, plus un acces de febră care era să mă coste viața. În sfârșit, le-au luat pe cele sacrificate, iar eu, în urma lor, era să înnebunesc... Parcă ar fi fost ieri, deși de-atunci au trecut doisprezece ani.

— Și acum?

Bibliofilul își arătă cupa goală, de parcă ar fi simbolizat ceva.

— De câtva timp trebuie să recurg din nou la cărțile mele. Deși mă mulțumesc cu mai nimic: plătesc curățenia, o zi pe săptămână, iar mâncarea mi se aduce din satul de jos... Aproape toți banii mi se scurg pe plata impozitelor către stat, pentru a-mi putea păstra vila.

Zise *stat* cum ar fi zis rozătoare sau carii. Corso își luă mutra înțelegătoare, aruncând încă o privire pereților despuiați ai vilei.

— Ați putea s-o vindeți și pe ea.

— E adevărat - Fargas încuviință cu indiferență. Dar sunt și lucruri pe care nu le puteți înțelege.

Corso se aplecase să ia un in-folio legat în pergament și îl răsfoia cu interes. *De Symmetria* de Dürer, Paris, 1557, reeditarea ediției

princeps latine din Nürnberg. În stare bună și cu margini late. Chestia aia l-ar fi sonat pe Flavio La Ponte. Ar fi sonat pe oricine.

— Cam la cât timp trebuie să vindeți cărți?

— Cu două-trei pe an mă descurc. După ce mă codesc o groază de timp, aleg un volum și îl vând. Asta e ceremonia la care m-am referit înainte, când v-am deschis ușa. Am un cumpărător, compatriot de-al dumneavoastră, care vine de două ori pe an.

— Îl cunosc? se aventură Corso.

— Nu știu dacă îl cunoașteți - fu răspunsul bibliofilului, fără a adăuga vreun nume. Tocmai îi aștept vizita dintr-o zi în alta, iar când ați sosit mă pregăteam să aleg victima... Își agită una din mâinile lui fine prin aer, imitând căderea ghilotinei, pe când zâmbea îndurerat. Cea care trebuie să moară, ca să rămână celelalte împreună.

Corso ridică ochii în tavan, căutând inevitabila analogie. Avraam, cu o crăpătură adâncă brăzdându-i fața, făcea vizibile eforturi să-și elibereze dreapta înarmată cu pumnal, pe care îngerul i-o ținea cu o mână zdravănă, în timp ce, cu cealaltă, îi adresa o severă admonestație patriarhului. Sub tăiș, cu capul pe o piatră, Isaac își aștepta resemnat soarta. Era blond și roz ca un efeb din cei care nu spun niciodată nu. Mai încolo se afla un fel de oaie pictată, încurcată în mărăciniș, iar Corso se pronunță în gând pentru grațierea oii.

— Îmi închipui că nu există altă soluție, zise uitându-se la bibliofil.

— Aș fi găsit-o până acum... Fargas surâse cu vădită ranchiună. Dar leul își cere partea lui, rechinii simt de departe mirosul sângelui și al hălcilor de carne. Din nefericire, nu mai există oameni precum contele d'Artois, care a fost și rege al Franței. Cunoașteți anecdota?... Bătrânul marchiz de Paulmy avea șaizeci de mii de volume și era ruinat. Ca să scape de creditori, și-a vândut biblioteca lui d'Artois, însă acesta i-a cerut bătrânului să și-o păstreze până la moarte.

Astfel, cu banii primiți, de Paulmy a putut cumpăra alte și alte exemplare, îmbogățind o colecție care nu mai era a sa...

Cu mâinile în buzunarele pantalonilor, se plimba pe lângă cărți, nesigur pe piciorul invalid, privindu-le pe fiecare în parte. Părea un uscătiv și prăpădit Montgomery trecându-și în revistă trupele de la El Alamein.

— Uneori nici nu le ating, nici nu le deschid - se oprise, aplecându-se să îndrepte un volum de pe jos, de pe covorul vechi. Mă mulțumesc să le șterg de praf și să le contemplu ore în șir. Cunosc pe dinafară ce se află sub oricare din legăturile acestea... Iată, de pildă, aici: *De revolutionis celestium,* Nicolaus Copernic. Ediția a doua, Basilea, 1566. O bagatelă, nu?... Ca și *Vulgata Clementina* din dreapta ei, printre cele șase volume ale *Bibliei Poliglote* a compatriotului dumneavoastră Cisneros, și acel *Cronicarum* din Nürnberg. În partea astalaltă, observați acel ciudat in-folio: *Praxis crirninis persequendi* de Simon de Colines, 1541. Sau legătura aceasta mănăstirească, cu patru nervuri și încuietoare metalică, la care vă uitați. Știți ce-i înăuntru?... *Legenda aurea* de Jacobus de Voragine, Basilea, 1493, tipărită de Nicolaus Kessler.

Corso răsfoi cartea. Era un exemplar magnific, tot cu margini foarte late. Îl puse la loc cu grijă înainte de a se ridica ștergându-și ochelarii cu batista. Ce se afla acolo putea stoarce sudori din cel mai flegmatic om.

— Dumneavoastră nu sunteți întreg la cap. Dacă ați vinde tot ce-aveți aici, n-ați mai avea niciodată probleme economice.

— Știu asta. Fargas se aplecă din nou să rectifice imperceptibil poziția cărții. Dar dacă aș vinde tot, n-aș mai avea de ce să trăiesc; prin urmare, nu mi-ar mai păsa deloc că nu mai am probleme.

Corso arătă spre un șir de cărți foarte deteriorate. Se găseau acolo mai multe incunabule și manuscrise, dar nici unul, judecând după legătură, nu era posterior secolului al XVII-lea.

— Aveți multe ediții vechi de romane cavalerești...

— Da. Moștenite de la tatăl meu. Obsesia lui era să strângă la un loc cele nouăzeci și cinci de cărți din biblioteca lui don Quijote, mai ales pe cele citate în expurgarea făcută de preot; știți doar, „marea și plina de haz rânduială pusă de preot și de bărbier..."... De la el am și acest curios *Quijote,* pe care îl vedeți lângă prima ediție a *Lusiadelor*: un Ibarra din 1780 în patru tomuri. În afară de ilustrațiile corespunzătoare, este îmbogățit cu altele datorate editorilor englezi din prima jumătate a veacului al XVIII-lea, șase acuarele originale și actul de naștere al lui Cervantes facsimilat și tipărit pe velin... Fiecare cu obsesiile lui. A lui taică-meu, care a fost diplomat și a trăit mulți ani în Spania, era Cervantes. În alte cazuri e vorba de manii. Există unii care nu suportă o restaurare, fie ea și invizibilă, sau nu cumpără exemplare numerotate peste 50... Țăcăneala mea, după cum precis v-ați dat seama, erau *intonsi,* „netunsele", „hirsutele", cele cu margini netăiate. Băteam licitațiile și anticariatele cu o riglă în mână și mă apuca tremuriciul dacă, deschizând un volum, îl găseam virgin sau netuns... Ați citit povestirea burlescă a lui Nodier, cu bibliofilul? Eu pățeam la fel. I-aș fi înjunghiat cu plăcere pe legătorii grăbiți la ghilotinarea blocului de pagini. Iar a descoperi un exemplar cu doi milimetri în plus la margini față de cel descris în bibliografiile canonice era culmea fericirii pentru mine.

— Și pentru mine.

— Să fie într-un ceas bun, atunci. Vă salut ca pe un frate în cultul „netunselor".

— Nu vă grăbiți. Interesul meu nu e estetic, ci lucrativ.

— Tot aia-i. Îmi plăceți. Fac parte dintre cei care cred că, în materie de cărți, moralitatea convențională nu există - se găsea în extremitatea opusă a încăperii, dar se aplecă puțin spre Corso, cu un aer confidențial. Știți ceva?... Ca în legenda aceea pe care o aveți domniile voastre, spaniolii, despre librarul asasin din Barcelona, și

eu aș fi în stare să ucid pentru o carte.

— Nu vă sfătuiesc. Omul începe cu o chestie ca asta, care pare o nimica toată, și sfârșește mințind, votând pe la anticipate și legislative, și altele de-aceeași teapă.

— Ba chiar ajunge să-și vândă propriile cărți.

— Întocmai.

Fargas dădu trist din cap; apoi rămase nemișcat un moment, vizibil torturat de cugetări secrete. Revenindu-și, îl privi pe Corso îndelung, concentrat.

— Toate astea ne duc - zise până la urmă - la problema care mă chinuia când ați bătut la ușă... Ori de câte ori încerc să înfrunt problema asta a mea, mă simt ca un preot abjurându-și credința... Vă surprinde că folosesc cuvântul sacrilegiu?

— Nicidecum. Cred că exact despre asta e vorba.

Fargas își frângea mâinile cu un gest de dezolare. Privirea i se abătu în jur, peste încăperea goală și cărțile de pe jos, apoi zăbovi iar asupra lui Corso. Zâmbetul lui părea să fie al unei măști pe care cineva i-o pictase pe chip.

— Da. Sacrilegiul nu este de conceput în afara credinței... Un credincios e singurul în stare să-l comită, simțind, chiar atunci când îl săvârșește, teribila dimensiune a actului său. Niciodată n-am simți oroarea profanării unei religii care ne-ar fi total indiferentă; ar fi ca și cum ai defăima în gol, fără zeul pe care să-l privească direct ce-ai rostit. Or, asta e absurd.

Lui Corso îi veni foarte ușor să fie de acord.

— Știu la ce vă referiți. Este acel *M-ai învins, Galileanule,* al lui Iulian Apostatul.

— Nu cunosc citatul acesta.

— O fi apocrif. Un anume frate călugăr din Congregația Mariei ni-l servea la tot pasul când eram licean, avertizându-ne asupra primejdiilor ce te pândesc dacă te abați de la calea cea dreaptă.

Sfârșeai, pare-se, ciuruit de săgeți pe câmpul de luptă, scuipând sânge spre cerul fără Dumnezeu.

Bibliofilul încuviință, de parcă toate acelea îi ședeau de mult la inimă. Era ceva alarmant în ciudatu-i rictus al gurii, în obsesionata-i fixitate a ochilor.

— Așa mă simt cu acum, spuse. Mă scol, neputând dormi, și vin aici hotărât să comit o nouă profanare - în timp ce vorbea se apropiase așa de mult de Corso, încât acesta fu gata să facă un pas înapoi. Să păcătuiesc împotriva mea însuși și a lor... Iau o carte, mă răzgândesc, aleg alta și sfârșesc punând-o la loc... Să sacrific una pentru ca restul să rămână unite, să rup o creangă pentru ca trunchiul să trăiască... Își arătă mâna dreaptă. Aș prefera să-mi retez unul din degetele astea.

Făcând gestul, mâna îi tremura. Corso dădu din cap. Putea asculta; asta făcea parte din meseria lui. Putea și înțelege. Însă nu era dispus să intre în joc; aceea nu era bătălia lui. Cum ar fi spus Varo Borja, ci era un *Landsknecht* mercenar și se afla acolo în vizită. Or, Fargas avea nevoie fie de un confesor, fie de un psihiatru.

— Nimeni nu oferă un scud - zise, pe un ton lejer - pe o falangă de bibliofil.

Gluma se pierdu în golul imens din ochii interlocutorului său. Aceasta privea prin Corso, fără să-l vadă. În pupilele lui dilatate și absente nu erau decât cărți.

— Și-atunci, pe care s-o aleg?... continuă Fargas.

Corso băgase mâna în pardesiu ca să scoată o țigară pe care tocmai i-o oferea, dar celălalt îi ignora gestul, absorbit, obsedat, neauzindu-și decât discursul propriu; absent pentru orice nu era halucinația conștiinței sale pradă supliciului.

— După ce m-am frământat numai eu știu cât, am ales două candidate - luă două cărți de pe jos și le puse pe masă. Spuneți-mi ce părere aveți.

Corso se aplecă peste tomuri și deschise unul. Nimeri peste o pagină cu ilustrație, o xilogravură cu trei bărbați și o femeie muncind într-o mină. Era a doua ediție latină din *De re metallica* de Georgius Agricola, scoasă de Johannes Froben și Episcopius la Basilea la numai cinci ani de la prima tipărire din 1556. Scoase un mârâit de aprobare pe când își aprindea țigara.

— Vedeți că nu-i lesne să alegi. Fargas părea captivat de gesturile lui Corso. Îl privea neliniștit, cu aviditate, în timp ce acesta dădea paginile abia atingându-le cu vârful degetelor. Trebuie să vând o singură carte odată; și nu una oarecare. Sacrificiul trebuie să le pună la adăpost pe celelalte cel puțin șase luni... E tributul meu adus Minotaurului - își atinse tâmpla. Toți avem unul în mijlocul labirintului... Rațiunea noastră îl creează, iar el ne impune propria-i oroare.

— De ce nu vindeți mai multe cărți mai puțin valoroase odată?... Poate ați putea strânge suma de care aveți nevoie, păstrându-le pe cele mai rare. Ori pe cele preferate.

— Le pot eu disprețui pe unele în favoarea celorlalte?... - pe bibliofil îl trecură fiorii. Ar fi imposibil; toate au același suflet nemuritor, au aceleași drepturi în fața mea. Sigur, pot avea și eu favoritele mele. Asta e inevitabil... Însă niciodată nu le disting cu un gest, cu un cuvânt care să le ridice deasupra semenelor lor mai puțin favorizate. Dimpotrivă. Amintiți-vă că însuși Dumnezeu Și-a desemnat Fiul pentru sacrificiu; pentru mântuirea oamenilor. Iar Avraam... - păru să se refere la pictura de pe tavan, fiindcă zâmbi trist în gol, ridicând privirea și lăsând fraza neterminată.

Corso deschisese al doilea volum, in-folio cu legătură italiană în pergament, din secolul al XVII-lea. Era un superb Virgiliu, ediția venețiană Giunta, tipărită în 1544. Văzându-l, bibliofilul își mai veni în fire.

— Frumos, nu-i așa? se năpusti să i-l smulgă din mână cu

nerăbdare. Uitați-vă la pagina de titlu, la bordura arhitectonică dimprejur... O sută treisprezece xilografii perfecte, cu excepția paginii 345, care are o mică restaurare de epocă, aproape imperceptibilă, în colțul de jos. Din întâmplare, este preferata mea, ia priviți: Enea în Infern, lângă Sibilă. Când ați mai văzut așa ceva? Observați flacăra din spatele triplului zid, cazanul osândiților, pasărea care le devorează rărunchii... - pulsul bibliofilului părea să-i lovească, aproape vizibil, încheieturile mâinilor și tâmplele. Vorbea pe un ton cavernos, cu volumul apropiat de ochi, ca să citească mai bine. Chipul îi radia de fericire: *„Moenia lata videt, triplici circundata muro, quae rapidus flammis ambit torrentibus amnis..."* - se opri, extaziat. Gravorul avea o frumoasă, violentă și medievală concepție asupra Hadesului virgilian.

— Magnific exemplar - confirmă vânătorul de cărți, trăgând fumul în piept.

— Puțin spus. Atingeți hârtia. *Esemplare buono e genuino con le figure assai ben impresse,* ne asigură vechile cataloage... - după accesul febril, expresia lui Fargas recăzuse în golul dinainte; iarăși era absorbit, năruit în cotloanele întunecate ale coșmarului său. Cred că pe asta o s-o vând.

Corso slobozi o gură de fum, agasat.

— Nu vă înțeleg. Sare în ochi că-i una din favoritele dumneavoastră. Ca și Agricola, de altfel. Vă tremură mâinile când le atingeți.

— Mâinile?... Ha, spuneți mai degrabă că sufletul mi se perpelește în chinurile iadului. Credeam că v-am explicat deja... Cartea ce trebuie sacrificată nu poate fi una care să-mi fie indiferentă. Căci, altminteri, ce-ar mai însemna acest act dureros?... O sordidă tranzacție potrivit legilor pieței, câteva mai ieftine în schimbul uneia scumpe... - negă cu violență, cu ură. Privea chiorâș în jur, căutând pe cine să-și verse disprețul. Dimpotrivă, pe cele mai

iubite, pe cele care au strălucit printre celelalte grație frumuseții lor, a dragostei pe care au știut s-o inspire, pe ele le iau de mână și le însoțesc până la altarul sacrificiului... Viața mă poate lovi, e adevărat. Dar nu mă va transforma într-un om abject.

Făcu câțiva pași fără țintă prin încăpere. Tristul scenariu dimprejur, schiopătatul, puloverul de lână și vechii lui pantaloni îi accentuau aspectul ostenit și fragil.

— De aceea rămân în casa asta - continuă. Între zidurile ei bântuie umbrele cărților mele pierdute - se oprise în fața șemineului, privind mizerabilele scurtături de lemn dm vatră. Uneori le simt că vin să-mi ceară socoteală... Atunci, ca să le îmbunez, iau vioara asta pe care o vedeți aici și încep să cânt ore-n șir; plimbându-mă pe întuneric prin casă, ca un damnat... - se întorsese din nou spre Corso, decupat în contra luminii pe sticla murdară a ferestrei. Bibliofilul rătăcitor.

Se apropie încet de masă și puse o mână pe fiecare carte, ca și cum până atunci n-ar fi făcut decât să amâne cât mai mult luarea unei hotărâri. Acum zâmbea, întrebător.

— În locul meu, pe care ați alege-o?

Corso se agită, încurcat.

— Pe mine lăsați-mă deoparte. Am norocul să nu fiu în locul dumneavoastră.

— Singur ați zis-o: norocul. Fină apreciere a situației. Un tâmpit m-ar invidia, presupun. Cu o asemenea comoară în casă... Dar nu mi-ați spus pe care s-o vând. Care fiu va fi sacrificat - se strâmbă deodată de durere; părea că ceva îl ardea pe dinăuntru, în carne sau conștiință. ...Să cadă asupra-mi sângele lui - adăugă cu o voce foarte joasă și crispată - până la a șaptea generație.

Îl repuse pe Agricola la locul lui pe covor și mângâie pergamentul lui Virgiliu, în timp ce murmura „sângele lui" printre dinți. Avea ochii umezi, iar tremurătura mâinilor părea de

necontrolat.

— Cred c-o voi vinde pe aceasta - insistă.

Dacă Fargas nu se scrântise încă de tot, apoi nici mult nu mai avea. Corso privi pereții goi, urmele tablourilor pe tapetul cu pete de umezeală. Improbabila a șaptea generație îl lăsa cu totul rece. Ca și în cazul lui, al lui Lucas Corso, stirpea Fargas avea să se sfârșească odată cu acest ultim descendent. Avea să se odihnească adică, în sfârșit. Fumul țigării se ridica spre deterioratele picturi de pe tavan, urca drept ca fumul unui sacrificiu într-o dimineață liniștită. Aruncă o privire pe geam, spre grădina invadată de buruieni, căutând ceva asemănător unui miel încurcat în hățiș, dar nu erau decât cărți peste cărți. Îngerul dădu drumul mâinii care ținea cuțitul de jertfă și zbură plângând. Să facă minuni în altă parte, bietul gogoman.

Corso trase tare din țigară, ca s-o arunce în șemineu. Era obosit și simțea frigul, cu tot pardesiul de pe el. Auzise prea multe cuvinte între pereții aceia goi, și se bucură că nu erau acolo oglinzi care să-i reflecte expresia chipului. Se uită mecanic la ceas, nevăzând ora. Cu o avere zăcând pe vechile covoare destrămate, Victor Fargas încasase din plin ciudatul lor preț, în pietate. În ce-l privea pe Corso, însă, era timpul de discutat afaceri.

— Și *Cele Nouă Porți?*

— Ce-i cu ele?

— Asta m-aduce aici. Sper că ați primit scrisoarea mea.

— Scrisoarea?... Ah, da, desigur, îmi amintesc. Numai că, cu toate astea pe cap... Cer scuze. *Cele Nouă Porți*, bineînțeles.

Se uită în jur, buimac, ca un somnambul trezit din somn de niște inconștienți. Deodată părea nesfârșit de obosit, la capătul unei îndelungi sforțări nemiloase. Ridică un deget, cerând parcă să fie lăsat o clipă să se concentreze, înainte de a se îndrepta șchiopătând către un colț al salonului. Acolo, jos, pe un covor franțuzesc spălăcit, în ale cărui resturi Corso recunoscu victoria lui Alexandru asupra

lui Darius, se aliniau cam cincizeci de volume.

— Știați - întrebă Fargas arătând scena reprezentată de goblen - că Alexandru a folosit cufărul cu tezaurele rivalului său pentru păstrarea cărților lui Homer?... - dădu din cap încântat, privind destrămatul profil al macedoneanului. Frate bibliofil. Bun băiat.

Pe Corso îl durea în cot de preferințele literare ale lui Alexandru Macedon. Se lăsase pe vine și se uita la titlurile imprimate pe unele scoarțe și cotoare. Toate erau vechi tratate de magie, alchimie și demonologie: *Les trois livres de l'Art, Destructor omnium rerum, Disertazioni sopra le apparizioni de' spiriti e diavoli, De origine, moribus et rebus gestis Satanae...*

— Ce părere aveți? întrebă Fargas.

— Nu-i rău.

Răsună râsul scârbit al bibliofilului. Îngenunchease pe covor, lângă Corso, și atingea cărțile cu un gest mecanic, asigurându-se că nici una nu se clintise nici un milimetru de când le vizitase ultima oară.

— Nu-i rău, bravo. Cel puțin zece sunt exemplare rarisime... Toată partea asta a bibliotecii am moștenit-o de la bunicul meu, pasionat de artele ermetice, astrolog amator și mason... Priviți. Acesta este un clasic, e *Dicționarul infernal* de Collin de Plancy, în ediția princeps din 1842. Iar aceasta e ediția din 1571 a lucrării *Compendi dei secreti* de Leonardo Fioravanti... Acel in-12° atât de ciudat este ediția a doua a *Cărții minunilor* - deschise un alt op, arătându-i lui Corso o ilustrație. Uitați-vă la Isis... Știți care-i asta?

— Desigur. E *Oedipus Aegyptiacus* de Athanasius Kircher.

— Exact. Ediția romană din 1652. Fargas puse cartea la loc și luă alta, a cărei legătură venețiană îi era binecunoscută lui Corso: piele neagră, cinci nervuri, fără titlu și cu un pentaclu pe copertă. Iar aici e cea pe care o căutați: *De Umbrarum Rcgni Novem Portis...* Cele nouă porți ale împărăției umbrelor.

În pofida lui însuși, Corso fu străbătut de un fior. Cel puțin sub aspect exterior, volumul acela era identic cu cel adus în tașca de pânză. Fargas îi puse cartea în mâini și el se ridică în timp ce o răsfoia. Semănau ca două picături de apă, sau aproape. Aceasta avea pielea ultimei coperte puțin deteriorată, iar pe cant vechea urmă a unei încuietori metalice adăugite și apoi smulse. Restul era la fel de impecabil ca la exemplarul lui Varo Borja; inclusiv gravura cu numărul VIIII, care era intactă.

— Completă și în bună stare, zise Fargas, interpretând corect gesturile lui Corso. De trei secole și jumătate rătăcește prin lume și când se deschide pare la fel de proaspătă ca atunci când a ieșit de sub tiparniță... Ai zice că tipograful a făcut un pact cu diavolul.

— Poate chiar l-a făcut, sugeră Corso.

— Nu mi-ar prinde rău să știu formula - bibliofilul cuprinse cu un gest salonul prăpădit, șirurile de cărți de pe jos. Mi-aș vinde sufletul ca să pot păstra totul neatins.

— Puteți încerca - Corso indică *Cele Nouă Porți.* Zice-se că formula ar fi aici înăuntru.

— N-am crezut niciodată aiurelile astea. Deși poate n-ar strica să încerc acuma. Nu vi s-ar părea normal?... Domniile voastre aveți o zicală în Spania: *de perdidos al río* (ce-am avut și ce-am pierdut).

— Exemplarul e în regulă?... Ați văzut la el ceva straniu?

— Nicidecum. N-are pagini lipsă, gravurile sunt la locul lor: nouă și pagina de titlu, exact cum l-a achiziționat bunicul meu la începutul secolului. Coincide cu cataloagele și cu celelalte două exemplare: Ungern de la Paris și Terral-Coy.

— Nu mai e Terral-Coy. Acum e colecția Varo Borja, Toledo.

Privirea bibliofilului deveni bănuitoare. Corso îl simți brusc alarmat.

— Varo Borja, ați zis?... - fu pe punctul să adauge ceva, dar se răzgândi în ultima clipă. O colecție notabilă. Și cunoscută - făcu alți

pași fără țintă, înainte de a privi cărțile aliniate pe covor. Varo Borja... - repetă gânditor. Specialist în demonologie, așa-i? Un librar foarte bogat. De ani de zile aleargă după aceste *Nouă Porți* din mâna dumneavoastră; mereu gata să plătească oricât... Nu știam că a obținut un alt exemplar. Iar dumneavoastră lucrați pentru el.

— Ocazional.

Celălalt făcu de câteva ori din cap, perplex, înainte de a-și fixa iar atenția asupra tomurilor de pe jos.

— Ciudat că v-a trimis pe dumneavoastră. La urma urmei...

Se întrerupse, lăsând fraza suspendată în aer. Privea tașca lui Corso.

— Ați adus cartea?... Pot s-o văd?

Se apropiară de masă și Corso puse exemplarul său lângă al lui Fargas. Făcând aceasta, îi auzi respirația excitată. Extazul se răspândea din nou pe fața bibliofilului:

— Priviți-le cu atenție - vorbea încetișor, temându-se parcă să nu trezească ceva adormit între foile acelea. Sunt perfecte, frumoase și identice... Două din cele trei unice exemplare scăpate de foc, reunite pentru întâia oară de la împrăștierea lor prin lume în urmă cu trei sute cincizeci de ani... - mâinile îi tremurau iar; își freca încheieturile ca să calmeze fluxul violent al sângelui ce curgea prin ele. Observați erata de la pagina 72. Și *s*-ul frânt de-aici, pe rândul patru al paginii 87... Aceeași hârtie, tipar identic... Nu-i minunat?

— Este - Corso își drese puțin glasul. Mi-ar plăcea să zăbovesc câtva timp cu ele amândouă în față. Să le studiez serios.

Fargas îl privea țintă, pătrunzător. Părea să șovăie.

— Cum poftiți - spuse, în sfârșit. Dar dacă exemplarul dumneavoastră este Terral-Coy, atunci autenticitatea lui e indiscutabilă - îi adresă lui Corso o privire curioasă, încercând să-i citească gândurile. Nu se poate ca Varo Borja să nu știe asta.

— Presupun că știe. Corso își compuse cel mai atrăgător dintre

surâsurile sale neutre. Dar sunt plătit ca să verific - își menținu încă puțin zâmbetul cei reușit; ajungeau la unul din aspectele dificile ale chestiunii. Bineînțeles, acum că veni vorba de plătit și de plată, trebuie să vă spun că sunt autorizat să vă fac o ofertă.

Curiozitatea bibliofilului se transformă în suspiciune.

— Ce fel de ofertă?

— Economică. Substanțială. Corso puse mâna pe al doilea exemplar. Vă poate rezolva problemele mult timp de-acum înainte.

— Varo Borja este cel ce plătește?

— S-ar putea să fie el.

Fargas își mângâia bărbia cu degetele.

— Are deja o carte - conchise. Doar n-o fi vrând să le aibă pe toate trei.

O fi fost tipul cam smintit, dar prost nu era deloc. Corso răspunse cu un gest vag, fără să se compromită prea mult. Poate. Chestii de colecționar. Dar, dacă tot trebuia să vândă, în felul ăsta Fargas își putea păstra Virgiliul.

— N-ați înțeles, trase concluzia bibliofilul, deși Corso înțelesese perfect. Cu omul ăsta nu se putea discuta.

— Uitați ce v-am spus, zise. Era doar o idee.

— Eu nu vând la întâmplare, îmi aleg cărțile. Credeam că v-am explicat cu prisosință.

I se îngroșau venele pe dosul mâinilor crispate. Începea să fie iritat, așa că lui Corso îi trebuiră cinci minute bune să emită semnale împăciuitoare. Oferta era secundară, o simplă tranzacție acolo. Ce-l interesa cu adevărat, conchise, era studierea comparativă a ambelor exemplare. În sfârșit, spre marea-i ușurare, Fargas făcu un gest afirmativ.

— Nu văd nici un inconvenient să faceți asta, spuse.

Bănuiala i se domolea încetul cu încetul. Era limpede că simțea simpatie pentru Corso și că lucrurile ar fi stat cu totul altfel în caz

contrar.

— Deși nu vă pot oferi condiții prea bune...

Îl conduse pe culoarul pustiu până la o altă cameră mai mică, cu un pian făcut țăndări într-un colț. Erau acolo o masă cu o veche menoră evreiască de bronz, plină de lacrimi de ceară uscată, și două scaune ca vai de ele.

— Măcar e un loc liniștit, zise Fargas. Iar geamurile sunt intacte.

Pocni din degete ca și cum ar fi uitat ceva, dispărând un moment și întorcându-se cu restul sticlei de coniac în mână.

— Va să zică, Varo Borja a obținut-o până la urmă... - repetă și părea a zâmbi pe dinăuntru, încântat de cine știe ce perspectivă care îi cauza, negreșit, o profundă satisfacție. Apoi puse sticla și paharul pe jos, cât mai departe de exemplarele *Celor Nouă Porți*, privi împrejur, cum ar face-o un amfitrion atent, ca să observe dacă totul e în ordine, și lansă un ultim și ironic salut înainte de a pleca:

— Simțiți-vă ca acasă.

Corso vărsă restul de coniac în pahar, își scoase notele făcute până atunci și se puse pe lucru. Pe o hârtie îndoită desenase cu cerneală trei coloane orizontale, fiecare având la început un număr și un nume:

EXEMPLARUL UNU (VARO BORJA) Toledo.
EXEMPLARUL DOI (FARGAS) Sintra.
EXEMPLARUL TREI (VON UNGERN) Paris.

א I α

NEM. PERV.T QVI N.N LEG. CERT.RIT

CLAVS. PAT.T

ג III ג

VERB. D.SVM C.S.T ARCAN.

FOR. N.N OMN. A.QVE

ה V ε

FR.ST.A

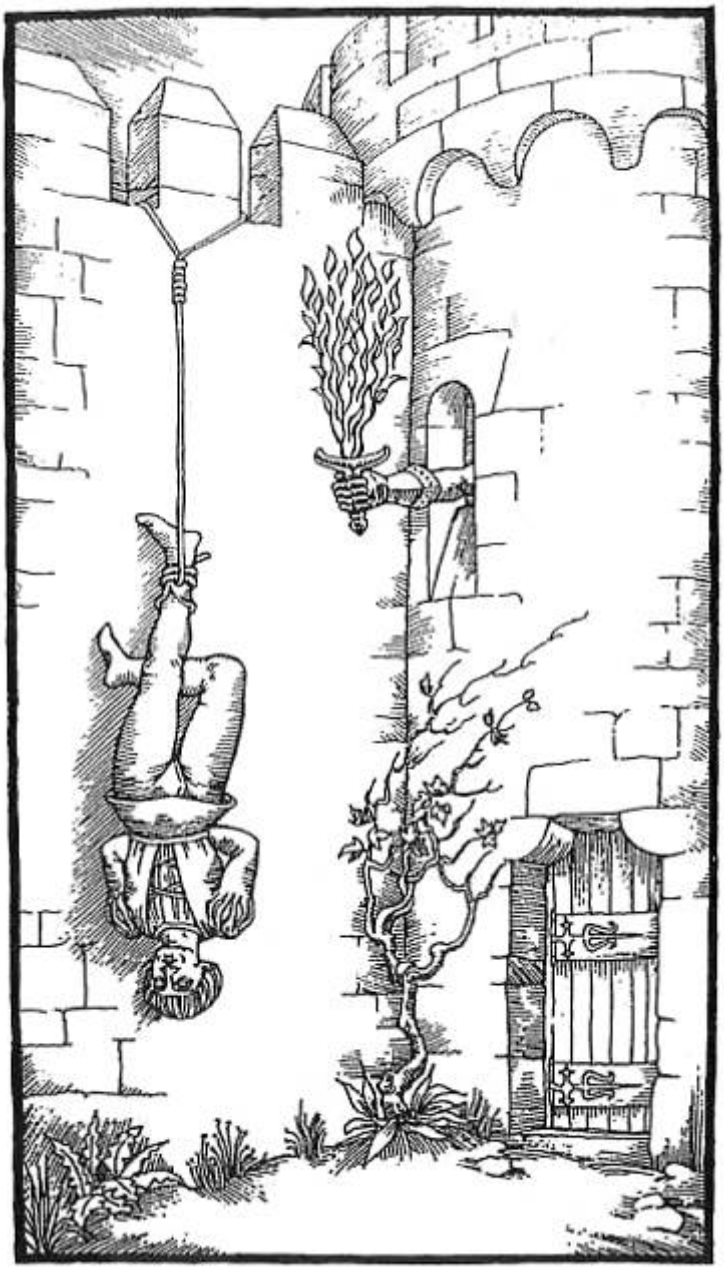

DIT.SCO M.R.

DIS.S P.TI.R M.

ח VIII ט

VIC. I.T VIR.

N.NC SC.O TEN.BR. LVX

Pagină cu pagină, începu să noteze orice diferență între Unu și Doi, oricât de mică sau de neînsemnată: o pată pe hârtie, o tonalitate mai accentuată a cernelii tipografice pe un exemplar față de celălalt. Ajungând la prima gravură - *NEM. PERV.T QUI N.N LEG. CERT.RIT,* cavalerul care solicită tăcere cititorului - scoase din tașcă o lupă mărind de șapte ori și studie cele două xilografii gemene, linie cu linie. Erau identice.

Observă până și că presiunea gravurilor pe hârtie, ca de altfel în tot restul tipăriturii, era aceeași. Nu se vedeau nici linii, nici caractere uzate, rupte sau strâmbe, în afară de cele comune ambelor exemplare. Asta însenina că Unu și Doi fuseseră tipărite consecutiv, sau aproape, sub aceeași presă. În jargonul fraților Ceniza, Corso avea în față doi gemeni.

Continuă să noteze de zor. O imperfecțiune de pe rândul al șaselea al paginii 19 din Doi îl făcu să zăbovească puțin, până își dădu seama că nu era decât o scamă pe care se prinsese cerneala. Răsfoi în continuare. Ambele exemplare aveau aceeași structură: două file de gardă și 160 de pagini cusute în douăzeci de coli de 8. Cele nouă gravuri ale lui Doi, ca și ale lui Unu, erau în afara textului, tipărite separat cu verso alb pe același tip de hârtie, și alipite exemplarului în timpul procesului de legare. În amândouă cărțile, poziția lor era identică:

I. Între paginile 16 și 17
II. 32-33
III. 48-49
IIII. 64-65
V. 80-81
VI. 96-97
VII. 112-113
VIII. 128-129

VIIII. 144-145

Ori delira Varo Borja, ori treaba cu care îl însărcinase era cel puțin ciudată. Imposibil ca tomul să fie fals. Cel mult, putea fi vorba de o ediție apocrifă; însă de epocă, și privind ambele exemplare. Unu și Doi erau imaginea însăși a cinstei și corectitudinii pe hârtie tipărită.

Bău restul de coniac înainte de a aplica lupa pe planșa II -*CLAUS. PAT.T-:* sihastrul bărbos, ușa închisă, un felinar pe jos și două chei în mână. Cu gravurile puse față în față se simți deodată pueril, ca atunci când se juca de-a găsitul celor șapte greșeli. Realmente - se strâmbă -, de asta era vorba. Viața ca joc. Și cărțile ca oglinzi ale vieții.

Atunci văzu. Brusc, din senin, ca atunci când ne situăm într-o perspectivă corectă și ceva în aparență fără sens se dezvăluie deodată a fi ordonat și precis. Corso își goli plămânii de aer de parcă s-ar fi pregătit să râdă, uluit, dar emise doar un sunet sec, semănând cu un râs neîncrezător, fără umor. Nu, era imposibil. Nu se trișa cu așa ceva, încât scutură din cap, zăpăcit. Ce avea el sub ochi nu era o carte de bâlci cumpărată de la un chioșc de gară, ci un volum, două volume făcute cu trei secole și jumătate în urmă. Îl costaseră viața pe tipograful lor, figuraseră în indexul cărților interzise de Inchiziție și erau citate în bibliografiile serioase: *Gravura II. Legenda în latină. Bătrân cu două chei și un felinar înaintea unei uși închise...* Dar nimeni până atunci nu comparase două din cele trei exemplare cunoscute. Nu era ușor să le strângi la un loc; nici necesar nu era. Bătrân cu două chei. Și gata.

Corso se sculă de la masă și se apropie de fereastră. Rămase așa un timp, privind prin geamul aburit de propria-i răsuflare. La urma urmei, Varo Borja avea dreptate. Aristide Torchia s-o fi prăpădit de râs în sinea-i, acolo, pe rugul din Campi dei Fiori, înainte ca focul să-i răpească pentru totdeauna pofta de a rânji. Ca glumă postumă,

era genială.

POSTUMA NECAT

„— Nu răspunde nimeni?
— Nu.
— Cu-atât mai rău. Înseamnă că e mort."

M. Leblanc, *Arsène Lupin*

Lucas Corso cunoștea mai bine ca oricine unul din marile inconveniente ale meseriei lui: bibliografiile sunt redactate de erudiți care n-au văzut cărțile citate și obișnuiesc să se bizuie pe relatări de mâna a doua, validând cu ochii închiși caracteristicile consemnate de alții. În felul acesta, o eroare sau o descriere incompletă pot circula timp de generații fără ca nimeni să-și dea seama, până când, din întâmplare, cineva le scoate la iveală, corectându-le. Acesta era cazul cu *Cele Nouă Porți*. În afara obligatoriei menționări în bibliografiile canonice, referințele cele mai precise includeau întotdeauna descrierile sumare ale celor nouă gravuri, fără precizări, fără detalii. Despre a doua planșă a cărții, toate textele cunoscute menționau un bătrân cu aspect de înțelept ori de ermit, în fața unei uși groase, cu două chei în mână; dar nimănui nu-i dăduse vreodată prin cap să precizeze în ce mână ținea cheile. Acum, Corso avea răspunsul sub ochi: în *stânga,* în gravura din Unu; în *dreapta,* la numărul Doi.

Rămânea de văzut care era situația cu numărul Trei; dar asta, deocamdată, nu putea fi verificat. Corso rămase la Quinta da Soledade până la căderea nopții. Munci mult la lumina candelabru-

lui, luând neîncetat note, revizuind de nenumărate ori ambele exemplare. Studie ilustrațiile una câte una până își confirmă ipoteza. Și apărură noi probe. La sfârșit, își contemplă prada sub formă de notițe pe hârtia îndoită, de tabele și diagrame cu stranii relații între ele. Cinci gravuri din exemplarele Unu și Doi nu erau identice. în afară de mâna în care bătrânul din planșa numerotată II ținea cheile, labirintul din IIII nu avea sau avea ieșire, în funcție de un exemplar sau altul. În ilustrația numerotată V, moartea avea o clepsidră cu nisipul în partea de jos, la Unu, sau cu nisipul în cea de sus, la Doi. În ce privește tabla de șah din VII, căsuțele ei erau albe la exemplarul lui Varo Borja și negre la Fargas. Iar la gravura VIII, călăul gata să decapiteze o tânără fată se preschimba, grație unui nimb în jurul capului, în arhanghel răzbunător.

Ba mai găsi și alte lucruri, fiindcă minuțioasa studiere cu lupa aducea roade noi și neașteptate. Mărcile gravorului disimulate în xilografii conțineau altă pistă subtilă: în ambele exemplare, *A. T.*, Aristide Torchia, figura ca *sculptor* la planșa cu bătrânul; dar ca *inventor*, numai în cartea numărul Doi. Semnătura din Unu era *L. F.*, asupra existenței căruia Corso fusese avertizat de frații Ceniza. Aceeași situație în alte patru ilustrații. Or, asta putea însemna că toate xilografiile fuseseră lucrate în lemn de tipograful însuși, însă că desenele originale după care copiase unele din gravurile sale aparțineau altei persoane. Nu era vorba, în consecință, de falsificări de epocă, nici de reeditări apocrife. Ci însuși tipograful Torchia, *cu privilegiul și aprobarea superiorilor*, își alterase propria operă, conform unul plan bine stabilit: semnând lucrările modificate de el ca să respecte dreptul autorului *L. F.* asupra celorlalte. Mai rămânea un singur exemplar, le mărturisise el călăilor, însă în realitate lăsa trei, și o cheie care poate că le transforma într-unul singur. Restul secretului pierise o dată cu el pe rug.

Recurse la un vechi sistem de confruntare: tabelele comparative

folosite de Umberto Eco în studiul său despre Hanau. Ordonând pe hârtie gravurile cu diferențe, obținea următoarea schemă:

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII
UNU	-	mâna stângă	-	fără ieșire	nisipul jos	-	tablă albă	fără nimb	-
DOI	-	mâna dreaptă	-	cu ieșire	nisipul sus	-	tablă neagră	cu nimb	-

În ce privește mărcile gravorului, variațiunile în semnăturile *A. T.* (tipograful Torchia) și *L. F.* (necunoscut?, Lucifer?) corespondente notațiilor de *sculptor* și *inventor* arătau așa:

	I	II	III	IUI	V	VI	VII	VIII	VIIII
UNU	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)
DOI	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)

Ciudată cabală! Dar Corso avea în sfârșit ceva concret: existența unei anumite chei ascunzând un sens. Se ridică încet, de parcă s-ar fi temut că toate acele corespondențe se vor risipi ca fumul sub ochii lui, dar și cu calmul vânătorului încredințat că la capătul unei urme, oricât de confuze ar fi ea, se ține întotdeauna vânatul îndelung râvnit.

Mână. Ieșire, Nisip. Tablă. Nimb.

Aruncă o privire pe fereastră. De cealaltă parte a geamurilor murdare, dincolo de o creangă groasă, un rest de lumină pală și roșcată rezista asaltului nopții.

Exemplarele Unu și Doi. Diferențe la numerele 2, 4, 5, 7 și 8.

Trebuia să meargă la Paris. Acolo era numărul Trei, poate și rezolvarea enigmei, însă altă problemă îl preocupa; ceva ce trebuia

rezolvat urgent. Varo Borja vorbise răspicat: dacă numărul Doi nu putea fi obținut prin mijloace convenționale, urma să se recurgă la un plan eterodox de achiziționare. Cu minime primejdii și riscuri pentru Fargas și Corso, desigur. Ceva blând și discret. Își scoase agenda din buzunarul pardesiului, căutând numărul de telefon adecvat. Treaba i se potrivea ca o mănușă lui Amílcar Pinto.

Una din lumânări, consumată, se stinse într-o scurtă spirală de fum. Undeva prin casă cânta o vioară, și Corso râse iarăși printre dinți, rapid și sec, în timp ce flacăra candelabrului făcea să-i danseze lumini și umbre pe față când se aplecă să-și aprindă o țigară. Apoi se ridică, ascultând. Muzica suna ca un bocet care s-ar fi prelins prin camerele pustii, întunecate, peste resturile de mobile mâncate de cari și prăfuite, pe sub bolțile pictate și locuite de pânze de păianjen și de umbre ce nu ascundeau decât urme pe ziduri, ecouri de pași, voci moarte de mult. Iar afară, peste marea poartă ruginită, cele două chipuri de femeie, unul cu ochii deschiși în noapte, celălalt acoperit cu masca de iederă, ascultau nemișcate, cu liniștea supremă a timpului oprit în gol, muzica smulsă de Victor Fargas viorii, ca să îmbuneze stafiile cărților sale pierdute.

Se întoarse pe jos spre sat, cu mâinile în buzunarele pardesiului și cu gulerul ridicat până peste urechi; douăzeci de minute pe partea stângă a șoselei pustii. Nu ieșise luna, și Corso înainta prin mari pete de întuneric trecând pe sub copacii care acopereau drumul ca o boltă neagră. Tăcerea era aproape absolută, întreruptă doar de scrâșnetul pantofilor lui pe pietrișul mărginind panglica de asfalt, sau de susurul unor mici canale de apă aflate undeva în josul pantei, printre buruieni și iederă, invizibile în întuneric.

O mașină se apropie din spate, depășindu-l, și Corso își văzu propria siluetă, cu contururi gigantice și fantomatice, alunecând și unduind pe trunchiurile pomilor apropiați și pe ecranul pădurii

dese, compacte. Abia după ce se văzu contopit din nou cu umbra nopții răsuflă ușurat și simți cum i se relaxau mușchii încordați. Nu era dintre oamenii care văd năluci pe la colț de stradă. Ci mai degrabă vedea toate lucrurile, chiar și pe cele extraordinare, cu un fatalism meridional, stil deșcă bătrână și hârșită, neîndoios o moștenire genetică din partea stră-străbunicului Corso: oricât și-ar îmboldi cineva calul cu pintenii în direcția opusă, inevitabilul îl pândește întotdeauna la intrarea celui mai apropiat Samarcand, curățindu-și unghiile cu un pumnal venețian sau cu o baionetă scoțiană. Dar chiar și-așa, de când cu incidentul de pe străduța din Toledo, vânătorul de cărți simțea o alarmă îndreptățită ori de câte ori auzea un motor apropiindu-se din spate.

Poate de aceea, când farurile altui automobil se opriră lângă el, Corso se întoarse fulgerător în timp ce-și muta tașca de pe umărul drept pe cel stâng și punea mâna, în buzunarul pardesiului, pe inelul lui de chei, armă de mântuială dar capabilă să-i spargă arcada celui ce s-ar fi apropiat prea mult. Cu toate acestea, tabloul părea pașnic: o siluetă metalică mare, tip berlină, și înăuntru, abia-abia luminat de beculețul de pe aripă, un profil bărbătesc anunțând o voce amabilă, educată.

— Bună seara... - accentul era imprecis, nici portughez, nici spaniol. Aveți un foc?

Putea fi foarte adevărat, sau doar un pretext tras de păr; nu puteai să-ți dai seama de asta. Dar nici nu era cazul s-o iei la goană, ori să înșfaci cea mai ascuțită dintre chei, numai fiindcă ți se cerea un foc; așa că vânătorul de cărți dădu drumul inelului de chei, scoase o cutie cu chibrituri și aprinse unul, protejând flăcăruia cu căușul palmei.

— Mulțumesc.

Și iată cicatricea, bineînțeles. Era veche, mare și verticală, de la tâmplă până la jumătatea obrazului stâng. Putu s-o observe bine

când celălalt se aplecă să aprindă havana Monte-Cristo și ținu chibritul aprins suficient timp ca să distingă mustața neagră, deasă, și ochii întunecați care îl priveau fix din umbră. Apoi chibritul se consumă între degetele lui Corso și păru că o mască neagră se lasă peste trăsăturile necunoscutului. Din nou fu doar o umbră, primind consistență numai de la domoala fosforescență a tabloului de bord.

— Cine naiba ești dumneata?

N-a fost un comentariu senin, nici inspirat, nici strălucit. Oricum, era prea târziu; întrebarea se pierdu în sunetul motorului accelerând. Dublul punct roșu al luminilor din spate ale automobilului se îndepărta deja pe șosea în jos, lăsând o urmă fugară pe panglica întunecată a asfaltului. Mai străluci un moment cu mai mare intensitate când mașina frână la prima curbă, apoi pieri ca și când niciodată nu fusese acolo.

Vânătorul de cărți ședea nemișcat lângă șanțul lateral al șoselei, încercând să situeze întâmplarea aceea în scenariul lui: Madrid, ușa de la intrare a văduvei Taillefer. Toledo, vizita la Varo Borja. Și Sintra, după o seară în vila lui Victor Fargas. Mai erau în scenariul acela foiletoanele lui Dumas, un editor spânzurat în biroul său, un tipograf ars de viu pe rug o dată cu ciudatu-i manual... Și printre toate astea, călcându-i pe urme lui Corso de parcă ar fi fost umbra lui, Rochefort: un spadasin fictiv din secolul al XVII-lea reîncarnat în șofer cu uniformă, conducând automobile de lux. Vinovat de o încercare de a-l călca și de două violări de domiciliu. Și fumător de țigări de foi marca Monte-Cristo. Fumător fără brichetă.

Înjură încet, cu voce joasă. Ar fi dat un incunabul rar, în stare bună, numai să-i poată face mutra terci celui care urzise acel scenariu absurd.

De cum ajunse la hotel dădu câteva telefoane. Primul, la numărul din Lisabona pe care îl avea în agendă; și avu noroc, fiindcă Amílcar

Pinto era acasă: află asta conversând cu prost dispusa lui nevastă, pe sunet de fond de televizor dat la maxim, de plâns ascuțit de copii și de discuție violentă între glasuri adulte care îi parveneau prin receptorul de bachelită neagră. În sfârșit, Pinto răspunse. Stabiliră să se întâlnească peste o oră și jumătate, răgaz de care avea nevoie portughezul ca să străbată cei cincizeci de kilometri ce îl despărțeau de Sintra. După ce-și dădu întâlnire cu el, Corso se uită la ceas în timp ce forma numărul internațional ca să vorbească cu Varo Borja; însă librarul nu era acasă, la Toledo. Îi lăsă un mesaj pe robotul telefonic și formă un număr de la Madrid, cel al lui Flavio La Ponte. Nici acolo nu răspunse nimeni, așa că ascunse tașca de pânză pe dulap și se duse să mănânce ceva.

De cum împinse ușa micului salonaș al hotelului dădu cu ochii de fată. Nu se putea înșela: părul tuns foarte scurt, aerul de băiat, pielea bronzată de parcă se aflau în plin august. Citea așezată într-un fotoliu lângă conul de lumină al unei lămpi, cu picioarele întinse și încrucișate pe scaunul din față, desculță, în blugi și într-un tricou alb de bumbac, cu puloverul de lână gri pe umeri. Iar Corso rămase nemișcat, cu mâna pe clanță și cu o absurdă senzație învălmășindu-i gândurile. Coincidență sau fapt deliberat, situația era excesivă.

În fine, încă neîncrezător, se apropie de fată. Era aproape lângă ea când ridică privirea de pe carte ațintindu-l cu ochii ei verzi, limpezime lichidă și profundă de care își aducea atât de bine aminte de când cu întâlnirea lor din tren. Se opri neștiind ce să spună; cu ciudata senzație că putea să cadă în ochii aceia.

— Nu mi-ați spus că veniți la Sintra, zise.

— Nici dumneavoastră.

Își însoțea răspunsul cu un zâmbet liniștit, fără stinghereală ori surprindere. Părea sincer încântată să-l reîntâlnească.

— Ce faceți aici? întrebă Corso.

Ea își dădu picioarele jos de pe scaun, oferindu-i-l cu un gest; dar

vânătorul de cărți nu se așează.

— Călătoresc, zise fata și îi arătă cartea; nu era cea din tren, ci *Melmoth rătăcitorul* de Charles Maturin. Citesc. Și am întâlniri neașteptate,

— Neașteptate, făcu Corso ca un ecou.

Oricum, erau prea multe întâlniri pentru o singură noapte. Și se văzu făcând conexiuni între prezența ei la hotel și apariția lui Rochefort pe șosea. Trebuie să existe undeva o perspectivă din care lucrurile să se potrivească, să se îmbine între ele, deși el unul se afla foarte departe de ea. Nu știa nici măcar încotro să se uite.

— Nu luați loc?

Se așeză, vag neliniștit. Tânăra închisese cartea și îl privea plină de curiozitate.

— Nu păreți turist, zise ea.

— Nici nu sunt.

— Lucrați?

— Da.

— Orice lucru la Sintra trebuie să fie interesant.

Asta mai lipsea, se gândi Corso, potrivindu-și ochelarii cu degetul arătător. Să suporți un interogatoriu în momentele alea, chiar dacă inchizitorul este o frumoasă și extrem de tânără fată. Poate tocmai asta era problema: prea tânără ca să reprezinte o amenințare. Ori poate taman ăsta era pericolul. Luă cartea, pe care fata o pusese pe masă, și o răsfoi puțin. Era o ediție englezească, modernă, și unele paragrafe erau subliniate cu creionul. Se opri asupra unuia din ele:

> *Ochii îi rămaseră ficși în lumina tot mai stinsă și în obscuritatea tot mai accentuată. Această negură dintru începuturi care pare a-i spune celei mai luminoase și mai sublime lucrări a lui Dumnezeu: „Lasă-mi locul tău; ajungă-ți, și nu mai străluci”.*

— Vă place să citiți romane gotice?

— Îmi place să citesc - își înclinase nițel capul, iar lumina compunea un efect de perspectivă pe gâtul ei gol. Să ating cărțile, întotdeauna călătoresc cu câteva în rucsac.

— Călătoriți mult?

— Mult. De secole.

Corso își încreți buzele auzind răspunsul. Ea și-l formulase cu toată seriozitatea, încruntându-se puțin, cu aerul unei pușitoaice care atinge chestiuni grave.

— Credeam că sunteți studentă.

— Uneori.

Corso i-l lăsă pe *Melmoth* pe masă.

— Sunteți o tânără misterioasă. Câți ani aveți? Optsprezece, nouăsprezece?... Câteodată arătați cu totul altfel, de parcă ați fi mult mai în vârstă.

— Poate că sunt. Fiecare din noi are gesturile potrivite celor trăite și celor citite de el. Dacă nu mă credeți, uitați-vă la dumneavoastră.

— Ce-i cu mine?

— Nu v-ați văzut niciodată zâmbind? Parcă sunteți un soldat bătrân.

Se agită puțin în scaun, stingherit.

— Nu știu cum zâmbește un soldat bătrân.

— Eu știu - ochii fetei deveniră opaci; căutau ceva înlăuntru, în propria-i memorie. Odată am cunoscut zece mii de oameni care căutau marea.

Corso înălță dintr-o sprânceană exagerându-și interesul.

— Nu mai spuneți... Asta aparține celor citite sau celor trăite?

— Ghiciți - îl privi fix înainte de a adăuga: Că doar păreți un tip deștept, domnule Corso.

Acum era în picioare și își lua cartea de pe masă și tenișii albi de

pe jos. Ochii i se însufleţiră iar, şi vânătorul de cărţi văzu pâlpâind în ei reflexe familiare. Era ceva ştiut, ceva întrezărit deja în acea privire.

— Poate ne mai vedem, zise ea înainte de a pleca. Pe-aici prin preajmă.

Corso fu absolut încredinţat că aşa va fi. Şi nu-şi dădea prea bine seama dacă îşi dorea asta ori ba. Oricum, reflecţiile sale nu durară nici măcar câteva secunde: ieşind, fata se încrucişă în uşă cu Amílcar Pinto.

Noul sosit era scund şi unsuros. Avea pielea smeadă, lucioasă ca după o lăcuire recentă, şi în plus o mustaţă groasă şi deasă tăiată din foarfecă. Ar fi fost un poliţist cinstit, ba chiar un bun poliţist, de nu s-ar fi văzut obligat să hrănească cinci copii, o nevastă şi un tată pensionar care îi fuma ţigările pe ascuns. Pe femeie, o mulatră care cu douăzeci de ani în urmă fusese foarte frumoasă, o adusese din Mozambic o dată cu independenţa, când Maputo se numea Lourenço Marques iar el era sergent de paraşutişti decorat, mic şi curajos. Corso o văzuse în treacăt în cursul combinaţiilor pe care din când în când le punea la cale cu soţul ei: ochi încercănaţi de oboseală, sâni mari şi căzuţi, papuci vechi şi părul strâns sub un batic roşu, în vestibulul casei care mirosea a copii murdari şi a fiertură de verdeţuri.

Poliţistul intră de-a dreptul în salonaş, se uită pe furiş la fată când se încrucişă cu ea în prag şi se lăsă să cadă în fotoliul din faţa vânătorului de cărţi. Gâfâia de parcă ar fi venit pe jos de la Lisabona.

— Cine-i ea?

— Nu contează, răspunse Corso. O tinerică spaniolă. Turistă.

Pinto încuviinţă, gonindu-şi-o din minte, ştergându-şi palmele umede de interiorul crăcilor pantalonilor. Era un gest pe care îl repeta des. Transpira mult, iar gulerul cămăşilor lui avea mereu un

cerc întunecat acolo unde era în contact cu pielea.

— Am o problemă, zise Corso.

Zâmbetul portughezului se lăți. Nu există probleme insolubile, insinua gestul acela. Nu, atâta timp cât tu și cu mine ne înțelegem de minune.

— Sunt sigur, răspunse, că o putem rezolva împreună.

Acum era rândul lui Corso să surâdă. Îl cunoștea pe Amílcar Pinto de patru ani, din cauza unei afaceri urâte cu cărți furate care apăruseră pe tejghelele târgului Feira da Ladra. Corso venise la Lisabona să le identifice, Pinto procedase la câteva arestări, iar pe drumul de întoarcere către proprietar câteva exemplare valoroase făcuseră picioare și dispăruseră fără urmă. Ca să sărbătorească începutul acelei fructuoase prietenii, se îmbătaseră împreună în cârciumile cu fado-uri din Barrio Alto, în timp ce fostul sergent de parașutiști depăna nostalgii coloniale, povestindu-i lui Corso cum era cât pe ce să rămână fără fudulii în lupta de la Gorongosa. Terminară cântând *Grándola vila moreno,* din răsputeri în foișorul Santa Luzía, cu cartierul Alfama scăldat în lumina lunii la picioarele lor și cu fluviul Tajo mai încolo, lat și strălucitor ca un cearșaf de argint pe care lunecau, foarte încet, siluetele întunecate ale navelor în drum spre turnul Belem și spre Atlantic.

Chelnerul îi aduse lui Pinto cafeaua comandată. Corso așteptă ca omul să se îndepărteze, ca să continue:

— E vorba de-o carte.

Polițistul se apleca peste măsuța joasă, punând zahăr în cafea.

— Întotdeauna e vorba de-o carte - afirmă, prudent.

— Asta e specială.

— Care nu-i așa?

Vânătorul de cărți zâmbi din nou. Un zâmbet metalic, tăios.

— Stăpânul ei nu vrea s-o vândă.

— Rău. Pinto își duse ceașca la buze, savurând cu vădită plăcere

cafeaua. Comerțul e o chestie bună. Obiectele pleacă și vin, se mișcă. Produc bogăție, îi fac să câștige bani frumoși pe intermediari... lăsă ceașca și își șterse mâinile de pantaloni. Produsele trebuie să circule. Sunt legile pieței; legile vieții. Opoziția la vânzare ar trebui interzisă: e aproape o crimă.

— Sunt de acord, precizează Corso. Va trebui să faci ceva în privința asta.

Pinto se lăsă pe spate în fotoliu și se uită lung la interlocutorul lui, sigur pe sine și tihnit acum, așteptând. Odată, într-o ambuscadă în care căzuseră prin hățișurile impenetrabile ale platoului *mato* din Mozambic, își aburcase pe umeri un locotenent muribund și fugise toată noaptea cu el cale de zece kilometri prin selva. În zori îl simți pe locotenent murind, dar nu vru să-l lase jos, ci continuă să alerge cu cadavrul în cârcă până ajunse la bază. Locotenentul era foarte tânăr și Pinto se gândise că pe mama lui ar fi mângâiat-o gândul să-l poată îngropa în Portugalia. I se conferise o medalie pentru asta. Acum, copiii lui Pinto se jucau prin casă cu vechile lui medalii ruginite.

— Poate că-l cunoști pe individ: Victor Fargas.

Polițistul făcu un gest afirmativ.

— Familia Fargas e ilustră, precizează el. Foarte veche. Cândva a fost și influentă, dar acum nu mai este.

Corso îi întinse un plic închis.

— Ai aici toate datele necesare: proprietarul, cartea și locul.

— Cunosc bine vila. Pinto se lingea cu vârful limbii pe buza de sus, umezindu-și mustața. Foarte imprudent să ții acolo cărți de valoare. Orice nechemat poate intra - se uită jenat la Corso, de parcă într-adevăr se simțea personal afectat de lipsa de prevedere a lui Victor Fargas. Unul îmi trece chiar acum prin minte: un pungaș din Chiado, care-mi datorează un serviciu.

Corso dădu un bobârnac unui invizibil fir de praf de pe haină.

Nu era treaba lui. Nu, cel puțin, în faza operativă.

— Vreau să fiu departe când se va întâmpla.

— Fii liniștit. Vei avea cartea, iar domnul Fargas va fi incomodat cât mai puțin cu putință. Un geam spart și gata: treabă curată, în ce privește onorariile...

Corso arătă spre plicul pe care celălalt îl ținea în mână, nedeschis.

— E un avans reprezentând un sfert din total. Restul, la predarea mărfii.

— Nici o problemă. Când pleci?

— Mâine la prima oră. Voi rămâne în legătură cu tine de la Paris. Pinto dădu să se ridice, însă Corso îl opri cu un gest. Mai e ceva. Vreau să-mi identifici un tip înalt, un metru optzeci sau cam așa ceva, cu mustață și o cicatrice pe față. Păr negru, ochi de culoare închisă. Slab. Nu e nici spaniol, nici portughez. Și-n noaptea asta bântuie pe-aici.

— Primejdios?

— Nu știu. Mă urmărește de la Madrid.

Polițistul notă ceva pe dosul plicului.

— Are vreo legătură cu afacerea noastră?

— Presupun. Dar n-am alte date.

— Voi face tot ce se poate. Am prieteni aici, la comisariatul din Sintra. Și voi arunca o privire și peste arhivele noastre centrale, la Lisabona.

Se ridicase după ce vârâse plicul în buzunarul interior al hainei. Corso avu viziunea fugară a unui toc de revolver sub brațul stâng.

— Nu rămâi să bei ceva?

Pinto suspină, negând din cap.

— Mi-ar plăcea; dar trei dintre negrișorii mei de-acasă au pojar. Iau unii de la alții, iezii ăștia.

Vorbi zâmbind, cu un aer obosit, în lumea lui Corso toți eroii erau obosiți.

Ieșiră împreună în ușa hotelului, unde Pinto își parcase vechiul lui Citroen 2 CP. Când își strânseră mâinile, Corso reveni asupra temei Victor Fargas.

— Insist ca „neplăcerile" bibliofilului să fie reduse la minimum... E vorba de-un simplu furt.

Polițistul puse motorul în funcțiune și aprinse luminile, adresându-i o privire de reproș prin gemulețul deschis. Părea ofensat.

— Te rog. Comentariile astea sunt de prisos, între profesioniști.

După plecarea lui Pinto, vânătorul de cărți urcă în cameră ca să-și pună în ordine notițele și lucră până târziu, cu patul plin de hârtii și cu tomul *Celor Nouă Porți* deschis pe pernă. Se simțea foarte ostenit și se gândi că un duș cald îl va face să doarmă mai bine. Tocmai se îndrepta spre sala de baie, când auzi telefonul. Era Varo Borja, interesându-se de afacerea Fargas. îl puse la curent în linii generale, spunându-i și deosebirile descoperite de el între cinci din cele nouă ilustrații.

— Bineînțeles, adăugă. Amicul nostru nu vinde.

Se lăsă o scurtă tăcere la capătul celălalt al liniei; librarul părea să cugete, deși era greu de spus la ce anume: la povestea cu planșele sau la refuzul lui Fargas. Când vorbi din nou, tonul lui era extrem de precaut:

— „Prevăzusem și asta, spuse, și nici atunci Corso nu știu precis la ce se referă. ...Există vreo cale de a rezolva problema?"

— S-ar putea să existe.

Receptorul rămase iarăși tăcut. Cinci secunde, numără Corso pe cadranul ceasului său de mână.

— „Las totul în seama dumitale."

Apoi nu mai avură mare lucru să-și spună. Corso omise conversația cu Pinto, iar celălalt nu dovedi nici o curiozitate în

privința felului în care se gândea vânătorul de cărți să „rezolve problema". Varo Borja se mulțumi să întrebe dacă mai era nevoie de bani și primi răspunsul că nu. Rămase stabilit să-și vorbească din nou de la Paris.

Apoi Corso formă numărul lui La Ponte, dar nici acum nu răspunse nimeni. Filele albastre ale manuscrisului Dumas stăteau neatinse în mapa lor, când adună notițele împrăștiate și volumul în piele neagră cu pentaclul pe copertă. Puse totul în tașca de pânză, iar pe aceasta o vârî sub pat, înnodându-i cureaua de unul din picioarele mobilei. Așa, oricât de adânc ar fi dormit, nimeni care ar fi intrat în odaie n-ar fi putut s-o scoată de acolo fără să-l trezească. Incomod bagaj, își zise în timp ce se ducea în sala de baie ca să deschidă robinetul de apă caldă. Și, dintr-un motiv pe care nu-l cunoștea, periculos.

După ce se spălă pe dinți, se dezbrăcă să intre sub duș. Aburită aproape complet de apa fierbinte, oglinda îi reflecta imaginea: era slab și dur ca un lup descărnat, când lăsă să-i cadă și ultimele haine la picioare. Și din nou împunsătura neliniștii veni de foarte departe, din trecut, ca să-i înece conștiința sub un val îndepărtat, dureros; ca o coardă care i-ar fi vibrat în carne și în amintire. Nikon. Continua s-o evoce ori de câte ori își desfăcea cureaua, pe care ea ținea morțiș de fiecare dată să i-o scoată cu mâinile ei, ca și cum ar fi fost vorba mereu de un ritual ciudat. Închise ochii și o văzu iar în fața lui, așezată pe marginea patului, dându-i jos de pe șold pantalonii, apoi chiloții, încet, foarte încet, savurând momentul cu un surâs complice și tandru. Relaxează-te, Lucas Corso. Odată îl fotografiase pe furiș, adormit pe burtă cu o dungă verticală între sprâncene și cu obrazul umbrit de barba care îi făcea fața și mai slabă, accentuându-i rictusul amar și încordat al colțurilor gurii întredeschise. Părea un lup sfârșit de puteri, neîncrezător și chinuit, pe pustiul podiș de zăpadă al pernei albe, și lui nu-i plăcu poza aceea când o descoperi din

întâmplare în cuva fixatorului, din sala de baie pe care Nikon o folosea ca laborator. O făcuse bucăți-bucățele, o dată cu negativul, iar ea nu-i spusese niciodată nimic.

Apa fierbinte încinse pielea lui Corso când intră sub duș, lăsând-o să-i curgă pe față, arzându-și pleoapele în timp ce suporta durerea cu fălcile încleștate și cu mușchii crispați, stăpânindu-și nevoia de a slobozi, în căldura umedă care îl asfixia, urletul singurătății sale. Patru ani, o lună și douăsprezece zile, de fiecare dată după ce făceau dragoste, Nikon intra după el sub duș ca să-l săpunească pe spate încet, interminabil. Și termina de obicei prin a se lipi de pieptul lui, ca o fetiță rătăcită sub ploaie. Într-o zi voi pleca fără să te fi cunoscut deloc. Îți vei aminti atunci ochii mei mari, căprui. Reproșurile mele tăcute. Gemetele mele de frică în timpul nopții. Coșmarurile mele pe care nu ești în stare să mi le alungi. Îți vei aminti toate astea când voi pleca.

Își sprijini capul de faianța albă, picurând de aburi în acea umedă pustietate care atât de mult îi amintea de o formă a infernului. Nimeni nu-l mai săpunise pe spate, nici înainte, nici după Nikon. Nimeni. Niciodată.

Ieși din baie și se întinse pe pat cu *Memorialul din Sfânta-Elena,* dar n-apucă să citească decât câteva rânduri:

> *Revenind la subiectul războiului, Împăratul continuă zicând: „Spaniolii în masă s-au comportat ca un om de onoare"...*

Se strâmbă citind elogiul napoleonian, vechi de două secole. Își amintea niște cuvinte auzite când era mic, pesemne de la unul din bunici, sau de la taică-său: „Un singur lucru știm noi, spaniolii, să facem ca nimeni alții pe lume: să pozăm în tablourile lui Goya"... Oameni de onoare, spusese Bonaparte. Corso se gândi la Varo Borja, cu carnetul lui de cecuri, la Flavio La Ponte, cu bibliotecile lui

cumpărate de la văduve pe nimica toată. La fantoma lui Nikon, bântuind în singurătatea unui deșert alb. La el însuși, copoi de vânătoare în slujba celui care plătește mai bine. Erau alte timpuri.

Mai zâmbea încă, disperat și amar, când îl fură somnul.

Trezindu-se, primul lucru pe care l-a deslușit a fost lumina cenușie din fereastră. Prea devreme. Se mișca greoi, confuz, pipăind după ceasul de pe noptieră, când înțelese că suna telefonul. Receptorul îi căzu de două ori pe jos până să-l poată plasa între urechea lui și pernă.

— Alo.

— „Sunt prietena dumneavoastră de-aseară. Vă amintiți?... Irene Adler. Mă aflu în holul hotelului și trebuie să vorbim. Neapărat. Acum."

— Ce dracu'...?

Dar ea deja închisese. Blestemând, Corso își căută ochelarii, dădu cearșafurile la o parte și își trase pantalonii, somnoros și descumpănit. Deodată, cu o bruscă senzație de panică, se uită sub pat; tașca era acolo, neatinsă. Cu greu reuși să localizeze obiectele din jur. Totul era în ordine în odaie; vasăzică, afară se întâmplau tot felul de lucruri. Avu timp să intre în sala de baie și să-și dea cu apă pe față înainte de a auzi bătăile în ușă.

— Știi cât e nenorocitul de ceas?

Tânăra stătea în prag, în scurta ei albastră și cu micul rucsac pe umăr; cu ochii și mai verzi decât și-i amintea Corso.

— E șase și jumătate dimineața, anunță ea calm. Și trebuie să vă îmbrăcați în viteză.

— Ați înnebunit?

— Nu, intrase în încăpere fără ca el s-o fi poftit, și se uita de jur-împrejur cu un aer critic. Avem foarte puțin timp.

— Avem?

— Dumneavoastră și cu mine. Lucrurile s-au complicat urât de tot.

Corso pufni, enervat.

— Nu-i momentul să-ți râzi de oameni.

— Nu fiți prost…

Își încrețea nasul cu un aer grav. În pofida aspectului ei de pușți și a tinereții sale, părea alta, diferită, mai matură și mai sigură pe sine.

— Vorbesc foarte serios.

Își lăsase rucsacul pe patul nefăcut. Corso îl luă și i-l înapoie, arătând spre ușă.

— Du-te naibii.

Ea nu se clinti, mulțumindu-se să-l privească atent.

— Ascultați - ochii-i deschiși la culoare erau la doi pași distanță; păreau să fie din gheață lichidă, într-atât erau de luminoși pe pielea bronzată a feței. Știți cine e Victor Fargas?

Pe deasupra umărului fetei, în oglinda atârnată deasupra comodei, Corso își văzu propriul chip: cu gura deschisă, ca un imbecil desăvârșit.

— Sigur că știu - articulă, în sfârșit, întârziase câteva secunde până să reacționeze și clipea încă nedumerit. Ea aștepta, nearătându-se încântată de efectul obținut. Era clar că gândurile ei erau în altă parte.

— A murit, zise.

Și o făcu pe un ton neutru, cu aceeași liniște cu care ar fi declarat că și-a băut cafeaua de dimineață sau că se duce la dentist. Corso respiră adânc, încercând să digere cele auzite.

— Imposibil. Am stat cu el aseară până târziu. Și era bine.

— Acum nu mai e bine. De fapt, nu mai e deloc.

— De unde știți?

— Știu.

Corso scutură din cap, neîncrezător, înainte de a se duce după o țigară. La jumătatea drumului era sticluța lui plată cu Bols, așa că gâlgâi o dată bine din ea; ginul pe stomacul gol îi făcu pielea de găină. Apoi trase de timp, obligându-se să nu se uite la tânără până la prima gură de fum. Nu era câtuși de puțin mulțumit de rolul pe care trebuia să-l joace în dimineața aceea. Și avea nevoie să poată asimila totul, încet.

— Cafeneaua din Madrid, trenul, seara trecută și dimineața asta aici, la Sintra... - numără cu țigara în gură, încrețindu-și ochii din cauza fumului, cu arătătorul pe degetele mâinii stângi. Patru coincidențe sunt cam multe, nu credeți?

Ea dădu din cap, nerăbdătoare.

— Vă credeam mai deștept. Cine vorbește de coincidențe?

— De ce mă urmăriți?

— Pentru că-mi plăceți.

Corso nu avea chef de șagă; se limită să-și strâmbe puțin gura.

— Asta e ridicol.

Îl privi lung, gânditoare.

— Cred că da - trase concluzia. E adevărat că nu sunteți răpitor, mereu cu pardesiul ăsta vechi. Ca să nu mai vorbim de ochelari.

— Și-atunci?

— Căutați alt răspuns; oricare e la fel de bun. Dar acum îmbrăcați-vă odată. Trebuie să mergem acasă la Victor Fargas.

— Noi?

— Da, dumneavoastră și cu mine. Înainte să descindă poliția.

Frunzele moarte le fâșâiau sub tălpi când împinseră poarta de fier, străbătând apoi drumeagul flancat de statui sparte și piedestale goale. Pe scara de piatră, cadranul solar, fără pic de umbră în lumina plumburie a dimineții, continua să nu indice nici o oră. *Postuma necat.* Ultima ucide, citi Corso din nou. Fata îi urmărise

direcția privirii.

— Riguros exact - zise cu răceală, împingând ușa.

Era încuiată.

— Prin spate, sugeră Corso.

Înconjurară casa, trecând pe lângă fântâna din plăci de faianță *azulejos* unde îngerul dolofan de piatră, cu ochii goi și mâinile mutilate, continua să verse un firicel de apă în iaz. Tânăra, Irene Adler sau cum s-o fi numind, mergea înaintea lui Corso cu micuțul ei rucsac atârnându-i pe spatele scurtei albastre. Se mișca uimitor de sigură pe ea, liniștită și flexibilă pe lungile-i picioare înfundate în blugi, cu capu-i încăpățânat înclinat în față cu gestul hotărât al celui ce știe perfect unde merge și ce are de făcut. Dar aceasta nu era starea de spirit a lui Corso. Își recăpătase controlul asupra propriei lui incertitudini și se lăsa condus de fată, amânând întrebările. Revenindu-și după un foarte rapid duș, având asupra lui tot ce îl interesa în tașca de pânză de pe umăr, numai și numai *Cele Nouă Porți,* exemplarul numărul Doi al lui Victor Fargas, îl preocupa acum.

Intrară fără nici o dificultate pe ușa de sticlă care dădea din grădină în salon. Pe tavan, cu pumnalul ridicat, patriarhul Avraam continua să vegheze asupra cărților aliniate pe jos. Vila părea goală.

— Unde-i Fargas? întrebă Corso. Fata dădu din umeri.

— N-am nici cea mai mică idee.

— Ați zis că e mort.

— Și este - luă vioara de pe bufet și se uită la ea cu curiozitate, după ce aruncase o privire în jur, peste pereții goi și peste cărți. Dar nu știu unde.

— Vă bateți joc de mine.

Ea își așezase instrumentul sub bărbie și făcuse corzile să vibreze, înainte de a-l pune la loc în cutie, nemulțumită de sunet. Abia după aceea îl privi pe Corso.

— Om neîncrezător.

Zâmbea ușor, din nou, cu aerul absent, iar vânătorul de cărți avu certitudinea că exista o disproporționată maturitate în siguranța aceea a ei în același timp profundă și frivolă. Tinerica asta funcționa după coduri stranii; sub imperiul unor stimuli și gânduri mai complexe decât cele la care te-ai fi așteptat de la vârsta și înfățișarea ei.

Deodată, lui Corso i se șterseră toate din cap: și fata și ciudata aventură, ba chiar și presupusul cadavru al lui Victor Fargas. Pe destrămatul covor cu bătălia de la Arbela-Erbil, printre tomurile de ocultism și arte diabolice, era un gol. *Cele Nouă Porți* nu mai era acolo.

— Căcat! zise.

Repetă cuvântul printre dinți, pe când se apleca peste șirul de cărți, până rămase pe vine în fața lor. Privirea-i de expert, obișnuită să distingă volumul căutat dintr-o ochire, rătăci dintr-o parte în alta fără nici un reper. Marochin negru, cinci nervuri, fără titlu exterior, un pentaclu pe copertă. *Umbrarum regni* etcetera. Negreșit. A treia parte din mister, exact 33,33 la sută - fracție periodică pură - se volatilizase.

— Lua-m-ar mama naibii.

Prea devreme pentru Pinto, se gândi de îndată; portughezul n-ar fi avut timp să organizeze treaba aia. Fata îl privea atent de parcă ar fi pândit o anumită reacție pe care era interesată s-o observe. Corso se ridică.

— Cine ești?

Era pentru a doua oară în mai puțin de douăsprezece ore când punea întrebarea asta, însă unor persoane diferite. Totul se complica nebănuit de repede. Cât despre ea, tânăra susținu atât întrebarea cât și privirea ce o însoțea fără să se tulbure. După câteva clipe își abătu privirea pe lângă Corso, undeva în gol. Sau poate spre cărțile

aliniate pe jos.

— Asta nu contează, răspunse în sfârșit. Mai bine întrebați-vă unde-o fi cartea.

— Care carte?

Îl privi iar lung fără să-i răspundă, pe când el se simțea incredibil de tâmpit.

— Știi prea multe, îi spuse fetei. Mai multe decât mine.

O văzu ridicând iar din umeri. Se uita la ceasul de la încheietura mâinii lui Corso, de parcă ar fi putut vedea ora pe el.

— Nu v-a rămas prea mult timp.

— Mă doare-n cot de cât timp mi-a rămas.

— Treaba dumneavoastră. Dar e un zbor Lisabona-Paris peste cinci ore, de la aeroportul Portela. Avem strict timpul necesar să ajungem acolo.

Dumnezeule! Corso se înfioră pe sub pardesiu, oripilat. Părea o secretară eficace, cu agenda în mână, amintindu-i șefului ei întâlnirile de peste zi în ordinea importanței. Deschise gura să protesteze. O fi ea tinerică și cu vino-ncoace și cu ochii aceia neliniștitori. Dar fir-ar ea de vrăjitoare!

— De ce-ar trebui să plec acum?

— Fiindcă poate veni poliția.

— N-am nimic de ascuns.

Tânăra surâse într-un mod greu de definit; părea să fi auzit un banc bun, însă foarte răsuflat. Apoi își săltă rucsacul pe umăr și se despărți de Corso, ridicând o mână cu palma deschisă în chip de rămas-bun.

— O să v-aduc tutun la închisoare. Deși, în Portugalia, nu se găsește marca pe care o fumați.

Ieși în grădină nemaiaruncând nici măcar o privire în urmă. Corso fu pe punctul să se ia după ea, ca s-o oprească. Atunci văzu ce era în șemineu.

După primul moment de stupoare, se apropie încet; poate încă mai voia să le dea o șansă evenimentelor, ca să se desfășoare în limite raționale. Dar când ajunse în fața vetrei, putu să constate, sprijinit de polița de sus, că unele dintre acele evenimente erau ireversibile. De exemplu: în scurtul răstimp dintre noaptea dinainte și dimineața aceea, perioadă infimă în comparație cu conținuturile lor seculare, bibliografiile despre cărți rare deveniseră deja depășite. Din *Cele Nouă Porți* nu mai erau trei exemplare cunoscute, ci doar două. Al treilea, sau mai bine zis ce rămăsese din el, se vedea încă fumegând în cenușă.

Îngenunche, încercând să nu atingă nimic. Copertele, desigur din pricina legăturii în piele, erau mai puțin arse decât paginile. Două dintre cele cinci nervuri ale cotorului rămăseseră intacte, iar pentaclul era ars doar pe jumătate. Foile arseseră aproape complet; abia de rămâneau câteva margini perpelite, cu fragmente de tipar. Corso întinse mâna spre resturile calde încă.

Scoase o țigară și și-o anină de buze, neaprinsă. Știa cum erau așezate lemnele în vatra șemineului, fiindcă le văzuse în seara trecută. După aspectul cenușilor - cea de lemn ars era sub aceea a cărții, și nimeni nu zgândărise jăraticul - deduse că focul arsese până se stinsese singur cu cartea deasupra. Își amintea că provizia de lemne pe care o văzuse ar fi putut arde vreo patru-cinci ore; iar căldura rămasă dovedea un foc stins cam după tot atâta timp. Toate astea însumate dădeau un răstimp de opt până la zece ore: deci cineva l-a aprins între orele zece și miezul nopții, înainte de a pune cartea deasupra. Iar cine o făcuse nu mai zăbovise să răscolească prin jăratec.

Corso înveli în niște ziare vechi toate resturile pe care le putu salva din vatră. Fragmentele de pagini erau rigide și sfărâmicioase, așa că operația îi luă destul timp. Făcând asta, observă că paginile și

copertele arseseră separat; cine le pusese în șemineu smulsese foile dintre coperte, ca să ușureze combustia.

După ce salvă tot ce se mai putea salva, aruncă o ultimă privire prin salon. Tomurile Virgiliu și Agricola erau acolo unde le pusese Fargas: *De re metallica* la locul lui, aliniat lângă celelalte pe covor; Virgiliu pe masă, așa cum îl lăsase bibliofilul când, ca un sacerdot gata să săvârșească sacrificiul, pronunțase formula sacramentală: „Cred c-o să-l vând pe ăsta"... Văzu o hârtie între paginile lui, așa că deschise cartea. Era o chitanță scrisă de mână, neterminată:

> *Victor Coutinho Fargas, cu buletinul de identitate nr. 3554712, domiciliat în Quinta da Soledade, șoseaua Colares, km. 4, Sintra.*
>
> *Am primit suma de 800.000 de scuzi pe cartea aflată în proprietatea mea* „Virgilius. Opera nunc recens accuratissime castigata... *Veneția, Giunta, 1544". (Essling 61. Sander 7671). In-folio, 10, 587, 1 c, 113 xilografti. Completă și în stare bună.*
>
> *Cumpărătorul...*

Nu găsi nici nume, nici semnătură; chitanța nu apucase să fie validată. Corso puse la loc hârtia. Apoi închise cartea și se duse în încăperea unde fusese seara trecută, ca să se asigure că nu rămâneau urme, hârtii cu numele lui sau altceva de genul acesta. Culese și mucurile din scrumieră, punându-le în buzunar, învelite în altă bucată de ziar. Mai zăbovi puțin, uitându-se peste tot; pașii îi răsunau în casa pustie. Nici urmă de proprietar.

Trecând din nou pe lângă cărțile aliniate pe jos, se opri îmboldit de ispită. Prea lesnicios: o pereche de elzevire rare în format mic, ușor de ascuns, îi făceau grozav cu ochiul; însă Corso era un tip cu glagorie. Dacă lucrurile luau o întorsătură urâtă, șterpeleala aceea nu făcea decât să complice totul. Așa că, suspinând pe dinăuntru, își luă adio de la colecția Fargas.

Ieși prin glasvandul deschis în grădină, căutând-o pe fată, târându-și picioarele prin frunzele uscate de pe alee. O găsi așezată pe niște trepte ce duceau spre iaz, în zvonul apei vărsate zgârcit de îngerul dolofan pe suprafața verzuie, acoperită cu plante plutitoare. Privea iazul cu un aer absorbit, și abia zgomotul pașilor lui o smulse din contemplare, făcând-o să se întoarcă.

Corso puse tașca pe ultima treaptă, așezându-se lângă fată. Apoi își aprinse țigara pe care și-o aninase încă din casă de buza de jos. Trase fumul în piept cu capul aplecat pe când arunca chibritul. Atunci se întoarse spre tânără.

— Acum povestește-mi totul.

Nescăpând iazul din ochi, ea făcu un suav gest de negație cu capul. Deloc brusc, deloc neplăcut. Dimpotrivă, mișcarea capului, bărbia și colțurile gurii păreau dulci și gânditoare, ca și cum prezența lui Corso, trista și neîngrijita grădină, zvonul apei ar fi mișcat-o în mod deosebit. Cu scurta de pe ea și cu micul rucsac atârnat încă în spate părea incredibil de tânără; aproape lipsită de apărare. Și foarte obosită.

— Trebuie să plecăm - zise, cu o voce atât de scăzută încât Corso abia de-o auzi. La Paris.

— Înainte spune-mi ce legătură ai cu Fargas. Cu toate astea.

Dădu din nou din cap, pe tăcute. Corso slobozea fumul din piept. Era atâta umezeală în aer, încât norișorul rămase plutind în fața lui, condensat, înainte de a se destrăma încetul cu încetul. Se uită la fată.

— Îl cunoști pe Rochefort?

— Rochefort?

— Sau cum s-o fi numind. Un tip smead, cu o cicatrice. Azi-noapte bântuia pe-aici - pe măsură ce vorbea, Corso simțea cât de stupide erau toate astea. Făcu o mutră incredulă, nemaifiind sigur nici pe propriile-i amintiri. Ba chiar am vorbit cu el.

Tânăra scutură iar din cap că nu, nedezlipindu-și ochii de iaz.

— Nu-l cunosc.

— Atunci ce cauți aici?

— Veghez asupra dumitale.

Corso își privi vârfurile pantofilor, frecându-și mâinile amorțite. Șopotitul apei în iaz începea să-l calce pe nervi. Duse degetele la gură, ca să tragă ultima dată din țigara al cărei sâmbure de foc era gata să-i ardă buzele. Gustul ei era amar.

— Ești nebună, fetițo.

Aruncă chiștocul, uitându-se la fumul ce se risipea sub ochii lui.

— Mai rău ca o capră, adăugă.

Ea rămase tot tăcută. După încă un moment, Corso scoase din buzunar sticluța lui plată cu gin și trase o dușcă bună, neoferindu-i. Apoi se uită din nou la ea.

— Unde-i Fargas?

Întârzie puțin cu răspunsul; căutătura ei era tot absorbită, pierdută, în sfârșit, făcu un gest cu bărbia.

— Acolo.

Corso îi urmări privirea. În iaz, sub firul de apă care țâșnea din gura îngerului mutilat și cu ochii goi, silueta imprecisă a unui trup omenesc plutea cu fața în jos printre plantele acvatice și frunzele moarte.

LIBRARUL DIN RUE BONAPARTE

„Dragă prietene, zise Athos cu gravitate. Adu-ți aminte că morții sunt singurii pe care nu mai riști să-i întâlnești pe acest pământ."

Al. Dumas, *Cei trei mușchetari*

Lucas Corso ceru încă un gin tolănindu-se, mulțumit, pe spătarul scaunului de răchită. Era plăcut la soare pe terasă, în dreptunghiul de lumină împrejmuind mesele cafenelei Atlas, pe rue De Buci. Era una din dimineţile acelea luminoase și reci, când malul stâng al Senei colcăie de samurai dezorientați, de anglo-saxoni cu pantofi de sport și biletele de metrou printre paginile vreunei cărți de Hemingway, de doamne cu sacoșa plină de *baguettes și* lăptuci și de zvelte galeriste cu nas operat estetic în drum spre cafeluța pauzei de lucru. O tânără foarte atrăgătoare privea vitrina unei mezelarii de lux, la brațul unui domn matur și elegant, cu mutră de anticar sau de proxenet; de nu cumva era și una și alta. Mai erau pe acolo o Harley Davidson cu cromurile strălucind, un foxterier prost dispus legat de ușa unui magazin cu vinuri scumpe, un tânăr cu cozi de husar care cânta la flaut la intrarea unei *boutique.* Iar la masa de alături era o pereche de africani foarte bine îmbrăcați, care se sărutau pe gură fără grabă, de parcă aveau tot timpul din lume la dispoziția lor, și proliferarea nucleară, sida, stratul de ozon erau anecdote fără importanță în dimineața aceea de soare *parisien.*

O văzu apărând la capătul străzii Mazarin, dând colțul spre cafeneaua unde el aștepta; cu aspectul ei de băiat, cu scurta deschisă peste blugi, cu ochii ca două semnale luminoase pe fața bronzată, vizibili de la distanță, prin tot puhoiul de lume, sub strălucirea soarelui care năpădea strada. Al dracu' de frumușică, ar fi zis negreșit Flavio La Ponte, dregându-și vocea în timp ce oferea privirii profilul lui cel bun, unde barba îi era ceva mai deasă și mai cârlionțată. Dar Corso nu era La Ponte, așa că nici nu zise, nici nu gândi nimic. Se mulțumi să-l privească ostil pe chelnerul care tocmai așeza paharul cu altă marcă de gin pe masă - pas *d'Bols, m'sieu* - și să-i pună în palmă prețul exact de pe nota de plată - serviciu *compris,* băiete - înainte de a continua s-o vadă apropiindu-se pe fată. În privința asta, era vaccinat: Nikon îi lăsase deja în burtă o bortă cât împușcătura cu alice. Și îi era destul. Pe de altă parte, Corso nu era deloc prea sigur că avea un profil mai avantajos decât ălălalt, sau că-l avusese vreodată. Și zău dacă-i păsa.

Își scoase ochelarii ca să-i șteargă cu batista. Gestul lui transformă strada într-o succesiune de contururi estompate, de siluete cu chip vag. Una din ele continua să se detașeze de celelalte și pe măsură ce se apropia se profila tot mai bine, deși nu ajunse nicidecum la claritate completă: părul scurt, picioarele lungi, tenișii albi dobândiră contururi proprii într-o dificilă și imperfectă focalizare când ajunse lângă el, așezându-se pe scaunul liber.

— Am văzut magazinul. E la câteva case de-aici.

Își puse ochelarii și o privi, fără să răspundă. Călătoriseră împreună de la Lisabona. Bătrânul Dumas ar fi scris *ca prin urechile acului,* descriind modul cum scăpaseră din Sintra îndreptându-se spre aeroport. De acolo, cu douăzeci de minute înainte de decolarea avionului, Corso îi telefonase lui Amílcar Pinto ca să-i relateze punctul final al chinurilor bibliografice ale lui Victor Fargas și anularea planului prevăzut. În privința banilor dați deja, Pinto avea

să primească încă o dată pe-atât, pentru tot deranjul. În pofida surprizei - apelul telefonic îl sculase din pat -, portughezul reacționă destul de bine, cu termeni de genul nu știu de-a ce te joci, Corso, dar tu și cu mine nu ne-am văzut azi-noapte la Sintra; nici azi-noapte, nici vreodată. Fără entuziasm, promise totuși să facă cercetări discrete asupra morții lui Victor Fargas. Asta, când va afla oficial de ea; deocamdată nu știa nimic și nici n-avea chef să afle. Cât despre autopsia bibliofilului, Corso să se roage profund ca medicii legiști să declare că a fost sinucidere. În privința ipochimenului cu cicatrice, avea să-i strecoare descrierea, ca suspect, serviciilor de resort. Vor rămâne în legătură prin telefon și îi recomanda călduros să nu viziteze Portugalia o lungă perioadă de timp. Ah, încă ceva - adăugă Pinto, când megafoanele anunțau deja zborul către Paris. Data viitoare, înainte de a compromite un prieten în eventuale omucideri, Corso să recurgă mai bine la mă-sa care l-a făcut. Telefonul înghițea ultimul scud și vânătorul de cărți formulă un grăbit protest de nevinovăție. Sigur, sigur, admise polițistul. Așa spun toți.

Fata aștepta în sala de îmbarcare. Spre surprinderea zăpăcitului Corso, a cărui capacitate de a face conexiuni era în ziua aceea mult sub posibilitățile sale reale, desfășurase o eficientă activitate care îi instala pe amândoi, fără timpi morți, la bordul avionului. „Am primit o moștenire", fu răspunsul ei când, văzând-o plătind încă un bilet pentru același zbor, Corso făcu câteva observații ranchiunoase despre strâmtorarea pe care i-o atribuise până atunci. Apoi, pe durata celor două ore cât ținu zborul de la Lisabona la Paris, ea refuză să răspundă întrebărilor cu care o bombardă. Toate la timpul lor, se mulțumea să spună, privindu-l pe Corso pe furiș cu coada ochiului, înainte de a se cufunda în sine și în norii pe care avionul îi lăsa în urmă, sub siajul de condensare a aerului rece pe aripi. Apoi adormise, sau se prefăcuse că doarme, cu capul pe umărul lui. După ritmul respirației, Corso înțelese că era trează; somnul aparent nu

era decât un recurs de circumstanță ca să evite întrebări la care nu era dispusă, ori autorizată, să răspundă.

Oricine altul, în locul lui, ar fi soluționat problema cu scandalul și violența necesare. Însă el era un lup răbdător, bine dresat, cu reflexe și instincte prădalnice. La urma urmei, fata era unica lui conexiune reală într-un context romanesc, de nejustificat, aberant. Și-n plus, ajuns atât de departe cu scenariul, își asumase pe deplin caracterul de cititor calificat și de protagonist pe care cineva, cel ce înnoda firele de partea ailaltă a covorului, pe reversul tramei, părea să i-l propună, făcându-i cu ochiul într-o manieră care - asta nu era clar - putea fi disprețuitoare sau complice.

— Cineva îmi joacă feste, rostise Corso, tare, la nouă mii de metri înălțime deasupra golfului Biscaya.

Apoi se uită furiș la fată, pândind o reacție sau un răspuns, dar ea stătea nemișcată, cu respirația calmă, dormind de-a binelea sau nedorind să-i audă comentariul. Plictisit de tăcerea ei, își retrăsese umărul; capul șovăi o clipă nemaisimțind sprijinul. Apoi o văzu suspinând și așezându-se mai bine, de data asta lipită de hublou.

— Bineînțeles că-ți joacă, zise până la urmă, somnoroasă și agasată, cu ochii tot închiși. Orice nătăfleț și-ar da seama.

— Ce-a pățit Fargas?

Nu răspunse imediat. Cu coada ochiului o văzu clipind des, uitându-se țintă la spătarul din față.

— Doar ai văzut - zise, după încă un moment. S-a înecat.

— Cine a făcut asta?

Dădu din cap rar, într-o parte și alta, și rămase privind afară. Mâna ei stângă, fină și brună, cu unghiile scurte și fără ojă, lunecă lin pe brațul scaunului. Gestul se opri în sfârșit, de parcă degetele ar fi atins un obiect invizibil.

— Nu contează.

Corso avu un rictus; părea că vrea să râdă, dar nu asta făcu. Se

mulțumi să-și arate un canin.

— Pentru mine contează. Și încă mult.

Fata dădu din umeri. Nu-i interesau aceleași lucruri, era semnificația acelui gest. Sau nu în ordinea aceea. Corso insistă:

— Care-i rolul tău în povestea asta?

— Ți-am mai spus. Să am grijă de tine.

Se întorsese spre el, privindu-l cu tot atâta fermitate pe cât de evazivă fusese până atunci. Își luneca din nou mâna oacheșă pe brațul scaunului ei, parcă dorind să micșoreze spațiul care o despărțea de Corso. Ea toată era prea aproape, și vânătorul de cărți se retrase din instinct, stingherit și puțin descumpănit. În borta din stomacul lui, peste urma lăsată de Nikon, obscure senzații uitate se agitau neliniștite. Durerea revenea încet cu senzația ei de gol, pe când ochii fetei, muți și fără memorie, reflectau vechi fantasme pe care vânătorul de cărți le simțea urcând la suprafața pielii.

— Cine te-a trimis?

Genele se abătură peste irișii lichizi, de parcă cineva ar fi dat o pagină. Nu mai era nimic acolo; doar golul. Fata își încrețea nasul, agasată.

— Mă plictisești, Corso.

Se întoarse spre hublou să privească peisajul. Marea pată albastră pătată de minuscule firicele albe părea a se surpa în depărtare, într-o linie galbenă cu ocru. Pământ la orizont. Franța. Următoarea oprire, Paris. Sau capitolul următor, continuarea în numărul viitor. Final cu spada înălțată, inclusiv cu misterul rezolvat; un recurs de foileton romantic. Se gândi la Quinta da Soledade: apa izvorând din fântână, iazul, trupul lui Fargas printre plante acvatice și frunze căzute. Imaginea îi produse un asemenea val de căldură încât se răsuci pe loc, incomodat. Se simțea, pe bună dreptate, un fugar. Absurd, oricum; nu fugea atât din proprie voință, ci fiindcă era silit.

Se uită la fată înainte de a încerca să se observe pe sine cu răceala

necesară. Poate că nici nu fugea *de,* ci *către.* Sau scăpa de un mister ascuns în propriu-i bagaj. *Vinul de Anjou*. *Cele Nouă Porți*. Irene Adler. Stewardesa zise ceva trecând pe lângă el, cu un surâs prostesc și profesional, iar Corso o privi fără s-o vadă, cufundat în gânduri. Deie Domnul să afle dacă sfârșitul istorisirii era scris pe undeva, ori el însuși era cel care îl redacta din mers, capitol cu capitol.

În ziua aceea nu mai schimbă nici o vorbă cu fata. Ajungând la Orly, hotărî să n-o mai bage în seamă, deși o simți pășind în spatele lui pe coridoarele aeroportului. La controlul actelor, după ce arătă buletinul lui de identitate, avu ideea să se întoarcă pe jumătate ca să vadă ce document folosea; dar nu-i reuși stratagema. Nu distinse decât un pașaport îmbrăcat în piele neagră, fără mărci exterioare; european, de bună seamă, fiindcă alesese același punct de trecere rezervat membrilor Comunității. Ieșind în stradă, când Corso urcă într-un taxi și tocmai dădea adresa obișnuită - la Louvre Concorde -, fata se strecură pe locul de alături. Merseră în deplină tăcere până la hotel, unde ea i-o luă înainte, coborând din mașină și lăsându-l să plătească drumul. Șoferul n-avea să-i dea restul, ceea ce îl mai întârzie puțin pe Corso, până reuși să schimbe o bancnotă. Când, în sfârșit, traversă vestibulul, ea se înscrisese deja în registru și se îndepărta precedată de un băiat de serviciu care îi ducea rucsacul. Îl salută din mers cu mâna, înainte de a intra în ascensor.

— E un magazin foarte drăguț. *Librăria Replinger* îi zice. *Autografe și documente istorice.* Și e deschis.

Îi făcuse un gest de refuz chelnerului îndatoritor și se apleca puțin spre Corso, peste masă, pe terasa de pe rue De Buci. Transparența lichidă a ochilor ei reproducea, ca o oglindă, scenele străzii care, la rândul lor, se reflectau în vitrina localului.

— Am putea merge chiar acum.

Se reîntâlniseră la micul dejun, când Corso citea ziarele lângă una din ferestrele ce dădeau în piața Palais Royal. Ea dădu bună dimineața, așezându-se la masă ca să devoreze cu poftă feliuțele subțiri de pâine prăjită și *les croissants.* Apoi, cu un cerculeț de cafea cu lapte pe buza de sus, ca o fetiță mulțumită, se uită la Corso:

— Cu ce începem?

Și iată-i acolo, la câteva case distanță de librăria lui Achille Replinger, pe care fata se oferise s-o localizeze pe post de cercetaș, în timp ce Corso își bea primul gin din ziua aceea, presimțind că n-o să fie ultimul.

— Am putea merge chiar acum, repetă ea.

Corso mai zăbovi oleacă. Visase pielea ei oacheșă în umbrele unei înserări; o ducea de mână pe fată printr-o stepă pustie, la marginea căreia se înălțau coloane de fum, vulcani clocotind în erupție. Uneori întâlneau câte un chip grav, un soldat într-o armură plină de praf, care îi măsura în tăcere, distant și rece, ca mohorâții troieni din Hades. Stepa se întuneca la orizont, coloanele de fum deveneau tot mai dense și se ghicea un avertisment în expresia imperturbabilă, fantomatică, a războinicilor morți. Corso vru să scape din acel loc. O trăgea pe tânără de mână, ca să n-o lase acolo, dar aerul era tot mai gros și mai fierbinte, irespirabil, întunecat. Fuga lor se sfârși cu o cădere interminabilă spre pământ, ca o agonie proiectată cu încetinitorul. Întunericul ardea ca un furnal. Singura legătură cu exteriorul era mâna lui Corso, unită cu a ei în sforțarea de a înainta cu orice preț. Ultimul lucru pe care îl mai simți fu apăsarea acelei mâini, slăbind pe când se prefăcea în cenușă. Iar în față, în beznele închise peste pustiul arzător și peste conștiința lui, niște pete albe, dâre fugare ca fulgerele, desenau silueta fantomatică a unui craniu descărnat. Nu era plăcut să-și aducă aminte. Ca să-și șteargă de pe gâtlej cenușa și din ochi oroarea, Corso dădu de dușcă ginul și o privi pe fată. Aștepta hotărârea lui, cuminte și discretă ca o

colaboratoare disciplinată, la curent cu instrucțiunile șefului. Incredibil de senină, își asuma cu naturalețe ciudatul ei rol în narațiune. Ba mai mult, citea în ochii ei o lealitate deconcertantă, inexplicabilă.

Când Corso se ridică în picioare, atârnându-și de umăr tașca de pânză, ea îl imită. Coborâră fără grabă spre Sena. Fata mergea pe partea dinăuntru a trotuarului și din când în când se oprea dinaintea vitrinelor magazinelor, atrăgându-i atenția asupra vreunui tablou, desen sau volum. Se uita la toate cu ochi mari, cu o intensă curiozitate și cu o umbră de nostalgie în colțurile gurii care zâmbea gânditor. Părea să caute urme ale ei înseși în obiectele vechi; de parcă, în cine știe ce ungher al memoriei sale, trecutul i se intersecta cu al celor câțiva supraviețuitori purtați până acolo în derivă, după fiecare naufragiu inexorabil al Istoriei.

Erau două librării față în față, de o parte și de alta a străzii. Cea a lui Achille Replinger era foarte veche, cu exteriorul din lemn lăcuit și cu o elegantă vitrină sub firma: *Livres anciens, autographes et documents historiques.* Corso îi spuse fetei să aștepte afară, iar ea ascultă fără să protesteze. Îndreptându-se spre ușă, privi geamul vitrinei și o văzu reflectată în el, pe deasupra umărului lui, în picioare pe trotuarul opus, observându-l.

Sună un clopoțel când deschise ușa. Erau acolo o masă de stejar, cărți vechi pe rafturi, cadre speciale pentru cartoanele cu gravuri și vreo duzină de vechi cartoteci de lemn cu conținutul arhivat sistematic. Fiecare avea litere în ordine alfabetică, îngrijit caligrafiate și vârâte în mici colțare de alamă. Pe perete, într-o ramă, un text autograf și o legendă: *Fragment din* Tartuffe. *Molière.* Și trei gravuri bune: Dumas, între Victor Hugo și Flaubert.

Achille Replinger stătea în picioare lângă masă. Era trupeș, cu tenul roșcat; un fel de Porthos cu o mustață groasă cenușie și o gușă la fel de groasă peste gulerul unei cămăși cu cravată tricotată. Purta

haine scumpe, dar părea șleampăt: haină englezească deformată în jurul taliei excesive și pantaloni din flanel puțin lăsați pe vine, plini de cute.

— Corso... Lucas Corso, ținea cartea de vizită cu recomandarea lui Boris Balkan între degetele-i groase și puternice, încruntându-se. Da, țin minte, m-ați sunat ieri. Ceva în legătură cu Dumas.

Corso puse tașca pe masă și scoase mapa cu cele cincisprezece pagini manuscrise ale *Vinului de Anjou.* Librarul le răsfiră dinaintea sa, arcuind o sprânceană.

— Ciudat, zise încet. Foarte ciudat. Gâfâia vorbind, întrerupt și astmatic. Extrase din buzunarul de sus al hainei niște ochelari bifocali și îi puse pe nas după ce, cu o scurtă privire, își făcu o idee despre aspectul vizitatorului său. Apoi se aplecă peste pagini. Ridicând ochii, zâmbea, încântat.

— Extraordinar, comentă. Vi-l cumpăr pe loc.

— Nu e de vânzare.

Librarul păru surprins, își strânse gura pungă, gata parcă să se sclifosească.

— Păi eu înțelesesem...

— E vorba doar de-o expertiză. Plătită, desigur.

Achille Replinger scutură din cap; banii nu contau. Părea descumpănit și de vreo două-trei ori se opri și îl privi cu neîncredere, pe deasupra monturii ochelarilor. Acum se aplecă încă o dată peste manuscris.

— Păcat, zise în sfârșit și îi aruncă lui Corso încă o privire ciudată. Se întreba, pare-se, prin ce minune ajunseseră toate foile acelea pe mâna lui. Cum le-ați căpătat?

— Prin moștenire. De la o mătușă bătrână. Le-ați mai văzut vreodată?

Încă suspicios, librarul privi înapoia lui Corso, prin vitrină, în stradă, ca și cum vreun trecător l-ar fi putut lămuri asupra

motivului vizitei aceleia. Ori poate căuta în minte un răspuns potrivit. La urmă își atinse mustața, de parcă ar fi fost una falsă și ar fi vrut să se convingă că e tot la locul ei, și zâmbi evaziv.

— Aici, în *Quartier*, niciodată nu știi precis dacă ai mai văzut niște piese ori ba... A fost dintotdeauna un vad bun pentru vânzătorii de cărți și de gravuri... Lumea vine să cumpere și să vândă și totul sfârșește prin a trece de mai multe ori prin aceleași mâini - făcu o pauză, ca să tragă aer în piept: trei răsuflări scurte, înainte de a-i arunca lui Corso o privire neliniștită. ...Cred că nu, conchise. Că n-am mai văzut aceste originale - privi din nou spre stradă; sângele îi înroșea puternic fața. Mi-aș fi amintit de ele.

— Să înțeleg din asta că manuscrisul e autentic? întrebă Corso.

— Păi... da, în realitate, da.

Librarul gâfâia, mângâind foile albastre cu buricele degetelor; dădea impresia că nu avea curajul să le atingă. În sfârșit, luă una între degetul gros și arătător.

— Literă semirondă, de grosime medie, fără intercalări, nici ștersături... Abia de există semne de punctuație, cu majuscule neașteptate. Fără nici o îndoială, avem aici un Dumas în plină maturitate, pe la mijlocul vieții, când a scris *Mușchetarii...* - se însufleți tot mai mult. Acum tăcu deodată, ridicând un deget, și Corso putu vedea că zâmbea pe sub mustață; părea să fi luat o hotărâre. Așteptați un moment.

Se duse la fișierul marcat cu litera D și scoase niște mape de carton subțire, ivoriu.

— Tot ce-i aici este de Alexandre Dumas-tatăl. Scrisul e identic.

Să tot fi fost acolo vreo duzină de documente, unele fără semnătură sau cu inițialele A.D.; altele aveau semnătura completă. Majoritatea erau mici note pentru editori, scrisori către prieteni, invitații.

— Acesta este unul din autografele lui nord-americane... - lămuri

Achille Replinger. Lincoln îi ceruse unul, iar el a trimis zece dolari și o sută de autografe, vândute la Pittsbourgh în scopuri de binefacere... Îi arătă lui Corso documentele, cu orgoliu profesional reținut, dar evident. Iată altul: o invitație la cină în vila Monte-Cristo, reședința pe care și-o construise la Port-Marly. Uneori folosea doar inițialele, alteori recurgea la pseudonime... Deși nu toate autografele care circulă sunt autentice. La ziarul *Le Mousquetaire,* al cărui proprietar era, se afla un anume Viellot, capabil să-i falsifice cu brio scrisul și semnătura. Iar în ultimii trei ani de viață, lui Dumas îi tremurau prea tare mâinile; a fost nevoit să-și dicteze textele.

— De ce hârtie albastră?

— O primea din Lille, fabricată special pentru el de un editor care îl admira... Aproape întotdeauna de culoarea asta, mai ales pentru romane. Uneori roz pentru articole, galbenă pentru poezie... Scria cu diferite peniță, în funcție de genul literar. Și nu suporta cerneala albastră.

— Dar astea?

Replinger se încrunta.

— Maquet. Colaboratorul lui, Auguste Maquet. Sunt corecturi făcute de Dumas primei redactări - își mângâie mustața cu un deget, înainte de a se înclina ca să citească tare, cu gesturi teatrale: *Îngrozitor! Îngrozitor!, șoptea Athos, în vreme ce Porthos sfărâma sticlele, iar Aramis dădea poruncă - ceva cam târziu - să alerge cineva după un duhovnic..."* - cu un suspin, librarul, mulțumit, lăsă fraza neterminată, înainte de a-i arăta foaia... Fiți atent: Maquet nu scrisese decât: *„Și își dădu duhul la picioarele îngroziților prieteni ai lui d'Artagnan"*. Dumas a șters rândul acesta și le-a adăugat deasupra pe celelalte, ca să amplifice pasajul cu mai multe dialoguri.

— Ce-mi puteți spune despre Maquet?

Librarul ridică din umerii lui puternici, nehotărât.

— Nu mare lucru - din nou tonul era evaziv. Era mai mic cu zece ani decât Dumas și îi fusese recomandat acestuia de un prieten comun, Gérard de Nerval. Scria romane istorice fără succes. Îi aduse originalul unuia din ele: *Bunul de Buvat sau conspirația lui Cellamare.* Dumas a preschimbat manuscrisul în *Cavalerul de Harmental* și l-a tipărit sub numele său. În schimb, Maquet a obținut 1.200 de franci.

— Puteți stabili data redactării *Vinului de Anjou,* după litere și tipul de scriitură?

— Sigur că da. Coincide cu alte documente din 1844, anul *Celor trei mușchetari...* Paginile albe și albastre se potrivesc cu felul său de a scrie. Dumas și asociatul său lucrau împreună, în acord. Din *d'Artagnan*-ul lui Courtilz au scos numele eroilor, călătoria la Paris, intriga cu Milady și personajul nevestei unui negustor, căreia Dumas i-a împrumutat trăsăturile amantei sale Belle Krebsamer, ca s-o întrupeze pe *madame* Bonacieux... Din *Memoriile* lui La Porte, omul de încredere al Anei de Austria, a ieșit răpirea Constancei. Iar din La Rochefoucauld și dintr-o carte de Roederer, *Intrigi politice și galante la Curtea Franței,* au obținut faimoasa poveste a eghileților de diamante... La vremea aceea scriau nu numai *Mușchetarii,* ci și *Regina Margot* și *Cavalerul de Maison-Rouge.*

Replinger mai făcu o pauză, ca să respire. Se încinsese vorbind și din nou fața i se congestionase puternic. Ultimele citate le făcuse precipitat, aproape mâncând cuvintele. Se temea să nu-și plictisească interlocutorul, dar totodată dorea să-i furnizeze toate informațiile posibile.

— În legătură cu *Cavalerul de Maison-Rouge* - continuă, după ce-și trase puțin suflarea -, există o anecdotă amuzantă... Anunțându-se foiletonul cu titlul original *Cavalerul de Rougeville,* Dumas primi o scrisoare de protest semnată de un marchiz cu acest nume. Asta l-a făcut să schimbe titlul; dar la puțin timp după aceea a primit încă o scrisoare. *„Stimate domn"*, zicea aristocratul: *„numiți romanul*

dumneavoastră cum poftiți. Sunt ultimul din familie și peste o oră îmi voi zbura creierii"... Într-adevăr, marchizul de Rougeville s-a sinucis din cauza unei povești sentimentale.

Răsuflă iar din răsputeri, trăgând mult aer pe gură. Zâmbea impunător și rubicond, de parcă își cerea scuze. Una din mâinile lui puternice se sprijinea pe masă, lângă paginile albastre. Părea un uriaș dărâmat. Porthos în grota din Locmaria.

— Boris Balkan a fost nedrept cu dumneavoastră; în realitate, sunteți un expert în Dumas. Nu mă mir că vă leagă o veche prietenie.

— Ne respectăm. Însă eu nu-mi fac decât meseria. Replinger lăsă capul în jos, puțin rușinat. Nu-s decât un alsacian conștiincios, care lucrează cu documente și cărți adnotate sau cu dedicații autografe. Întotdeauna numai autori francezi din secolul al XIX-lea... N-aș fi în stare să valorific ce îmi cade în mână, dacă n-aș ști bine de cine a fost scris și în ce împrejurare. Nu știu dacă mă-nțelegeți.

— Perfect, răspunse Corso. Tocmai asta-i deosebirea dintre un profesionist și un telal oarecare.

Replinger îi adresă o privire de recunoștință.

— Dumneavoastră sunteți de meserie. Asta sare-n ochi.

— Da, făcu un rictus vânătorul. De meseria cea mai veche din lume.

Râsul librarului se termină tot printr-o horcăială astmatică. Corso profită de pauză, ca să orienteze conversația spre subiectul Maquet:

— Povestiți-mi cum procedau, îi ceru.

— Tehnica era complicată. Replinger dădea din mâini pe deasupra mesei și scaunelor, de parcă scena se petrecea acolo, sub ochii lor. Dumas trasa planul fiecărei opere și îl discuta cu colaboratorul lui, care se ocupa cu documentarea și scria o schiță a istoriei sau o primă redactare: foile albe. Apoi Dumas rescria totul pe paginile albastre... Lucra numai în cămașă, dimineața sau

noaptea; aproape niciodată seara. Nu bea nici cafea, nici alte băuturi; numai apă de Seltz. Fuma foarte puțin. Umplea pagină după pagină, hăituit de editorii care-i cereau altele și altele. Maquet îi trimitea materialul brut prin poștă, iar el se impacienta din pricina întârzierilor. Scoase un răvaș din mapă și îl puse pe masă dinaintea lui Corso. Iată dovada: una din notele schimbate între ei pe durata redactării *Reginei Margot.* După cum vedeți, Dumas se plânge nițel: *„Totul merge perfect, în pofida a șase ori șapte pagini de politică pe care o să le strecurăm acolo, ca să stârnim, interesul... Dacă nu înaintăm mai iute, dragă prietene, este numai din vina dumitale: de ieri de la nouă stau cu brațele încrucișate"...* Se opri să-și umple plămânii cu aer și arătă spre *Vinul de Anjou*. Fără îndoială, aceste patru pagini albe cu scrisul lui Maquet și adnotările lui Dumas le-a primit foarte târziu, când *Le Siècle* era gata să închidă ediția, drept care s-a văzut nevoit să rescrie câteva pagini și să facă niște corecturi zorite, cu mâna lui, peste altele, chiar pe original.

Punea hârtiile la locul lor în mapă, ca să le reașeze în fișier la litera *D.* Corso avu timp să arunce o ultimă privire peste nota prin care Dumas îi cerea pagini colaboratorului său. Nu numai scrisul, care se potrivea trăsătură de trăsătură, ci și hârtia era identică - albastră și cu pătrățele foarte fine - cu cea folosită la manuscrisul *Vinului de Anjou.* Un folio tăiat în două; partea inferioară se vedea și acum mai neregulată decât celelalte trei. Poate că toate acele foi au stat laolaltă pe masa scriitorului, în același top de hârtie.

— Cine a scris în realitate *Cei trei mușchetari?*

Replinger, ocupat să închidă cartoteca, întârzie cu răspunsul:

— Nu putem pune problema așa; întrebarea e prea tăioasă. Maquet era un om informat, știa multă istorie, citea enorm... Dar îi lipsea geniul maestrului.

— Cred că relația lor s-a terminat urât.

— Da. Mare păcat. Știți că au călătorit împreună în Spania cu

ocazia căsătoriei lui Isabel a II-a?... Ba Dumas a publicat și un foileton, *De la Madrid la Cádiz*, sub formă de scrisori... Cât despre Maquet, cu timpul a ajuns să ceară tribunalelor să fie recunoscut ca autor al optsprezece din romanele lui Dumas, însă judecătorii s-au pronunțat spunând că munca lui a fost numai una pregătitoare... Azi este considerat un scriitor mediocru, care s-a folosit de faima celuilalt ca să câștige bani. Dar sunt și unii care văd în el victima exploatată: *negrul* gigantului...

— Iar dumneavoastră?

Replinger se uită pe furiș la portretul lui Dumas de deasupra ușii.

— V-am mai spus că nu sunt un specialist ca prietenul meu, domnul Balkan... Ci doar un negustor; un librar. Păru să mediteze, măsurând gradul de compatibilitate dintre profesia lui și gusturile-i personale. Dar vă voi atrage atenția asupra unui fapt: între 1870 și 1894 s-au vândut în Franța trei milioane de volume și opt milioane de romane-foileton în fascicule, toate cu numele *Alexandre Dumas* pe copertă. Romane scrise înainte de Maquet, în timpul lui și după. Îmi închipui că asta înseamnă ceva.

— Cel puțin, faima în viață, sugeră Corso.

— Indiscutabil. Timp de jumătate de veac, Europa n-a jurat decât pe el. Cele două Americi trimiteau vapoare cu scopul exclusiv de a transporta romanele lui, care se citeau deopotrivă la Cairo, Moscova, Istanbul și Chandernagor... Dumas s-a bucurat de existență, plăcere și popularitate până la ultima limită. A trăit din plin și s-a desfătat, a fost pe baricade, s-a bătut în duel, a avut procese, a închiriat nave, a plătit pensii din buzunarul lui, a iubit, a mâncat, a dansat, a câștigat zece milioane și a cheltuit douăzeci, și a murit cuminte, ca un prunc îmbăiat... Replinger arăta corecturile de pe paginile albe ale lui Maquet. Toate astea pot fi numite în fel și chip: talent, geniu... Însă, oricum, ele nu se improvizează, nici nu se fură de la alții. Se lovi în piept ca Porthos. Le ai aici. Nici un scriitor

viu n-a avut parte de atâta glorie. Din nimic, Dumas a obținut totul; ca și cum semnase un pact cu Dumnezeu.

— Da, zise Corso. Sau cu diavolul.

Traversă strada până la librăria din față. În ușă, protejate de o copertină, stive de volume se îngrămădeau pe scânduri așezate pe capre de lemn. Fata îl aștepta acolo, scotocind curioasă prin tomuri și prin vrafurile de poze și cărți poștale vechi. Stătea în contra luminii cu soarele pe umeri, aurindu-i părul de pe ceafă și tâmple. Nu se întrerupse când apăru el.

— Tu pe care ai alege-o? întrebă.

Șovăia între o carte poștală sepia în care se îmbrățișau Tristan și Isolda, și alta cu *Amatorul de stampe* a lui Daumier: le ținea la distanță egală în fața ochilor cu un aer nehotărât.

— Ia-le pe amândouă, îi sugeră Corso, văzând cu coada ochiului că alt client se oprea dinaintea tarabei și întindea mâna spre un teanc gros de cărți poștale prinse cu un elastic. Brațul lui zvâcni cu reflex de vânător, ca să-i smulgă pachetul aproape dintre degete, începu să-și verifice prada pe când auzea vocea celuilalt cum bodogănea îndepărtându-se, și găsi câteva poze cu teme napoleoniene: Maria Luiza împărătească, familia Bonaparte, moartea Împăratului și ultima victorie: un lăncier polonez și doi husari călări în fața catedralei din Reims, în timpul campaniei din Franța în 1814, agitând steaguri capturate de la dușman. Stătu o clipă pe gânduri, apoi adăugă un mareșal Ney în uniforma de gală și un Wellington în vârstă, pozând pentru Istorie. Țap bătrân și băftos.

Fata mai alese câteva cărți poștale. Mâinile ei lungi și bronzate se mișcau cu siguranță printre cartonașe și hârtii tipărite sfărâmicioase: portretele lui Robespierre și Saint-Just, și o elegantă efigie a lui Richelieu în robă de cardinal, purtând la gât cordonul cu Ordinul Sfântului Spirit.

— Foarte oportun, mormăi Corso, acid.

Ea nu răspunse. Se îndrepta spre un vraf de cărți, iar soarele îi luneca pe umeri, învăluindu-l pe Corso într-o ceață aurie. Închise ochii, orbit, și când îi deschise, fata îi arăta un volum gros, in-cuarto, pe care-l pusese deoparte.

— Cum ți se pare?

Aruncă o ochire: *Cei trei mușchetari* cu ilustrațiile originale de Leloir, legat în pânză și piele, în stare bună. Când se uită din nou la ea, observă că surâdea dintr-un colț al gurii, cu ochii pe el, așteptând.

— Frumoasă ediție, se mulțumi să spună. Ai de gând s-o și citești?

— De bună seamă, încearcă să nu-mi povestești sfârșitul.

Corso râse încetișor, fără poftă.

— Ce n-aș da - zise, pe când aranja la loc teancurile de cărți poștale - să-ți pot povesti sfârșitul.

— Am un cadou pentru tine, spuse fata.

Mergeau pe malul stâng pe lângă tarabele buchiniștilor, printre gravuri atârnate în foliile lor de plastic și de celofan, și cărți de ocazie aliniate pe parapetul fluviului. Un *bateau-mouche* plutea lin împotriva curentului, gata parcă să se scufunde sub greutatea celor vreo cinci mii de japonezi, calculă Corso, cu tot atâtea camere video Sony. De partea cealaltă a străzii, dindărătul vitrinelor lor exclusiviste cu autocolante Visa și American Express, anticari simandicoși cercetau pe furiș orizontul în așteptarea vreunui kuweitian, „magnat" rus speculant sau ministru ecuatoriano-guinez căruia să-i plaseze bideul - porțelan pictat, de Sèvres - Eugéniei Grandet. Pronunțând, desigur, toate *œ*-urile cu un riguros accent circumflex.

— Nu-mi plac cadourile, murmură Corso, ursuz. Cândva, niște

tipi au acceptat un anumit cal de lemn. Artizanat aheu, scria pe etichetă. Ultra-cretinii.

— N-au fost și dizidenți?

— Unul, cu fiii lui. Dar au ieșit niște dihănii din mare, făcând din ei un uluitor grup sculptural. Elenistic, după câte-mi amintesc. Școala din Rhodos. Pe vremea aceea zeii erau mult prea părțiali.

— Întotdeauna au fost așa.

Fata privea apa tulbure a fluviului ca și cum pe suprafața ei pluteau amintiri. Corso o văzu zâmbind, gânditoare și absentă.

— N-am cunoscut niciodată un zeu imparțial. Nici un diavol - se întoarse spre el pe neașteptate; gândurile-i dinainte dispăruseră, de parcă le-ar fi luat apa la vale. Crezi în diavol, Corso?

O privi atent, însă fluviul cărase la vale și imaginile care cu câteva clipe în urmă zăboveau încă în ochii ei. Acum nu mai era acolo decât verde lichid. Și lumină.

— Cred în prostie și în ignoranță - îi zâmbi fetei cu un aer obosit. Și mai cred că cea mai strașnică lovitură de cuțit e cea care se dă aici, vezi? - își arătă vintrele. În regiunea inghinală. Când te îmbrățișează cineva.

— De ce anume te temi, Corso? Să nu te îmbrățișez?... Să nu-ți cadă cerul în cap?

— Mă tem de caii de lemn, de ginul ieftin și de fetele frumoase. Mai ales dacă-mi vin cu daruri. Și dacă folosesc numele femeii care l-a învins pe Sherlock Holmes.

Continuaseră să meargă și se aflau pe scândurile de lemn de pe Pont des Arts. Tânăra se opri, sprijinindu-se de parapetul metalic lângă un pictor ambulant care expunea acuarele minuscule.

— Îmi place podul acesta, zise. Nu trec mașini. Ci numai perechi de îndrăgostiți, bătrânici cu pălării, tot felul de pierde-vară. E un pod lipsit total de simț practic.

Corso nu răspunse. Se uita la șalandele care treceau, cu catargul

culcat, printre pilonii susținând structura de fier. Demult, pașii lui Nikon răsunaseră pe acel pod, lângă ai lui. Și-o amintea oprindu-se și ea lângă un vânzător de acuarele, poate același, strâmbând din nas fiindcă fotometrul nu funcționa cum trebuie în lumina diagonală, excesivă, care inunda fleșa și turlele catedralei Notre-Dame. Cumpăraseră *foie-gras* și o sticlă de Bourgogne care mai târziu le-au fost toată cina în camera de hotel, în pat și la lumina ecranului televizorului unde avea loc una din dezbaterile acelea cu mult public și multe cuvinte după care se dau în vânt francezii. Înainte de asta, pe pod, Nikon îi făcuse o fotografie pe ascuns; își mărturisi fapta pe când mesteca o felie cu *foie-gras,* cu buzele ude de Bourgogne și mângâindu-i coastele cu un picior gol. Știu că nu-ți place, Lucas Corso, te enervează, tu, din profil pe pod, privind șalandele ce trec pe dedesubt, te-am scos aproape frumos de data asta, fiu de cățea. Nikon era evreică, cu ochi mari, o askenazi cu tatăl numărul 77.843 de la Treblinka, salvat de clopoțel în ultimul *round;* iar când la televizor apăreau soldați israelieni invadând ceva pe tancurile lor enorme, ea sărea din pat, goală, ca să pupe ecranul cu ochii plini de lacrimi, șoptind *„Șalom, Șalom"* pe ton de mângâiere, același pe care-l folosea pronunțând numele de botez al lui Corso, până când, într-o zi, n-a mai făcut-o. Nikon. El nu văzuse niciodată poza aceea unde apărea sprijinit de parapetul de la Pont des Arts, privind cum navigau șalandele pe sub arce, din profil, aproape frumos de data asta, fiu de cățea.

Când ridică ochii, Nikon plecase. Altă fată stătea lângă el. Înaltă, cu pielea smeadă, cu păr de băiat și niște ochi de strugure abia spălat, aproape transparenți. Timp de o secundă clipi des, confuz, lăsând ca totul să-și recapete dimensiunile. Prezentul trase o linie netă ca de bisturiu, iar Corso cel din profil, în alb-negru - Nikon lucra doar în alb și negru - căzu unduind în fluviu și o luă la vale, printre frunzele pomilor și excrementele aruncate din șalande și

canalizare. Acum, fata care deja nu mai era Nikon avea în mână o cărțulie legată în piele. Și i-o oferea.

— Sper să-ți placă.

Diavolul îndrăgostit de Jacques Cazotte, ediție din 1878. Deschizând-o, Corso recunoscu gravurile primei ediții în anexă facsimtlată: Alvaro în cercul magic în fața diavolului care îl întreabă *Che vuoi?*, Biondetta care își despletește părul cu degetele, frumosul paj la claviatura unui clavecin... Se opri la întâmplare la o pagină:

> *...Bărbatul a fost frământat dintr-un pumn de țărână și apă. De ce n-ar putea fi modelată femeia din rouă, aburi tereștri și raze de lumină, din rămășițele condensate ale unui curcubeu? În ce constă posibilul...? În ce, imposibilul?*

Închise cartea și ridică ochii, întâlnindu-i pe ai tinerei, zâmbitori. Jos, în apă, lumina scăpăra în dâra lăsată de o ambarcațiune și răsfrângeri luminoase alergau pe fața apei ca străfulgerările fațetelor unui diamant.

— Rămășițele unui curcubeu, cită Corso... Ce știi tu despre asta?

Fata își trecu o mână prin păr și ridică fața spre soare, închizând ochii de prea multa strălucire. Totul era lumină în ea: reflexele fluviului, limpezimea dimineții, cele două crăpături verzi dintre genele-i negre.

— Știu ce mi s-a spus demult... Curcubeul este puntea ducând de la pământ la cer. Se va nărui la sfârșitul Lumii, după ce diavolul o va fi străbătut călare.

— Nu-i rău ce spui tu acolo. Așa ți-a povestit bunica?

Făcu nu din cap. Acum îl privea din nou pe Corso, gânditoare și gravă.

— Așa mi-a povestit Bileto, un prieten - pronunțând numele, se opri o clipă ca să se încrunte, cu duioșia unei copile ce ar destăinui o

taină -, îi plac caii și vinul și e tipul cel mai optimist din câți cunosc... Tot mai speră să se întoarcă în cer!

Traversară tot podul. Corso, în mod ciudat, se simțea supravegheat de garguiele de la Notre-Dame. Erau false, bineînțeles, ca atâtea alte lucruri. Nu erau acolo cu mutrele lor infernale, cu coarnele și cu gânditoarele lor bărbi de țap, când cinstiții meșteri constructori au băut un păhărel de rachiu și au privit în sus, asudați și mulțumiți. Nici când Quasimodo își rumega prin clopotnițe nefericita iubire pentru țiganca Esmeralda. Însă după Charles Laughton legat de ele prin urâțenia-i de celuloid, sau după Gina Lollobrigida - a doua versiune, în tehnicolor, ar fi nuanțat Nikon - executată la umbra lor în piață, era greu să-ți mai închipui locul fără santinelele acelea neomedievale atât de sinistre. Corso își imagină perspectiva, din zborul păsării: Pont-Neuf, și mai încoace, strâmt și întunecat în dimineața luminoasă, Pont des Arts, aruncat peste panglica verde-gri a fluviului, cu două figurine minuscule care se mișcau imperceptibil către țărmul drept. Poduri și curcubee, cu negrele șalande ale lui Caron navigând lin pe lângă pilonii și pe sub bolțile de piatră. Lumea e plină de maluri și de râuri curgând între ele, de bărbați și de femei ce trec pe punți sau prin vad fără să-și dea seama de consecințele faptei lor, neprivind înapoi sau sub picioare, neavând bănuțul pregătit pentru luntraș.

Ieșiră în fața Luvrului, oprindu-se la un stop înainte de a traversa. Corso își potrivi mai bine cureaua tăștii de pânză pe umăr în timp ce arunca o privire, distrat, la stânga și la dreapta. Traficul era intens și, întâmplător, rămase cu ochii pe unul din automobilele ce treceau în momentul acela. Și-atunci încremeni precum garguiele de pe catedrală.

— Ce-i? întrebă fata, când semaforul trecu pe verde, și îl văzu pe Corso tot nemișcat. ...Parc-ai văzut o nălucă!

Da, asta văzuse. Dar nu una, ci două. Stăteau pe locurile din spate ale unui taxi care se îndepărta în viteză, prinse într-o conversație însuflețită și neobservându-l pe Corso. Femeia era blondă și foarte atrăgătoare; o recunoscu numaidecât chiar și sub pălărioara cu o discretă voaletă care îi acoperea ochii: Liana Taillefer. Lângă ea, cuprinzându-i umerii cu brațul și oferind privirii profilul său cel mai atractiv în timp ce își mângâia cu un deget cochet barba ondulată, era Flavio La Ponte.

NUMĂRUL TREI

„Îl bănuiau că n-avea inimă."
R. Sabatini, *Scaramouche*

Corso făcea parte din acei indivizi care au o rară capacitate: aceea de a-și face pe loc aliați necondiționați, în schimbul unui bacșiș sau al unui simplu surâs. Ne-am mai convins noi și înainte că era ceva în el - stângăcia lui calculată doar pe jumătate, mutra pișicheră și simpatică, iepurească, aerul de om absent și neajutorat care nu era deloc așa - ce-i făcea pe ceilalți să fie de partea lui. Acesta a fost cazul unora dintre noi când l-au cunoscut. Și a fost și cazul lui Grüber, recepționerul hotelului Louvre Concorde, pe care Corso îl cunoștea de mai bine de cincisprezece ani. Grüber era sec și imperturbabil, cu ceafa rasă și cu o permanentă expresie de jucător de poker în colțurile gurii. În timpul retragerii din 1944, când era un voluntar croat de șaisprezece ani în a 18-a Panzergrenadierdivision *Horst Wessel*, un glonț rusesc îi atinsese coloana, lăsându-i o cruce de fier clasa a doua și trei vertebre rigide pe tot restul vieții. De aceea se mișca în spatele biroului de la Recepție țeapăn și drept ca un drapel, de parcă ar fi avut un corset de oțel încingându-i pieptul.

— Am nevoie de ajutor, Grüber.

— La ordinele dumneavoastră.

Aproape că auzi un pocnet din călcâie când recepționerul făcu drepți. Impecabila haină bordo cu chei aurite pe revere accentua aerul milităros al bătrânului exilat, foarte pe gustul clienților central-europeni care, după căderea comunismului și divizarea

hoardelor slave, soseau la Paris privind chiorâș Câmpiile Elizee și visând la al Patrulea Reich.

— La Ponte, Flavio. De naționalitate spaniolă. De asemenea, Herrero, Liana; deși s-ar putea să se fi înregistrat ca Taillefer sau De Taillefer... Vreau să știu dacă se află în vreun hotel din oraș.

Scrise numele pe un cartonaș și, dându-i-l lui Grüber, adăugă cinci sute de franci. Corso dădea mereu bacșiș sau îi corupea pe oameni cu un fel de ridicare din umeri, ceva de genul azi tu, mâine eu, ce îi transforma gestul într-o formă de schimb prietenesc, aproape complice, în care era greu să stabilești cine și cui îi făcea un serviciu. Grüber, care, în fața spaniolilor sosiți prin Eurocolor Iberia, a italienilor cu cravate infame și a americanilor cu genți de la TWA și șepci de baseball, murmura un politicos *merçi m'sieu*, primind zece franci mizerabili, făcu să lunece bancnota în buzunar fără să clipească, fără să mulțumească, cu o elegantă mișcare semicirculară a mâinii și cu caracteristica-i gravitate de crupier impasibil, rezervată celor care, precum Corso, mai știau încă regulile jocului. Pentru Grüber, care învățase meseria pe vremea când clientul știa să ridice dintr-o sprânceană ca să fie imediat servit de personalul devotat, iubita și vechea Europă a hotelurilor internaționale începea să se restrângă la câțiva inițiați.

— Domnul și doamna stau împreună?

— Nu știu.

Corso făcu o grimasă: și-l imagina pe La Ponte ieșind din sala de baie în halat brodat și pe văduvioara Taillefer culcată într-o rână pe pat, în combinezon de mătase.

— Dar mă interesează și detaliul acesta.

Grüber se înclină doar câțiva milimetri.

— O să dureze câteva ore, domnule Corso.

— Știu - privi spre micul culoar ce lega holul de restaurant; fata era acolo, cu scurta sub braț și cu mâinile în buzunarele blugilor,

uitându-se la o vitrină cu parfumuri și eșarfe de mătase -. Iar ea...

Recepționerul scoase o fișă de sub birou.

— Irene Adler, citi. Pașaport britanic, eliberat acum două luni. Nouăsprezece ani. Domiciliată în Baker Street 221 B, Londra.

— Nu-ți bate joc de mine, Grüber!

— Niciodată nu mi-aș permite așa ceva, domnule Corso. Asta scrie-n pașaport.

Plutea o umbră de zâmbet, o vagă insinuare aproape invizibilă pe buzele bătrânului *Waffen SS*. Corso îl văzuse zâmbind cu adevărat o singură dată: când căzuse zidul Berlinului. Observă părul alb tuns perie, gâtul rigid, mâinile simetrice sprijinite milimetric, exact pe marginea biroului de recepție. Vechea Europă, mai precis ce rămăsese din ea. Era prea în vârstă să riște să se întoarcă acasă și să vadă că nimic nu mai era cum își amintea el; nici clopotnița din Zagreb, nici țărăncile blonde și primitoare mirosind a pâine proaspătă, nici câmpiile verzi cu râuri și poduri pe care le văzuse sărind în aer de două ori: în tinerețe, când se retrăgea din fața partizanilor lui Tito, și la televizor, în toamna lui '91, sub nasul cetnicilor sârbi. Și-l închipui în odaia lui, scoțându-și haina bordo cu cheițe aurite pe revere exact cum și-ar fi scos vestonul uniformei austro-ungare în fața unui străvechi portret al împăratului Franz Joseph atârnat pe perete. Categoric că punea la pick-up marșul lui Radetzky, bea numai vin muntenegrean de Vranać și se masturba privind videouri cu Sissi.

Fata nu se mai uita la vitrină, ci la Corso. Baker Street 221 B, își repetă el în minte și fu cât pe ce să izbucnească în râs. Nu s-ar fi mirat câtuși de puțin să apară chiar atunci un comisionar de hotel cu o invitație de la Milady de Winter, poftindu-l să ia ceaiul împreună la castelul d'If ori la palatul din Ruritania cu Richelieu, cu profesorul Moriarty și cu Rupert de Hentzau. Dacă tot era vorba de literatură, așa ceva putea fi lucrul cel mai natural din lume.

Ceru o carte de telefon ca să caute numărul baroanei Ungern. Apoi, ignorând privirea fetei, intră în cabina din vestibul și stabili o întâlnire pentru a doua zi. Mai formă un număr, cel al lui Varo Borja, de la Toledo. Dar nu răspunse nimeni.

La televizor era un film dat pe mut: Gregory Peck printre foci, o bătaie în sala de dans a unui hotel, două goelete navigând bord lângă bord, cu toate pânzele sus și cu apa stropind vela trincă, mereu spre nord, spre adevărata libertate care nu începe decât de la zece mile de coasta cea mai apropiată. În fața ecranului, pe noptieră, o sticlă de Bols cu nivelul sub linia de plutire stătea de strajă, ca un bătrân și alcoolic grenadier gata să pornească la luptă, între Cele Nouă Porți și mapa cu manuscrisul Dumas.

Lucas Corso își scoase ochelarii, ca să-și frece ochii înroșiți de gin și de fumul de tutun. Pe pat, ordonate cu grijă arheologică, erau fragmentele din numărul Doi salvate din șemineul vilei lui Victor Fargas. Nu mare lucru: copertele, protejate de pielea legăturii, erau mai puțin arse decât restul din care nu rămăseseră, în cea mai mare parte, decât margini pârlite, cu unele paragrafe abia lizibile. Luă una din ele, galbenă și sfărâmicioasă din cauza acțiunii focului: ... *si non obig.nem me. ips.s fecere, f.rq.qe die, tib. do vitam m.m sicut t.m...* Era dintr-un colț de jos al foii, așa că, după ce o studie câtva timp, căută în exemplarul numărul Unu pagina geamănă. Era vorba de fila 89, iar paragrafele erau identice, încercă același procedeu cu toate fragmentele care se lăsau identificate, reușind aceasta cu șaisprezece dintre ele. Mai erau alte douăzeci și două imposibil de situat, prea mici sau prea distruse, și altele, unsprezece la număr, fragmente de margini albe dintre care doar pe unul, grație unui 7 abia descifrabil dar făcând parte din trei cifre servind la numerotarea paginii, putu să-l identifice ca aparținând paginii 107.

Jarul țigării îi ardea buzele, și Corso o storcoși în scrumieră. Apoi,

întinzând mâna, duse sticla la gură și trase direct din ea o înghițitură bună. Era doar în cămașă, una veche din bumbac kaki, cu buzunare mari, cu mânecile suflecate, cu cravata ajunsă o cârpă. La televizor, omul din Boston îmbrățișa o prințesă rusă lângă timonă și amândoi mișcau din buze fără cuvinte, fericiți să se iubească sub un cer în tehnicolor. Unicul sunet din cameră era ușoara trepidație a geamurilor din cauza traficului care, cu două etaje mai jos, se desfășura către Luvru.

Finaluri fericite. Cândva, Nikon se dădea și ea în vânt după chestiile astea. Corso și-o amintea în stare să se emoționeze ca o puștoaică sentimentală la sărutul pe fundal de nori și de viori, când cuvintele *The End* apăreau peste imagini. Uneori, pe un scaun de cinematograf sau așezată în fața televizorului cu gura plină de *chips*-uri cu brânză, se sprijinea de umărul lui Corso, iar el o simțea plângând îndelung, domol și în tăcere, nescăpând ecranul din ochi. Putea fi Paul Henreid cântând *Marseieza* în cafeneaua lui Rick; Rutger Hauer cu capul plecat, muribund, în ultimele secvențe din *Blade Runner;* John Wayne cu Maureen O'Hara în fața căminului, la Innisfree; Custer cu Arthur Kennedy în preajma lui Little Big Horn; O'Toole-Jim înșelat de cavalerul Brown; Henry Fonda în drum spre O.K. Corral; sau Mastroianni, scufundat până la brâu în helești stațiunii balneare, ca să scoată din apă o pălărioară de damă, salutând în dreapta și în stânga, elegant, imperturbabil și îndrăgostit de niște ochi negri. Nikon era fericită cu lacrimile în ochi și se mândrea cu ele. O fi așa pentru că-s vie, zicea apoi râzând, dar cu ochii încă umezi. Fiindcă-s o parte din restul lumii și-mi place că-i așa. Cinematograful e pentru cei mulți: colectiv, generos, cu copii aplaudând când sosește Regimentul Șapte de Cavalerie. E și mai bine de când cu televizorul: filmele se văd în doi, le comentezi. În schimb, cărțile tale sunt egoiste. Singuratice. Unele nici măcar nu se pot citi și se rup când le deschizi. Cel interesat numai de cărți n-are

nevoie de nimeni, iar asta mă sperie - Nikon ronțăia ultimul *chips* și se uita la Corso atent, cu buzele întredeschise, pândindu-i pe chip simptomele unei boli ce se va declanșa curând. Uneori mi-e frică de tine.

Finaluri fericite. Corso apăsă cu degetul pe telecomandă și imaginea dispăru de pe ecran. Acum el era la Paris, iar Nikon fotografia copii cu ochi triști undeva prin Africa sau prin Balcani. Odată, bând un păhărel într-un bar, crezu c-o recunoaște în imaginea confuză a unui telejurnal: în picioare în toiul unui bombardament, printre refugiați care fugeau îngroziți, cu părul strâns într-o coadă, cu aparatele de luat vederi atârnându-i peste tot și cu un 35 mm lipit de chip, cu silueta decupându-i-se pe un fundal de fum și flăcări. Nikon. Dintre înșelăciunile universale pe care ea întotdeauna și le-a asumat senin, neîntrebându-se o clipă măcar pe ce se bazau, cea cu finalurile fericite era cea mai absurdă. Au mâncat prepelițe și s-au iubit din plin, și părea că rezultatul ecuației era indiscutabil, definitiv. Nici o întrebare despre cât durează amorul, fericirea, într-un *mereu* divizibil în vieți, ani, luni. Chiar și zile. Până la sfârșitul inevitabil, acela al relației lor, Nikon a refuzat să accepte că, poate, eroul s-a scufundat cu barcă cu tot după alte două săptămâni, lovindu-se de o stâncă de sub suprafața apei în apropiere de Hebridele de Sud. Ori că eroina a fost călcată de o mașină după trei luni. Ori că totul s-a petrecut poate altcumva, în mii de feluri diferite: cineva și-a luat primul amant, cineva s-a umplut de mânie sau de sastiseală, cineva a dorit să întoarcă vremea înapoi. Câte nopți de lacrimi, de tăceri, de singurătate au urmat sărutării aceleia? Ce cancer l-a doborât pe el înainte de a împlini patruzeci de ani? Din ce a trăit ea înainte de a muri într-un azil la nouăzeci de ani? În ce ruină nenorocită s-a transformat arătosul ofițer, cu rănile-i glorioase devenite niște cicatrici hidoase, cu bătăliile-i uitate care nu mai interesau pe nimeni? Ce drame au trăit

ei cu toții, deja bătrâni, extrem de vulnerabili, fără puteri pentru a se lupta sau apăra, aruncați ici-colo de valurile lumii, de prostie, de cruzime, de mizerabila condiție umană?

Uneori mi-e frică de tine, Lucas Corso.

Cu cinci minute înainte de ora unsprezece noaptea rezolvase misterul șemineului lui Victor Fargas, deși asta era departe de a lămuri lucrurile. Se uită la ceas, întinzându-și membrele, făcându-le să trosnească, căscând de zor. Apoi, după altă ochire aruncată resturilor de pe saltea, își întâlni privirea în oglindă, lângă vechea carte poștală cu husarii în fața catedralei din Reims înfiptă în rama de lemn. Se uită cum arăta: nepieptănat, cu barba albăstrindu-i deja obrajii, cu ochelarii strâmbi pe nas, și începu să râdă încet. Unul din râsurile lui lupești, oblic, fățarnic și insolent, pe care le rezerva pentru ocazii speciale. Precum cea de față. Toate fragmentele din *Cele Nouă Porți* pe care izbutise să le identifice aparțineau numai paginilor de text. Din cele nouă planșe și din frontispiciul paginii de titlu nu rămăsese nici o urmă. Or, asta reducea posibilitățile la două: au ars în foc, sau, mai probabil, cineva le-a luat înainte de a arunca restul în flăcări. Acel cineva, oricine o fi fost, se credea foarte isteț. Sau foarte isteață. Deși, după neașteptata viziune a lui La Ponte cu Liana Taillefer la semafor, poate s-ar fi cuvenit să se obișnuiască cu persoana a treia plural: isteți. Problema era de a ști dacă pistele pe care Corso le adulmeca erau greșeli de-ale adversarului ori capcane. Oricum, foarte elaborate.

Și apropo de capcane. Fata se afla în prag când Corso deschise ușa auzind soneria, după ce, cât ai clipi, ascunsese din prudență numărul Unu și manuscrisul Dumas sub saltea. Era desculță, îmbrăcată cu blugii ei care-i veneau ca turnați și cu un tricou alb direct pe piele.

— Salut, Corso. Sper că n-ai de gând să ieși noaptea asta.

Stătea pe coridor, fără să intre, cu cele două degete groase ale ambelor mâini vârâte în buzunarele pantalonilor lipiți de talie și de picioarele-i lungi. Se încrunta, așteptându-se la tot ce-i mai rău.

— Poți slăbi paza, o liniști.

Acum zâmbea, ușurată.

— Mor de somn.

Corso îi întoarse spatele și se duse spre noptieră și sticlă, care însă era goală; apoi scotoci puțin prin mobila-bar din odaie până se ridică, triumfător, cu o butelcuță destul de mică, dar cu gin, în mână. O goli într-un pahar și își înmuie buzele. Tânăra stătea tot în ușă.

— Au furat gravurile. Pe toate nouă. Corso arăta spre fragmentele numărului Doi cu mâna în care ținea paharul. Au ars restul ca să nu se cunoască; de aia n-a ars totul. Au avut mare grijă să lase bucăți intacte... Astfel, cartea va fi considerată oficial ca distrusă.

Ea înclină capul într-o parte, privindu-l fix.

— Ești deștept.

— Sigur că sunt. De aia m-au băgat în buclucul ăsta.

Fata făcu câțiva pași în cameră. Corso îi privi picioarele goale pe mochetă, lângă pat. Observa cu mare atenție bucățile de hârtie pârlită.

— În nici un caz n-a ars-o Fargas, adăugă el. Era incapabil de așa ceva... Ce i-or fi făcut? L-au „sinucis", ca pe Enrique Taillefer?

Nu răspunse imediat. Luase o bucată de hârtie și studia cuvintele tipărite.

— Răspunde-ți singur la întrebări, îi zise fără să-l privească. De aia te-au băgat în buclucul ăsta. Nu-s cuvintele tale?

— Dar tu?

Citea în tăcere, mișcând din buze de parcă textul îi era familiar. Când îl lăsă la loc pe saltea, colțul gurii ei insinua un surâs evocator,

nostalgic, nepotrivit cu tinerețea feței.

— Știi doar: sunt aici ca să te ocrotesc. Ai nevoie de mine.

— De ce am eu nevoie e de gin.

Înjură printre dinți, în timp ce bea ultima înghițitură ca să-și ascundă nerăbdarea sau tulburarea. Naiba s-o ia de chestie. Verde smarald, alb de zăpadă sau de lumină, ochii și zâmbetul pe pielea feței, gâtul drept și gol insinuând o suavă palpitație. Poți să crapi nu alta, Corso. Cu toate câte le ai pe cap, să depinzi în halul ăsta de niște brațe frumos bronzate, de încheieturile fine, de mâinile cu degete lungi. Să ajungi să depinzi de-așa ceva. Observă că tricoul fetei modela niște sâni superbi, pe care nu avusese ocazia să-i vadă bine până atunci. Ghici că erau închiși la culoare și grei, piele smeadă pe sub bumbacul alb, carne de limpezime și de umbră. Și iarăși îl surprinse statura ei. Era înaltă cât el. Dacă nu mai mult.

— Cine ești?

— Diavolul, spuse ea. Diavolul îndrăgostit.

Și începu să râdă. Cartea lui Cazotte era pe comodă, lângă *Memorialul din Sfânta-Elena* și alte hârtii. Tânăra se uită la ea fără s-o atingă. Apoi puse un deget deasupra, privindu-l pe Corso.

— Crezi în diavol?

— Sunt plătit ca să cred. Măcar pe durata acestei afaceri.

O văzu încuviințând domol din cap, de parcă ar fi știut dinainte răspunsul. Se uita la Corso curioasă, cu buzele întredeschise, pândind un semn sau un gest pe care doar ea le putea interpreta.

— Știi de ce-mi place cartea asta, Corso?

— Nu. Zi-mi tu.

— Fiindcă personajul principal este sincer. Iubirea sa nu e o simplă stratagemă ca să osândească un suflet. Biondetta e duioasă și fidelă; admiră la Alvaro aceleași lucruri pe care diavolul le prețuiește la om: curajul, independența lui - genele voalară o clipă irișii clari -. Dorința-i de a cunoaște și luciditatea lui.

— Văd că ești foarte bine informată. Ce știi tu despre asta?

— Mult mai mult decât îți închipui.

— Eu nu-mi închipui nimic. Referințele mele în legătură cu ce iubește sau disprețuiește diavolul sunt exclusiv literare: *Paradisul pierdut, Divina Comedie,* trecând prin *Faust* și *Frații Karamazov...* - făcu un gest ambiguu, evaziv -. Luciferul meu e de mâna a doua.

Acum îl măsura cu un aer mucalit.

— Și pe care dintre ei îl preferi? Pe al lui Dante?

— Nici pomeneală. Prea oribil. Medieval în exces, după gustul meu.

— Pe Mefistofel?

— Nu, nici pe el. E un tip izmenit, cu tertipuri de avocat pișicher... Și-n plus, niciodată nu mă încred în cei ce zâmbesc prea mult.

— Dar cel care apare în *Karamazovi?*

Corso se strâmbă de silă, ca și cum i s-ar fi pus sub nas varză murată râncedă.

— Meschin. Vulgar ca un amploaiat cu unghii murdare - se opri să cugete puțin - ... Presupun că-l prefer pe îngerul căzut al lui Milton - o privi, interesat -. Asta ai fi vrut să spun, așa-i?

Surâdea, enigmatică. Cele două degete mari rămăseseră vârâte adânc în buzunarele blugilor lipiți de șolduri; nu mai văzuse pe nimeni, niciodată, care să-i poarte ca ea. Pentru asta aveai nevoie de picioarele acelea lungi, de bună seamă: picioarele unei tinere autostopiste de la marginea șoselei, cu micuțul rucsac lângă șanț și cu toată lumina lumii în fenomenalii ochi verzi.

— Cum ți-l imaginezi pe Lucifer? întrebă fata.

— N-am nici cea mai vagă idee - expresia vânătorului de cărți viră de la una gânditoare la una indiferentă - ... Taciturn și concentrat, presupun. Plictisit - expresia îi devenea acidă -. Pe tronul din capătul unui salon pustiu; centrul unei împărății dezolate și reci,

monotone, unde nu se întâmplă niciodată nimic.

Ea îl privea atentă și tăcută.

— Mă surprinzi, Corso - zise în sfârșit.

Părea într-adevăr uimită.

— Nu văd cu ce. Oricine îl poate citi pe Milton. Până și eu.

O văzu mișcându-se încet în jurul patului, în semicerc, păstrând mereu aceeași distanță, până se interpuse între el și lampa care lumina încăperea. Fie întâmplător, fie premeditat, mișcarea o situa astfel încât umbra i se proiecta pe fragmentele din *Cele Nouă Porți* împrăștiate pe saltea.

— Tocmai ai menționat prețul - acum avea fața în penumbră, doar reliefată de abajur. Orgoliu, libertate... Cunoaștere, întotdeauna totul se plătește, la început sau la sfârșit. Inclusiv curajul, nu crezi?... Nu ți se pare că-ți trebuie mult curaj Ca să-L înfrunți pe Dumnezeu?

Cuvintele ei sunau potolit, ca un susur în tăcerea ce invada odaia filtrându-se pe sub ușă și prin crăpăturile ferestrei; până și zgomotul traficului părea să se fi stins afară, în stradă. Corso privea alternativ ambele siluete: una de umbră, stilizată pe saltea și pe fragmentele cărții. Cealaltă în picioare, penumbră întrupată în fața sursei de lumină. Și în acel moment se întrebă care din ele era mai reală.

— Cu toți arhanghelii aceia - adăugă ea, sau umbra ei. Era ciudă și ranchiună în intonație; chiar și un ecou de aer expulzat din plămâni, suspin disprețuitor și învins. Frumoși, perfecți. Disciplinați ca naziștii.

Nu părea la fel de tânără, în momentele acelea. Purta în cârcă o oboseală veche de secole: obscură moștenire, vini străine pe care el, surprins și confuz, nu era în stare să le identifice. La urma urmei, își zise, poate că nu era reală nici una dintre ele: nici umbra de pe saltea, nici silueta profilată în contra luminii.

— Există un tablou la Prado, îți amintești, Corso?... Bărbați cu cuțite înfruntând călăreți care-i lovesc cu săbiile, întotdeauna am

avut certitudinea asta: că îngerul căzut, când s-a revoltat, avea aceeași privire, aceiași ochi rătăciți ca nenorociții ăia cu cuțitele.

Se mișcase abia simțit pe când vorbea; abia câțiva centimetri, însă umbra ei înainta, apropiindu-se de cea a lui Corso de parcă ar fi avut voință proprie.

— Ce știi tu despre asta? întrebă el.

— Mai mult decât mi-aș fi dorit.

Umbra acoperea toate fragmentele cărții și aproape că o atingea pe cea a lui Corso. Acesta făcu un pas înapoi din instinct, lăsând o lamă de lumină interpusă între cele două umbre, pe pat.

— Încearcă să ți-l închipui - spuse ea cu același ton absorbit. Singuratic în palatul lui pustiu, cel mai frumos dintre îngerii căzuți își urzește planurile... Își dă toată silința, conștiincios, într-o rutină pe care o disprețuiește; dar care-i permite cel puțin să-și ascundă nemângâierea. Eșecul - râsul fetei sună domol, lipsit de veselie, venit parcă de foarte departe și de pe alte meleaguri - ... Îi e dor de cer.

Umbrele erau iar apropiate, de-a dreptul contopite printre fragmentele smulse vetrei din Quinta da Soledade. Fata și Corso, acolo, pe saltea, între cele nouă porți ale împărăției altor umbre, de nu cumva era vorba de aceleași. Hârtie pârlită, chei incomplete, mister învăluit de mai multe ori: de tipograf, de timp și de foc. Enrique Taillefer se învârtea, cu picioarele în gol, la capătul cordonului de mătase al halatului său; Victor Fargas plutea cu fața în jos pe apele murdare ale iazului. Aristide Torchia ardea în Campo dei Fiori strigând numele tatălui, dar neprivind la cer, ci la pământ, sub picioarele lui. Iar bătrânul Dumas scria, așezat pe culmile lumii, pe când chiar acolo, la Paris, foarte aproape de locul ocupat de Corso în noaptea aceea, o altă umbră, cea a unui cardinal a cărui bibliotecă cuprindea cam prea multe cărți despre diavol, înnoda ițele misterului pe reversul tramei întregii intrigi.

Fata, ori silueta ei decupată în contra luminii, se mișcă înspre vânătorul de cărți. Doar puțin, un pas; suficient pentru ca umbra acestuia să dispară cu totul sub a ei.

— Mai rău a fost de cei care l-au urmat.

Corso nu-și dădu seama imediat la cine se referea.

— Cei pe care i-a târât după el în cădere: soldați, mesageri, servitori din oficiu și din vocație. Uneori mercenari, ca tine... Mulți nici n-au înțeles că era vorba de o opțiune între supunere și libertate, între partida Creatorului și cea a oamenilor: din rutină, din absurda lealitate a soldaților credincioși, și-au urmat șeful în revoltă și în înfrângere.

— Precum cei Zece Mii ai lui Xenofon, glumi Corso.

Ea tăcu un timp. Părea surprinsă de exactitatea remarcii lui.

— Poate - murmură până la urmă. Risipiți prin lume, singuratici, tot mai speră ca șeful lor să-i conducă înapoi acasă.

Vânătorul de cărți se aplecă să-și caute țigările și, făcând asta, își recuperă umbra. Atunci aprinse încă o lampă de pe noptieră, iar silueta întunecată a tinerei dispăru, apărând în schimb trăsăturile ei. Ochii atât de deschiși la culoare continuau să-l privească țintă. Acum părea din nou foarte tânără.

— Impresionant, zise Corso. Toți acei vechi soldați căutând marea.

O văzu clipind des, de parcă acum, cu fața luminată, nu mai înțelegea prea bine despre ce îi vorbea. Nu mai era umbră nici pe pat: fragmentele cărții erau simple bucăți de hârtie pârlită; ajungea să deschizi fereastra pentru ca vârtejul de aer să le risipească în dezordine.

Ea surâdea. Irene Adler, Baker Street 221 B. Cafeneaua din Madrid, trenul, dimineața aceea la Sintra... Bătălia pierdută, anabasisul legiunilor învinse: avea prea puțini ani, ca să-și amintească atâtea lucruri. Surâdea ca o fetiță în același timp

maliţioasă şi inocentă, cu uşoare urme de oboseală sub pleoape. Somnoroasă şi caldă.

Corso înghiţi în sec. O parte din el se apropia de ea ca să-i scoată tricoul alb de pe pielea smeadă, să-i tragă până jos fermoarul blugilor şi s-o răstoarne pe pat, printre resturile cărţii care invoca umbrele. Să se piardă în acea carne proaspătă şi să-şi încheie socotelile cu Dumnezeu şi cu Lucifer, cu timpul inexorabil, cu propriile-i fantasme, cu moartea şi cu viaţa. Dar se mulţumi să-şi aprindă ţigara şi să slobozească fumul în tăcere. Ea rămase cu ochii pe el mult timp, aşteptând ceva: un gest, un cuvânt. Apoi spuse noapte bună şi se îndreptă spre uşă. Şi atunci, chiar din prag, o văzu întorcându-se spre el şi ridicând încet o mână, cu palma întoarsă înăuntru şi cu două degete, arătătorul şi mijlociul, unite şi arătând în sus. Şi surâsul i se profila duios şi complice totodată, nevinovat şi atotştiutor. Ca un înger rătăcit care ar arăta nostalgic spre cer.

Baroanei Frida Ungern i se adânceau în obraji două simpatice gropiţe când zâmbea. În realitate, părea să fi surâs necontenit în ultimii şaptezeci de ani, iar gestul parcă i-ar fi lăsat în ochi şi pe gură o expresie de permanentă bunăvoinţă. Corso, care fusese un cititor precoce, ştia din copilărie că tipurile de vrăjitoare erau diverse: maştere, zâne rele, regine frumoase şi perverse, ba chiar şi babe groaznice cu negi pe nas. Însă, în ciuda numeroaselor referinţe obţinute despre bătrâna baroană, adevărul e că nu reuşea s-o încadreze în nici unul din tipurile uzuale. Ar fi putut fi una din acele septuagenare care trăiesc la marginea vieţii reale ca legănate de un vis, fără ca aspectele dezagreabile ale existenţei să le întretaie calea, dacă profunzimea ochilor ei inteligenţi, rapizi şi bănuitori n-ar fi contrazis acea primă impresie. Şi dacă mâneca dreaptă a jachetei ei lungi, tricotate, n-ar fi atârnat alături, goală, din pricina lipsei braţului amputat mai sus de cot. În plus, arăta dolofană, scundă, cu

aspect de profesoară de franceză la un pension pentru domnișoare. De pe vremea când încă mai existau domnișoare. Acesta a fost, cel puțin, gândul lui Corso, pe când observa părul ei cenușiu strâns la spate cu agrafe și pantofii aproape bărbătești, cu șosete scurte, albe

— Corso, da?... Îmi pare bine de cunoștință, domnule.

Dădea unica-i mână, micuță ca tot restul, cu o neobișnuită energie, în timp ce gropițele i se adânceau și mai tare pe față. Avea un ușor accent, mai degrabă nemțesc decât francez. Un anume Von Ungern, își amintea Corso să fi citit cine știe unde, devenise faimos prin Manciuria sau Mongolia, pe la începutul anilor '20: era un fel de senior al războiului, ultimul care mai luptase împotriva Armatei Roșii în fruntea unei armate zdrențăroase de ruși albi, cazaci, chinezi, dezertori și bandiți. Cu trenuri blindate, jafuri, ucideri și tot tacâmul, inclusiv epilogul din faptul zilei, în fața unui pluton de execuție. Poate avea vreo legătură cu ea.

— A fost un unchi de-al soțului meu. Familia lui era rusă, emigrată în Franța cu ceva bani, înainte de revoluție - nu erau nici nostalgie, nici orgoliu în amintirile ei. Au fost alte timpuri, alți oameni, alt sânge, zicea gestul bătrânei. Străini, dispăruți înainte ca ea să existe. Eu m-am născut în Germania; familia mea a pierdut totul la venirea naziștilor. M-am măritat aici, în Franța, după război. Luă cu grijă și aruncă o frunză uscată dintr-un ghiveci cu flori de lângă fereastră și zâmbi ușor. Niciodată n-am suportat mirosul de naftalină al familiei mele prin alianță: dorul după Sankt-Petersburg, aniversarea Țarului. Parcă privegheai mereu cadavre.

Corso se uită la biroul plin de cărți la care stătea ea; privi și rafturile înțesate de volume. Calculă o mie numai în încăperea aceea, unde pare-se că erau exemplarele cele mai rare sau mai valoroase; de la ediții moderne la altele vechi, legate în piele.

— Și astea?

— Astea-s cu totul altceva: sunt materiale de studiu, nu de cult.

Lucrez cu ele.

Urâte timpuri, medita Corso, când vrăjitoarele, sau ce-or fi ele, vorbesc de familia lor prin alianță și înlocuiesc ceaunul pentru descântece cu biblioteci, fișiere și un loc la secția de *bestseller*-uri a marilor cotidiene. Prin ușa deschisă putea vedea alte și alte cărți în celelalte camere și pe culoar. Cărți și plante. Erau glastre pretutindeni: lângă ferestre, pe jos, pe rafturile de lemn. Apartamentul era foarte mare și foarte scump, cu vedere spre cheiurile Senei și prea departe, în timp, de rugurile Inchiziției. Mai multe mese de lectură erau ocupate de tineri cu aspect de studenți și toți pereții gemeau de cărți. Dintre frunzele verzi lucea aurul vechilor legături în piele; fundația Ungern conținea cea mai importantă bibliotecă europeană specializată în științe oculte. Corso aruncă o privire peste volumele din preajmă: *Daemonolatriae Libri* de Nicolas Remy. *Compendium Maleficarum,* Francesco Maria Guazzo. *De Daemonialitate et Incubus et Sucubus,* Ludovico Sinistrari... În afară de unul din cele mai bune cataloage centrate pe tema demonologiei și de fundația purtând numele defunctului baron, soțul ei, baroana Ungern avea și un prestigiu solid ca autoare de cărți despre magie și vrăjitorie. Ultima ei lucrare, *Isis: Fecioara dezgolită,* era de trei ani pe lista celor mai vândute cărți; însuși Vaticanul făcuse ca vânzările să sară în aer condamnând public textul, care stabilea neliniștitoare paralelisme între zeița păgână și Maica Domnului; opt ediții în Franța, douăsprezece în Spania, șaptesprezece în catolica Italie.

— La ce lucrați acum?

— *Diavolul: istorie și legendă.* Un fel de biografie ireverențioasă care va fi gata pe la începutul anului viitor.

Corso se oprise dinaintea unui șir de cărți, atenția fiindu-i solicitată de *Disquisitionum Liber Magicarum* de Martín del Río, cele trei volume ale ediției princeps din Louvain, 1599-1600: un clasic al magiei demonice.

— Cum de-ați făcut rost de el?

Frida Ungern întârzie puțintel cu răspunsul, calculând oportunitatea informației:

— La licitația din '89, de la Madrid. Am avut de furcă, nu glumă, până să i-l smulg de sub nas compatriotului dumneavoastră Varo Borja - suspină de parcă și acum se resimțea de pe urma sforțării aceleia. M-a costat și ochii din cap. Și nici așa nu l-aș fi obținut, fără colaborarea lui Paco Montegrifo; îl cunoașteți?... Un om încântător.

Corso zâmbi strâmb. Nu numai că îl cunoștea pe Montegrifo, directorul sucursalei Claymore în Spania, dar adesea se asocia cu el în operațiuni eterodoxe și foarte rentabile, ca vânzarea către un anume colecționar elvețian a unei *Cosmografii* a lui Ptolemeu, manuscris gotic din 1456, dispărut recent și misterios de la Universitatea din Salamanca. Montegrifo se trezise cu el în mână, recurgând la Corso ca intermediar, și totul s-a petrecut curat și discret după o scurtă trecere prin atelierul fraților Ceniza, unde a fost eliminată o ștampilă mult prea compromițătoare. Corso în persoană a făcut pe curierul cu cartea până la Lausanne. Totul inclus într-un comision de treizeci la sută.

— Da. Cunosc personajul. Își trecu degetele peste nervurile care împodobeau cotorul volumelor din *Disquisitionum Magicarum*, întrebându-se cam de ce sumă o fi tapat-o Montegrifo pe baroană ca să „aranjeze" licitația în favoarea ei. În ce-l privește pe acest Martín del Río, unicul exemplar pe care l-am văzut până acum se află în biblioteca iezuiților de la Bilbao... Legat într-un singur volum, în piele. Dar e aceeași ediție.

Pe când vorbea, își plimbă mâna spre stânga, de-a lungul șirului de cărți, mângâind altele: erau acolo exemplare interesante, cu frumoase legături din velin, șagri, pergament. Multe erau mediocre, sau în proastă stare de conservare, și păreau foarte uzate. Aproape toate aveau fișe sau cartonașe ițindu-se dintre paginile lor,

însemnări de lectură făcute cu un scris mic și ascuțit, înghesuit, cu creionul. Material de lucru. Se opri ajungând la un tom care îi era foarte familiar: negru, fără titlu, cu cinci nervuri pe cotor. Numărul Trei.

— De când îl aveți?

Negreșit, Corso era un tip hârșit, trecut prin ciur și dârmon. Mai cu seamă după întâmplările din urmă. Însă își petrecuse toată noaptea lucrând pe rămășițele numărului Doi și nu putu evita ca baroana să nu-i detecteze un ton special în voce. Văzu că îl privea bănuitor, în pofida binevoitoarelor gropițe de bătrânică tânără.

— *Cele Nouă Porți*?... Nu mai știu. De mult timp - mișca din mâna stângă cu siguranță și iuțime. Fără nici un efort, trase cartea de pe raft și, susținând cotorul în palmă, o deschise cu degetele la pagina de gardă ornată cu mai multe ex-librisuri, unele foarte vechi. Ultimul era un arabesc cu numele Von Ungern. Data era scrisă deasupra, cu cerneală, și văzând-o dădu din cap cu un gest afirmativ, evocator. ...Un dar din partea soțului meu. M-am măritat foarte tânără, iar el avea de două ori vârsta mea... A cumpărat cartea în 1949.

Ce ți-e și cu vrăjitoarele astea moderne!, se gândi Corso: nici secrete nu mai au. Totul era la vedere, în orice *Who's Who* sau revistă mondenă. Oricât erau de baroane, deveniseră previzibile. Vulgare. Torquemada ar fi crăpat de plictiseală cu așa ceva.

— Soțul împărtășea pasiunea dumneavoastră pentru aceste teme?

— Câtuși de puțin. N-a citit niciodată nimic. Se mulțumea să-mi satisfacă dorințele precum djinnul din lampa fermecată - brațul amputat păru să tresară un moment în mâneca goală a jachetei. Pentru el era același lucru o carte rară ori un colier de perle perfecte... Se opri o clipă și zâmbi cu o suavă melancolie. Dar a fost un bărbat amuzant, capabil să le seducă pe nevestele celor mai buni prieteni ai lui. Și prepara excelente cocteiluri de șampanie.

Rămase puțin tăcută, privind în jur, de parcă soțul dispărut ar fi lăsat pe undeva paharul din care băuse.

— Toate astea - adăugă, cuprinzând biblioteca întreagă cu un gest - le-am adunat eu. Fiecare titlu, bucată cu bucată. Așa am ales și *Cele Nouă Porți,* descoperind-o în catalogul unui bătrân pétainist ruinat. Soțul meu doar a semnat cecul.

— De ce diavolul?

— Pentru că într-o zi l-am văzut. Aveam cincisprezece ani și l-am văzut față în față cum vă văd pe dumneavoastră. Purta guler tare, pălărie și baston. Era foarte arătos; semăna cu John Barrymore jucând în rolul baronului Gaigern din *Grand Hôtel.* Așa că m-am îndrăgostit de el ca o idioată - rămase din nou gânditoare, cu unica-i mână în buzunarul jachetei; gura ei evoca o amintire, ceva îndepărtat și familiar... Presupun că din cauza asta nu m-au marcat peste măsură infidelitățile soțului meu.

Corso se uită bine într-o parte și în alta, ca și cum n-ar fi fost singuri în încăpere, înainte de a se apleca spre ea, confidențial.

— Cu vreo trei veacuri în urmă ați fi fost arsă pe rug dacă povesteați așa ceva.

Ea emise un sunet gutural și amuzat, înăbușindu-și râsul, și aproape că se ridică pe vârfuri ca să-i șoptească pe același ton:

— Acu' vreo trei veacuri n-aș fi povestit asta nimănui, mărturisi. Dar cunosc eu destui care m-ar duce cu mare plăcere pe rug - gropițele însoțiră alt surâs. Femeia aceea zâmbea tot timpul, hotărî Corso; însă ochii-i veseli și lucizi rămâneau permanent în alertă, cumpănindu-l bine pe interlocutor - ...Acum, în plin secol douăzeci.

Îi întinse *Cele Nouă Porți* și rămase uitându-se la el cum răsfoia cartea încet, deși cu greu își stăpânea nerăbdarea de a verifica posibile alterări în cele nouă gravuri pe care, cu un înăbușit suspin de ușurare, le găsi intacte. Prin urmare, *Bibliografia* lui Mateu conținea o eroare: nici unui exemplar nu-i lipsea ultima ilustrație.

Numărul Trei arăta mai deteriorat decât cel al lui Varo Borja și decât al lui Victor Fargas, înainte de a fi aruncat în foc. Partea de jos fusese expusă la umezeală și aproape toate paginile erau pătate. De asemenea, legătura avea nevoie de o curățire specială, însă exemplarul părea complet.

— Doriți să beți ceva? întrebă baroana. Vă pot oferi cafea sau ceai.

Nici pomeneală de filtre ori de ierburi magice, se resemnă Corso. Nici măcar de o tizană.

— Cafea.

Ziua era însorită, iar cerul albăstrea deasupra turnurilor apropiate ale catedralei Notre Dame. Corso se duse la fereastra cea mai apropiată și dădu la o parte brizbizurile, ca să studieze cartea în plină lumină. Cu două etaje mai jos, printre pomii fără frunze de pe cheiul Senei, fata stătea pe o bancă de piatră, cu scurta pe ea, și citea o carte. Știa că era *Cei trei mușchetari,* pentru că i-o văzuse pe masă când s-au întâlnit la micul dejun. După aceea, vânătorul o pornise pe strada Rivoli, știind că tânăra îl urmărea la vreo cincisprezece sau douăzeci de pași. În mod deliberat, hotărî s-o ignoreze, și ea se ținu la distanță. Acum o văzu ridicând ochii. Mai mult ca sigur că-l distingea foarte bine de jos, la fereastră și cu *Cele Nouă Porți* în mână, dar nu schiță nici cel mai mic gest de recunoaștere. Se mulțumi să-l observe, inexpresivă și nemișcată, până când el se retrase în interior. Când se mai apropie o dată de geam, ea citea din nou, cu capul aplecat peste roman.

Era pe-acolo și o secretară, o femeie între două vârste și cu ochelari groși, mișcându-se printre mese și cărți, dar Frida Ungern în persoană aduse cafeaua, două cești pe o tăviță de argint pe care o ținea cu dibăcie. O privire de-a ei fu de ajuns ca să-l facă să se abțină de a-și oferi ajutorul, și se așezară în jurul biroului cu tăvița printre cărți, ghivece, hârtii și fișe completate.

— Cum v-a venit ideea acestei fundații?

— Plătesc impozite mai mici. În plus, vine lume, găsesc colaboratori... Își compuse un zâmbet melancolic. Sunt ultima vrăjitoare și mă simțeam singură.

— Nu păreți câtuși de puțin o vrăjitoare. Corso împrumută din recuzita lui mutra cea mai indicată: iepuraș spontan și simpatic. V-am citit studiul *Isis.*

Ea ținea ceașca de cafea cu o mână și ridică puțin ciotul celeilalte, în timp ce își apleca ușor capul de parcă ar fi dorit să-și potrivească părul de pe ceafă. Un gest nedus până la capăt, vechi de când lumea și fără vârstă; de o inconștientă cochetărie.

— Și v-a plăcut?

O privi în ochi, pe deasupra cești fumegânde pe care tocmai o ducea la gură.

— Mult.

— Altora, mai puțin. Știți ce a zis *L'Osservatore Romano*...? Deplângea dispariția Indexului Sfântului Oficiu. Și chiar că aveți dreptate - semnală cu bărbia *Cele Nouă Porți,* pe care Corso o pusese lângă el, pe birou. În alte timpuri, aș fi fost arsă de vie, precum nenorocitul care a scris această evanghelie după Satan.

— Chiar credeți în diavol, doamnă baroană?

— Nu-mi spuneți așa. E ridicol.

— Cum preferați să vă spun?

— Nu știu. Doamnă Ungern. Sau Frida.

— Credeți în diavol, doamnă Ungern?

— Cel puțin atât încât să-i închin viața mea, biblioteca, fundația aceasta, mulți ani de studiu și cele cinci sute de pagini ale noii mele cărți...

Îl studie cu interes. Corso își scosese ochelarii ca să-i șteargă; zâmbetul lui neajutorat completa efectul.

— Dar dumneavoastră?

— Toată lumea mă întreabă asta în ultimul timp.

— E firesc. Bateți drumurile punând întrebări despre o carte a cărei lectură presupune un anumit fel de credință.

— Ei bine, credința mea e dintre cele mai scăzute.

Corso riscă un dram de sinceritate; exact genul de franchețe care de obicei se dovedea rentabilă.

— În realitate, lucrez pe bani.

Se accentuară din nou gropițele. Fusese foarte drăguță cu juma' de veac în urmă, își spuse Corso. Când făcea vrăji, sau mai știu eu ce, cu cele două brațe întregi, mărunțică și plină de vino-încoace. O zgâtie mică. Ceva tot se mai cunoștea, și acum.

— Păcat - comentă Frida Ungern. Alții, care lucrau pe gratis, au crezut cu ochii închiși în existența protagonistului acestei cărți... Albertus Magnus, Ramon Lull, Roger Bacon n-au discutat niciodată existența diavolului, ci numai natura atributelor lui.

Corso își potrivi ochelarii, dozând cu artă o părere de zâmbet sceptic.

— Erau alte vremuri.

— Dar nici nu trebuie să ne întoarcem atâta în timp. „*Demonul există nu numai ca simbol al răului, ci ca realitate fizică...*" Vă place? Ei bine, un papă a scris asta. Paul al VI-lea. În 1974.

— Era un profesionist, admise Corso, mărinimos. O fi avut motivele lui.

— De fapt, n-a făcut decât să confirme o dogmă: existența diavolului a fost stabilită de al patrulea Conciliu din Laterano. Or, asta înseamnă 1215... Se opri, privindu-l cu îndoială. Vă interesează datele erudite? Dacă-mi propun, pot deveni insuportabil de savantă... - gropițele se adânciră -. Întotdeauna mi-a plăcut să fiu prima din clasă. Șoricelul știe-tot.

— Sunt sigur că așa și erați. Și vă dădeau coronița?

— Bineînțeles. Iar celelalte fete mă urau.

Râseră amândoi, iar vânătorul de cărți se convinse că Frida

Ungern era de-acum de partea lui. Așa că extrase două țigări din pardesiu și îi oferi una, pe care ea o respinse, nu fără a-l privi înainte cu o oarecare preocupare. Ignorându-i gestul, Corso și-o aprinse pe a lui.

— După alte două secole - continuă baroana, pe când Corso era încă aplecat peste chibritul aprins -, bula papală a lui Inocențiu al VIII-lea *Summis Desiderantes Affectibus* confirma că Europa Occidentală era infestată de demoni și de vrăjitoare. Atunci, doi călugări dominicani, Kramer și Sprenger, au redactat *Malleus Malleficarum:* un manual pentru inchizitori...

Corso ridică degetul arătător.

— Lyon, 1519. In-octavo în gotice, fără numele autorilor. Cel puțin așa e exemplarul pe care-l știu.

— Nu-i rău deloc - se uita la el surprinsă - ... Eu am altul, posterior - arătă spre un raft -: îl puteți vedea acolo. Tot Lyon, publicat în 1669. Dar prima ediție este din 1486... - făcu un gest de neplăcere, închizând ochii -. Kramer și Sprenger erau fanatici și proști; *Malleus-ul* lor e o tâmpenie monumentală. Ar fi fost chiar amuzant, dacă mii de nefericiți n-ar fi fost torturați și arși în numele lui.

— Ca Aristide Torchia.

— De pildă. Deși acesta numai nevinovat nu era.

— Ce știți despre el?

Baroana clătină din cap, sorbind ce mai rămăsese din cafea, și repetă gestul.

— Torchia era o familie venețiană de negustori înstăriți, care importau hârtie spaniolă și franceză de calitate, din cea care se face manual, în formă, foaie cu foaie... Tânărul a călătorit de timpuriu în Olanda, unde a învățat meserie la familia Elzevir, asociați de-ai tatălui său. Acolo a rămas un timp, apoi a plecat la Praga.

— Nu știam toate astea.

— Ei, acuma le știți. Praga: capitala magiei și a cunoașterii oculte europene, așa cum cu patru veacuri înainte fusese Toledo… Vedeți, lucrurile se leagă. Torchia a ales să locuiască în Sfânta Maria a Zăpezilor, cartierul magiei, de lângă piața Jungmannovo, unde se află statuia lui Jan Hus... Vă amintiți de Hus pe rug?

— *Din cenușa mea se va naște o lebădă pe care n-o veți putea arde*...?

— Exact. E o plăcere discuția cu dumneavoastră. Presupun că sunteți conștient de asta și că vă e de mare folos în tranzacții... - baroana inspiră fără să vrea puțin fum din țigara lui Corso și îl privi cu un ușor reproș, dar el rămase imperturbabil. Unde-l lăsaserăm pe tipograful nostru?... Ah, da. Praga, actul al doilea: Torchia se mută acum într-o casă din ghetoul evreiesc, nu departe de fosta lui locuință, lângă sinagogă. Un cartier unde ferestrele stau luminate toată noaptea; unde cabaliștii caută formula magică a Golemului. După câtva timp se mută iar; de data asta în cartierul Mala Strana... Îi adresă un zâmbet complice. A ce vă miroase treaba asta?

— A pelerinaj. Sau călătorie de studii, cum s-ar zice azi.

— Sunt de aceeași părere - baroana încuviință, mulțumită. Corso, de-acum adoptat definitiv, progresa cu repeziciune pe scala valorilor ei particulare - ... Nu poate fi o simplă coincidență faptul că Aristide Torchia se mișcă între cele trei puncte unde se concentra toată cunoașterea ermetică a epocii. Și asta într-o Pragă ale cărei străzi păstrează ecoul pașilor unor Agrippa și Paracelsus, unde se găsesc ultimele manuscrise conservate ale magiei chaldeene, cheile pitagoreice pierdute ori rătăcite după uciderea din Metapont... - se aplecă puțin, coborând tonul aproape confidențial, ca o domnișoară Marple pe punctul să-i destăinuiască celei mai bune prietene că a descoperit cianură în fursecurile pentru ceai -. În Praga aceea, domnule Corso, în cabinete de studiu întunecoase, erau oameni care cunoșteau *carmina*, arta cuvintelor magice; *necromanția*, sau arta de a comunica peste timp cu morții - făcu o pauză, ținându-și respirația,

înainte de a susura - și *goeția...*

— ...Arta de a te pune în legătură cu diavolul.

— Da - baroana se lăsă pe spate în scaun, delicios de scandalizată de tot ce discutau. Îi sclipeau ochii; era în elementul ei, cu o anumită precipitare în glas, ca și cum avea prea multe de spus și nu-i ajungea timpul. În perioada de care vorbim, Torchia locuiește exact acolo unde sunt ascunse paginile și gravurile care au supraviețuit războaielor, incendiilor și persecuțiilor... Resturile cărții magice care deschide porțile cunoașterii și puterii: *Delomelanicon*-ul, cuvântul ce invocă beznele.

Spuse asta cu tonul ei clandestin și aproape teatral, însă însoțit de un surâs. Era ca și cum nici măcar ea însăși nu lua totul chiar în serios, sau de parcă i-ar fi recomandat lui Corso să păstreze o rezervă salutară.

— La terminarea uceniciei sale - urmă ea -, Torchia se întoarce la Veneția... Fiți atent, fiindcă e important: în ciuda riscurilor la care se expune în Italia, tipograful renunță la relativa siguranță din Praga, ca să revină în orașul său, publicând acolo o serie de cărți primejdioase, care îl vor face să sfârșească pe rug... E ciudat, nu?

— Pare să fi îndeplinit o misiune.

— Da. Însă: încredințată de cine?... Baroana deschise *Cele Nouă Porți* la pagina de titlu. Acest *cu privilegiul și aprobarea superiorilor* dă de gândit, nu credeți?... Este foarte probabil ca, la Praga, Torchia să fi devenit membru al unei frății secrete, care să-l fi ales pentru răspândirea unui mesaj; un fel de apostolat.

— Chiar dumneavoastră ați spus adineauri: evanghelia după Satan.

— Poate. Treaba e că Torchia a publicat *Cele Nouă Porți* în cel mai prost moment. Între 1550 și 1666, neoplatonismul umanist și mișcările ermetico-cabaliste pierdeau bătălia, în zvon de surpări diabolice... Oameni de genul lui Giordano Bruno și John Dee erau

arși pe rug sau urmăriți și lăsați pradă mizeriei. O dată cu triumful Contrareformei, Inchiziția s-a dezvoltat până la hipertrofie: creată ca să combată erezia, s-a specializat în vrăjitoare, magi și farmazoni pentru a-și justifica sinistra existență. Și iată că-i pică în mâini un tipograf în strânse legături cu demonul... Acum, ce-i drept, și Torchia le-a ușurat mult munca. Auziți ce spune - dădu câteva pagini, la întâmplare -. *Pot. m.vere im.g...* - se uită la Corso —. Am multe pasaje traduse; cheia nu e dintre cele mai dificile. *Voi putea însufleți imagini din ceară,* zice textul. *Și voi putea împiedica mersul lunii pe cer, și voi îmbrăca la loc cu carne scheletele...* Ce părere aveți?

— E infantil. Pare o stupiditate să te expui să fii ars pentru așa ceva.

— Poate. Nu se știe... Vă place Shakespeare?

— Uneori.

— *Sunt taine-ntre pământ și cer, Horatio, / Pe care mintea-ți nici că le-a visat...*

— Hamlet. Un tip nesigur.

— Nu toată lumea merită sau poate să aibă acces la chestiunile acestea oculte, domnule Corso. Conform vechiului principiu: trebuie să cunoști și să păstrezi tăcerea.

— Iar Torchio n-a păstrat-o.

— Știți doar că, potrivit Kabbalei, Dumnezeu are un nume teribil și secret...

— Tetragrammaton-ul.

— Exact. Pe cele patru litere ale lui se sprijină armonia și echilibrul universului... Așa i-a spus arhanghelul Gavriil lui Mahomed: *Dumnezeu este ascuns sub șaptezeci de mii de văluri de lumină și întuneric. Iar dacă aceste văluri s-ar ridica, până și eu aș fi nimicit...* Dar Dumnezeu nu e singurul care are un astfel de nume. Diavolul, de asemenea, are și el unul: o combinație de litere înspăimântătoare, malefică, cu care, pronunțând-o, îl poți chema...

Și dezlănțuie consecințe groaznice.

— Asta nu-i ceva nou. Cu mult înainte de creștinism și de iudaism avea deja un nume: cutia Pandorei.

Îl privi mulțumită, gata parcă să-i acorde diploma de elev fruntaș.

— Foarte bine, domnule Corso. De fapt, ne petrecem viețile, și veacurile, vorbind de aceleași lucruri cu nume diferite: Isis și Fecioara Maria, Mithra și Iisus Hristos, 25 decembrie în chip de Crăciun ori de sărbătoare a solstițiului de iarnă, aniversarea soarelui neînvins... Amintiți-vă de Grigorie cel Mare, care încă din secolul al VII-lea le recomanda misionarilor să se folosească de sărbătorile păgâne, creștinându-le.

— Instinct comercial, în fond era vorba de o operațiune mercantilă: să atragi clientela altora... Dar spuneți-mi ce știți despre diferitele cutii ale Pandorei cu derivatele lor. Inclusiv de pactele diabolice.

— Arta de a zăvorî draci în sticle și în cărți este foarte veche... Gervasius de Tilbury și Gerson o menționau deja în secolele al XIII-lea și al XIV-lea. Iar în privința pactelor cu demonul, tradiția e și mai veche: de la Cartea lui Enoh până la sfântul Ieronim, trecând prin Kabbală și prin Părinții Bisericii. Fără a-i uita pe episcopul Teofil, întâmplător *împătimit după cunoaștere,* Faustul istoric, și pe Roger Bacon... Ori pe papa Silvestru al II-lea, despre care se spune că le-a răpit sarazinilor o carte *ce conținea tot ce se poate cunoaște în lumea asta.*

— Prin urmare, e vorba de dobândirea cunoașterii.

— Sigur. Nimeni nu-și aprinde paie-n cap și nu se plimbă pe buza prăpastiei numai așa, de florile mărului. Demonologia erudită îl identifică pe Lucifer cu știința, cunoașterea. În Cartea Facerii, diavolul sub formă de șarpe reușește să-l transforme pe om dintr-un alienat stupid în ființă dotată cu conștiință și liber arbitru,

luciditate... Cu durerea și nesiguranța implicite acestei cunoașteri și libertăți.

Conversația lor nocturnă era prea proaspătă pentru ca vânătorul de cărți să nu se gândească la fată. Luă *Cele Nouă Porți* și, sub pretextul că se uită la volum cu lumină mai bună, se apropie de fereastră; dar ea nu mai era acolo. Mirat, privi ambele trotuare ale străzii, malul fluviului și băncile de piatră de sub copaci, negăsindo. Asta îl intrigă, dar n-avea timp de pierdut cu presupunerile. Frida Ungern vorbea din nou:

— Vă plac șaradele? Jocurile de perspicacitate? Problemele cu cheie ascunsă?... În felul ei, cartea pe care o ții în mână e și așa ceva. Demonului, ca oricărei ființe inteligente, îi sunt pe plac jocurile, căutările, ghicitorile. Cursele cu obstacole, în care se dau bătuți debilii și incapabilii și triumfă doar spiritele superioare; inițiații - Corso se apropiase de masă, punând pe ea cartea deschisă la pagina de frontispiciu cu șarpele uroboros încolăcit pe trunchiul pomului -. Cine nu vede în desenul acela decât un șarpe devorându-și coada nu merită să meargă mai departe.

— La ce-i bună cartea asta? întrebă Corso.

Baroana își duse un deget la buze, aidoma cavalerului din prima planșă. Zâmbea.

— Ioan din Patmos zice că sub stăpânirea celei de-a doua fiare, înainte de bătălia decisivă și finală de la Armageddon, toți oamenii au fost siliți *să-și pună semn pe mâna lor cea dreaptă sau pe frunte, încât nimeni să nu poată cumpăra sau vinde, decât numai cel ce are semnul, adică numele fiarei, sau numărul numelui fiarei...* Așteptând să-i vină momentul, ne povestește Luca (IV, 13) la sfârșitul relatării sale despre ispite, diavolul, de trei ori respins, s-a îndepărtat *până la o vreme*. Însă le-a lăsat mai multe căi de acces celor nerăbdători, inclusiv forma de a ajunge la el. De a face pact cu el.

— De a-și vinde sufletele.

Frida Ungern scotea un chicotit reținut, confidențial. Miss Marple în plin taifas de cucoane, ocupată cu bârfe diabolice. Nu știi ultima poantă a lui Satan. Așa și pe dincolo. Da, cum îți spun, dragă Peggy.

— Diavolul e păcălit, zise. Era tânăr, ingenuu, și comitea erori: unele suflete îi scăpau printre degete în ultima clipă, prin ușița tăinuită, salvându-se grație iubirii, milostivirii divine și altor tertipuri din astea. Așa că a sfârșit prin a include o clauză de predare necondiționată a sufletului și trupului, la capătul perioadei stabilite, *fără rezerva vreunui drept la mântuire și fără recurgerea viitoare la milosârdia divină...* Or, în mod sigur, această clauză figurează în cartea aceasta.

— Urâtă lume, făcu Corso. Până și Lucifer trebuie să recurgă la chițibușării.

— Înțelege-l. Acum se păcălește cu toate; până și cu sufletele. Clienții lui se fofilează și nu respectă clauzele contractului. Diavolul s-a săturat, pe drept cuvânt.

— Ce altceva conține cartea?... Ce înseamnă cele nouă gravuri?

— În principiu, sunt hieroglife care trebuie descifrate, iar combinația lor cu textul oferă puterea. E formula prin care reconstitui numele magic ce-l face să apară pe Satan.

— Și funcționează?

— Nu. E falsă.

— Ați încercat-o?

Frida Ungern părea scandalizată.

— Chiar mă vedeți într-un cerc magic, la vârsta mea, invocându-l pe Belzebut?... Vă rog. Oricât o fi semănat el acum jumătate de veac cu John Barrymore, aflați că până și junii primi îmbătrânesc. Pot eu să risc o decepție la anii mei?... Prefer să rămân fidelă amintirilor mele din tinerețe.

Corso își compuse o mutră de surpriză ironică:

— Și eu care credeam că diavolul și cu dumneavoastră... Cititorii

vă cred un fel de vrăjitoare entuziastă.

— Păi atunci, se înșală. Ce caut eu la diavol sunt banii, nu emoțiile - privi de jur-împrejur, către fereastră -. Am cheltuit averea soțului meu pe biblioteca aceasta, iar acum trăiesc din drepturile de autor.

— Care nu-s de disprețuit, firește. Sunteți regina secțiilor de librărie din marile magazine...

— Dar viața este scumpă, domnule Corso. Foarte scumpă, mai cu seamă dacă pentru a face rost de râvnitele exemplare rare trebuie să cazi la înțelegere cu oameni ca prietenul nostru comun Montegrifo... Satan reprezintă o bună sursă de venituri în vremurile noastre, și asta-i tot. La șaptezeci de ani împliniți nu mai am timp de fantezii gratuite și stupide, de club de fete bătrâne... E clar? M-am făcut înțeleasă?

Fu rândul lui Corso să zâmbească.

— La perfecție.

— Dacă vă spun - continuă baroana - că această carte este falsă, e pentru că am studiat-o cu de-amănuntul... Ceva nu funcționează în ea: are lacune, spații albe. Vorbesc în sens figurat, fiindcă ediția e completă... Exemplarul meu a aparținut doamnei de Montespan, amanta lui Ludovic al XIV-lea, mare preoteasă satanică și care a ajuns să impună ritualul liturghiei negre printre obiceiurile palatului... Există o scrisoare a doamnei de Montespan către madame De Peyrolles, prietena și confidenta ei, în care se plânge de ineficacitatea unei cărți care, precizează ea: *„are absolut tot ce citează savanții, și totuși ceva este inexact, un joc de cuvinte care nu se rânduiește în secvența corectă”.*

— În posesia căror alte persoane a mai fost?

— A contelui de Saint Germain, care i-a vândut-o lui Cazotte.

— Jacques Cazotte?

— El însuși. Autorul *Diavolului îndrăgostit,* executat prin

ghilotinare în 1792... Cunoașteți cartea?

Corso făcu un gest afirmativ și precaut. Conexiunile săreau în ochi atât de tare, încât erau imposibile.

— Am citit-o mai demult.

Undeva în casă suna un telefon, iar pe coridor se auziră pașii secretarei. Apoi zgomotul încetă.

— În ce privește *Cele Nouă Porți* - continuă baroana -, urmele ei dispar aici la Paris, în zilele Terorii revoluționare. Există câteva referiri posterioare, dar foarte imprecise: Gérard de Nerval o menționează în treacăt într-unul din articolele lui, afirmând că a văzut-o în casa unui prieten...

Corso clipi imperceptibil.

— Dumas i-a fost prieten - spuse, alarmat.

— Da. Însă Nerval nu precizează în casa cui a văzut cartea. Fapt e că nimeni n-o mai vede până la punerea ei în vânzare de către pétainist, când ajunge în mâinile mele...

Dar Corso deja nu mai era atent. Potrivit legendei, Gérard de Nerval murise strangulat cu șiretul unui corsaj: nu al unuia oarecare, ci al doamnei de Montespan. Sau de Maintenon?... Mă rog, al uneia din ele; îi era peste putință să nu stabilească asocieri neliniștitoare cu cordonul halatului de casă al lui Enrique Taillefer.

Secretara îi întrerupse firul gândurilor, apărând în ușă. Cineva îl căuta pe Corso la telefon. El se scuză și trecu pe dinaintea meselor de lectură ca să ajungă pe coridor, printre alte și alte cărți și glastre. Pe un colțar de nuc trona un foarte vechi model de telefon, din metal, cu receptorul ridicat și pus alături.

— Alo.

— „Corso?... Sunt Irene Adler."

— Mda - privi culoarul pustiu din spatele lui; secretara plecase -. Mă minunam că ți-ai părăsit postul de santinelă... De unde suni?

— „De la un *bar-tabac* de pe colț. Un bărbat supraveghează casa.

De aceea am venit aici."

Timp de o clipă, Corso respiră adânc. Apoi căută cu dinții o pieliță de lângă unghia degetului gros și trase de ea. Trebuia să se întâmple mai devreme sau mai târziu, își zise cu o resemnare ranchiunoasă: făcea parte din peisaj ori din decor. Apoi rosti ceva fără rost, din moment ce știa despre cine-i vorba:

— Descrie-mi-l.

— „Brunet, cu mustață și o cicatrice mare pe față - vocea fetei era liniștită; fără pic de emoție, fără conștiința pericolului -. E într-un BMW gri parcat de partea cealaltă a străzii."

— Te-a văzut?

— „Nu știu; dar eu îl văd bine. E de vreun ceas în mașină și a coborât doar de două ori: prima dată ca să citească numele de pe soneriile de la intrare, a doua ca să cumpere ziare."

Corso scuipă pielița minusculă și își supse degetul gros. Îl ustura puțin.

— Auzi? Nu știu ce vrea individul ăsta. Nu știu nici măcar dacă amândoi faceți parte din același scenariu. Însă nu-mi place să fie în preajma ta. Deloc nu-mi place. Așa că du-te la hotel.

— „Nu fi tont, Corso. Mă voi duce unde trebuie să mă duc."

Și adăugă un „salutări lui Tréville" înainte de a închide, iar Corso schiță un gest de exasperare, dar și de sarcasm, fiindcă se gândea la același lucru și nu-l amuza coincidența. De aceea, mai zăbovi o clipă cu ochii pe receptor, înainte de a-l pune în furcă. Bineînțeles, ea tocmai citea *Cei trei mușchetari*; era cu cartea deschisă când o văzuse de la geam. În capitolul trei, d'Artagnan, abia sosit la Paris și în plină audiență la domnul de Tréville, comandantul mușchetarilor regelui, îl vede pe fereastră pe Rochefort și, năpustindu-se pe scări în jos ca să-l prindă, dă peste umărul lui Athos, eșarfa lui Porthos și batista lui Aramis. Salutări lui Tréville. Ca poantă era ingenioasă, dacă era și spontană. Dar lui Corso nu-i făcea nici o plăcere.

După ce închise telefonul, rămase în tăcere pe culoar, gândindu-se. Poate chiar asta așteptau de la el, goana pe scară în jos, cu spada în mână, pe urmele lui Rochefort. Până și apelul fetei putea să facă parte din plan; sau, dacă tot e să despice firu-n patru, un avertisment din partea ei împotriva aceluiași plan, de exista așa ceva. Și dacă fata - Corso avea prea multă experiență ca să mai bage mâna-n foc pentru cineva - juca cinstit.

Urâte timpuri, își zise iar. Timpuri absurde. După atâtea cărți, filme și televiziuni, după atâtea nivele de lectură posibile, tot îți era greu să afli dacă te confruntai cu originalul sau cu copia; când anume jocul de oglinzi reflecta imaginea reală, sau pe cea răsturnată, sau suma amândurora, și care erau intențiile autorului. La fel de bine te puteai păcăli sau descurca. Era în asta un motiv în plus să-l invidieze pe strămoșul Corso, cu mustățile lui de grenadier și cu mirosul de praf de pușcă plutind peste noroaiele Flandrei. Pe atunci, drapelul era încă drapel, Împăratul era Împărat, un trandafir era un trandafir era un trandafir. Oricum, aici la Paris ceva rămânea totuși limpede pentru Corso: chiar dacă era considerat un cititor de nivelul doi, înțelegea să-și asume jocul doar între anumite limite. Și nu mai avea nici vârsta, nici inocența, nici pofta de a fugi să se bată pe terenul ales de adversari, trei dueluri stabilite în zece minute, la mănăstirea Carmeliților Desculți sau unde naiba o fi fost. Când va fi să se hotărască, salut, ia fă-te'ncoace, va ști el să se apropie de Rochefort cu toate atuurile de partea sa, pe cât posibil pe la spate și cu o rangă în mână. Îi datora asta cu vârf și îndesat, de când cu străduța cea îngustă din Toledo, neuitând nici dobânda acumulată la Sintra. Corso era dintre cei care întotdeauna își achită datoriile la rece. Fără grabă.

CHEIURILE SENEI

„Misterul acesta este privit ca fiind unul insolubil, din aceleași motive pentru care ar fi trebuit să fie considerat rezolvabil."

E.A. Poe,
Crimele din Rue Morgue

— Cheia este elementară - zise Frida Ungern -: abrevieri similare celor folosite în vechile manuscrise latine. Asta și fiindcă Torchia a preluat literalmente cea mai mare parte din text din alt manuscris: poate din legendarul *Delomelanicon.* La prima gravură, sensul e evident pentru cel ce cunoaște puțin limbajul ermetic: *NEM. PERV.T QUI N.N LEG. CERT.RIT* este, fără îndoială, *NEMO PERVENIT QUI NON LEGITIME CERTAVERIT.*

— *...Nimeni care n-a luptat conform regulilor nu reușește.*

Erau la a treia ceașcă de cafea și sărea în ochi că, măcar sub aspect formal, Corso fusese adoptat. O văzu pe baroană aprobând, satisfăcută.

— Foarte bine... Puteți interpreta vreun element din acest desen?

— Nu - minți Corso cu sânge rece. Tocmai descoperise că, în exemplarul acela, turnurile orașului întărit spre care se îndrepta cavalerul nu erau patru, ci trei - ... Poate doar gestul personajului, care pare elocvent.

— Așa și este: stă întors spre adept cu un deget pe buze, sfătuindu-l să tacă... E acel *tăcere* al filozofilor artei oculte. În fundal,

burgul întărit înconjoară turnurile, secretul. Observați că poarta e închisă. Deci trebuie deschisă.

Încordat, foarte atent, Corso dădu paginile până ajunse la a doua gravură: schimnicul înaintea altei intrări zăvorâte, cu cheile în mâna *dreaptă.* Legenda era *CLAUS. PAT.T.*

— *CLAUSAE PATENT* - descifră fără dificultate baroana -: *(Ele) Deschid ceea ce este închis*, porțile închise... Sihastrul înseamnă cunoaștere, studiu, înțelepciune. Lângă el, fiți atent, e același câine negru care, conform legendei, îl însoțea pe Agrippa. Câinele fidel... De la Plutarh la Bram Stoker cu *Dracula* al său, trecând prin *Faust*-ul lui Goethe, câinele negru este unul din animalele preferate de diavol pentru a se încarna... În ce privește felinarul, îi aparține filozofului Diogene, care disprețuia atât de mult puterile temporale încât tot ce-i cerea puternicului Alexandru era să nu-i facă umbră; să se dea la o parte, fiindcă îi acoperea soarele, lumina.

— Și litera Teth?

— Nu sunt sigură - atinse ușor ilustrația -. Ermitul din tarot, foarte asemănător acestuia, apare uneori însoțit de un șarpe sau de toiagul care îl simbolizează. În filozofia ocultă, șarpele și balaurul sunt paznicii incintei fermecate, grădină sau loc unde se păstrează Lâna de Aur, și dorm cu ochii deschiși. Sunt Oglinda Artei.

— *Ars diavoli* - zise Corso la întâmplare, iar baroana surâse pe jumătate, încuviințând misterioasă. Cu toate acestea, el știa, de la Fulcanelli și din alte lecturi vechi, că termenul *Oglinda Artei* nu se încadra în demonologie, ci în alchimie. Se întrebă cât era șarlatanerie în erudiția pe care i-o servea interlocutoarea lui și suspină pe dinăuntru, simțindu-se precum căutătorul de aur intrat în apă până la brâu, cu sita în mână. La urma urmei, conchise el, cele cinci sute de pagini ale unui *bestseller* trebuie și ele umplute cu ceva.

Dar Frida Ungem trecea deja la a treia planșă:

— Legenda de dedesubt este *VERB. D.SUM C.S.T. ARCAN.* Adică: *VERBUM DIMISSUM CUSTODIAT ARCANUM.* Am putea traduce așa: *Cuvântul pierdut păstrează secretul.* Iar desenul e semnificativ: un pod, legătura dintre malul luminos și cel întunecat. De la mitologia clasică până la jocul „nu te supăra, frate", sensul lui e clar. Poate uni pământul cu cerul sau cu infernul, cum face și curcubeul... Desigur, pentru a-l trece trebuie mai întâi să deschizi porțile întărite care îl păzesc.

— Și arcașul ascuns în nori?

De data asta aproape că i se alteră vocea când întrebă. În exemplarele Unu și Doi, de umărul arcașului atârna o tolbă goală, însă la numărul Trei, tolba avea în ea o săgeată. Frida Ungern tocmai punea degetul pe ea.

— Arcul este arma lui Apollo și a Dianei, lumina puterii supreme. Mânia zeului sau a lui Dumnezeu. E dușmanul care pândește pe oricine cutează să treacă podul - se aplecă spre el, prevenitoare și confidențială -. Aici înseamnă un teribil avertisment. Nu e recomandabil să te joci cu așa ceva.

Corso aprobă din cap pe când trecea la a patra gravură. Simțea cum încep să se destrame văluri în mintea lui; porțile dădeau să se întredeschidă cu scrâșnete prea sinistre. Acum îl avea sub ochi pe bufon cu labirintul lui de piatră, peste legenda: *FOR. N.N OMN. A.QUE.* Frida Ungem o traduse astfel: *FORTUNA NON OMNIBUS AEQUE - Soarta nu-i aceeași pentru toți.*

— Personajul este echivalentul nebunului din tarot - lămuri ea -. Nebunul lui Dumnezeu din Islam. Bineînțeles că și el are un baston sau un șarpe simbolic în mână... E bufonul medieval, *Joker*-ul, cel care înlocuiește oricare altă carte de joc. Simbolizează Destinul, hazardul, sfârșitul a toate, concluzia așteptată sau neașteptată: observați zarurile. În Evul Mediu, bufonii erau ființe privilegiate; li se permiteau lucruri interzise altora, având menirea de a le aminti

constant seniorilor condiția lor umană și mortală, în sensul că sfârșitul îi pândea la fel de inevitabil ca pe ultimul vasal...

— Aici exprimă contrariul - obiectă Corso -. *Soarta nu-i aceeași pentru toți.*

— Așa-i. Cine se revoltă, cine își exercită libertatea și riscă, poate avea un destin diferit. În definitiv cu asta se ocupă cartea, și de-aici bufonul, paradigmă a libertății. Adică singurul om realmente liber și-n plus cel mai înțelept. În filozofia ocultă, bufonul se identifică cu mercurul alchimiștilor... Trimis al zeilor, conduce sufletele prin împărăția umbrelor...

— Labirintul.

— Da. Iată-l - arătă gravura -. Și, după cum vedeți, poarta de intrare este închisă.

Și cea de ieșire, observă Corso cu un fior involuntar, înainte de a mai da paginile în căutarea următoarei gravuri.

— Legenda aceasta este mai simplă - zise -: *FR.ST.A.* E și singura pe care mă încumet s-o traduc. Aș zice că lipsesc un *u și* un *r: FRUSTRA.* Asta înseamnă *În zadar.*

— Foarte bine. Este exact ce zice, iar alegoria coincide cu legenda. Zgârcitul își numără aurul, nepăsător față de Moartea care ține în oasele mâinii două simboluri definitive: clepsidra și furca țărănească.

— De ce furca și nu o coasă?

— Fiindcă moartea cosește, dar diavolul strânge după ea.

Se opriră la a șasea planșă, omul atârnat de un meterez, de un picior. Frida Ungern făcu un gest de plictiseală din mână și gură, ca și cum înțelesul legendei era prea simplu:

— *DIT.SCO M.R.* este *DITESCO MORI: Mă îmbogățesc din moarte,* propoziție pe care diavolul o poate pronunța cu capul sus. Nu credeți?...

— Bănuiesc că da. De fapt, asta îi e meseria. Corso arătă cu

degetul personajul. Ce simbolizează cel atârnat sau spânzurat?

— În primul rând, arcanul numărul doisprezece din tarot. Dar există și alte interpretări. Eu înclin spre cea care anunță schimbarea prin intermediul sacrificiului... Cunoașteți Saga lui Odin?

Rănit, am atârnat de-un eșafod
bătut de vânturi,
timp de nouă nesfârșite nopți ...

— ...Dacă tot stabilim asocieri, urmă baroana, Lucifer, campion al libertății suferă din dragoste pentru om. Și îi oferă cunoașterea prin sacrificiu, osândindu-se el însuși.

— Ce-mi puteți spune de gravura a șaptea?

— *DIS.S P.TI.R M.* nu e prea explicit în principiu; dar deduc o expresie tradițională, foarte pe placul filozofilor ermetici: *DISCIPULUS POTIOR MAGISTRO.*

— *Învățăcelul îl depășește pe magistru?*

— Mai mult sau mai puțin. Regele și cerșetorul joacă șah pe tabla aceea ciudată cu toate căsuțele de aceeași culoare, în timp ce câinele negru și cel alb, Răul și Binele, se sfâșie cu înverșunare. Pe fereastră intră luna, care e totodată întunecimea și mama. Amintiți-vă de credința mitică a refugierii sufletelor pe Lună, după moarte. Spuneți că mi-ați citit cartea despre *Isis,* nu?... Negrul este culoarea simbolică a tenebrelor și umbrelor suverane, sabia heraldicii, pământ, noapte, moarte... Negrul lui Isis răspunde culorii Fecioarei, care e îmbrăcată în albastru și se așază pe Lună... Murind, ne întoarcem la ea, la obscuritatea din care purcedem, ambivalență, întrucât e protectoare și primejdioasă... Câinii și Luna mai au o interpretare: zâna vânătorii, Artemis, Diana romanilor, era cunoscută prin felul ei de a se răzbuna pe cei ce se îndrăgosteau de ea ori încercau să profite de feminitatea ei... Cred că știți la ce mă refer.

Corso, care se gândea la Irene Adler, încuviință domol.

— Da. Punea câinii pe cei ce o pândeau la îmbăiat, după ce-i transformase în cerbi - înghiți în sec, fără voie. Cei doi câini din gravură, sfârtecându-se într-o încleștare mortală, i se păreau acum extraordinar de siniștri. El și Rochefort? ...Ca să-i sfâșie.

Baroana îi acordă o privire neutră. Contextul îl punea Corso, nu ea.

— Cât despre ilustrația a opta - continuă ea -, sensul de bază nu-i prea dificil: *VIC. I.T VIR.* corespunde unei legende drăguțe, *VICTA IACET VIRTUS.* Ceea ce ne dă: *Virtutea zace învinsă.* Virtutea e domnișoara gata să fie decapitată de acel tânăr atrăgător cu spadă și armură, pe când în fundal se învârtește roata inexorabilă a Norocului sau Destinului, care merge încet, dar întotdeauna face o rotație completă. Cele trei figuri care sunt pe ea simbolizează cele trei stadii reprezentate în Evul Mediu sub cuvintele *regno* (domnesc), *regnavi* (am domnit) și *regnabo* (voi domni).

— Ne-a mai rămas o gravură.

— Da. Ultima, și-n plus cu alegoria cea mai semnificativă. *N.NC SC.O TEN.BR. LUX* este neîndoios *NUNC SCIO TENEBRIS LUX: Acum știu că din întunecimi vine lumina*... În realitate, ne aflăm dinaintea unei scene din Apocalipsa Sfântului Ioan. La desfacerea ultimei peceți, când cetatea secretă este în flăcări, desfrânata cea mare a Babilonului, venindu-i timpul după pronunțarea numelui teribil sau a numărului fiarei, călărește, triumfal, pe balaurul cu șapte capete...

— Nu pare prea rentabil - zise Corso - să-ți bați atâta capul, ca până la urmă să dai peste oroarea asta.

— Nu așa se pune problema. Toate alegoriile sunt un fel de compoziții încifrate, de hieroglife... După cum într-o revistă, la pagina distractivă, desenul cu un soare care așază undeva cu o mână litera A, ne dă prin descifrare *apus de soare,* tot astfel planșele

și legendele, combinate, îți permit să stabilești cu textul cărții o secvență, un ritual. Formula care oferă cuvântul magic. Acel *verbum dimissum,* sau cum s-o fi numind.

— Și diavolul face act de prezență.

— Teoretic, da.

— În ce limbă e invocarea?... În latină, ebraică sau greacă?

— Nu știu.

— Și unde-i nepotrivirea aceea de care vorbea madame de Montespan?

— V-am mai zis că nici asta nu știu. Tot ce-am putut stabili este că oficiantul trebuie să construiască un spațiu magic unde să situeze cuvintele obținute, după ce le-a ordonat într-o secvență pe care o ignor, dar care, pare-se, ar putea fi stabilită cu ajutorul textului paginilor 158 și 159 din *Cele Nouă Porți.* Priviți.

Îi arătă textul în latină abreviată. Pagina era marcată cu o fișă de carton plină de notițe scrise cu creionul, cu literele acelea mărunte și ascuțite ale baroanei.

— Ați reușit să-l descifrați? întrebă Corso.

— Da. Sau cel puțin așa cred - îi oferi fișa cu însemnări -. Iată-l.

Corso citi:

Este animalul uroboros
cel ce înconjoară labirintul
unde vei trece de opt porți
înaintea balaurului care vine
chemat de enigma cuvântului.
Fiecare poartă are două chei:
prima e aer și a doua materie,
dar amândouă sunt același lucru.
Vei pune materia în pielea șarpelui
în direcția luminii răsăritului,

iar în burta lui pecetea lui Saturn.
Vei deschide pecetea de nouă ori,
și când oglinda va reflecta cărarea,
vei afla cuvântul pierdut
care aduce lumina din beznă.

— Cum vi se pare? întrebă baroana.

— Neliniștitor, presupun. Dar nu înțeleg o iotă... Dumneavoastră?

— V-am mai spus: nu mare lucru - răsfoi paginile cărții, preocupată -. E vorba de o metodă; de o formulă. Însă ceva aici șchiopătează, nu-i în regulă. Și eu ar fi trebuit să știu ce.

Corso își aprinse altă țigară, nemaifăcând comentarii. El cunoștea deja răspunsul la acea întrebare: cheile schimnicului, clepsidra cu nisip... Ieșirea din labirint, tabla de șah, aureola... Și alte multe. În timp ce Frida Ungern explica sensul alegoriilor, el descoperise noi variațiuni care îi confirmau ipoteza: fiecare exemplar era diferit de celelalte. Urmărea cu luare-aminte jocul erorilor și trebuia neapărat să se apuce de lucru cu nădejde, dar nu așa. Nu cu baroana lipită de el.

— Mi-ar plăcea - spuse - să studiez în liniște toate astea.

— Sigur că da. Am timp berechet; chiar mă interesează să văd cum lucrați.

Corso își drese vocea, stânjenit. Ajungeau la ce se temuse dinainte: la partea neplăcută a poveștii.

— Lucrez mai bine singur.

Mare greșeală. Un nor întunecă fruntea până atunci senină a Fridei Ungern.

— Mă tem că n-am înțeles. Se uită la tașca de pânză a lui Corso cu un interes plin de suspiciune. Insinuați cumva să vă las singur?

— Vă rog. Corso înghiți în sec, încercând să-i înfrunte privirea

cât mai mult timp cu putință. Ceea ce fac e strict confidențial.

Baroana clipi ușor. Norul amenința a furtună, iar vânătorul de cărți simți că putea să se aleagă praful din toate dintr-un moment în altul.

— Vă văd foarte stăpân pe situație, de bună seamă - tonul Fridei Ungern părea în stare să înghețe instantaneu toate glastrele din cameră -. Dar aceasta e cartea mea și ne aflăm la mine acasă.

Iată punctul în care oricare altul ar fi prezentat scuze înainte de a bate în retragere; nu și Corso. Rămase așezat comod, fumând și neslăbind-o din ochi pe baroană. Apoi zâmbi reținut: un iepuraș jucând stos și supralicitând.

— Cred că nu m-am făcut înțeles - surâsul îi era încă ambiguu când scoase din tașca de pânză un obiect foarte bine învelit -. Tot ce vă cer este să rămân aici câtva timp cu cartea dumneavoastră și cu notițele mele - bătu ușurel cu palma peste tașcă, pe când, cu cealaltă mână, îi oferea pachetul -. Veți vedea că m-am înarmat cu cele necesare.

Baroana desfăcu învelitoarea și contemplă în tăcere conținutul. Era o ediție în limba germană - Berlin, septembrie 1943 -; un teanc gros, legat sub titlul *Iden*, publicație lunară a grupului Idus, cerc al pasionaților magiei și alchimiei foarte apropiat înalților ierarhi ai Germaniei naziste. O carte de vizită a lui Corso marca o pagină ilustrată. Acolo, Frida Ungern, tânără și foarte drăguță, îi zâmbea fotografului. Poză de brat - pe-atunci avea amândouă brațele - cu doi bărbați: cel din dreapta era îmbrăcat civil și legenda de dedesubt îl identifica drept astrologul particular al *Führer-ului*. Pe ea o menționa ca asistenta lui, distinsa domnișoară Frida Wender. În ce-l privește pe individul din stânga, acesta avea ochelari cu ramă de oțel și un aspect timid. Purta uniforma neagră a SS-ului. Și nu trebuia să citești dedesubt ca să-l recunoști pe *Reichsfiihrer*-ul Heinrich Himmler.

Când Frida Ungern, născută Wender, ridică ochii și privirea ei o întâlni pe a lui Corso, nu mai părea o bunicuță dulce. Însă asta dură doar un moment. Apoi încuviință încet, pe când smulgea cu grijă pagina ilustrată și o rupea mărunt de tot. Iar Corso se gândi că vrăjitoarele și baroanele și bătrânicile care lucrează de zor printre cărți și ghivece au și ele prețul lor, ca toată lumea. *Victa iacet Virtus.* Și nici că-i trecea prin cap că ar putea fi altcum.

Când rămase singur, scoase dosarul din tașcă și se puse pe treabă. Era o masă lângă geam, și se instală acolo cu *Cele Nouă Porți* deschisă la pagina cu frontispiciul, înainte de a începe, ridică puțin brizbizurile perdelei ca să arunce o privire afară. Pe partea opusă a străzii se afla un BMW gri, staționând; tenacele Rochefort stătea de gardă. Corso se uită și spre *bar-tabac*-ul din colț, dar n-o văzu pe fată.

Începu să studieze cartea: tip de hârtie, presiunea gravurilor, imperfecțiuni și erate. Acum știa că cele trei exemplare erau doar formal identice: adică legătura în piele neagră fără inscripție exterioară, cinci nervuri, pentaclu pe copertă, număr de pagini, aceeași așezare a planșelor... Cu infinită răbdare, dând pagină după pagină, completă tabelele comparative începute cu numărul Unu. La pagina 81, lângă versurile albe ale celei de-a cincea ilustrații, descoperi încă o fișă a baroanei. Era traducerea unui paragraf al aceleiași pagini, descifrat:

> *Vei accepta pactul de alianță pe care ți-l ofer, predându-mă ție. Și îmi vei promite dragostea femeilor și fecioria fetelor, cinstea călugărițelor, demnitățile, plăcerile și bogățiile celor puternici, prinți și clerici. Mă voi lăsa în voia simțurilor la fiecare trei zile și beția îmi va fi pe plac. O dată pe an îți voi oferi omagiul de confirmare a acestui contract semnat cu sângele meu. Voi călca în picioare sacramentele*

bisericești și mă voi ruga ție. Nu-mi va fi teamă de ștreang, nici de sabie, nici de otravă. Voi petrece printre ciumați și leproși fără ca trupul meu să se molipsească. Dar mai presus de toate voi poseda Cunoașterea, pentru care proto-părinții mei au renunțat la rai. În virtutea acestui pact mă vei șterge din cartea vieții și mă vei trece în cea neagră a morții. Și de-acum înainte voi trăi douăzeci de ani fericit pe pământul oamenilor. Iar apoi voi merge cu tine în împărăția ta, ca să-l blestem pe Dumnezeu.

Mai era o adnotare pe spatele acelei fișe, trimițând la un paragraf descifrat de la altă pagină:

Îi voi recunoaște pe sclavii tăi, frații mei, după semnul purtat de ei în carnea lor, undeva pe trup, fie cicatrice, fie altă pecete de-a ta...

Corso înjură încet și cu convingere, pe același ton cu care ar fi murmurat o rugăciune. Apoi își roti ochii peste cărțile de pe pereți, peste cotoarele lor sumbre și uzate, și i se păru că un ciudat și îndepărtat zvon ajungea până la el din interiorul lor. Fiecare din volumele acelea închise era o poartă îndărătul căreia se agitau bezmetic umbre, voci, sunete, făcându-și loc până la el dintr-un loc adânc și întunecat.

Atunci, i se făcu pielea de găină. Ca unui vulgar amator.

NEM. PERV.T QVI N.N LEG. CERT.RIT

CLAVS. PAT.T

VERB. D.SVM C.S.T ARCAN.

FOR. N.N OMN. A.QVE

ה V ε

FR.ST.A

VI

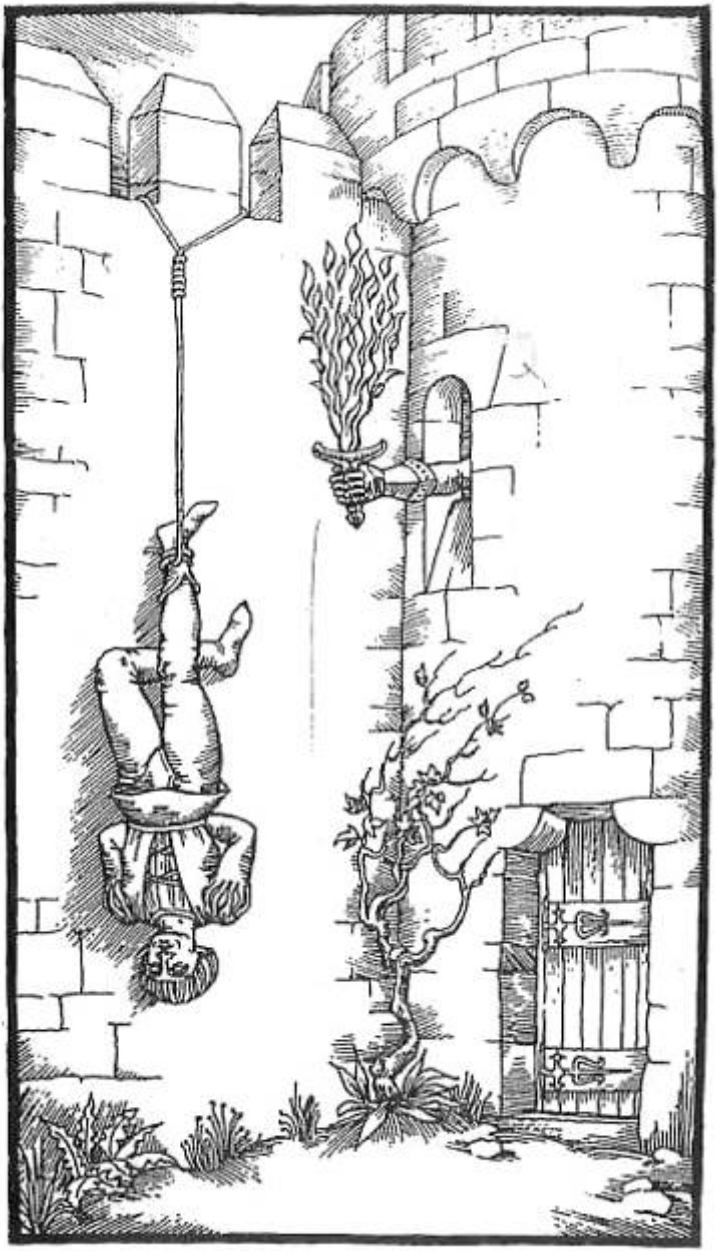

DIT.SCO M.R.

DIS.S P.TI.R M.

VIC. I.T VIR.

N.NC SC.O TEN.BR. LVX

Era noapte când ieși în stradă. La ușa mare de intrare se opri o clipă să scruteze locul în dreapta și în stânga și nu văzu nimic alarmant; BMW-ul gri dispăruse. De pe fața Senei urca o ceață joasă care depășea parapetul de piatră, lunecând pe caldarâmul umed de sub tălpi. Pâlpâitul gălbui al felinarelor care luminau din loc în loc cheiurile fluviului se oglindea pe sol, reflectându-se și pe banca goală unde șezuse fata.

Se duse la *bar-tabac,* dar n-o găsi acolo; degeaba îi căută chipul printre ale clienților rezemați cu coatele pe tejghea sau așezați la micile mese din fund. Presimțea în tot acel puzzle o piesă prost așezată; ceva ce, de la încordarea provocată de noua apariție a lui Rochefort, emitea în creierul lui intermitente semnale de alarmă. Corso, al cărui instinct, deja puternic, se ascuțea și mai mult o dată cu ultimele evenimente, mirosi primejdia pe strada pustie, în aburul umed ce urca dinspre fluviu târându-se până în pragul localului unde se afla. Scutură din umeri în încercarea de a scăpa de senzația aceea incomodă, cumpără un pachet de Gauloises și dădu pe gât fără să clipească două pahare cu gin, unul după altul, până când fosele nazale i se dilatară și totul își ocupă încet, ca potrivirea unei lentile până îi găsești focarul, locul precis în univers. Semnalul de alarmă se transformă treptat într-un uruit îndepărtat și abia perceput, pe când ecourile lumii exterioare îi soseau acum filtrate corespunzător. Cu a treia porție de gin în mână se duse să ia loc la o măsuță liberă, lângă sticla puțin aburită a ferestrei, ca să contemple strada, malul fluviului și ceața care se revărsa peste parapet înainte de a se lăbărța peste caldarâm, agitându-se în vârtejuri când o vânturau roțile vreunui automobil. Rămase așa un sfert de oră, pândind orice indiciu straniu, cu tașca de pânză pe jos, între picioare. Aceasta conținea o bună parte din răspunsurile la misterul lui Varo Borja; bibliofilul nu-și risipea banii de pomană.

Pentru început, Corso rezolvase problema diferențelor dintre opt din cele nouă gravuri. Exemplarul numărul Trei ascundea alterări față de celelalte două, la planșele I, III și VI. La prima, burgul întărit spre care se îndreaptă cavalerul avea trei turnuri în loc de patru, în ce privește gravura a treia, ea adăuga o săgeată în tolba arcașului, pe când la exemplarele din Toledo și Sintra tolba era goală. Iar în a șasea ilustrație, spânzuratul atârna de piciorul drept, dar gemenii lui din exemplarele Unu și Doi atârnau de stângul. Așadar, tabelul comparativ început la Sintra putea fi completat astfel:

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII
UNU	Patru turnuri	Mâna stângă	Fără săgeată	Fără ieșire	Nisipul jos	Piciorul stâng	Tablă albă	Fără nimb	Fără diferențe
DOI	Patru turnuri	Mâna dreaptă	Fără săgeată	Cu ieșire	Nisipul sus	Piciorul stâng	Tablă neagră	Cu nimb	Fără diferențe
TREI	Trei turnuri	Mâna dreaptă	Cu săgeată	Fără ieșire	Nisipul sus	Piciorul drept	Tablă albă	Fără nimb	Fără diferențe

În concluzie, asta însemna că în pofida gravurilor aparent gemene, întotdeauna era una diferită, cu excepția numărului VIIII. Iar aceste diferențe erau repartizate între cele trei exemplare. Capriciul acela aparent căpăta sens studiind, în paralel, diferențele dintre mărcile de gravor corespunzând semnăturilor de *inventor*, creator original al gravurilor, și de *sculptor*, artist executant al xilografiilor: *A. T.* și *L. F.*:

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII
UNU	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)
DOI	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)
TREI	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(sj AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)

Comparând ambele tabele, se descoperea o coincidență: la fiecare din planșele care avea alterări față de celelalte două așa-zis gemene, se găsea o alterare și la inițialele lui *invenit.* Asta însemna că Aristide Torchia, lucrând ca *sculptor,* executase în lemn toate xilografiile după care s-au tras gravurile cărții. Însă ca *inventor* al desenului sau compoziției originale, el nu figura decât în nouăsprezece din cele douăzeci și șapte de planșe, câte erau în total. Restul de opt, repartizate între cele trei exemplare în felul următor: două în Unu, trei în Doi și tot atâtea în Trei, aveau autor diferit - cel căruia îi corespundeau inițialele *L.F.* Din punct de vedere fonetic, foarte apropiate de un nume: Lucifer.

Turnuri. Mână. Săgeată. Ieșire din labirint. Nisip. Piciorul spânzuratului. Tablă de șah. Nimb - acestea erau erorile. Opt diferențe, opt planșe corecte, fără îndoială copiate după obscurul *Delomelanicon* original, și nouăsprezece alterate, de nefolosit, repartizate între paginile a trei exemplare identice doar ca text și aspect. De aceea, nici una din cele trei cărți nu era falsă, dar nici complet autentică. Aristide Torchia le mărturisise adevărul călăilor săi; însă unul incomplet. Rămânea o carte, într-adevăr. Ascunsă, și la adăpost atât de rug cât și de mâinile nedemne. Iar gravurile erau cheia. Rămânea prin urmare o carte ascunsă în trei cărți, trebuind să fie reconstituită conform cheilor, normelor Artei, dacă ucenicul își depășea magistrul:

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII
UNU	**Patru turnuri**	**Mâna stângă**	**Fără săgeată**	**Fără ieșire**	**Nisipul jos**	**Piciorul stâng**	**Tablă albă**	**Fără nimb**	**Fără diferențe**
DOI	**Patru turnuri**	**Mâna dreaptă**	**Fără săgeată**	**Cu ieșire**	**Nisipul sus**	**Piciorul stâng**	**Tablă neagră**	**Cu nimb**	**Fără diferențe**
TREI	**Trei turnuri**	**Mâna dreaptă**	**Cu săgeată**	**Fără ieșire**	**Nisipul sus**	**Piciorul drept**	**Tablă albă**	**Fără nimb**	**Fără diferențe**

	I	II	III	IIII	V	VI	VII	VIII	VIIII
UNU	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)
DOI	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)
TREI	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) LF(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)	AT(s) AT(i)

Își înmuie buzele în gin privind întunericul de peste Sena, de partea cealaltă a felinarelor care luminau o parte din cheiuri, lăsând umbre profunde pe sub pomii desfrunziți. Adevărul e că nu se simțea euforic din cauza victoriei; nu simțea nici măcar simpla satisfacție de a fi dus la bun sfârșit o muncă dificilă. Cunoștea bine acea stare de spirit, calmul rece și lucid când cartea îndelung râvnită ajungea în sfârșit în mâinile lui; când izbutea să i-o ia înainte unui rival, să plaseze un exemplar cu o complicată achiziție sau să dezgroape o pepită de aur dintr-un morman de hârțoage vechi și de zgură. In alte timpuri și locuri și-o amintea pe Nikon etichetând benzi de video pe covor lângă televizorul aprins, mișcându-se ușurel în ritmul muzicii - Audrey Hepburn îndrăgostită de un ziarist, la Roma - și nedezlipindu-și de pe Corso ochii mari și întunecați în care viața imprima o continuă mirare. Era deja perioada când în spatele acelei priviri se ascundeau duritatea, reprosul; presimțiri ale singurătății care se abătea peste ei în chip de inevitabilă datorie ce trebuie achitată la termen fix. Vânătorul lângă pradă, spusese Nikon încet, aproape uimită de descoperirea ei, pentru că, poate, în seara aceea îl vedea întâia oară așa: Corso trăgându-și sufletul ca un lup mohorât care, la capătul lungii pânde, disprețuiește vânatul prins. Prădalnic fără să simtă nici foame nici pasiune, fără înfiorări în fața cărnii sau sângelui. Neprețuind de fapt decât vânătoarea în sine. Ești mort ca prăzile tale, Lucas Corso. Ca

hârtia asta sfărâmicioasă și uscată din care ți-ai făcut flamură de luptă. Hoituri colbuite pe care nici nu le iubești, care nu-ți aparțin, de care nu-ți pasă nici cât negru sub unghie.

Se întrebă în treacăt ce-ar fi zis Nikon despre ce simțea el în momentul acela: furnicături în vintre și gura iască în ciuda ginului, așezat la strâmta măsuță de la *bar-tabac*, spionând strada și nehotărându-se să iasă, fiindcă acolo înăuntru, la lumină și căldură, pe fundal de fum de țigări și de murmur de conversație, era deocamdată la adăpost de presimțirea întunecată, de primejdia nenumită, amorfă, pe care o ghicea înaintând prin stratul amortizator al ginului diluat în sângele lui, prin negura joasă și sinistră ce urca dinspre Sena. La fel ca în landa aceea englezească în alb-negru; Nikon ar fi știut să aprecieze imaginea. Basil Rathbone nemișcat, atent, auzind urletul din depărtare al câinelui din Baskerville.

În sfârșit, se hotărî. După ce dădu pe gât ultima picătură, lăsă niște monezi pe masă, își atârnă tașca pe umăr și ieși în stradă ridicându-și gulerul pardesiului. Traversând, privea în ambele direcții, și după ce ajunse la banca de piatră pe care fata șezuse citind, merse de-a lungul parapetului, pe cheiul stâng. Farurile galbene ale unei șalande navigând pe fluviu îl luminară de jos trecând pe lângă un pod, nimbându-i silueta cu un contur de brumă murdară.

Malul și cheiurile Senei păreau pustii; rar de tot trecea câte o mașină. În apropierea strâmtului pasaj al străzii Mazarin făcu semne unui taxi care nu opri. Merse mai departe până în dreptul străzii Guenegaud, pregătindu-se s-o ia spre Luvru pe Pont Neuf. Ceața și clădirile întunecate împrumutau scenariului un aspect sumbru, atemporal. Corso, neobișnuit de alarmat, ca lupul mușluind primejdia, adulmeca aerul în dreapta și în stânga. Își schimbă tașca

pe celălalt umăr ca să-și elibereze mâna dreaptă și se opri, perplex, privind împrejur. Exact în acel loc - capitolul XI: *Intriga se înnoadă* -, d'Artagnan îi văzuse apărând dinspre strada Dauphine, îndreptându-se tot spre Luvru și spre același pod, pe Constance Bonacieux însoțită de un cavaler care s-a dovedit a fi ducele de Buckingham și pe care aventura aceea nocturnă putea să-l coste un lat de palmă din spada lui d'Artagnan înfiptă în trup:

Dar o iubesc, Milord, și eram gelos...

Poate că senzația de pericol era falsă, o perversă capcană făurită din prea multe lecturi împletite cu ambianța aceea stranie; însă telefonul primit din partea fetei și BMW-ul gri adăstând în fața intrării nu erau roade ale imaginației sale. Un ceas în depărtare bătu rar și fantomatic, iar Corso slobozi tot aerul din plămâni. Totul era ridicol.

Chiar atunci Rochefort se năpusti asupra lui. Păru să se materializeze din umbre, ieșind din râu, deși în realitate îl urmărise de pe chei, pe sub parapet, urcând apoi îndărătul lui pe o scară de piatră. Treaba cu scara o află Corso rostogolindu-se pe ea. Niciodată nu mai căzuse în așa hal, și crezu că asta va dura mult, treaptă cu treaptă sau cam așa ceva, ca la cinema; dar totul se petrecu foarte repede. La prima lovitură primită după urechea dreaptă cu pumnul strâns, foarte profesionist, noaptea deveni tulbure și senzațiile exterioare se îndepărtară cu o asemenea repeziciune de parcă între el și ele s-ar fi interpus o sticlă întreagă de gin. Grație acestui fapt nu-l duru excesiv rostogolirea pe trepte, nici loviturile muchiilor de piatră; ajunse jos lovit rău, dar conștient: poate doar un pic surprins că nu auzise acel *splash* - onomatopee conradiană, fu absurda-i asociere - al trupului său căzând în fluviu. Prăbușit, cu capul pe caldarâmul ud al cheiului și cu picioarele pe ultimele trepte ale

scării, privi în sus și văzu confuz că silueta neagră a lui Rochefort se repezea spre el sărind câte trei trepte deodată.

S-a zis cu tine, Corso. Asta fu singura-i gândire, articulată doar pe jumătate. Apoi făcu două lucruri: întâi încercă să-l lovească cu piciorul pe adversar când acela tocmai sărea peste el; însă mișcarea, anemică, se pierdu în gol. În consecință, nu-i mai rămânea decât vechiul reflex familial: să formeze careul, iar împușcăturile grenadierilor să se stingă pentru el pe vecie în lumina blândă a crepusculului. Între umezeala râului și pâclele lui particulare - își pierduse, pe deasupra, și ochelarii în înfruntare -, se strâmbă amar. Garda moare, și-n plus vine de-a berbeleacul pe scări de piatră. Așa că formă careul, făcându-se ghem ca să protejeze tașca pe care încă o mai avea atârnată, mai bine zis încolăcită, pe umăr. Poate că stră-străbunul Corso aprecia mișcarea de pe malul opus al fluviului Lethe. Era mai greu de aflat dacă și Rochefort o apreciase; însă, asemenea lui Wellington, se pricepu să fie la înălțimea tradiționalei eficacități britanice: Corso auzi un îndepărtat strigăt de durere - care, bănui el, provenea din propriu-i gât - când celălalt îi trase un curat și precis șut în rinichi.

Nu-și prea întrezărea un viitor în situația aceea, așa că vânătorul de cărți închise ochii resemnat în timp ce aștepta ca inamicul să dea pagina. Simțea foarte aproape respirația lui Rochefort aplecat peste el, scotocind întâi în tașcă și trăgând apoi zdravăn de cureaua de pe umăr. Asta îl făcu să redeschidă ochii, distingând numai scara în câmpul lui vizual. Însă, stând cu fața lipită de caldarâm, o vedea orizontală, într-un plan cam strâmb și incorect focalizat. De aceea nu înțelese bine, la început, dacă fata urca sau cobora; o văzu doar venind cu o viteză de necrezut: picioarele-i lungi în blugi săreau peste trepte dinspre dreapta spre stânga, iar scurta albastră pe care tocmai și-o scosese plutea undeva prin aer, mai bine zis zbura spre un colț al ecranului printre vălătuci de pâclă, precum capa fantomei

de la Operă.

Clipi interesat, în încercarea-i de a focaliza mai bine, și mișcă ușor din cap pentru a păstra secvența bine încadrată. Astfel putu vedea cu coada ochiului că Rochefort, răsturnat în imagine, se ridica brusc, pe când fata sărea peste ultimele trepte și se năpustea la el cu un strigăt scurt, sec, mai dur și mai tăios decât muchia unui geam spart. Se auzi un zgomot dens - *paf*, sau poate *tump* - și Rochefort dispăru din câmpul vizual al lui Corso, de parcă ar fi fost azvârlit de un resort. Acum nu mai vedea decât scara strâmbă și pustie, drept care își întoarse cu mare efort capul spre fluviu, proptindu-și obrazul stâng de caldarâm. Imaginea era tot defectuoasă: de o parte solul, de cealaltă cerul întunecat, podul jos și fluviul sus; dar cel puțin Rochefort și fata erau acolo. O zecime de secundă Corso o putu vedea încă nemișcată, detașându-se în lumina felinarelor brumate de pe pod, cu picioarele desfăcute, cu mâinile aduse înainte, parcă pentru a cere o clipă de tăcere ca să asculte o melodie îndepărtată ale cărei note o interesau peste măsură de mult. În fața ei, cu un genunchi și o mână pe pământ, semănând cu boxerii aceia care nu se hotărăsc să se ridice în timp ce arbitrul numără opt, nouă, zece, era Rochefort. Lumina dinspre pod îi lucea pe cicatrice, și Corso apucă să-i vadă gestul de uluire înainte ca fata să scoată iar strigătul acela sec, tăios ca un cuțit, să oscileze pe un picior și, ridicându-l pe celălalt, cu o mișcare semicirculară ce nu părea s-o coste nici cel mai mic efort, să-i ardă lui Rochefort o lovitură incredibilă în plină mutră.

BUCKINGHAM ȘI MILADY

„Crima aceea a fost făptuită cu complicitatea unei femei.”

E. de Queirós,
Misterul șoselei către Sintra

Așezat cu chiu cu vai pe ultima treaptă a scării, Corso încerca să-și aprindă o țigară. Încă prea zdruncinat ca să-și recapete percepția spațială, nu putea face să coincidă nicidecum pe același plan chibritul și vârful țigării. În plus, una din lentilele ochelarilor era spartă, și trebuia să-și închidă un ochi ca să vadă cu celălalt. Când flăcăruia îi sfârâi între degete, lăsă chibritul să-i cadă la picioare și rămase cu țigara în gură pe când fata, care adunase conținutul tăștii împrăștiat pe jos, se apropia cu ea în mână.

— Te simți bine?

Era o întrebare obiectivă, lipsită de solicitudine sau preocupare. Fără îndoială că era supărată de felul cum, în pofida avertismentului ei telefonic, Corso se lăsase surprins ca ultimul nătăfleț. El încuviință din cap, umilit și confuz. Îl consola, cu toate acestea, expresia lui Rochefort înainte de a-și încasa porția. Fata lovise cu precizie și cruzime, deși nu se înverșunase după aceea, când individul rămăsese cu fața în sus și apoi se întorsese pe o rână, stâlcit și năuc, nescoțând o vorbă, nemaiatacând, ci neștiind cum să dispară de acolo în patru labe, în timp ce ea nici nu se mai uita la el și recupera tașca. Dacă situația ar fi depins de Corso, acesta s-ar fi

repezit după tip ca să-l înhațe de gât fără milă, până l-ar fi făcut să ciripească tot ce știa despre afacerea aceea; dar se simțea prea slăbit să se scoale în picioare, și nici nu era prea sigur că fata i-ar fi permis să-și ia revanșa. Descotorosindu-se de Rochefort, ea nu se mai ocupa decât de tașcă și de Corso.

— De ce l-ai lăsat să fugă?

Puteau vedea încă silueta îndepărtată, șovăitoare, gata să dispară după un cot al cheiului, printre șalande și șlepuri trase la mal și semănând cu niște corăbii-fantomă în negura joasă. Corso și-l imagină pe tipul cu cicatricea bătând rapid în retragere, cu coada între picioare și scuipându-și dinții din gură, întrebându-se cum mama naibii fusese în stare fata să-i facă așa ceva, și simți o vindicativă senzație de jubilare interioară.

— Puteam să-l fi interogat pe ticălosul acela, se lamentă.

Ea se dusese după tașcă. Veni să se așeze lângă el, pe aceeași treaptă, dar nu răspunse imediat. Părea obosită.

— O să ne caute iar, zise și se uită întâi la Corso, apoi la fluviu. Încearcă să fii mai atent data viitoare.

El își scoase din gură țigara umezită și începu s-o frece fără să-și dea seama, până i se fărâmiță între degete.

— Credeam că...

— Toți oamenii cred că. Până se pomenesc cu capul spart.

Atunci observă că fata era rănită. Nu cine știe ce: un firicel de sânge i se scurgea din nas până la buza de sus și de acolo pe la colțul gurii spre bărbie.

— Îți curge sânge din nas, spuse ca tontul.

— Știu - răspunse ea neluând nici o măsură; doar își atinse fața cu două degete și se uită la pata roșie de pe ele.

— Cum ți-a făcut asta?

— Mai degrabă eu mi-am făcut-o, singură - își ștergea degetele de pantaloni. La început am sărit la el. Și ne-am ciocnit.

— Cine te-a învățat chestiile astea?

— Care chestii?

— Am văzut cum te-ai luptat. Corso imită stângaci cu mâinile mișcarea aceea a ei de rotire. Când l-ai pocnit în plină față.

O văzu zâmbind reținut pe când se scula în picioare, scuturându-și de praf fundul blugilor.

— Cândva demult m-am luptat cu un arhanghel. A câștigat el, dar i-am putut surprinde trucul.

Acum părea iar extrem de tânără cu firicelul acela de sânge pe față. Își atârnase tașca lui pe un umăr și îi întindea mâna, ajutându-l să se ridice. Îl surprinse fermitatea contactului. Când izbuti să se scoale, îl dureau toate oasele.

— Am crezut întotdeauna că arhanghelii folosesc lănci și spade.

Ea trăgea sângele pe nas, cu capul dat puțin pe spate ca să oprească hemoragia, îl privi dintr-o parte, cu un aer plictisit.

— Ai văzut prea multe gravuri de Dürer, Corso. Ăsta-i necazul cu tine.

Se îndreptară spre hotel, luând-o pe Pont Neuf și de-a lungul Luvrului, fără alte incidente. Ajungând la o porțiune de drum mai bine luminată, observă că fata tot mai sângera. Scoase batista din buzunar, dar când vru s-o ajute, ea i-o luă din mână și și-o duse singură la nas. Mergea cufundată în gânduri pe care Corso nu și le putea imagina privind-o cu coada ochiului: gâtul lung și gol, profilul perfect, pielea mată în lumina cețoasă a felinarelor Luvrului. Mergea cu tașca pe umăr, cu capul ușor aplecat, gest care îi dădea un aer decis și încăpățânat în același timp. Uneori, dând colțul prin locuri mai întunecoase, ochii ei fugeau iute într-o parte și în alta, iar mâna ținând batista la nas se lăsa în jos, încordată și pregătită. Apoi, printre arcadele mai luminate de pe strada Rivoli, păru să se destindă un pic. Nasul nu-i mai sângera, și îi înapoie

batista pătată cu sânge uscat. Până și dispoziția i se schimbă: nu i se mai părea atât de condamnabil faptul că el se lăsase surprins ca prostul. Ba chiar îi puse de vreo două-trei ori mâna pe umăr în timp ce mergeau alături, cu un gest spontan, de parcă erau doi camarazi întorcându-se de la plimbare. Făcu asta cu multă naturalețe; poate că, obosită, avea nevoie de un reazem. La început gestul îi plăcu lui Corso, căruia mersul pe jos îi reda luciditatea. Dar apoi îl stingheri puțin. Contactul cu umărul lui deștepta o senzație ciudată, nu neapărat neplăcută, ci doar neașteptată. Îl făcea să se simtă moale pe dinăuntru, precum caramelele.

În noaptea aceea era de serviciu Grüber. Își permise o repede ochire întrebătoare văzând aspectul perechii, pardesiul murdar și ud, ochelarii cu o lentilă spartă ai vânătorului de cărți și chipul pătat cu sânge al fetei; dar nu-și exterioriză nici o emoție. Doar ridică dintr-o sprânceană, politicos, cu o mută înclinare a capului prin care se declara la dispoziția lui Corso, până când acesta îl liniști cu un gest. Recepționerul îi dădu un plic închis, împreună cu cele două chei. Intrară în ascensor și tocmai se pregătea să deschidă răvașul când văzu că nasul tinerei reîncepea să sângereze. Puse mesajul în buzunarul pardesiului și recurseră din nou la batistă. Ascensorul se opri la etajul ei și Corso sugeră să cheme un doctor, dar fata refuză dând din cap și ieșind din lift. După o clipă de nehotărâre, se luă după ea pe coridorul pe a cărui mochetă rămânea o dâră de mici picături de sânge. După ce intrară în odaie, o puse să se întindă pe pat, apoi se duse în sala de baie și umezi un prosop.

— Puneți-l la ceafă și lasă capul pe spate.

Îl ascultă fără să crâcnească. Toată energia de care făcuse dovadă pe malul fluviului părea s-o fi părăsit, poate din cauza hemoragiei. Îi scoase scurta și tenișii ca s-o culce pe pat, îndoindu-i perna la spate; se lăsa în voia lui ca o fetiță istovită. Înainte de a stinge toate

luminile cu excepția celei din baie, Corso aruncă o privire fugară prin încăpere: în afară de periuța de dinți, de tubul cu pastă și de un mic flacon cu șampon de sub oglinda lavoarului, unicele lucruri vizibile aparținând fetei erau scurta, rucsacul deschis pe fotoliu, cărțile poștale cumpărate deunăzi cu *Cei trei mușchetari,* un pulover de lână gri, două tricouri de bumbac și niște chiloței albi uscându-se pe calorifer. După examinarea locului se uită la tânără, încurcat; nu știa dacă să se așeze pe marginea patului sau în altă parte. Senzația încercată pe strada Rivoli îi rămăsese acolo, în stomac sau cine știe unde. Dar nu putea să plece așa, deodată; nu înainte ca ea să se simtă mai bine. Până la urmă decise să rămână în picioare. Își ținea mâinile în buzunarele pardesiului, și una din ele atingea sticla plată de gin, goală. Aruncă o privire lacomă spre minibarul din cameră și văzu lipită pe ușițele lui glisante banderola de hârtie a hotelului, intactă. Murea de pofta unei tării.

— Ai fost grozavă acolo, pe mal - zise, ca să spună ceva -. Nu ți-am mulțumit cum se cuvine.

Ea surâse ușor, somnoroasă; însă ochii ei, cu pupilele mărite de penumbră, urmăriseră până și cel mai mic gest al lui Corso.

— Ce se petrece, de fapt? întrebă el.

Îi înfruntă privirea cu o undă de ironie, dându-i de înțeles că întrebarea era absurdă:

— Probabil își doresc ceva ce se află la tine.

— Manuscrisul Dumas?... *Cele Nouă Porți?*

Tânăra suspină încetișor. Poate că nimic din toate astea nu are atâta importanță, părea să sugereze.

— Ești deștept, Corso, zise în sfârșit. Nu se poate să nu ai vreo ipoteză.

— Am prea multe. Ce-mi lipsește mie sunt dovezile.

— Astea nu-s necesare întotdeauna.

— Poate în cazul romanelor polițiste; unor Sherlock Holmes sau

Poirot le este de ajuns să-și imagineze cine e asasinul și cum a comis crima. Apoi inventează restul și-l povestesc de parcă ar fi adevărat. Atunci, Watson ori Hastings, uimiți, bat din palme și zic: „Bravo, maestre, exact așa a fost". Iar asasinul mărturisește. Cretinul.

— Și mie mi-ar plăcea să bat din palme.

De data asta nu mai era ironie în comentariul ei. Îl observa fix, atentă, așteptând de la el un cuvânt sau un gest.

El se mișcă de pe un picior pe celălalt; nu se simțea la largul lui.

— Știu și asta, zise. Fata continua să-i înfrunte privirea ca și cum într-adevăr n-avea nimic de ascuns. Și mă-ntreb de ce.

Fu cât pe ce să adauge „Ăsta nu-i un roman polițist, ci viața reală"; dar n-o făcu pentru că, ajuns atât de departe în desfășurarea tramei necunoscute, linia despărțitoare dintre real și imaginar i se părea destul de vagă. Corso, ființă concretă din carne și oase, cu buletin național de identitate și cu domiciliu cunoscut, cu o conștiință fizică despre care în momentul acela, după episodul cu scara, glăsuiau oasele-i dureroase, ceda tot mai mult ispitei de a se crede personaj real într-o lume ireală. Or, asta nu-i putea face nici o plăcere, fiindcă de-aici până la a se crede, de asemeni, personaj ireal imaginându-se pe sine real într-o lume ireală nu era decât un pas: cel care-l desparte pe omul sănătos la cap de cel plecat cu sorcova. Și se întrebă dacă nu cumva cineva, un romancier cu mintea pe moațe ori un bețiv autor de scenarii ieftine, nu și-l imagina chiar atunci pe el, pe Corso, ca personaj *ireal* ce se închipuia pe sine *ireal* într-o lume *ireală.* Asta ar fi pus capac.

Raționamentul sfârși prin a-i usca gura de tot. Stătea acolo, în picioare în fața fetei, cu mâinile în buzunarele pardesiului și cu limba iască. Dac-aș fi ireal - se gândi, ușurat -, mi s-ar face părul măciucă-n cap, aș exclama *Fatalitate!,* sau m-aș acoperi cu broboane de sudoare. Dar nu mi-ar fi atât de sete. Beau, deci exist. Așa că se repezi la minibar, îi rupse prin deschidere banderola de hârtie și,

hămesit, dădu de dușcă cel puțin jumătate din ditamai sticla de gin dusă direct la gură. Aproape că zâmbea când se ridică, trăgând la loc ușițele glisante ale minibarului, cu mișcările celui ce ar închide un tabernacol. Încet dar sigur, lucrurile își ocupară din nou locul în univers.

În cameră, lumina era săracă. Cea din sala de baie, estompată, cădea diagonal peste un colț al patului pe care stătea întinsă fata. Îi privi picioarele desculțe, blugii mulați pe coapse, tricoul cu pete uscate de sânge. Apoi lungul gât smead, gol, gura întredeschisă, arătând vârful incisivilor albi în penumbră. Ochii, care continuau să-l țintuiască. Atinse cheia camerei lui în buzunarul pardesiului, pe când înghițea în sec. Trebuia să plece de acolo.

— Te simți mai bine?

Ea făcu din cap că da, fără să răspundă. Corso se uită la ceas, deși puțin îi păsa ce oră era. Nu-și aducea aminte să fi deschis radioul când intrase, dar de undeva se auzea muzică. Un cântec melancolic, în franceză. O fată lucrând la un bar, într-un port, îndrăgostită de un marinar necunoscut.

— Bun. Trebuie să plec.

Vocea femeii continua să-și depene melodia la radio. Marinarul - după cum te și așteptai, de altfel - plecase pentru totdeauna, iar fata de la bar privea scaunul lui gol și rotocolul umed lăsat de paharul lui pe masă. Corso se apropie de noptieră ca să-și ia batista și folosi partea ei cea mai curată la ștersul unicei lentile intacte a ochelarilor, în momentul acela văzu că nasul fetei sângera din nou.

— Iarăși, zise.

Firicelul de sânge se scurgea ca înainte, pe buza de sus și la colțul gurii. Ea duse mâna la față și zâmbi stoic, privindu-și degetele pătate cu roșu.

— Nu contează.

— Ar trebui să te vadă un medic.

Își lăsă pleoapele peste ochi, pe când nega din cap, domol. Părea tare neajutorată așa, în penumbra odăii, pe perna pe care picurau groase bobite întunecate. Cu ochelarii în mână, se așeză pe marginea patului în timp ce îi apropia batista de față. Și, mișcându-se spre ea, umbra lui, proiectată pe perete de raza diagonală a becului din baie, păru să șovăie între lumină și întuneric înainte de a se pierde într-un cotlon.

Atunci, fata făcu un gest neașteptat, straniu. Nebăgând în seamă batista pe care i-o oferea, își întinse spre Corso mâna pătată cu sânge și îi atinse fața, trasându-i cu degetele patru linii roșii de la frunte până la bărbie. Nu-și retrase mâna după ciudata mângâiere, ci o lăsă acolo, proaspătă și umedă, pe când el simțea cum picăturile de sânge îi lunecă pe cele patru urme lăsate pe piele. Irișii limpezi reflectau lumina ce venea prin ușa întredeschisă, și Corso fu cuprins de un fior văzând în ei dublul reflex al umbrei lui pierdute.

Se auzea un alt cântec la radio, dar ei nu-l mai ascultau. Fata mirosea a căldură și a febră, cu o suavă pulsație sub pielea gâtului ei gol. Camera vira de la lumini și umbre la clarobscururi unde obiectele își pierdeau conturul. Ea murmură foarte încet ceva de neînțeles, iar în privire îi jucară mici scânteieri când mâna îi lunecă spre ceafa lui Corso, întinzându-i în jurul gâtului pata de sânge călduț. Cu gustul uneia din acele picături pe limbă, se aplecă spre ea, până la dulceața buzelor ei întredeschise care acum lăsau să răzbată un geamăt suav ce părea a veni de foarte departe, lent și monoton, vechi de secole. Pentru o clipă, în palpitul acelui trup deveniră viață toate morțile anterioare ale lui Lucas Corso, ca și cum curentul unui fluviu întunecat și liniștit, cu ape groase ca vopseaua, le-ar fi purtat în derivă. Și îi păru rău că ea nu avea un nume, pe care el să și-l tatueze o dată cu momentul acela în conștiință.

Asta dură o secundă. Apoi, recăpătându-și luciditatea, vânătorul de cărți se văzu pe sine așezat pe marginea patului, cu pardesiul pe

el, încă fascinat ca un tembel perfect, pe când ea se retrăgea puțin și, arcuindu-și șalele ca un frumos animal tânăr, își descheia nasturele metalic de sus al blugilor. O observă cu o benevolă încurajare lăuntrică; cu acea indulgență parțial sceptică, parțial obosită, pe care și-o îngăduia uneori. Cu mai multă curiozitate decât dorință. Trăgând fermoarul în jos, fata descoperi un triunghi de piele smeadă în contrast cu bumbacul alb al chiloților, lepădați o dată cu blugii, când se descotorosi de ei; iar picioarele-i lungi, bronzate, întinse pe pat, îl lăsară pe Corso - pe cei doi Corso - fără suflare, tot așa cum îl lăsaseră pe Rochefort fără dinți. Ea își ridică apoi brațele ca să-și scoată tricoul; făcu asta cu cea mai desăvârșită naturalețe, fără cochetărie sau indiferență, privindu-l mereu cu ochii aceia calmi și dulci, până când tricoul îi acoperi fața. Atunci contrastul fu și mai mare: din nou bumbac alb, de data asta lunecând în sus pe pielea arămie, pe carnea netedă, caldă, pe talia zveltă; pe sânii plini și perfecți, profilați în contra luminii, în penumbră; peste baza gâtului, peste gura întredeschisă și din nou peste ochii cu toată lumina răpită din cer. Cu umbra lui Corso acolo înăuntru, prizonieră ca un suflet închis în fundul unui dublu glob de cristal sau al unui smarald.

Din acel moment, el simți, cu o absolută certitudine, că n-o să poată. Fu una dintre intuițiile acelea lugubre care preced anumite întâmplări și le marchează, încă înainte de a se produce, cu semnele premonitorii ale dezastrului inevitabil. Altfel spus, mai prozaic: în timp ce-și expedia restul hainelor peste pardesiul aruncat la picioarele patului, Corso își dădu seama că erecția inițială provocată de împrejurări se afla în franc recul. Vrei tu, vrei, dar iacă nu se poate. Sau, cum ar fi zis străbunul bonapartist, *la Garde recule.* Complet. Pe tot frontul. Treaba îl alarmă grozav, deși putea să se bizuie pe faptul că, stând așa cum stătea în picioare în contra luminii dinspre ușă, starea lui de inoportună fleșcăială avea să

treacă neobservată. Cu infinite precauții se culcă pe burtă lângă trupul proaspăt și bronzat care aștepta în penumbră, folosind ceea ce, prin noroaiele Flandrei, Împăratul ar fi numit apropiere tactică indirectă: tatonarea terenului la jumătatea distanței și absența contactului în zona critică. De pe acea poziție prudentă, încercă să câștige ceva timp, doar-doar o sosi Grouchy cu întăririle, mângâind-o pe față și sărutând-o fără grabă pe gură și pe gât. Dar tot nimic. Grouchy nu apărea de nicăieri; acel fost sticlar era pasămite pe urmele prusacilor, departe de câmpul de luptă. Iar spaima lui Corso deveni adevărată panică atunci când fata se strânse lângă el, introduse o pulpă puternică, perfectă și caldă între ale lui, și putu să constate amploarea dezastrului. O văzu zâmbind ușor, cam nedumerită. Un surâs de încurajare, de tipul: hai campionule, știu că poți s-o faci. Apoi îl sărută cu o extraordinară tandrețe, în timp ce întindea o mână voluntară, dispusă să rezolve problema. Și taman când simți contactul mâinii în chiar epicentrul dramei, Corso se scufundă complet. Ca Titanicul. Pan' la fund, fără jumătăți de măsură. Cu orchestra cântând pe punte, cu întâi femeile și copiii. Următoarele douăzeci de minute au fost de agonie; din cele în care omul plătește pentru tot răul făcut în viață. Atacuri eroice care se zdrobeau de imperturbabilitatea careurilor de pușcași scoțieni. Infanteria de linie la asalt, de cum se întrezărea o palidă posibilitate de victorie. Incursiuni improvizate ale dragonilor și infanteriei ușoare, într-o disperată încercare de a-l surprinde pe inamic. Hărțuieli de-ale husarilor și grele șarje de cuirasieri. Dar toate încercările avură același rezultat: Wellington hălăduia în sătucul lui belgian inexpugnabil, în timp ce cimpoierul lui major cânta marșul Scoțienilor Cenușii pe sub nasul lui Corso, iar Vechea Gardă, sau ce mai rămăsese din ea, cu ochii ieșiți din cap, arunca priviri chiorâșe, scrâșnind din dinți și cu fața la așternut, la ceasul pe care, din nefericire pentru el, nu și-l scosese de la mână. Lui Corso i se

scurgeau de la rădăcina părului, pe ceafă, picături de sudoare cât pumnul. Și privea cu ochi rătăciți împrejur, pe deasupra umărului fetei, căutând cu disperare un pistol cu care să-și zboare creierii.

Ea dormea. Cu infinite precauții, ca să n-o trezească, întinse o mână spre pardesiu căutând o țigară. După ce și-o aprinse, rezemat într-un cot, stătu și o privi. Dormea pe spate, goală, cu capul pe perna pătată de sânge uscat, respirând suav cu gura întredeschisă. Mirosea tot a febră și a piele tânără. La lumina indirectă care o sculpta în volume și umbre, Corso îi admiră trupul nemișcat, perfect. Acesta, își zise, este o capodoperă de inginerie genetică; și se întrebă ce amestecuri de sânge, sau de enigme, salivă, piele, carne, sămânță și hazard coinciseseră în timp ca să sudeze între ele verigile lanțului ce culmina cu ea. Toate femeile, toate femelele create de spața omenească erau acolo, rezumate în acel corp de optsprezece sau douăzeci de ani. Observă pulsația sângelui la gât, bătaia aproape imperceptibilă a inimii, linia curbă și suavă care mergea de la mușchii ei dorsali către talie și se lărgea la șolduri. Întinse o mână ca să mângâie cu vârful degetelor micul triunghi încrețit acolo unde pielea era mai deschisă la culoare, între pulpele unde el fusese incapabil să bivuacheze regulamentar. Fata făcuse față situației la modul impecabil, nedându-i importanță și lăsând ca lucrurile să devieze spre un joc ușor și complice când în sfârșit înțelesese că, din partea lui Corso și în acel asalt, nu avea nimic de așteptat. Vorba ceea: atât este cât se vede. Or, aceasta avu însușirea de a relaxa ambianța; sau cel puțin de a-l împiedica pe el ca, în lipsa unei arme de foc - căci și caii se împușcă, nu-i așa? -, să se repeadă cu capul de colțul noptierei lovindu-se până la crăparea țestei; alternativă avută în vedere în ofuscarea lui și pe care o putu evita, pe jumătate, doar arzând un pumn teribil peretelui, pe ascuns, gata să-și fractureze falangele; iar asta o făcu pe ea, surprinsă de mișcarea-i neașteptată și

de încordarea bruscă a întregului său trup, să-l privească tresărind. Adevărul e că durerea și efortul de a nu scoate un urlet îl calmară puțin pe Corso, care izbuti să dovedească suficientă prezență de spirit ca să schițeze o părere de zâmbet forțat și să-i spună fetei că asta nu i se întâmpla decât de primele treizeci de ori. Ea începuse să râdă îmbrățișându-l, sărutându-i ochii și gura, amuzată și tandră. Ești un idiot, Corso; nu-mi pasă deloc de asta. Chiar și-așa, el făcu singurul lucru care se mai putea face în asemenea împrejurări: o conștiincioasă și minuțioasă muncă preparatorie, cu degete abile la locul potrivit și cu rezultate, dacă nu glorioase, măcar rezonabile. După aceea, când își mai trase sufletul, fata îl privi lung în tăcere, înainte de a-l săruta la fel de lung și de conștiincios, până când apăsarea buzelor ei slăbi tot mai mult, și adormi încet, pe nesimțite.

Jăraticul țigării îi lumina lui Corso degetele în penumbră. Reținu fumul în plămâni cât putu, apoi îl expulză deodată, văzându-l cum se materializa în aer trecând prin segmentul de lumină de pe pat. Simți că respirația tinerei se întrerupse o clipă și o privi atent. Încrunta din sprâncene gemând încetișor, ca o fetiță care visează urât. Apoi, tot adormită, se întoarse pe jumătate spre el pe o rână, cu brațul sub sânii goi și cu mâna lângă față. Cine naiba ești, o întrebă fără cuvinte încă o dată, prost dispus, deși după aceea se aplecă să-i sărute chipul nemișcat. Îi mângâie părul scurt, conturul taliei și șoldurile desenându-se acum precis în lumina indirectă din cameră. Era mai multă frumusețe în acea suavă linie curbă decât într-o melodie, o sculptură, un poem sau un tablou. Se apropie să miroasă gâtul fraged și în momentul acela pulsul lui începu să bată mai tare și mai grăbit, deșteptându-i carnea. Fii calm, își zise. Sânge rece și nici o panică de data asta. Să trecem la acțiune. Nu știa cât avea să dureze starea aceea, așa că stinse repede țigara în scrumiera de pe noptieră și se lipi de fată, asigurându-se că organismul lui răspundea la stimul în mod satisfăcător. Atunci îi desfăcu picioarele

și pătrunse în fine, zăpăcit, într-un rai umed, primitor, care părea făcut din caimac cald și miere parfumată. Simți că fata se mișca, somnoroasă, și că brațele ei i se încolăceau după ceafă, deși nu se trezise complet. O sărută pe gât și pe gura care încă mai scotea un plânset slab, lung și infinit de dulce, și o simți mișcând din șolduri ca să-l primească adânc, intrând în ritm cu el. Iar când ajunse în străfundul cărnii și al lui însuși, croindu-și drum fără sforțare spre locul pierdut al memoriei, din care, prin instinct, ne tragem cu toții, ea deschisese deja ochii și îl privea surprinsă și fericită, cu scăpărări verzi printre lungile gene umede. Te iubesc, Corso. Teiubescteiubescteiubescteiubesc. Te iubesc. Apoi, la un moment dat, el trebui să-și muște limba ca să nu zică aceeași gogomănie. Se vedea pe sine însuși de la mare distanță, uimit și neîncrezător, aproape fără să se recunoască: atent la ea, depinzând de palpitația, de gesturile ei, anticipându-i dorința în timp ce descoperea resorturile secrete, cheile lăuntrice ale acelui corp moale și dârz totodată, sudat cu putere de al lui. Continuară așa mai bine de o oră. Apoi Corso o întrebă pe fată dacă era sau nu în perioada de risc, și ea îi spuse să nu-și bată capul cu asta, că situația era sub control. Și-atunci totul țâșni din el, foarte înăuntru, lângă inima ei.

Se trezi în fapt de ziuă. Fata dormea strânsă în el, și Corso rămase un timp nemișcat ca să n-o trezească, refuzând să se gândească la cele întâmplate și la urmările lor. Închise ochii lăsându-se placid în voia sorții, pe când degusta plăcuta indolență a momentului. Respirația tinerei îi adia pe piele. Irene Adler, Baker Street 221 B. Diavolul îndrăgostit. Silueta din brumă, înfruntându-l pe Rochefort. Scurta albastră căzând încet, desfășurată, pe cheiul Senei. Și umbra lui Corso odihnind în ochii ei. Dormea relaxată și liniștită, departe de tot ce o înconjura, iar lui îi era imposibil să stabilească niște conexiuni logice care să ordoneze imaginile din memorie. Însă, ce-i drept, în clipele acelea logica nu-l îmbia deloc; se simțea leneș și

mulțumit. Își puse mâna între coapsele calde ale fetei și o lăsă acolo, nemișcată. Cel puțin acel trup gol era cât se poate de real.

Mai târziu se ridică cu grijă și se duse la baie. Înaintea oglinzii, văzu că avea urme de sânge uscat pe față și - amintiri ale ciocnirii cu Rochefort și cu scara cheiului - o contuzie albăstruie la umărul stâng și alta întinsă peste două coaste care îl durură când le apăsă cu degetele. După ce se spălă puțin, se duse după o țigară. Și, scormonind prin pardesiu, găsi mesajul lui Grüber.

Blestemă printre dinți că uitase de el, dar nu mai avea ce face. Așa că deschise plicul și se întoarse la lumina din sala de baie ca să citească nota ce se afla înăuntru. Nu era prea lungă, iar conținutul ei - două nume, un număr și o adresă - îi smulse un rânjet crud. Se privi din nou în oglindă și se revăzu cu părul vâlvoi și cu barba care-i umbrea fața, punându-și ochelarii cu lentila spartă așa cum își ai pune coiful de război; avea mutra unui lup rău care adulmecă prada. Își luă hainele și tașca de pânză nefăcând nici un zgomot, și îi aruncă o ultimă privire fetei adormite. Poate că, la urma urmei, aceea avea să fie o zi superbă. Iar lui Buckingham și lui Milady o să le stea micul dejun în gât.

Hotelul Crillon era prea scump ca să-l poți bănui pe Flavio La Ponte că suporta cheltuielile; mai mult ca sigur că văduva Taillefer era cea care plătea facturile. Corso reflectă la asta pe când dădea drumul taxiului în piața Concorde și traversa în linie dreaptă vestibulul din marmură de Siena îndreptându-se, pe scările monumentale, spre camera 206. Era un cartonaș cu „Nu deranjați" și multă tăcere de partea ailaltă a ușii în care bătu tare de trei ori.

Oamenii își făcură atunci trei înțepături în carne și astfel fu călit vârful sortit Balenei Albe.

Frăția Harponarilor din Nantucket părea pe punctul să se dizolve și Corso nu-și dădea seama dacă îi părea rău sau nu. La un moment dat, La Ponte și cu el își imaginaseră împreună o a doua versiune a lui *Moby Dick:* Ishmael scrie istoria, bagă manuscrisul în sicriul călăfătuit și se îneacă o dată cu restul echipajului de pe *Pequod.* Cel care supraviețuiește este Queequeg, harponarul sălbatic și fără pretenții intelectuale. Cu timpul învață să citească și într-o zi răsfoiește romanul camaradului său, descoperind că versiunea acestuia și amintirile lui despre cele întâmplate nu au nimic comun. Și-atunci își scrie propria versiune a istoriei. *„Numiți-mă Queequeg"*, așa începe, și o intitulează: *O balenă.* Din punctul de vedere strict profesional al harponarului, Ishmael a fost un erudit pedant care a zăpăcit totul: Moby Dick nu este vinovată, nu-i decât un cetaceu ca oricare altul, și totul se reduce la un căpitan incompetent care pune o răfuială particulară - *„Ce contează cine i-a smuls piciorul"*, scrie Queequeg - înaintea obligației sale de a umple butoaiele cu ulei. Corso își amintea scena din jurul mesei de la bar: Makarova ascultându-l atentă, cu aerul ei masculin, formal și baltic, pe La Ponte, care explica utilitatea călăfătuirii sicriului dulgherului, în timp ce, de partea cealaltă a tejghelei, Zizi le arunca geloase priviri asasine. Era pe vremea când, dacă Corso forma propriu-i număr de telefon, vocea lui Nikon - mereu o vedea ieșind din camera obscură cu mâinile ude de lichid fixator - se auzea ridicând receptorul. Așa făcură și de data aceea, în noaptea când fu rescris *Moby Dick,* terminată de tustrei acasă târziu, cu alte sticle golite în fața televizorului unde rula filmul lui John Huston pe video. Ciocnind în onoarea bătrânului Melville, când *Rachel,* care naviga căutându-și fiii pierduți, dă în sfârșit peste alt orfan.

Așa fusese pe-atunci. Totuși, acum, dinaintea ușii camerei 206, Corso nu reușea să simtă mânia celui care e gata să-i arunce altuia în față o trădare; poate și fiindcă, în fond, împărtășea credința potrivit

căreia în politică, afaceri și sex, a trăda e doar o chestiune de dată. Eliminând politica, ignora dacă prezența amicului său la Paris era explicabilă prin negoț sau sex; poate era vorba de o combinație de factori, pentru că nici măcar hârșitul Corso cel uns cu toate alifiile nu și-l putea închipui intrând în buclucuri și căutând necazuri cu lumânarea numai din pricina banilor. În minte, trecu în revistă nurii Lianei Taillefer de atunci, din scurta tăvăleală de la el de acasă, senzuală și frumoasă, cu șolduri largi, cu carnea albă și moale, cu aspectul ei mai mult decât plăcut, de Kim Novak gen femeie fatală, și înălță dintr-o sprânceană - prietenia consta din acest soi de detalii - într-un omagiu înțelegător adus motivelor librarului. Poate de aceea nici La Ponte nu descoperi ură sau mânie în aspectul lui, când în sfârșit apăru în cadrul ușii în pijama și desculț, cu mutra adormită. Și mai avu timp să caște gura, surprins, înainte ca vânătorul de cărți să i-o închidă cu un pumn care îl expedie, aproape dându-l peste cap, în colțul opus al camerei.

Poate că, în alte împrejurări, Corso s-ar fi desfătat văzând scena: apartament *suite* de lux, vederea spre obeliscul din Place de la Concorde, mochetă groasă pe jos și o enormă sală de baie. La Ponte căzut grămadă pe mochetă, frecându-și bărbia dureroasă, în timp ce încerca să-și fixeze pe el privirea deviată de lovitură. Un pat mare, cu două apetisante gustări de dimineață pe o tavă. Și Liana Taillefer tolănită acolo, blondă și uimită, cu o jumătate de felioară prăjită din care abia mușcase în mână, cu un sân voluminos și alb în afară și cu celălalt înăuntrul decoltatei cămăși de noapte. Sfârcuri și areole de cinci centimetri diametru, observă dezinteresat Corso, închizând ușa în spatele lui. Mai bine mai târziu decât niciodată.

— Bună ziua, zise.

Apoi se apropie de pat. Liana Taillefer, nemișcată, tot cu pâinea prăjită în mână, îl privi pe când el se așeză lângă ea și, după ce lăsă

tașca de pânză pe jos și aruncă o privire tăvii, își turnă o ceașcă de cafea. Cam vreo jumătate de minut nimeni nu scoase o vorbă. În fine, Corso sorbi din cafea, zâmbindu-i femeii.

— Îmi amintesc - falca nebărbierită îi ascuțea trăsăturile; surâdea ca un tăiș de cuțit - că ultima dată când ne-am văzut am fost cam brusc...

Ea nu răspunse. Lăsase pe tavă felioara mușcată pe jumătate și băgase la loc debordanta-i anatomie în cămașa de noapte. Se uita la Corso într-un fel greu de definit, fără teamă, sfidare sau ranchiună; aproape cu indiferență. După scena din casa vânătorului de cărți, acesta se aștepta la ură neagră în ochii aceia. Te vor ucide pentru asta etc., etc. Și fuseseră cât pe ce. Însă albastrul-oțel al Lianei Taillefer avea aceeași expresie ca două bălți cu apă înghețată, ceea ce îl lăsă pe Corso mai preocupat decât o explozie de ură. Și-o putea foarte bine imagina privind impasibilă cadavrul soțului ei atârnat de lampa din salon. Își aminti fotografia bietului nenorocit cu sorțul lui de bucătărie și cu tava în sus, pregătindu-se să taie purcelul rumenit după rețeta segoviană. Grozav roman-foileton îi scriseseră ăluia.

— Mama ta de tâlhar împuțit, mormăi La Ponte de pe jos.

Părea să fi reușit în sfârșit să-și concentreze privirea asupra lui. Apoi începu să se adune de pe mochetă, ametit, sprijinindu-se de mobile. Corso se uită la el, interesat.

— Nu pari mulțumit să mă vezi, Flavio.

— Mulțumit? librarul își pipăia bărbia privind din când în când în palmă, ca și cum s-ar fi temut să găsească acolo o bucățică de măsea. Ești nebun, asta ești. De legat.

— Încă nu, dar sunteți pe punctul de a mă face să căpiez. Tu cu acoliții tăi, arătă cu capul spre Liana Taillefer. Inclusiv văduva neconsolată.

La Ponte se apropie nițel, oprindu-se la o distanță prudentă.

— Te-ar deranja să-mi spui și mie ce tot vorbești acolo?

Corso ridică o mână sub nasul librarului și începu să numere pe degete.

— Vorbesc de manuscrisul Dumas și de *Cele Nouă Porți*. De Victor Fargas înecat la Sintra. De Rochefort care parcă-i umbra mea, atacându-mă acum o săptămână la Toledo și azi-noapte aici, la Paris - arătă din nou spre Liana Taillefer -. De Milady. Și de tine, oricare ar fi rolul tău în toată afacerea asta.

La Ponte fusese atent la degetele lui Corso pe când număra, clipind de cinci ori în șir, o dată de fiecare deget. La terminarea numărătorii își mângâie din nou fața, dar acum gestul lui nu mai era de durere, ci de perplexitate. Dădu să răspundă ceva, dar își luă seama. Când în fine se hotărî, o făcu adresându-i-se Lianei Taillefer.

— Ce-avem noi de-a face cu toate astea?

Ea dădu din umeri disprețuitor. Nu era interesată de eventuale explicații, nu era dispusă să coopereze. Stătea în continuare sprijinită de pernele mari, cu tava cu gustarea lângă ea; unghiile ei lăcuite în roșu-sângeriu fărâmițau felioara de pâine prăjită, iar cealaltă mișcare ce se mai putea observa la ea era doar respirația, care îi ridica și cobora pieptul în generosul și bine umplutul decolteu. Ședea neclintită și se uita la Corso ca jucătorul ce așteaptă ca adversarul să-și descopere cărțile; la fel de afectată de spusele lui precum putea fi o bucată de biftec crud.

La Ponte se scarpină în cap, acolo unde i se rărea părul. Avea un aspect foarte puțin prezentabil, în mijlocul camerei, cu pijamaua lui în dungi șifonată și cu falca stângă umflată sub barbă de lovitura de pumn. Ochii lui nedumeriți rătăceau de la Corso la femeie și înapoi. În sfârșit, se opriră pe amicul lui.

— Cer o explicație, zise.

— Ca să vezi coincidență! Eu am venit să-ți cer același lucru.

La Ponte șovăi, aruncându-i Lianei Taillefer o altă privire nesigură. Părea umilit și chiar avea de ce. Își privi unul după altul

cei trei nasturi ai pijamalei, apoi picioarele desculțe. Să faci față unei crize costumat așa era de-a dreptul patetic. Până la urmă îi arătă lui Corso sala de baie.

— Haidem colo înăuntru. Încerca să împrumute vocii lui un ton demn, însă falca umflată îi deforma pronunția consoanelor. Tu și cu mine.

Femeia rămânea indescifrabilă, nemișcată, neexteriorizând nici o neliniște sau teamă, privindu-i cu același interes cu care cineva urmărește la televizor un concurs inept. Corso își spuse că trebuia neapărat făcut ceva cu ea, dar pe moment nu-și dădea seama ce. După o scurtă șovăială luă de pe jos tașca de pânză și îl precedă pe La Ponte, care închise bine ușa după ei.

— Se poate și de ce m-ai pocnit?

Vorbea încet, temându-se să nu fie auziți de văduva din pat. Corso lăsă tașca pe bideu, admiră albeața prosoapelor și răscoli prin obiectele de pe policioara de sub oglindă înainte de a se întoarce spre librar cu mult calm.

— Pentru că ești un fals și-un trădător, replică el. Nu mi-ai spus că ești amestecat în daravera asta. Ai permis să fiu păcălit, urmărit și lovit.

— Nu-s amestecat în nimic. Iar aici singurul lovit sunt eu - librarul își studia fața în oglindă -. Doamne! Uite ce-ai făcut. M-ai desfigurat.

— O să te desfigurez și mai rău dacă nu-mi povestești totul numaidecât.

— Ce să-ți povestesc?... La Ponte își pipăia umflătura uitându-se ponciș la Corso, de parcă acela și-ar fi pierdut mințile. Nu-i nici un secret; Liana și cu mine am... - se întrerupse, căutând o expresie care să definească situația -. Hmmm. Ai văzut doar.

— Ați devenit intimi, sugeră Corso.

— Exact.

— Când?
— Chiar în ziua când ai plecat în Portugalia.
— Cine a făcut primul pas?
— Practic, eu.
— Practic?
— Mai mult sau mai puțin. I-am făcut o vizită.
— De ce?
— Ca să-i fac o ofertă pentru biblioteca rămasă de la bărbat-său.
— Ți-a venit așa, deodată?
— Nu chiar. Ea a telefonat întâi. Ți-am povestit asta chiar atunci.
— E adevărat.
— Voia să recupereze manuscrisul Dumas pe care mi l-a vândut răposatul.
— A dat vreo explicație?
— Motive sentimentale.
— Și ai crezut-o.
— Da.
— Sau de fapt puțin îți păsa.
— În realitate...
— Mda. Tot ce voiai era s-o regulezi.
— Și asta.
— Și ți-a căzut în brațe.
— Total.
— Sigur. Și ați venit la Paris în luna de miere.
— Nu chiar. Ea avea treburi de aranjat aici.
— ... Și te-a invitat s-o însoțești.
— Exact.
— Așa, din pură întâmplare, nu?... Asumându-și toate cheltuielile, ca să vă continuați idila.
— Cam așa ceva.
Corso își luă o mutră neplăcută.

— Ce frumoasă-i dragostea, Flavio! Când iubești cu-adevărat.

— Lasă cinismele. Ea e extraordinară. Nu-ți poți închipui...

— Pot.

— Ba nu poți.

— Îți repet că da, că pot.

— Ai fi vrut tu să poți. Cu așa o bucățică fainã.

— Deviem, Flavio. Eram deci cu toții aici, la Paris.

— Da.

— Ce planuri aveați în legătură cu mine?

— N-aveam planuri. Voiam să te localizăm azi sau mâine. Ca să recuperăm manuscrisul.

— Amiabil.

— Desigur. Păi cum altfel?

— Nu v-așteptați deloc să refuz?

— Liana își cam făcea probleme.

— Dar tu?

— Eu nu.

— Tu nu ce?

— Eu nu vedeam unde-i greutatea. La urma urmei suntem prieteni. Iar *Vinul de Anjou* e al meu.

— Aha. M-am prins: pentru ea, erai al doilea cartuș.

— Nu știu la ce te referi. Liana e formidabilă. Și mă adoră.

— Da. Și mie mi s-a părut foarte îndrăgostită.

— Crezi?

— Ești un dobitoc, Flavio. Și-au bătut joc de tine așa cum au făcut și cu mine.

A fost o intuiție stridentă ca o sirenă de alarmă. Corso îl dădu la o parte cu o subită bruschețe pe La Ponte și se repezi în dormitor unde o găsi pe Liana Taillefer sculată din pat, pe jumătate îmbrăcată, punându-și hainele într-o valiză. O clipă, îi văzu ochii glaciali ațintindu-l - ochii lui Milady de Winter - și știu că tot timpul,

pe când el făcea pe fanfaronul ca un idiot, ea se mărginise să aștepte ceva: un zgomot sau un semnal. Ca păianjenul în centrul pânzei.

— Adio, domnule Corso.

Măcar o auzea rostind trei cuvinte. Ascultă ce spunea - își amintea bine vocea ei gravă, puțin răgușită - neînțelegând ce puteau să însemne vorbele acelea, decât că avea să dispară. Mai făcu un pas în aceeași direcție, neștiind ce va face ajungând lângă ea, înainte de a simți o altă prezență în dormitor: o umbră îndărăt și la stânga, lipită de cadrul ușii. Dădu să se întoarcă pentru a înfrunta primejdia, cu certitudinea că a mai făcut o greșeală și că era prea târziu. O auzi râzând pe Liana Taillefer ca în filmele cu femei-vampir blonde și ticăloase. Iar lovitura - a doua în mai puțin de douăsprezece ore - o primi tot după ureche, în același loc. Și mai avu timp să-l vadă pe Rochefort dispărând din tulburele-i câmp vizual.

Era deja inconștient când se prăvăli pe jos.

TRAMA SE COMPLICĂ

„Acum, dumneavoastră tremurați din cauza situației și a perspectivei vânătorii. Ce-ar mai rămâne din tremuratul acesta dacă eu aș fi precis ca mersul trenurilor?”

A. Conan Doyle, *Valea groazei*

Întâi fu o voce îndepărtată; un murmur confuz pe care nu reușea să-l recunoască. Făcu o sforțare, ghicind că lui îi erau adresate cuvintele. Ceva despre cum arăta. Corso habar n-avea cum arăta, dar nici că-i păsa. Era plăcut să stea acolo, unde o fi fost, culcat cu fața în sus; și nu dorea să deschidă ochii. Mai ales pentru că se temea să nu-l doară tâmplele și mai rău.

Simți niște pălmuțe pe față și nu mai avu ce face: deschise un ochi în silă. Flavio La Ponte stătea aplecat asupra lui, cu un aer foarte preocupat. Era tot în pijama.

— Nu mă mai pipăi pe față, zise Corso, prost dispus.

Librarul slobozi cu vădită ușurare aerul reținut în plămâni.

— Credeam c-ai murit, mărturisi el.

Deschizându-și celălalt ochi, Corso încercă să se ridice. Imediat simți cum i se clătina creierul în țeastă, ca gelatina pe farfurie.

— Te-au aranjat bine, îl informă fără rost La Ponte, pe când îl ajuta să se adune de pe jos.

Sprijinit de umărul lui ca să-și mențină echilibrul, Corso aruncă o privire încăperii. Liana Taillefer și Rochefort dispăruseră.

— L-ai putut vedea pe cel care m-a lovit?

— Sigur, înalt, brunet. O cicatrice pe față.

— L-ai mai văzut vreodată?

— Nu - librarul se încruntă, abătut -. Dar ea părea să-l cunoască bine... Pesemne i-a deschis ușa când noi discutam în baie... Ah, da, tipul avea și-o buză terciuită. Crăpată rău. Cu niște puncte de sutură, cu mercromină. Își atinse falca, a cărei umflătură începea să cedeze, și scoase un chicotit răzbunător. După cum văd, aici toată lumea și-a primit porția.

Corso, care își căuta ochelarii și nu-i găsea, îi aruncă o privire ranchiunoasă.

— Ce nu-nțeleg - zise - e de ce nu te-au scuturat și pe tine.

— Ba erau gata s-o facă. Dar le-am spus că nu-i nevoie. Să plece unde poftesc. Că eu sunt doar în trecere pe-aici.

— Puteai să fi făcut ceva.

— Eu? Auzi colo! Cu pumnul primit de la tine îmi încasasem porția. De aceea am făcut cu degetele două v-uri uite-așa, vezi?... În semn de pace. Am lăsat jos capacul pe closet și am stat pe el, cuminte. Până s-au cărat.

— Eroul meu.

— Prudența e mama înțelepciunii. Ah, ia uită-te la hârtia asta, îi întinse un bilet împăturit în patru. Au lăsat-o când au plecat, sub o scrumieră cu un chiștoc de Monte-Cristo.

Lui Corso îi venea greu să citească. Îi jucau literele pe dinaintea ochilor. Era o notă caligrafiată cu cerneală, cu o frumoasă scriere englezească și complicate înfloriturи la majuscule:

Din porunca mea și pentru binele Statului, purtătorul acesteia a făcut ceea ce a făcut.

3 decembrie 1627,
Richelieu

În pofida situației, fu cât pe ce să izbucnească în râs. Acela era salvconductul semnat la asediul orașului La Rochelle, când Milady îi ceruse cardinalului capul lui d'Artagnan. Luat apoi cu forța de Athos cu ajutorul pistolului întins - „Mai *mușcă, năpârcă, dacă poți"* - și servind, către sfârșit, la justificarea înaintea lui Richelieu a execuției femeii... Mai pe scurt: prea mult pentru un singur capitol. Clătinându-se, Corso se duse în sala de baie, deschise un robinet la chiuvetă și își vârî capul sub jetul de apă rece. Apoi se uită în oglindă: ochii umflați, nebărbierit, șiroind de apă, cu tâmplele țiuindu-i de parcă avea acolo un viespar. Sunt bun de tras în poză, se gândi. Ce mai fel de a-ți începe ziua!

Din oglindă, lângă el, La Ponte îi întindea un prosop și ochelarii.

— Ah, da, făcu el. Ți-au luat tașca.

— Fiu de cățea!

— Auzi, nu știu de ce te legi de mine. Că-n tot filmul ăsta, tot ce-am făcut a fost să regulez și eu puțin.

Corso era neliniștit. Parcurgea încoace și încolo cu pași mari vestibulul hotelului încercând să gândească în mare grabă, dar cu fiecare minut care trecea scădeau probabilitățile de a-i mai prinde pe fugari. Totul era pierdut, cu excepția unei verigi a lanțului: numărul Trei. Trebuia să pună mâna pe el, fiindcă asta oferea, cel puțin, o posibilitate de a le ieși în întâmpinare dacă izbutea să se miște rapid. Intră în cabină și o sună pe Frida Ungern, în timp ce La Ponte achita nota de plată; dar în receptor nu se auzi decât sunetul, intermitent, de ocupat. După o scurtă șovăială sună la Louvre Concorde, cerând camera Irenei Adler. Nu era sigur cum stăteau lucrurile nici în privința aceea și se liniști puțin auzind vocea fetei. În câteva cuvinte o puse la curent, cerându-i să vină să se întâlnească cu el la Fundația Ungern. Apoi închise telefonul și se întoarse spre La Ponte, care

venea foarte deprimat, vârându-și în portofel cartea de credit.

— Vicleana! Auzi dumneata, s-o ștergi așa, neplătind nimic!

— Bine ți-a făcut, nătăfleață!

— O omor cu mâinile mele! Mă jur!

Hotelul era extrem de scump și trădarea începea să i se pară monstruoasă librarului; nu se mai simțea un simplu spectator în toată povestea aceea, ca în urmă cu jumătate de ceas, ci participa la ea foarte sumbru, ca un Ahab vindicativ. Se suiră într-un taxi și Corso îi dădu șoferului adresa baroanei Ungern. Pe drum, îi povesti celuilalt restul istoriei: trenul, fata, Sintra, Paris, cele trei exemplare din *Cele Nouă Porți,* moartea lui Fargas, incidentul de pe cheiul Senei... La Ponte asculta dând din cap, la început incredul, apoi tot mai covârșit.

— Am coabitat cu o viperă, se plânse, înfiorat.

Corso era prost dispus și preciză că foarte rar viperele îi mușcă pe cretini. La Ponte cumpăni adevărul acesta. Nu părea ofensat.

— Cu toate astea, zise, e o femeie nemaipomenită. C-un trup de-ți stă mintea-n loc.

În ciuda recentei pici pe care i-o purta după știrbirea adusă cardului, ochii îi luciră, lubrici, pe când își mângâia barba.

— Îți stă mintea-n loc, repetă, cu un zâmbet stupid.

Corso se uita pe geam la traficul străzii.

— La fel a zis și ducele de Buckingham.

— Buckingham?

— Da. În *Cei trei mușchetari.* După episodul eghileților de diamante, Richelieu îi încredințează lui Milady misiunea de a-l asasina pe duce; dar acesta o întemnițează de cum ajunge la Londra. Acolo îl seduce pe temnicerul ei, Felton, un idiot ca tine în versiune puritană și fanatică, și îl convinge s-o ajute să evadeze, asasinându-l în treacăt și pe Buckingham.

— Nu-mi aminteam episodul. Și Felton ce-a pățit?

— L-a înjunghiat pe duce. Apoi l-au executat; dar nu știu dacă pentru asasinat sau idioțenie.

— Măcar nu l-au pus să plătească nota la hotel.

Taxiul circula pe Quai de Conți, aproape de locul unde Corso avusese parte de penultima scărmăneală a lui Rochefort. În momentul acela, La Ponte își aminti ceva:

— Auzi, n-avea Milady un semn pe un umăr?

Corso încuviință, în clipa aceea treceau prin fața scării pe care se rostogolise cu o noapte în urmă.

— Da, răspunse. Marcat de călău cu fierul roșu; semnul criminalilor. Îl avea dinainte de a se fi măritat cu Athos... D'Artagnan l-a descoperit culcându-se cu ea, iar asta a fost cât pe ce să-l coste viața.

— Ciudat. Știi că și Liana are un semn?

— Pe umăr?

— Nu. Pe șold. Un tatuaj micuț, foarte drăgălaș, în formă de floare de crin.

— Nu mai spune!

— Îți jur!

Corso nu-și amintea tatuajul, fiindcă pe durata fugarei vânzoleli de la el de acasă cu Liana Taillefer - parcă trecuseră ani de-atunci - nu apucase să observe asemenea amănunte. Într-un fel sau altul, totul începea iar să scape de sub control. Și deja nu mai era vorba de coincidențe folclorice, ci de un plan bine pus la punct; prea complex și prea periculos ca să mai consideri o simplă parodie acțiunile femeii și ale zbirului ei cu cicatricea. Era un complot cu toate ingredientele genului, iar îndărăt trebuia să fie cineva mișcând firele. Cu un termen perfect aplicabil situației, o Eminență Cenușie. Atinse buzunarul unde ținea biletul lui Richelieu. Era prea mult, era excesiv. Și totuși, exact în insolitul, în romanescul întregii povești stătea pesemne și rezolvarea. Își amintea că citise cândva ceva

asemănător la Allan Poe sau la Conan Doyle: *„Misterul acesta este privit ca fiind unul insolubil, din aceleași motive pentru care ar fi trebuit să fie considerat rezolvabil: caracterul excesiv,* outré, *al circumstanțelor”.*

— Încă nu știu dacă toate astea sunt o monumentală bătaie de joc sau o prețioasă și fină dantelărie, zise tare, în chip de concluzie.

La Ponte găsise o gaură în pielea sintetică a scaunului și o mărea, scormonind în ea cu degetul, nervos.

— Orice ar fi, e o treabă grozav de neplăcută. Vorbea încet, în pofida geamului antifurt care îi despărțea de șoferul taxiului. Sper că știi ce faci.

— Tocmai ăsta-i baiul: că nu-s sigur pe ce fac.

— De ce nu mergem la poliție?

— Ca să le spun ce?... Că Milady și Rochefort, agenții cardinalului Richelieu, ne-au furat un capitol din *Cei trei mușchetari* și o carte pentru invocarea lui Lucifer? Că diavolul s-a îndrăgostit de mine, întrupându-se într-o fată de douăzeci de ani care mi-a devenit bodyguard?... Zi-mi ce-ai face dac-ai fi comisarul Maigret și eu ți-aș veni cu pătărania asta?

— Te-aș pune să sufli într-un alcoolmetru, presupun.

— Păi vezi!

— Și Varo Borja?

— Aici e-aici. Corso scoase un suspin de amărăciune. Nici nu vreau să mă gândesc cum o să reacționeze când va afla că i-am pierdut cartea.

Taxiul își făcea drum cu greutate prin traficul dimineții și Corso se tot uita la ceas, nerăbdător. În sfârșit, ajunseră lângă acel *bar-tabac* unde fusese cu o noapte înainte și dădură surprinși peste grupuri de curioși pe trotuare și semnale de circulație întreruptă la colț. Pe când cobora din taxi, Corso văzu și o furgonetă a poliției și o mașină a pompierilor. Atunci strânse din dinți, slobozind o teribilă înjurătură care îl făcu să tresară pe La Ponte. Numărul Trei dispăruse și el.

Fata li se alătură printre oamenii strânși acolo, cu micuțul ei rucsac în spate și cu mâinile în buzunarele scurtei. Se mai vedea încă o dâră de fum peste acoperișuri.

— Apartamentul a ars la trei noaptea, informă, fără a-l privi pe La Ponte, de parcă acesta nici n-ar fi existat. Pompierii încă-s înăuntru.

— Și baroana Ungern? întrebă Corso.

— Și ea-i înăuntru.

O văzu făcând un gest ambiguu; nu chiar de indiferență, ci mai degrabă resemnat, fatalist. Ca și cum toate întâmplările acelea ar fi fost prevăzute undeva.

— Cadavrul ei carbonizat a fost găsit în birou. De-acolo s-a propagat focul. Incendiu accidental, zic vecinii; o țigară nestinsă bine.

— Baroana nu fuma, spuse Corso.

— Azi-noapte a fumat.

Vânătorul de cărți aruncă o privire peste capetele curioșilor îngrămădiți în fața barierelor poliției. Nu văzu mai nimic: extremitatea superioară a unei scări de salvare sprijinite de clădire, luminile intermitente ale unei ambulanțe la intrare. Erau multe chipiuri de jandarmi și căști de pompieri, iar aerul mirosea a lemn și plastic ars. Dintre curioși, doi turiști americani se fotografiau reciproc, pozând lângă jandarmul ce păzea îngrăditura. O sirenă începu să sune strident undeva, apoi tăcu brusc. Cineva dintre curioși spuse că scoteau cadavrul, dar nu puteai zări nimic. Nici nu era mare lucru de zărit, își zise Corso.

Văzu ochii fetei ațintindu-l, fără nici o urmă în ei a nopții trecute. Cea de acum era o privire atentă, practică: un soldat în preajma câmpului de luptă.

— Ce s-a întâmplat? întrebă ea.

— Speram ca tu să-mi spui.

— Nu de asta vorbesc - pentru prima oară păru să-l observe pe La Ponte -. Cine e?

Corso îi spuse. Apoi șovăi un moment, întrebându-se dacă celălalt va capta nuanța:

— Fata de care ți-am povestit. O cheamă Irene Adler.

La Ponte nu captă nimic. Se mărgini să-i privească puțin confuz, întâi pe fată, apoi pe amicul său, și întinse, în fine, în chip de salut, o mână pe care ea n-o văzu sau se prefăcu că n-o vede. Era atentă doar la Corso.

— N-ai tașca, îi spuse.

— Nu. Rochefort a pus mâna pe ea în sfârșit. A plecat cu Liana Taillefer.

— Cine-i Liana Taillefer?

Corso o privi dur, dar nu citi decât seninătate în ochii fetei.

— N-o cunoști pe văduva neconsolată?

— Nu.

Îi susținea privirea fără neliniște ori mirare, absolut imperturbabilă, în pofida lui însuși, Corso fu pe punctul să o creadă.

— Nu-i nimic, zise până la urmă. Chestia-i c-au șters-o.

— Unde?

— N-am nici cea mai vagă idee.

Își descoperi caninul, cu o expresie disperată, neîncrezătoare.

— Credeam că tu știi ceva.

— Nu știu nimic despre Rochefort. Nici despre femeia aceea, spuse cu indiferență, dând de înțeles că nu era treaba ei.

Corso se simți și mai perplex. Se aștepta la o emoție oarecare din partea ei; doar ea singură se erijase în apărătoarea intereselor lui. Sau măcar să formuleze un reproș, ceva de genul: așa-ți trebuie dacă te dai mare și tare. Dar tânăra nu-i reproșa nimic. Se uita în jur de parcă ar fi căutat un chip cunoscut printre toți acei gură-cască, și el fu incapabil să ghicească dacă se gândea la cele întâmplate sau avea

mintea în altă parte, departe de dramă.

— Ce putem face? întrebă neadresându-se cuiva anume, realmente dezorientat.

Lăsând agresiunile deoparte, văzuse dispărând unul după altul câteșitrei exemplarele din *Cele Nouă Porți,* plus manuscrisul Dumas. Avea trei cadavre în cârcă, dacă adăuga și sinuciderea lui Enrique Taillefer, și cheltuise o sumă enormă de bani care nu erau ai lui, ci ai lui Varo Borja... Varus, Varus: dă-mi înapoi legiunile mele. Singur se dădea la toți dracii, beștelindu-se mărunțel. În clipa aceea ar fi vrut să aibă cu treizeci și cinci de ani mai puțin, ca să izbucnească în plâns, trântindu-se pe jos.

— Am putea, sugeră La Ponte, să bem o cafea.

Zise asta cu frivolitate, cu un zâmbet de genul curaj flăcăi că n-o fi dracu' atât de negru, și Corso își dădu seama că bietul tontălău era departe de a bănui în ce erau băgați. Dar, în sine, ideea nu i se păru atât de proastă. Așa cum stăteau lucrurile, nici lui nu-i venea una mai bună.

— Să văd dac-am priceput - lui La Ponte i se scurseră câteva picături de cafea cu lapte în barbă, în timp ce-și înmuia o bucată de *croissant* în ceașcă -. În 1666, Aristide Torchia a ascuns un exemplar special. Un fel de copie de siguranță împărțită în trei cărți... Nu-i așa? Cu diferențe la opt din cele nouă gravuri. Și trebuie reunite originalele, dacă vrei ca totul acela să funcționeze. Înghiți bucata de *croissant* umed și se șterse cu un șervețel de hârtie... Am zis bine?

Erau toți trei așezați la o terasă, în fața bisericii Saint-Germain-des-Près. La Ponte își lua astfel revanșa pentru micul dejun întrerupt de la hotelul Crillon, iar fata, care nu renunțase la atitudinea ei de simplu observator, bea o oranjadă cu un pai lung și asculta în tăcere. Avea *Cei trei mușchetari* deschisă pe masă și uneori dădea câte o pagină, citind distrată, înainte de a ridica privirea

ascultându-i din nou. Cât despre Corso, simțea un nod în stomac, de la ultimele evenimente; îi era peste poate să înghită ceva, orice.

— Ai zis bine, îi spuse lui La Ponte.

Se lăsă pe spate în scaun cu mâinile în buzunarele pardesiului, privind fără să vadă clopotnița bisericii.

— Deși există posibilitatea ca ediția completă, cea arsă de Sfântul Oficiu, să constea de asemenea din trei serii de cărți cu ilustrații alterate, astfel ca numai adevăraților cunoscători ai problemei, inițiații, să reușească a combina trei exemplare corecte... Ridică din sprâncene, încrețindu-și fruntea abătut. Asta n-o vom mai ști niciodată.

— Și cine zice că erau doar trei? Poate c-a tipărit patru sau nouă serii diferite.

— Dacă-i așa, efortul i-a fost inutil. Nu-s decât trei cărți cunoscute.

— Oricum o fi, cineva vrea să refacă volumul original. Și pune mâna tâlhărește pe xilogravurile autentice...

La Ponte vorbea cu gura plină; continua să-și înghită dejunul cu mare poftă.

— Iar de valoarea bibliografică puțin îi pasă. Când are gravurile corecte, distruge restul. Și îi asasinează pe proprietari. Victor Fargas, la Sintra. Baroana Ungem aici, la Paris. Și Varo Borja, la Toledo...

Se întrerupse cu bucata mestecată doar pe jumătate și se uită la Corso, destul de decepționat.

— Auzi, nu ține. Varo Borja trăiește.

— Cartea lui e la mine. Iar pe mine au vrut să mă mătrășească și noaptea trecută și dimineața asta.

La Ponte nu părea foarte convins.

— Chiar tu ai zis-o: să te mătrășească... Păi atunci, de ce nu te-a omorât Rochefort?

— Nu știu.

Adăugă un gest de ignoranță; el însuși își pusese întrebarea aceea.

— De două ori a avut ocazia, dar n-a făcut-o... Cât despre faptul că Varo Borja ar fi încă în viață, nici asta nu-i prea sigur: nu răspunde la apelurile mele telefonice.

— Asta îl transformă în candidat la starea cadaverică. Sau în suspect.

— Varo Borja e suspect prin definiție și dispune de mijloace pentru a orchestra totul - arătă spre fata care continua să citească, aparent indiferentă la cele discutate -. Sunt sigur că ea ne-ar putea lămuri, dac-ar vrea.

— Și nu vrea?

— Nu.

— Atunci, denunț-o. Dacă tipii asasinează oameni, iar ea știe ceva și nu spune, asta poartă un nume: complicitate.

— Cum s-o denunț?... Sunt băgat până peste cap în tărășenia asta, Flavio. Ca și tine.

Fata își întrerupsese lectura, susținându-le privirea, imperturbabilă, nedeschizând gura decât ca să soarbă puțină oranjadă. Ochii ei treceau de la unul la altul, reflectându-i pe rând. În sfârșit, se opriră la Corso.

— Chiar ai încredere-n ea? vru să știe La Ponte.

— Depinde în ce privință. Azi-noapte m-a salvat, luptând fantastic.

Librarul făcu o față lungă, perplex, observând-o pe fată. Fără îndoială că încerca să și-o închipuie făcând pe bodyguardul. De asemenea, mai mult ca sigur se întreba cât de departe ajunsese relația dintre ea și Corso, fiindcă acesta îl văzu evaluând cu o privire expertă ceea ce scurta lăsa la vedere, în timp ce-și mângâia barba. Ce era însă foarte clar era cât de departe era dispus să ajungă însuși La Ponte dacă fata îi dădea cea mai mică ocazie, în ciuda tuturor

bănuielilor pe care le nutrea în privința ei. Până și în momente ca acelea, ex-secretarul general al Frăției Harponarilor din Nantucket era dintre cei ce mereu râvnesc să se întoarcă în uter. În orice uter.

— E prea frumoasă. La Ponte clătina din cap în chip de concluzie. Și prea tânără. E prea-prea pentru tine.

Surâse Corso auzindu-l.

— Te-ai minuna de-ai ști ce bătrână pare câteodată.

Librarul plescăi din limbă, sceptic.

— Un dar ca ăsta nu-ți pică din cer.

Fata asistase la dialog, tăcută. Iar acum, prima dată în ziua aceea, o văzură zâmbind de parcă auzise o glumă bună.

— Vorbești prea mult, Flavio Cumtecheamă - îi zise lui La Ponte, care clipi des și buimăcit. Zâmbetul ei deveni tăios ca al unui băiat prost crescut -. Oricum, ce-i între Corso și mine nu-i treaba ta.

Era pentru întâia oară că-i adresa cuvântul librarului. După o scurtă zăpăceală, acesta se întoarse spre amicul său, puțin speriat, căutându-i inutil sprijinul; dar vânătorul de cărți se mulțumi să surâdă din nou.

— Cred că-s în plus aici.

La Ponte schiță gestul de a se scula, nehotărât, rămânând pe jumătate așezat. Stătu așa până când Corso îl pocni peste braț cu dosul palmei. O lovitură seacă și amicală.

— Nu fi tâmpit. Ea e de partea noastră.

La Ponte parcă se mai relaxă, dar tot neîncrezător se arăta.

— Atunci, să ți-o dovedească. Povestindu-ți ce știe.

Corso se întoarse spre fată ca să-i privească gura întredeschisă, gâtul proaspăt, reconfortant. Se întrebă dacă mai mirosea a căldură și a febră, pierzându-și puțin cumpătul rememorând. Cele două reflexe verzi, cu toată lumina dimineții în ele, îi întorceau privirea ca de obicei, indolente și liniștite. Iar zâmbetul, plin cu o clipă în urmă de dispreț pentru La Ponte, se transforma când îi era adresat lui. Era

iarăși o respirație abia simțită; un cuvânt tăcut, solidar și complice.

— Vorbeam de Varo Borja, îi zise Corso . Îl cunoști?

Se șterse expresia de pe buze; reapărea soldatul obosit, indiferent. Însă înainte, o clipă doar, vânătorul de cărți crezu că distinge o sclipire de dispreț în privirea ei. Corso se sprijinea cu o mână de marmura mesei:

— Poate că s-a folosit de mine, adăugă. Și te-a pus pe tine pe urmele mele - dintr-o dată posibilitatea aceea i se părea absurdă. Nu și-l imagina pe bibliofilul milionar recurgând la fata aceea ca să-i întindă o cursă - ... Sau poate agenții lui sunt Rochefort și Milady.

Ea nu răspunse, cufundându-se din nou în lectura *Celor trei mușchetari.* Dar numele de Milady redeschisese rana orgoliului în La Ponte, care își sorbi restul de cafea cu lapte din ceașcă în timp ce ridica un deget al celeilalte mâini în aer.

— Asta-i partea pe care o pricep cel mai puțin, zise. Conexiunea Dumas... Ce are a face *Vinul* meu *de Anjou* cu toate astea?

— *Vinul de Anjou* nu este al tău decât în mod accidental.

Corso își scosese ochelarii și se uita la ei în contra luminii, întrebându-se dacă, cu toate trambalările acelea, lentila spartă nu se va desprinde.

— Asta-i punctul cel mai obscur; însă există și o seamă de coincidențe interesante: cardinalului Richelieu, personajul cel pervers din *Cei trei mușchetari,* îi plăceau cărțile de arte oculte. Facturile cu diavolul oferă putere, or Richelieu a fost cel mai puternic om din Franța. Și ca să conturăm și mai bine acest *dramatis personae,* rezultă că, în textul lui Dumas, cardinalul are doi agenți credincioși care-i duc la îndeplinire ordinele: contele de Rochefort și Milady de Winter. Ea este blondă, vicleană și rea, cu floarea-i de crin întipărită pe piele de călău. El e negricios, cu o cicatrice pe chip... Îți dai seama? Amândoi sunt însemnați. Și dacă tot căutăm referințe, pare-se că pe slugile diavolului, conform Apocalipsei, le recunoști

după pecetea ori semnul Fiarei.

Fata sorbi iar din oranjadă neridicându-și fața din carte, dar La Ponte se înfioră de parcă i-ar fi mirosit a pârjol infernal, cu gândul zugrăvit pe mutră: una era să se bucure de nurii unei blonde bine făcute și cu totul alta să se pomenească cu un sabat drăcesc între vintre. Îl văzură pipăindu-se, incomod.

— La naiba! Sper să nu fie ceva contagios.

Corso îi acordă o privire foarte puțin compătimitoare.

— Prea multe coincidențe, așa-i?... Și asta încă-i nimic - aburise cu suflarea lentilele și o ștergea pe cea intactă cu un șervețel de hârtie -. Din *Cei trei mușchetari* rezultă că Milady a fost soția lui Athos, prietenul lui d'Artagnan. Când Athos descoperă că nevasta sa e însemnată de călău, decide să execute chiar el sentința. O spânzură și o crede moartă, dar ea supraviețuiește etcetera... - își potrivi ochelarii pe nas -. Cineva se distrează de minune cu toate astea.

— Îl înțeleg pe Athos - spuse La Ponte, încruntându-se, fără doar și poate cu nota de plată neplătită de la hotelul Crillon în cap -. Și mie mi-ar plăcea s-o strâng de gât pe tipă. S-o spânzur. Cum a făcut mușchetarul ăla cu nevastă-sa.

— Sau cum a făcut Liana Taillefer cu soțul ei. Îmi pare rău să-ți rănesc vanitatea, Flavio, dar niciodată n-ai interesat-o câtuși de puțin. Tot ce voia era să recupereze manuscrisul pe care ți l-a vândut mortul.

— Cutra, murmură La Ponte, ranchiunos. E clar că ea i-a făcut felul. Ajutată de individul cu mustață și tăietură pe mutră.

— Ce nu înțeleg eu - continua Corso - este legătura dintre *Cei trei mușchetari* și *Cele Nouă Porți...* Tot ce știu e că Alexandre Dumas urcă și el piscurile lumii. Cunoaște succesul și puterea pe care și le dorea: faima, banii și femeile. Totul îi iese bine în viață, de parcă s-ar bucura de un privilegiu, de un pact special. Iar când moare, fiul lui, celălalt Dumas, îi închină un epitaf ciudat: „A murit așa cum a trăit;

fără să-și dea seama".

La Ponte îi aruncă o privire neîncrezătoare:

— Insinuezi că Alexandre Dumas și-a vândut sufletul diavolului?

— Nu insinuez nimic, încerc să descifrez foiletonul pe care cineva îl scrie pe spezele mele... Mi se pare evident însă că totul începe atunci când Enrique Taillefer se hotărăște să vândă manuscrisul Dumas. De-aici pleacă tot misterul. Pretinsa lui sinucidere, vizita mea la văduva lui, prima întâlnire cu Rochefort... Și însărcinarea dată mie de Varo Borja.

— Ce are atât de special manuscrisul acela?... De ce și pentru cine e important?

— N-am nici cea mai mică idee.

Corso se uită la fată.

— De nu cumva ea ne-ar putea lămuri.

O văzură dând din umeri cu un aer plictisit, neridicându-și ochii de pe carte.

— E istoria ta, Corso, zise. Parc-am înțeles că iei bani pentru asta.

— Dar și tu ești implicată.

— Până la un punct - făcu un gest ambiguu, din cele care nu spun nimic, și dădu pagina -. Doar până la un punct.

La Ponte se aplecă spre Corso, agasat.

— Ai încercat să-i dai niște scatoalce?

— Taci, Flavio.

— Chiar așa, taci - repetă fata.

— Totul e ridicol - se plângea librarul -. Vorbește de parc-ar fi regina mambo-ului. Și-n loc să-i aplici o corecție bună și ruptă din rai, tu o lași. Nu te mai recunosc, Corso. Oricât de grozavă ar fi puștoaica, și recunosc că este, nu cred că... - șovăi, căutându-și cuvintele -. De unde-i vine tupeul ăsta?

— Demult, s-a bătut cu un arhanghel - îl lămuri vânătorul de cărți -. Iar azi-noapte am văzut-o cum îi făcea fața zob lui Rochefort... Știi

de cine vorbesc, nu? De tipul care m-a aranjat în dimineața asta pe când tu optaseși pentru neutralitate așezat pe bideu.

— Ba pe closet.

— Tot aia-i - se înverșună zeflemitor, cu rea-credință -. Cu pijamaua ta de prinț Danilo din *Violete imperiale...* Habar n-aveam că-ți pui pijamaua ca să te culci cu cuceririle tale.

— Ție ce-ți pasă? La Ponte îi arunca priviri confuze fetei, în timp ce bătea în retragere, țâfnos. Răcesc cu ușurință noaptea, ca s-o știi. De altfel, vorbeam de *Vinul de Anjou* - se lansă pe tema manuscrisului, cu evidenta intenție de a schimba subiectul - ... Ce rezultat a dat expertiza?

— Știm că e autentic, cu două tipuri de scriere: Dumas și colaboratorul său Auguste Maquet.

— Ce-ai aflat despre tipul acela?

— Maquet? Nu-s multe de aflat. A sfârșit-o urât cu Dumas, cu procese și cereri de bani. Deși există un detaliu ciudat: Dumas și-a cheltuit toți banii în timpul vieții, murind sărac; dar Maquet a îmbătrânit bogat, posedând până și un castel. Amândurora le-a mers bine în *viață,* deși fiecăruia în felul lui.

— Și capitolul ăsta pe care l-au scris juma-juma?

— Maquet a făcut redactarea originară, o primă versiune foarte simplă, iar Dumas i-a dat calitate și stil, dezvoltând-o cu note scrise chiar pe originalul colaboratorului său. Cunoști tema: Milady încearcă să-l otrăvească pe d'Artagnan.

La Ponte își privea neliniștit ceașca goală.

— În concluzie...

— Aș zice că cineva, care se consideră un fel de reîncarnare a lui Richelieu, a reușit să strângă toate gravurile originale ale *Delomelanicon*-ului și capitolul din Dumas, unde, din motive pe care le ignor, există o cheie a întâmplărilor din ultimul timp. Și poate chiar în acest moment e gata să-l invoce pe Lucifer. În ce ne privește,

însă, tu ai rămas fără manuscris, Varo Borja fără carte, iar eu m-am scufundat cu toată încărcătura.

Scoase din buzunar permisul semnat de Richelieu, ca să-l mai studieze o dată. La Ponte părea de acord.

— Pierderea manuscrisului nu e gravă - conchise -. I l-am plătit lui Taillefer, dar nu prea mult - scotea un chicotit șiret -. Măcar, Liana mi-a plătit în natură. Dar tu știu că ești la mare ananghie.

Corso se uită la fată, care continua să citească în tăcere.

— Poate doar ea ne-ar putea spune la ce să ne mai așteptăm.

Făcu un rictus înainte de a lovi în masă sacadat cu degetele îndoite ca un jucător care nu mai are cărți bune în mână, resemnat. Dar nici de data asta nu obținu nici un răspuns. În schimb, La Ponte scoase un mârâit reprobator.

— Tot nu pricep de ce ai încredere-n ea.

— Ți-a mai zis și înainte - răspunse în sfârșit fata, fără chef. Pusese paiul între pagini, ca semn de carte -. Am grijă de el.

Corso încuviință cu un aer amuzat, deși numai de amuzamente nu-i ardea.

— Ai auzit-o, nu? Este îngeru-mi de pază.

— Serios? Păi atunci, te-ar putea păzi mai bine! Unde era când Rochefort ți-a furat tașca?

— Dar tu unde erai?

— Asta-i cu totul altceva! Eu sunt un librar laș. Pașnic. Exact opusul omului de acțiune. Dacă m-aș prezenta la un concurs al lașității, precis că juriul m-ar descalifica. Ca mult prea laș.

Corso nu-l urmărea cu atenție, fiindcă tocmai descoperise ceva. Umbra clopotniței bisericii se proiecta pe caldarâm, lângă ei. Silueta înaltă și întunecată se mișcase încetul cu încetul în direcția opusă soarelui. Observă că crucea din vârf rămânea la picioarele fetei, foarte aproape de ea, dar neatingând-o nici o clipă. Prudentă, umbra crucii se menținea la distanță.

Telefona la Lisabona de la un oficiu PTT, ca să afle cum stăteau lucrurile în cazul Victor Fargas. Știrile nu erau încurajatoare. Pinto avusese acces la raportul medicului legist: moarte prin înecare forțată în iaz. Poliția din Sintra se oprise la furt ca mobil al crimei. Persoană sau persoane necunoscute. Partea pozitivă era că, deocamdată, nimeni nu făcea vreo legătură între Corso și cazul acela. Portughezul adăugă că dăduse semnalmentele tipului cu cicatrice și îl pusese sub urmărire, pentru orice eventualitate. Corso îi răspunse să-l uite pe Rochefort. Pasărea zburase.

Aparent, lucrurile nu puteau merge mai prost decât atât; însă se complicară pe la amiază. De cum intră în vestibulul hotelului cu La Ponte și fata, vânătorul de cărți simți că ceva nu era în regulă. Grüber era la postul lui de la recepție și, din spatele măștii sale imperturbabile, ochii îi transmiteau mesaje de alarmă, în timp ce se apropiau de el. Corso văzu că recepționerul se întorcea să privească parcă din întâmplare cheile atârnate ale camerei lui, apoi, ducând o mână la reverul hainei și-l ridica ușor, cu un gest a cărui elocvență era internațională.

— Nu vă opriți - le spuse Corso celor doi.

Aproape că trebui să tragă de uluitul La Ponte, pe când fata le-o lua înainte, hotărâtă și liniștită, pe strâmtul culoar care ducea la café-restaurantul deschis spre piața Palais Royal. Aruncând o ultimă privire când trecu prin fața recepției, Corso îl văzu pe Grüber punând o mână pe telefonul de lângă el. Se aflau din nou în stradă, iar La Ponte se uita nervos în urmă.

— Ce se întâmplă?

— Polițiști - îi explică Corso -. În camera mea.

— De unde știi?

Fata nu puse întrebări. Se mulțumea să-l privească pe Corso, așteptând instrucțiuni. Acesta scoase din buzunar plicul cu antetul

hotelului, pe care i-l dăduse recepționerul noaptea trecută, extrase dinăuntru mesajul cu locul unde trăseseră La Ponte și Liana Taillefer și puse în locul lui o bancnotă de cinci sute de franci. Făcu asta încet, sforțându-se să-și păstreze calmul, pentru ca prietenul și fata să nu-i vadă tremurul degetelor. Închise plicul înainte de a șterge numele lui și a-l scrie pe al lui Grüber, și i-l dădu fetei.

— Dă-i-l unuia din chelnerii cafenelei - avea palmele umede. Le șterse de căptușeala interioară a buzunarelor, arătând apoi o cabină telefonică de partea cealaltă a pieței -. Ne întâlnim acolo.

— Și eu? întrebă La Ponte.

În ciuda situației încordate, Corso fu cât pe ce să-i râdă în nas. Dar se stăpâni și îi aruncă o privire batjocoritoare.

— Poți face ce poftești. Deși tare mă tem, Flavio, că tocmai ai trecut și tu în clandestinitate.

Traversă toată piața prin aglomerația traficului, spre cabina telefonică, nesinchisindu-se dacă amicul lui îl urma ori ba. Când închise ușa cu geamuri a cabinei și băgă cartela în fantă îl văzu la câțiva metri, cu un aer rătăcit, privind speriat în jur.

Formă numărul hotelului, cerând recepția:

— Ce se întâmplă, Grüber?

— „Au venit doi polițiști, domnule Corso - vocea fostului SS coborâse puțin tonul dar rămânea liniștită, controlând situația -. Sunt tot sus, în camera dumneavoastră."

— Au dat vreo explicație?

— „Nici una. Au întrebat când ați venit aici și dacă știam unde erați noaptea asta la ora două. Le-am zis că nu știu și i-am trimis la colegul meu din tura aceea. Mi-au cerut și să vă descriu, fiindcă ei nu știu cum arătați. Mi-au spus să-i anunț de cum veți apărea. Chiar acum o să-i sun."

— Ce o să le spui?

— „Adevărul, bineînțeles. Că ați apărut o clipă în hol și ați ieșit

imediat, cu un domn bărbos și necunoscut. Cât despre domnișoara, din moment ce nu s-au interesat de ea, nu văd de ce le-aș spune ceva."

— Mulțumesc, Grüber - făcu o pauză și adăugă, zâmbind în receptor -. Sunt nevinovat.

— „Desigur, domnule Corso. Toți clienții stabilimentului nostru sunt așa - se auzi fâșâitul unei hârtii mototolindu-se -. Ah. Chiar acum mi-a fost predată scrisoarea dumneavoastră."

— Ne mai vedem noi, Grüber. Păstrează-mi camera două-trei zile; sper să mă pot întoarce să-mi iau lucrurile. Dacă apare vreo problemă pecuniară, folosește numărul cărții mele de credit. Ia de-acolo. Și încă o dată mulțumesc.

— „La dispoziția dumneavoastră."

Corso închise. Fata se întorsese și stătea lângă La Ponte. Ieși din cabină și li se alătură.

— Poliția îmi știe numele. Și dacă-l are, înseamnă că cineva i l-a dat.

— Nu te uita la mine, spuse La Ponte. Povestea asta mă depășește de mult.

Corso reflectă amar în sinea-i: și pe el îl depășea. Totul scăpase de sub control, timonă de corabie beată lăsată în voia sorții, învârtindu-se periculos.

— Ai vreo idee? o întrebă pe fată. Era singurul capăt de fir al enigmei, care-i mai rămăsese în mâini; ultima-i nădejde.

Ea privi peste umerii lui Corso, spre traficul străzii și spre grilajul din apropiere, de la Palais Royal. Își dăduse jos rucsacul din spate și îl ținea pe pavaj, între picioare. Se gândea, în tăcerea ei obișnuită, absorbită și gravă, cu o cută mică între sprâncene. Cu aspectul acela tipic de băietan care nu vrea să facă ce așteaptă alții de la el. Corso zâmbi, ca un lup ajuns la capătul puterilor.

— Nu știu ce să fac, zise.

Văzu că fata îl aproba domol, poate în chip de concluzie la raționamentul ei secret. Ori poate pur și simplu se arăta de acord că, într-adevăr, el nu știa ce să facă.

— Cel mai mare dușman al tău ești tu însuți, zise până la urmă, distant. Și ea părea acum ostenită, la fel ca noaptea trecută, când ajunseseră la hotel. Imaginația ta e de vină - își atinse fruntea cu degetul arătător -. Nu vezi pădurea din cauza copacilor.

La Ponte scoase un mârâit exasperat.

— Lăsați botanica mai încolo, dacă nu vă e cu supărare - era tot mai neliniștit, aruncând priviri împrejur din teama de a-i vedea pe jandarmi căzându-i în spate dintr-un moment în altul -. Ar trebui s-o ștergem de-aici. Pot închiria o mașină cu actele pe care le am la mine. Dacă ne grăbim, trecem granița mâine. Adică pe întâi aprilie.

— Tacă-ți fleanca, Flavio.

Corso se uita în ochii fetei, căutând în ei un răspuns. Dar nu văzu decât reflectări: lumina pieței, circulația dimprejur, propria-i imagine deformată, grotească. Cavalerul, *Landsknecht-ul* învins. Nu mai existau înfrângeri eroice. De mult timp.

Expresia fetei se schimbase brusc. Acum se uita la librar de parcă, pentru întâia oară, ceva la el merita de luat în seamă.

— Repetă ce-ai spus, zise.

La Ponte șovăi, surprins.

— Să închiriem o mașină? se uita la ei cu gura căscată. E elementar. La avion te treci pe lista pasagerilor. La tren pot să-ți ceară pașaportul...

— Nu la asta mă refeream. Zi-ne ce dată e mâine.

— Întâi aprilie. Luni.

La Ponte își îndreptă cravata, tulburat.

— E ziua mea de naștere.

Dar fata nu-i mai acorda atenție. Se aplecase peste rucsacul ei mic, căutând ceva înăuntru. Ridicându-se, avea în mână volumul

Cei trei mușchetari.

— Îți neglijezi lecturile, îi spuse lui Corso, oferindu-i-l. Capitolul unu, primul rând.

Corso, care nu se aștepta la asta, luă cartea și aruncă o privire. *Cele trei daruri ale domnului d'Artagnan-tatăl,* se intitula capitolul. Și de cum citi primul rând, știu unde trebuiau s-o caute pe Milady.

HRUBELE DIN MEUNG

„Era o noapte lugubră."
P. du Terrail, *Rocambole*

Era o noapte lugubră. Loara curgea învolburată și creșterea nivelului ei amenința cu revărsarea vechile diguri ale micului oraș Meung. Furtuna răgea încă dinainte de lăsarea serii și, din când în când, un fulger scotea din beznă masa întunecată a castelului, cu zigzaguri de lumină plesnind ca niște lovituri de bici peste caldarâmul pustiu, umed din cauza rafalelor de ploaie, al bătrânelor străzi medievale De partea cealaltă a fluviului, la distanță, printre pale de vânt, vuiet de apă și frunze smulse din copaci, ca și cum vijelia ar fi tras un hotar între trecutul apropiat și un îndepărtat prezent, circulau luminile tăcute ale automobilelor ce goneau pe șoseaua dintre Tours și Orléans. La hanul Saint-Jacques, unicul hotel din Meung, o fereastră era luminată și deschisă peste o mică terasă la care se putea ajunge din stradă. În odaie, o femeie blondă și înaltă, atrăgătoare, cu părul strâns la ceafă, se îmbrăca în fața oglinzii. Tocmai își trăsese fermoarul fustei, acoperind pe șold un mic tatuaj în formă de floare de crin. Dreaptă, cu mâinile la spate, își încheia sutienul peste un bust abundent, cu pielea albă, care se clătina domol la mișcările ei. Apoi își puse o bluză de mătase și zâmbi încet, cu ochii pe imaginea din oglindă, închizându-și nasturii. Negreșit, se găsea frumoasă și poate se gândea cum își va petrece orele următoare, pentru că nimeni nu se îmbracă la unsprezece noaptea decât dacă pleacă la o întâlnire cu cineva. Deși

se putea ca surâsul mulțumit, cu o notă de cruzime în el, dinaintea oglinzii, să fi fost motivat de o mapă de piele, nouă, de pe pat, din care se ițeau câteva pagini din manuscrisul *Vinul de Anjou* de Alexandre Dumas-tatăl.

Un fulger apropiat lumină mica terasă de lângă fereastră. Acolo, sub o streașină scurtă de pe care picura ploaia, Lucas Corso trase ultima oară din țigara umedă pe care o ținea între degete, înainte de a o lăsa să cadă, ridicându-și gulerul pardesiului ca să se apere mai bine de ploaie și de vânt. La lumina următoarei descărcări electrice putu distinge, cu intensitatea unui gigantic flash fotografic, chipul livid al lui Flavio La Ponte, într-o scăpărare de lumini și umbre amestecate care îi dădeau, cu părul și barba lui leoarcă de apă, aspectul unui călugăr chinuit, ori poate al unui Athos taciturn ca disperarea, sumbru ca pedeapsa. Nu mai fulgeră câtva timp, dar Corso ghicea în cea de-a treia umbră, pitită cu ei sub streașină, silueta zveltă a Irenei Adler zgribulită în scurta ei. Iar când, în sfârșit, un alt fulger sfâșie în diagonală noaptea și tunetul bubui peste acoperișurile de ardezie, lumina smulse două sticliri verzi, gemene, de sub gluga ce ascundea chipul fetei.

Până la Meung fusese o călătorie rapidă și încordată. O cursă aproape orbească în mașina închiriată de La Ponte: șoseaua Paris-Orléans, apoi șaisprezece kilometri în direcția Tours, cu La Ponte pe locul de lângă șofer, studiind la lumina unei brichete Bic harta Michelin cumpărată la o stație de benzină. La Ponte încurcându-se, nemaiștiind unde-i e capul, uite că mai e puțin, cred că mergem bine. Da, da, mergem la sigur. Fata pe locul din spate, tăcută, cu ochii pe Corso prin oglinda retrovizoare ori de câte ori farurile unui automobil îi orbeau din față. La Ponte se înșelă, bineînțeles. Lăsară în urmă devierea fără să observe panoul indicator, luând-o anapoda pe drumul spre Blois. Apoi, descoperind greșeala, trebuiră s-o ia înapoi, ilegal și în contrasens, ca să iasă în șosea, cu Corso încleștat

de volan, rugându-se ca furtuna să-i țină pe jandarmi în cazarmele lor. Beaugency. La Ponte ținând morțiș să traverseze fluviul și să cotească la stânga, deși, din fericire, nu-l luară în seamă. Făcură calea întoarsă, de data asta pe șoseaua națională 152 - exact itinerarul urmat de d'Artagnan în acel prim capitol - printre rafale de vânt și de ploaie, cu Loara curgând la dreapta ca o imensă paraginǎ neagră și urlătoare, cu ștergătorul funcționând încontinuu și cu sute de mici punctișoare întunecate, umbre de ploaie, dansându-i lui Corso pe față când se încrucișau cu alte mașini. Și, în sfârșit, străzi goale, un vechi cartier cu acoperișuri medievale, fațade cu mari bârne în formă de aripă de moară de vânt și de cruce: Meung-sur-Loire. Capătul traseului.

— O să plece - susură La Ponte. Ciuciulete cum era, vocea îi tremura de frig -. De ce nu intrăm odată?

Corso își lungi gâtul ca să se uite mai bine. Liana Taillefer își pusese peste bluză o jachetă mulată pe corp care îi evidenția anatomia în mod spectaculos, iar acum scotea din dulapul de haine o mantie întunecată și lungă, semănând cu un domino de carnaval. O văzu șovăind o clipă în timp ce privea în jur, punându-și mantia pe umeri și luând mapa cu manuscrisul de pe pat. Abia atunci văzu fereastra deschisă și se îndreptă spre ea cu intenția s-o închidă.

Corso întinse o mână ca s-o împiedice. Și atunci fulgeră chiar deasupra capului său, iar puternica străfulgerare îi lumină fața șiroind în ploaie, silueta decupată pe geam, mâna întinsă, arătând-o parcă, acuzator, pe femeia paralizată de uimire. Iar Milady scoase un țipăt sălbatic, plin de o groază de nespus, de parcă l-ar fi văzut pe diavol.

Încetă să țipe când Corso sări peste pervaz și, cu dosul mâinii, îi arse o palmă care o făcu să cadă pe pat. În jur zburau prin aer foile manuscrise ale capitolului *Vinul de Anjou*. Schimbarea temperaturii

îi aburi lui Corso ochelarii umezi, așa că și-i scoase iute, azvârlindu-i pe noptieră înainte de a se arunca peste Liana Taillefer, care încerca să ajungă la ușă și să iasă pe coridor. O ținu întâi de un picior, apoi de mijloc, pe pat, în timp ce ea se zbuciuma și lovea orbește. Era o femeie puternică, și se întrebă ce mama dracului făceau La Ponte și fata. În așteptarea ajutorului, vru s-o imobilizeze de încheietura mâinilor, ferindu-și fața în care ea încerca să-și înfigă unghiile. Se zvârcoliră înlănțuiți pe saltea și Corso rămase cu un picior între pulpele ei, cu nasul vârât în voluminoasa plinătate a doi sâni enormi care, la distanța aceea atât de mică și prin fina jachetă de lână, i se părură din nou incredibil de moi. Simți neîndoiosul stimul al unei erecții și înjură printre dinți, exasperat, pe când încerca s-o stăpânească pe acea Milady care avea spinare de multicampioană olimpică de înot, stil bras. Unde naiba ești când am mai mare nevoie de tine, își întrebă cu amărăciune stimulul nepoftit. Și atunci veni La Ponte, scuturându-se de apă ca un câine ud și pricăjit, dar dispus să-și ia revanșa pentru vanitatea-i călcată în picioare și, mai ales, pentru nota de plată de la Crillon care îl ardea la portofel. Treaba aia începea să semene cu un linșaj.

— Presupun că n-aveți de gând s-o violați, zise fata.

Era așezată pe pervaz, cu gluga scurtei încă pe cap, și observa scena. Liana Taillefer încetase să se mai zbată și stătea nemișcată cu Corso deasupra și cu La Ponte ținând-o zdravăn de un braț și un picior.

— Porcilor, zise cu o voce puternică și clară.

— Cutră, gâfâi La Ponte, trăgându-și sufletul în urma încăierării.

După scurtul schimb de opinii, toți se liniștiră puțin. Siguri că nu putea scăpa, o lăsară să se așeze pe pat, încă turbată de furie, frecându-și încheieturile în timp ce le împărțea priviri veninoase lui La Ponte și Corso. Acesta se plasă între ea și ușă. Cât despre fată, stătea tot pe fereastră, acum închisă în spatele ei; își dăduse jos

gluga de pe cap și o privea pe văduva Taillefer cu o curioasă neobrăzare. La Ponte, după ce își șterse părul și barba cu un colț al cuverturii, se apucă să adune foile manuscrisului risipite prin odaie.

— O să discutăm nițel, spuse Corso. Ca niște persoane rezonabile.

Liana Taillefer îl fulgeră cu privirea.

— N-avem ce discuta.

— Vă înșelați, frumoasă doamnă. Acum, c-am pus mâna pe dumneavoastră, nu-mi mai pasă să am de-a face cu poliția. Ori vorbiți cu noi, ori vă explicați cu un jandarm. Alegeți.

O văzură încruntându-se, uitându-se împrejur ca hăituită. Părea o fiară încolțită ce pândește cel mai mic prilej ca să scape din capcană.

— Atenție, făcu La Ponte. Precis urzește ceva.

Ochii femeii erau mortali ca niște ace de oțel. Corso făcu o grimasă cu gura, simandicos și cam teatral.

— Liana Taillefer, zise. Sau poate ar trebui să vă numim Anne de Brieul, contesă de la Fère. Care s-a folosit și de numele Charlotte Backson, baroană Sheffield și doamnă de Winter. Care și-a trădat soții și amanții. Care a fost asasină și otrăvitoare, în afară de agentă a lui Richelieu... Mai cunoscută prin pseudonimul ei - făcu pauza cuvenită -: Milady.

Se întrerupse, pentru că tocmai atinsese cu piciorul cureaua tăștii lui ieșind de sub pat. Trase de ea nepierzând-o din vedere nici pe Liana Taillefer, nici ieșirea către care avea vizibila intenție de a se repezi de cum i s-ar fi dat ocazia. Băgă o mână înăuntru ca să vadă ce conținea, și un suspin de ușurare făcu ca toți, inclusiv femeia, să-l privească surprinși. *Cele Nouă Porți*, exemplarul lui Varo Borja, era acolo, intact.

— Bingo, zise, arătându-l celorlalți.

La Ponte făcu un gest triumfal, ca și cum Queequeg ar fi izbutit să harponeze balena; dar fata rămase nemișcată și nu vădi nici urmă de

emoție, în aparență spectatoare indiferentă a întregului episod.

Corso puse la loc cartea în tașcă. Vântul șuiera lângă pervazul ferestrei, unde fata stătea la fel de imobilă. Din când în când, un nou fulger îi contura silueta. Urma tunetul, atenuat și surd, făcând să vibreze geamurile ude de ploaie.

— O noapte foarte potrivită, zise Corso și o privi pe femeie. După cum vedeți, Milady, n-am vrut să absentăm de la întâlnire... Am venit să facem dreptate.

— În grup și în toi de noapte, ca lașii, replică ea, scuipându-și cu dispreț cuvintele. Cum au făcut și cu cealaltă. Mai lipsește călăul din Lille.

— Fiecare lucru la timpul lui, precizează La Ponte.

Femeia își revenise și în unele momente chiar își recăpăta siguranța. Propria-i aluzie la călău nu părea s-o impresioneze, căci le înfrunta privirile, sfidătoare.

— Văd, adăugă, că v-ați repartizat bine rolurile.

— Să nu vă mire asta, răspunse Corso. Dumneavoastră cu complicii v-ați străduit cât ați putut ca să fie așa... Își lățea gura într-un rânjet de lup crud, fără umor, fără milă. Și cu toții ne-am distrat de minune.

Femeia strânse din buze. Una dintre unghiile ei lăcuite în roșu-sângeriu patina pe saltea. Corso îi urmări mișcarea, fascinat, ca și cum unghia aceea ar fi fost o țeapă muiată în curara, și se înfioră gândind că, în timpul încăierării, îi trecuse de câteva ori pe lângă față.

— N-aveți nici un drept, zise ea în sfârșit. Sunteți niște intruși.

— Vă înșelați. Facem parte din joc, ca dumneavoastră.

— Un joc ale cărui reguli nu vă sunt cunoscute.

— Iarăși vă înșelați, Milady. Dovada e că ne aflăm aici. Corso privi împrejur, căutându-și ochelarii, până îi descoperi pe noptieră. Și-i puse, îndreptându-i cu degetul arătător. Complicația era tocmai

asta: să-i accepți caracterul de joc; să asumi ficțiunea intrând în povestire și gândind cu logica pe care textul o cere, în loc să recurgi la logica lumii dimprejur... Apoi îți e ușor să continui, fiindcă, dacă în realitate sunt multe lucruri care se petrec din întâmplare, în ficțiune aproape totul decurge după reguli logice.

Unghia roșie a Lianei Taillefer stătea acum nemișcată.

— Și în romane?

— Mai ales în romane, în ele, dacă protagonistul raționează conform acelei logici interne care este cea a criminalului, ajunge negreșit într-un punct anume. De aceea, la sfârșit se întâlnesc întotdeauna eroul și trădătorul, detectivul și asasinul - zâmbi, mulțumit de raționamentul lui -. Ce ziceți de asta?

— Splendid, spuse Liana Taillefer, cu ironie. La Ponte se uita și el la Corso cu gura căscată, deși în cazul lui admirația era sinceră. Mafalda din Baskerville, presupun.

— Nu fiți superficială, Milady. Uitați de Conan Doyle și de Allan Poe, de pildă. Chiar și de Dumas... Un moment v-am crezut o damă cu lecturi mai bogate.

Femeia se uită fix la vânătorul de cărți.

— Vedeți doar că vă irosiți talentul cu mine, conchise, disprețuitoare. Nu sunt publicul adecvat.

— Știu. De aceea am și venit până aici, ca să ne duceți la el, se uită la ceasul lui de mână. Nu mai e decât o oră și ceva până la prima zi de luni din aprilie.

— Mi-ar plăcea să știu cum de-ați ghicit și asta.

— N-am ghicit, se întoarse spre tânără, care stătea tot lângă fereastră. Ea mi-a pus cartea sub ochi... Iar în chestiuni de investigație, o carte este mai bună decât lumea exterioară: închisă, fără perturbări supărătoare. Ca laboratorul lui Sherlock Holmes.

— Termină cu împăunatul, Corso, sugeră fata cu un aer sastisit. Ai impresionat-o destul.

Femeia ridică dintr-o sprânceană, privind-o de parcă abia atunci o vedea pentru prima oară.

— Cine e?

— Nu-mi spuneți că nu știți... N-ați mai văzut-o și înainte?

— Niciodată. Mi s-a spus de o tinerică, dar nu de unde a apărut.

— Cine v-a spus de ea?

— Un prieten.

— Înalt, brunet, cu mustață și o cicatrice pe chip? Cu o buză plesnită?... Bunul de Rochefort! Tare mi-ar plăcea să știu unde se ține. Nu prea departe, desigur... Chiar că ați ales două personaje de mai mare dragul!

Dintr-un motiv sau altul, spusele lui avură efect asupra impasibilității Lianei Taillefer. Unghia lăcuită în roșu se înfipse în saltea ca și cum ar fi căutat carnea lui Corso, iar ochii părură a se dezgheța cu sclipiri de furie.

— Și cu ce-s mai buni ceilalți din roman?... - era dispreț, aroganță insultătoare în felul cum Milady își sumeți capul privindu-i pe rând -. Athos, un bețiv; Porthos, un idiot; Aramis, un ipocrit conspirator...

— E și ăsta un punct de vedere, admise Corso.

— Tăceți. Ce știți dumneavoastră de punctele mele de vedere?... Liana Taillefer făcu o pauză, cu bărbia înălțată, cu ochii pe Corso, de parcă venea rândul lui. Cât despre d'Artagnan - continuă -, ăsta-i cel mai rău dintre toți... Spadasin? N-are decât patru dueluri în *Cei trei mușchetari* și învinge când Jussac tocmai se ridică de pe jos sau când Bernajoux, într-un atac nesăbuit, se înfige singur în spada lui. În asaltul contra englezilor nu face altceva decât să-l dezarmeze pe baron. Și are nevoie de trei împunsături ca să-l facă pe contele de Wardes să-și piardă echilibrul... În ce privește generozitatea - făcu către La Ponte un gest disprețuitor din bărbie -, d'Artagnan e mai zgârcit decât prietenul acesta al dumneavoastră. Prima dată când le face cinste cu o băutură amicilor lui e în Anglia, după isprava cu

Monk. După treizeci și cinci de ani.

— Văd că sunteți o expertă, deși ar fi trebuit să-mi închipui asta. Toate foiletoanele acelea pe care vă prefăceați că le urâți atât de mult... Vă felicit. Ați interpretat la perfecție personajul văduvei sătulă până peste cap de extravaganțele soțului ei.

— Nu m-am prefăcut câtuși de puțin. Aproape totul era maculatură, hârtie veche, inutilă, mediocră. Ca Enrique însuși. Soțul meu era un netot: niciodată n-a știut să citească printre linii, să despartă aurul de zgură... Făcea parte din liota aia de nătăfleți care se plimbă prin lume colecționând poze cu monumente și nu-și dau seama de absolut nimic.

— Spre deosebire de dumneavoastră.

— Da. Știți care au fost primele două cărți pe care le-am citit în viața mea? *Femeiuști* și *Cei trei mușchetari.* Fiecare m-a marcat, în felul ei.

— Mă înduioșați.

— Nu fiți tâmpit. M-ați întrebat și vă răspund câte ceva... Există cititori elementari: bietul Enrique. Și cititori care merg mai departe, care nu se mulțumesc cu stereotipul: d'Artagnan viteaz, Athos cavaler, Porthos bun, Aramis fidel... Lăsați-mă să râd! - și, într-adevăr, râsul îi răsună dramatic și sinistru, ca al lui Milady -. Nimeni n-are nici cea mai mică idee. Știți ce imagine am reținut din toată cartea, ce personaj am admirat cu înfocare?... Acea doamnă blondă, credincioasă unei idei pe care și-o făurise despre sine și celui pe care și-l alesese ca șef, luptând singură, cu propriile-i resurse, asasinată mizerabil de patru eroi de mucava... Și pe fiul acela tăinuit, orfan, care apare după douăzeci de ani! - își înclină fața, sumbră, și era atâta ură în privirea ei, încât Corso fu cât pe ce să dea un pas înapoi -. Îmi amintesc ilustrația de parcă aș avea-o chiar acum dinaintea ochilor: un râu, noaptea, cele patru canalii îngenuncheate, dar fără milă. Iar pe malul opus, călăul cu spada

ridicată peste gâtul dezgolit al femeii... Un fulger albi brutal fața desfigurată, carnea pală și moale a gâtului, irișii pierduți în tragicele imagini pe care le evoca de parcă le-ar fi trăit cândva aievea. Apoi urmă vibrația geamurilor, bubuitul tunetului.

— Canalii, repetă încet și concentrat, încât Corso nu știu dacă se referea la el cu însoțitorii lui, sau la d'Artagnan și prietenii săi.

De pe pervaz, fata scotocise în rucsacul ei și acum ținea în mână

Cei trei mușchetari. Căuta o pagină, cu toată detașarea atitudinii ei de spectatoare neutră. Când dădu de ea, aruncă pe pat cartea deschisă, nescoțând nici o vorbă. Era gravura descrisă de Liana Taillefer.

— *Victa iacet Virtus* - murmură Corso, înfiorându-se de asemănarea dintre scena aceea și a opta xilografie din *Cele Nouă Porți.*

La vederea ilustrației, femeia își recăpătase calmul. Ridică dintr-o sprânceană, din nou rece, suficientă. Ironică.

— E adevărat, încuviință. Fiindcă n-o să-mi ziceți acum că d'Artagnan este întruparea acelei virtuți. Un gascon oportunist... Ca să nu mai vorbim de talentele sale de seducător! În tot romanul nu cucerește decât trei femei, dintre care pe două cu înșelăciuni. Marele său amor este o mic-burgheză cu picioare mari, camerista reginei. Cealaltă e o slujnică englezoaică de care profită ca un mizerabil - râsul Lianei Taillefer sună ca o insultă -. Și ce-mi puteți zice de viața lui intimă din *După douăzeci de ani?...* În concubinaj cu hangița la care stă, ca să n-o plătească... Frumoase, isprăvile amorezului ăstuia deșucheat, dând iama printre servitoare, hangițe și slujnicuțe!

— Dar d'Artagnan o seduce pe Milady, precizează Corso cu rea-credință.

Un fulger de mânie sparse iar gheața din ochii Lianei Taillefer. Dacă privirile ar fi putut ucide, vânătorul de cărți s-ar fi prăbușit numaidecât, spulberat, la picioarele ei.

— Nu el obține favorurile acelea, răspunse femeia. Când mizerabilul se culcă în patul ei, o face dându-se drept altcineva - recăpătându-și răceala, albastrul-oțel continua să-l sfredelească pe Corso ca un pumnal -. Dumneavoastră și cu el ați fi făcut o strașnică pereche infamă.

La Ponte asculta cu multă atenție; aproape că i se auzea creierul muncind. Deodată se încruntă.

— Doar n-o să-mi spuneți că voi doi...

Se întoarse către fată, căutându-i sprijinul; mereu era ultimul care să afle ceva. Însă ea rămânea nepăsătoare, uitându-se la ei ca și cum nimic n-ar fi privit-o direct și personal.

— Sunt un cretin înveterat, conchise librarul. Și se apropie de rama ferestrei, începând să se dea cu capul de ea.

Liana Taillefer îl privi cu dispreț înainte de a-i vorbi lui Corso:

— Era indispensabil să-l aduceți și pe el?

— Sunt cretin, repeta La Ponte, aplicându-și niște lovituri teribile.

— Se crede Athos, o lămuri Corso, în chip de scuză.

— Mai degrabă Aramis. Încrezut și fanfaron. Știați că face amor privindu-și cu coada ochiului umbra profilului pe perete?

— Nu mai spuneți!

— Pe cuvânt!

La Ponte hotărî să se desprindă de fereastră.

— Deviem, zise, supărat. De la problemă.

— Așa-i, confirmă Corso. Vorbeam de virtute, Milady. Dumneavoastră ne țineați o lecție despre asta, exemplificându-ne cu d'Artagnan și amicii lui.

— Și de ce nu?... De ce-ar fi mai virtuoși niște duelgii lăudăroși care se folosesc de femei, care acceptă bani de la ele, care nu se gândesc decât cum să parvină în funcții și să facă avere, și nu o Milady care este deșteaptă și curajoasă, care își alege un mare șef, pe Richelieu, și îl servește cu credință, punându-și viața în joc pentru el?

— Și omoară pentru el.

— Singur ați zis-o înainte: logica internă a narațiunii.

— Internă?... Asta depinde de punctul în care ne situăm. Soțul dumneavoastră a fost ucis *în afara* romanului, nu înăuntru. Moartea lui a fost cât se poate de reală.

— Ești nebun, Corso! Nimeni nu l-a omorât pe Enrique. S-a spânzurat singur.

— Tot singur s-a înecat și Victor Fargas?... Și azi-noapte, baroana Ungern a mânuit greșit cuptorul cu microunde?

Liana Taillefer se întoarse întâi către La Ponte, apoi spre fată, așteptând ca unul din ei să-i confirme cele auzite. Pentru prima dată de când intraseră pe fereastră părea nedumerită.

— Despre ce-mi vorbiți acuma?

— Despre cele nouă gravuri corecte, precizează Corso. Despre *Cele Nouă Porți ale Împărăției Umbrelor*.

Prin fereastra închisă, prin vânt și ploaie, le parveni sunetul orniculuidintr-un turn. Aproape concomitent, unsprezece bătăi gemene de ceas se auziră în interiorul clădirii, pe culoar și pe scări în jos.

— Văd că-s mai mulți nebuni în istoria asta, zise Liana Taillefer.

Era foarte atentă la ușă. O dată cu ultima bătaie a ceasului se auzise un zgomot acolo și prin ochii femeii trecu un licăr de triumf.

— Atenție, susură La Ponte tresărind, în timp ce Corso pricepea în sfârșit ce avea să se întâmple. Cu coada ochiului o văzu pe fată ridicându-se de lângă geam, încordată și alarmată, și simți bruscul efect al adrenalinei țâșnindu-i prin vene.

Toți se uitară la clanță. Se lăsa în jos foarte încet, ca în filmele de mister și aventuri.

— Bună seara, zise Rochefort.

Purta un impermeabil lucios din cauza ploii, închis până la gât, și o pălărie de fetru de sub care îi scăpărau ochii negri și neclintiți. Cicatricea, mai deschisă la culoare, îi șerpuia în zigzag pe fața negricioasă, al cărei caracter meridional era accentuat de bogata mustață neagră. Rămase cam cincisprezece secunde nemișcat în pragul ușii deschise, cu mâinile în buzunarele impermeabilului și cu o băltoacă formându-i-se sub pantofii uzi, fără ca vreunul din cei prezenți să deschidă gura.

— Mă bucur să te văd, zise până la urmă Liana Taillefer.

Nou-venitul făcu un scurt gest afirmativ, dar nu răspunse. Stând încă pe pat, femeia arătă spre Corso.

— Începuseră să devină impertinenți.

— Sper că nu prea mult, spuse Rochefort.

Avea același ton educat și plăcut, fără vreun accent definit, pe care Corso i-l reținuse de pe șoseaua spre Sintra. Continua să stea în prag, cu ochii țintă la vânătorul de cărți, de parcă La Ponte și fata n-ar fi existat. Buza de jos îi era încă umflată, cu urme de mercromină și două puncte de sutură ce închideau rana recentă. Amintire de pe țărmul Senei, gândi Corso, răutăcios, pândind cu curiozitate reacția tinerei. Însă, după un prim moment de surpriză, ea își relua rolul de spectatoare vag interesată de scenă.

Nescăpându-l din ochi pe Corso, Rochefort i se adresă lui Milady.

— Cum de-au ajuns până aici?

Femeia schiță un gest nelămurit.

— Sunt băieți isteți, ochii îi alunecară peste La Ponte și se fixară pe Corso. Cel puțin unul din ei.

Rochefort aprobă din nou, scurt, din cap. Mijind puțin din ochi, părea să analizeze situația.

— Asta complică lucrurile, zise, în sfârșit, scoțându-și pălăria și aruncând-o pe pat. Le complică mult.

Liana Taillefer era de acord, își netezi fusta și, cu un suspin adânc, se ridică în picioare. Mișcarea ei îl făcu pe Corso să se întoarcă puțin spre ea, încordat și nehotărât. Atunci Rochefort scoase o mână din buzunarul impermeabilului și vânătorul de cărți deduse că era stângaci. Descoperirea nu servea la nimic: era într-adevăr vorba de mâna stângă, dar aceasta ținea un revolver cu țeava scurtă, mic și albastru-închis, aproape negru. În acest timp, Liana Taillefer se apropie de La Ponte ca să-i ia din mâini manuscrisul Dumas.

— Repetă acum ce-ai spus despre o cutră - era atât de aproape de el și îl privea cu atâta dispreț, încât mai-mai că-l scuipă în față -. Dacă ai curaj.

Or, La Ponte nu avea. Era un supraviețuitor înnăscut, iar atitudinile de harponar cutezător și le rezerva pentru momentele de euforie etilică. Așa că se abținu foarte bine să repete ceva.

— Eu doar eram în trecere pe-aici, declară, împăciuitor, căutând din ochi vreun lighenaș să se spele pe mâini de toate cele.

— Ce m-aș face eu, Flavio - zise Corso, resemnat - fără tine.

Librarul se scuză, luându-și o mutră de circumstanță:

— Cred că ești nedrept - încreștindu-și fruntea cu un aer ofensat, se apropie cât mai mult de fată; probabil că acela i se părea locul cel mai sigur din încăpere -. Dacă stai să te gândești, e aventura ta, Corso... Și ce-i moartea pentru un tip ca tine? Nimic. O formalitate. Pe deasupra, mai ești și bine plătit. Iar viața e oricum neplăcută - se opri uitându-se la țeava revolverului din mâna lui Rochefort. Apoi își petrecu brațul în jurul umerilor fetei, ca să suspine, melancolic -. Sper să nu pățești nimic. Dar dacă totuși pățești, nouă ne rămâne ce-i mai greu: să continuăm să trăim.

— Ești un porc! Un trădător!

La Ponte îl privi, îndurerat.

— N-o să țin cont de ce-ai spus, prietene. Ești foarte încordat.

— Sigur că-s încordat, șobolan de cloacă!

— Nici de asta nu voi ține cont.

— Fiu de târfă!

— Nici nu te-aud, bătrâne camarad. Prietenia constă din aceste mici detalii.

— Mă bucur - precizează Milady, caustic - că v-ați păstrat spiritul de echipă.

Corso se gândea cu mare iuțeală, deși gânditul nu-l prea ajuta în momentele acelea. Nu exista nici un exercițiu mental capabil să

smulgă arma din mâna omului care o ținea; iar Rochefort nici n-o îndrepta spre cineva anume, ci, cu o oarecare delăsare în mișcări, credea că era suficient s-o arate, ca să pună lucrurile la punct. Pe de altă parte, Corso, chit că dorința-i de a regla cu bărbatul cu cicatrice câteva socoteli restante era foarte intensă, nu avea totuși violenta dexteritate tehnică necesară pentru asta. La Ponte fiind exclus din oficiu, unica speranță de a modifica relația actuală de forțe era fata. Dar, dacă nu cumva era vorba de o fenomenală actriță, prea puțin era de așteptat din partea aceea; nădejdea i se risipi de cum se uită într-acolo. Presupusa Irene Adler își scuturase de pe umeri brațul lui La Ponte și se sprijinea din nou de pervazul ferestrei, de unde acum îi observa inexplicabil de distantă. Hotărâtă, în aparență, într-o absurdă aparență, să se mențină în afara spectacolului.

Liana Taillefer se apropie de Rochefort cu manuscrisul Dumas în mână, foarte mulțumită de rapida lui recuperare. Corso fu uimit că nu dovedea același interes față de *Cele Nouă Porți,* care rămăsese în tașca lui de pânză, la picioarele patului.

— Și acum? o auzi pe femeie întrebându-l încet pe celălalt.

Spre surprinderea lui Corso, Rochefort nu se arătă prea sigur. Mișca revolverul dintr-o parte în alta, neștiind spre cine să țintească. Apoi, schimbând cu Milady o lungă privire plină de înțelesuri ascunse, își scoase mâna dreaptă din buzunar și și-o trecu peste față, nehotărât.

— Nu-i putem lăsa aici, zise, până la urmă.

— Nu-i putem nici lua cu noi, adăugă ea.

Celălalt încuviință alene, în timp ce revolverul părea să dezmintă nehotărârea de dinainte. Corso observă că arma era mai bine ținută în pumn și că țeava se îndrepta spre stomacul lui. Simți cum i se crispează mușchii abdominali, pe când încerca să formuleze cu subiect și predicat un protest cu sintaxă coerentă. Dar nu emise decât un zgomot gutural și inform.

— N-or să te omoare - hazardă La Ponte, încercând încă o dată din răsputeri să rămână în afara chestiunii.

— Flavio - reuși să articuleze Corso, deși avea gura uscată -. Dacă scap și de data asta, jur să-ți crap capul. Bucăți.

— Păi n-am vrut decât să te-ajut!

— Mai bine ajut-o pe mă-ta să nu mai facă trotuarul!

— Bine, bine, am înțeles, de-acu' tac.

— Exact, taci, interveni Rochefort, amenințător.

Schimbase o ultimă privire cu Milady și, aparent, tocmai luase o decizie. Încuie ușa din spatele său, ținându-l mereu pe Corso la respect cu revolverul, și băgă cheia în buzunarul impermeabilului. *De perdidos, al río,* vorba lui Fargas, își zise vânătorul de cărți, cu pulsul bătându-i înnebunit în tâmple și la încheietura mâinilor. *Ce-am avut și ce-am pierdut; oricum, n-am de ales.* Toba de la Waterloo bătea într-un cotlon al conștiinței lui când, cu ultima luciditate dinaintea disperării, se văzu calculând distanța care îl despărțea de pistol și timpul necesar ca s-o străbată, când anume va răsuna prima împușcătură și în ce poziție avea s-o primească. Posibilitățile de a scăpa nevătămat erau minime, dar poate că după alte cinci secunde vor fi inexistente; așa că trâmbița sună atacul. Ultima șarjă cu Ney în frunte, bravul bravilor, în fața ochilor obosiți ai Împăratului. Cu Rochefort în locul scoțienilor cenușii, însă, ce-i drept, un glonț e tot un glonț e tot un glonț. Totu-i absurd, își spuse în penultima secundă dinaintea trecerii la acțiune. Și se întrebă dacă, în acest context, moartea care-l va lovi în piept după o infimă particulă de timp fi-va reală sau ireală, și dacă se va pomeni plutind în nimic ori în Walhalla eroilor de hârtie. Dă Doamne ca ochii aceia deschiși la culoare, pe care îi simțea ficși în spatele său - Împăratul? Diavolul îndrăgostit? - să-l aștepte în asfințit, ca să-l conducă pe celălalt țărm al fluviului umbrelor.

Atunci Rochefort făcu ceva ciudat. Ridică mâna liberă cerând

timp - gest absurd în asemenea împrejurări -, pe când mișca revolverul ca și cum ar fi vrut să-l bage în buzunar. Mișcarea ținu doar un moment și arma se orienta din nou, însă gaura neagră a țevii țintea fără prea mare convingere. Iar Corso, cu pulsul ca un torent, cu mușchii încordați și pe punctul de a sări orbește înainte, se opri, zăpăcit, înțelegând că nu aceea era clipa morții lui.

Încă neîncrezător, îl văzu pe Rochefort traversând încăperea, apropiindu-se de telefon și formând numărul liniei exterioare înainte de a marca altul cu mai multe cifre. Din poziția în care se afla, auzi zgomotul îndepărtat al apelului până când un *clic* îl întrerupse.

— Corso e aici, zise Rochefort și rămase tăcut, așteptând, ca și cum ar fi auzit o tăcere identică la capătul opus al liniei.

Revolverul continua să fie orientat neconvingător spre un punct imprecis din spațiu. Apoi bărbatul cu cicatrice încuviință de două ori, mai stătu puțin ascultând nemișcat și murmură „de acord", înainte de a lăsa receptorul în furcă.

— Vrea să-l vadă, îi zise lui Milady.

Amândoi se întoarseră să-l privească pe Corso; cu iritare femeia, preocupat Rochefort.

— E absurd, protestă ea.

— Vrea să-l vadă, repetă celălalt.

Milady dădu din umeri. Făcu câțiva pași prin cameră, răsfoind mânioasă paginile *Vinului de Anjou*.

— Și noi... -dădu să zică La Ponte.

— Dumneata rămâi aici, zise Rochefort, arătând spre el cu țeava armei. Apoi își atinse rana de la gură. Ca și fata.

În pofida buzei plesnite, nu părea să-i poarte prea multă pică fetei. Ba mai mult, lui Corso i se păru că discerne un licăr de curiozitate în felul cum o privi înainte de a se întoarce spre Liana Taillefer ca să-i încredințeze revolverul.

— Ei doi să nu iasă de-aici.

— De ce nu rămâi tu?

— Vrea să i-l aduc eu. E mai sigur.

Milady încuviință, posacă. Sărea în ochi că nu acela era rolul pe care se pregătise să-l joace în noaptea aceea; dar, precum facsimilul ei romanesc, era o ucigașă disciplinată. În schimbul armei, îi dădu lui Rochefort manuscrisul Dumas. Apoi îl studie pe Corso, neliniștită.

— Sper să nu-ți facă probleme.

Rochefort zâmbi liniștit, sigur pe sine, și scoase din buzunar un cuțit cu resort, de mari dimensiuni, uitându-se la el gânditor; părea că până în acel moment nu-și amintea bine dacă îl avea la el ori ba. Albeața dinților lui contrasta puternic cu pielea feței brăzdate de cicatrice.

— N-aș crede, răspunse, punând la loc *navaja* pe care nici măcar n-o deschisese, pe când îi adresa lui Corso un gest cât se poate de grăitor, prietenesc și sinistru în același timp. Apoi își luă pălăria de pe pat, răsuci cheia în broască și arătă spre culoar cu o reverență exagerată, de parcă ar fi măturat pământul cu penele lungi și arcuite ale unei pălării de mușchetar.

— Eminența Sa vă așteaptă, cavalere, spuse, și lansă un hohot de râs perfect, scurt și sec, de zbir calificat.

Înainte de a părăsi încăperea, Corso se uită la fată. Se întorsese cu spatele la Milady, care îi ținea sub amenințarea armei pe ea și pe La Ponte, dezinteresându-se de tot ce o înconjura. Sprijinită de fereastră, privea afară, fascinată de vânt și de ploaie, decupată în contra luminii de fulgerele care sfârtecau noaptea.

Ieșiră în stradă, pe furtună. Rochefort pusese mapa cu manuscrisul Dumas sub impermeabil, ca s-o apere de ploaie, și îl conducea pe Corso pe străduțele ce duceau spre partea veche a

târgului. Rafale de apă agitau crengile copacilor, picurând necontenit în bălțile de pe jos și pe caldarâm; picături groase îi cădeau lui Corso pe păr și pe față. Își ridică gulerul pardesiului. Orășelul plutea în beznă și nu se vedea nici o ființă; numai fulgerele luminau străzile din când în când, scoțând din întuneric acoperișuri de clădiri medievale, profilul sumbru al lui Rochefort sub borul pleoștit al pălăriei, siluetele celor doi bărbați pe pământul clefăind de apă, descompuse în violente zigzaguri de descărcările electrice care răsunau ca urletele diavolului lovind, ca niște bice, agitatul curent al Loarei.

— Frumoasă noapte, zise Rochefort, întors către Corso ca să se facă auzit peste întreg vacarmul.

Părea să cunoască bine târgul. Mergea cu siguranță, întorcându-se pe jumătate când și când, ca să verifice dacă însoțitorul îl urmează. Gest inutil, pentru că în acele momente Corso l-ar fi însoțit până la porțile iadului; destinație pe care, de altfel, n-o elimina deloc din supozițiile sale privind capătul unei atât de funeste călătorii. Succesiv, fulgerele luminară un arc ogival medieval, o punte peste un vechi șanț, o firmă de *Boulangerie-patisserie*, o piață pustie, un turn conic și un grilaj de fier cu un panou pe care sta scris: *Chateau de Meung-sur-Loire. XII-ème-XIII-ème siècles.*

Era o fereastră luminată în depărtare, de partea cealaltă a grilajului, dar Rochefort coti spre dreapta și Corso făcu la fel. Merseră paralel cu o porțiune de zid acoperit cu iederă, până ajunseră la o portiță secretă, pe jumătate ascunsă în masivitatea zidirii. Atunci Rochefort scoase o cheie, o piesă de fier enormă și veche, și o vârî în broască.

— Ioana d'Arc a folosit poarta asta, îl informă pe Corso în timp ce răsucea cheia, și un ultim fulger lumină treptele care coborau spre întunericul deplin de dedesubt.

În lumina fugară, Corso putu vedea și zâmbetul lui Rochefort,

ochii lui negri sclipind sub borul pălăriei, cicatricea lividă de pe obraz. Cel puțin, își zise, era un adversar cum scrie la carte: nimeni nu putea depune o plângere în privința ireproșabilei puneri în scenă. Începea, în pofida lui însuși, să simtă oarecare simpatie pentru individul acela, oricine ar fi fost el, în stare să joace cu atâta brio rolul de canalie. Alexandre Dumas s-ar fi bucurat ca un copil de o asemenea scenografie.

Rochefort ținea în mână o mică lanternă, luminând scara lungă și strâmtă care dispărea undeva departe, spre beciuri.

— Luați-o înainte, zise.

Pașii răsunau mai cu putere la cotituri. După puțin timp, pe Corso îl luă cu frig sub pardesiul ud; un aer rece, mirosind a locuri închise și umede de veacuri, urca până la ei. Fasciculul de lumină descoperea trepte tocite, pete de apă pe bolți. Scara se termina într-un coridor îngust cu zăbrele ruginite. Rochefort lumină o clipă o groapă circulară, la stânga.

— E vechea temniță a episcopului Thibault d'Aussigny, îl informă pe Corso. Pe acolo aruncau cadavrele în Loara. François Villon a fost închis aici.

Și începu să recite printre dinți, pe un ton zeflemitor:

Ayez pitié, ayez pitié de moi...

Era o canalie cultă, fără îndoială. Cu o nuanță didactică și sigură pe sine. Corso nu fu în stare să aprecieze dacă asta îmbunătățea sau înrăutățea situația; însă avea o idee care îi umbla prin minte de cum intraseră în hrubele acelea. La urma urmei - propria-i glumă nu-i făcu nici o plăcere -, *de perdidos, al río*: ce-am avut și ce-am pierdut.

Subteranul urca acum sub arcele bolții din care picurau alte dâre de umezeală. Ochii strălucitori ai unui șobolan se materializară la capătul galeriei, dispărând apoi cu un chițăit. Lanterna lumină

lărgirea finală a coridorului într-o sală circulară al cărei tavan, susținut de nervuri ogivale, se sprijinea pe o coloană centrală groasă.

— Cripta, informă Rochefort, tot mai locvace, mișcând fasciculul de lumină împrejur. Secolul doisprezece. Femeile și copiii se refugiau aici când castelul era atacat.

Foarte instructiv. Cu toate acestea, Corso nu era în situația de a aprecia informația extravagantului său ghid; era încordat și pregătit, pândind prilejul cel mai bun. Acum urcau pe o scară în spirală ca ghiocul melcului, ale cărei ferestruici în zid, pentru trasul cu săgeți, filtrau rare scăpărări de lumină de la furtuna care continua să se înverșuneze de partea cealaltă a zidurilor groase.

— Mai sunt câțiva metri și-am ajuns, comentă Rochefort din spatele lui și de mai jos; lanterna lumina treptele între picioarele lui Corso, iar tonul cuvintelor lui era împăciuitor. Și acum, când treaba e gata să se isprăvească - adăugă -, trebuie să vă spun ceva: v-ați descurcat foarte bine. Dovada e că ați ajuns până aici... Sper să nu-mi purtați prea multă pică pentru harța de pe malul Senei și de la hotelul Crillon. Sunt riscurile meseriei.

Nu preciza ale cărei meserii, dar nu mai conta. Corso tocmai se întorcea spre el, oprindu-se în atitudinea celui care dă să răspundă ceva sau să formuleze o întrebare. Era o mișcare normală, câtuși de puțin suspectă, căreia Rochefort nu-i putea reproșa nimic. Poate de aceea el nu știu să reacționeze când, continuându-și aparent gestul, Corso se prăbuși peste el în timp ce își întindea mâinile și picioarele, sprijinindu-le bine de zid ca să nu cadă de-a berbeleacul pe scară în jos. În cazul lui Rochefort, fu cu totul altceva: treptele erau strâmte, peretele neted și fără să aibă de ce să se țină, și în plus nu se aștepta la atac. Lanterna, intactă printr-o minune, lumină câteva momente ale scenei, rostogolindu-se pe scară: Rochefort cu ochii ieșiți din cap și cu o expresie de surpriză pe față, Rochefort cu picioarele în sus,

încercând să se țină cu disperare de ceva, Rochefort gata să dispară după cotitura scării în spirală, pălăria lui Rochefort de-a dura din treaptă în treaptă până se opri pe una din ele... Și puțin mai târziu, la șase-șapte metri dedesubt, un zgomot surd, ceva de genul *clunc.* Sau poate *buf.* Iar Corso, care rămăsese presând peretele din răsputeri cu brațele și picioarele deschise, ca să nu-și însoțească adversarul într-o călătorie atât de incomodă, își recapătă brusc mobilitatea. Inima îi bătea nebunește pe când cobora, sărind câte trei trepte deodată. Se aplecă doar o clipă să ridice lanterna de jos și ajunse în sfârșit la baza scării, unde Rochefort, făcut ghem, se vaită încet, strivit și lovit.

— Riscurile meseriei, preciză Corso, luminându-și fața cu lanterna, pentru ca, de pe jos, celălalt să-i vadă zâmbetul prietenos.

Apoi îi trase un șut în tâmplă, auzind cum capul lui Rochefort se lovea groaznic de prima treaptă. Își ridică piciorul să-i mai ardă unul, ca să fie sigur, dar dintr-o ochire își dădu seama că nu mai era cazul: Rochefort zăcea cu gura deschisă și un firicel de sânge i se scurgea dintr-o ureche. Se aplecă peste el ca să vadă dacă respira, se convinse că da, și după ce îi deschise impermeabilul începu să-l caute prin buzunare, luând cuțitul, un portofel cu bani, un act de identitate franțuzesc și mapa cu manuscrisul Dumas, pe care și-o puse sub pardesiu, între curea și cămașă. Apoi lumină cu lanterna scara în spirală și urcă din nou pe ea, de data asta până la capăt. Găsi acolo un palier cu o ușă masivă cu imense ferecături și piroane hexagonale, de sub care răzbea o lamă de lumină, și rămase nemișcat cam jumătate de minut, încercând să-și tragă puțin sufletul și să-și potolească bătăile inimii. De partea ailaltă a ușii era răspunsul la enigmă și se pregăti să-l înfrunte cu dinții strânși, cu lanterna într-o mână și cu *navaja* lui Rochefort, care i se deschise în palmă cu un amenințător *clinc* automat, în cealaltă.

Și astfel, cu cuțitul în mână, cu părul vâlvoi și ud de ploaie și cu

ochii strălucindu-i de intenții omicide, l-am văzut pe Corso intrând în bibliotecă.

CORSO ȘI RICHELIEU

„Iar eu, care îmi făurisem despre ci un mic roman, m-am înșelat complet."

Souvestre et Allain, *Fantômas*

A sosit momentul să situăm punctul nostru de vedere narativ. Fidel vechiului principiu conform căruia în povestirile cu mistere cititorul trebuie să posede aceeași informație ca protagonistul, am încercat să văd lucrurile cu optica lui Lucas Corso, cu două excepții: capitolele unu și cinci ale acestei istorii, unde n-am avut de ales și am recurs la propria-mi apariție. În ambele cazuri, ca și acum, când mă pregătesc s-o fac pentru a treia și ultima oară, m-am folosit de persoana întâi a imperfectului din motive de coerență: este absurd să mă citez pe mine însumi drept *el,* truc publicitar care, chiar dacă i-a adus un mare spor de imagine lui Iuliu Cezar în campaniile sale din Galia, în cazul meu ar fi fost calificat, pe bună dreptate, ca nejustificată pedanterie. Mai e o cauză, poate relativ perversă: a povesti istoria așa cum procedează doctorul Sheppard cu Poirot mi se părea un truc nu numai ingenios - acum lucrurile astea le face toată lumea -, ci și amuzant. Și, la urma urmei, lumea scrie ca să se distreze, să trăiască mai din plin, să se iubească pe sine sau să fie iubită de alții. Or, eu urmăresc câteva din scopurile astea. Citându-l pe bătrânul Eugène Sue, ticăloșii absoluți, dacă-mi permiteți expresia, sunt fenomene foarte rare. Asta, presupunând - desigur, exagerată supoziție - că aș fi într-adevăr un ticălos.

Oricum ar fi, semnatarul acestor rânduri, adică eu, Boris Balkan, mă aflam în bibliotecă, așteptându-l pe invitatul nostru, când deodată l-am văzut intrând pe Corso cu cuțitul în mână și cu o periculoasă strălucire justițiară în ochi. Am observat că părea a fi fără escortă și asta m-a neliniștit un pic, deși am știut să-mi păstrez masca imperturbabilă compusă pentru acea ocazie. Pe deasupra, îmi calculasem bine efectele: biblioteca în penumbră, lumina sfeșnicelor pe masa la care ședeam cu un exemplar din *Cei trei mușchetari* în mână... Mai mult, purtam - și nu din pură întâmplare - o haină din catifea roșie care semăna foarte mult cu purpura de cardinal.

Marele meu avantaj era că eu îl așteptam pe vânătorul de cărți cu sau fără însoțitor, pe când el nu știa peste cine dă; de aceea, m-am hotărât să profit de factorul surpriză. Cuțitul acela din mâna lui, în combinație amenințătoare cu expresia ochilor, îmi producea neliniște. Așa că am anihilat faptele prin cuvinte.

— Vă felicit, am zis, închizând cartea, ca și cum sosirea lui îmi întrerupsese lectura. Ați fost capabil să jucați jocul până la sfârșit.

A rămas înlemnit privindu-mă din extremitatea opusă a camerei, și trebuie să adaug că m-a bucurat foarte tare incredulitatea pe care i-am citit-o pe chip.

— Jocul? articula el, răgușit.

— Da, jocul. Tensiune, nesiguranță, dibăcie, abilitate... Acțiune liberă, după reguli obligatorii, care își are scopul în ea însăși și este însoțită de un sentiment de încordare și de bucuria de a acționa altfel decât în viața obișnuită...

Asta nu era din capul meu, dar Corso n-avea de ce s-o știe.

— Vi se pare o definiție potrivită?... Așa stă scris și în Cartea lui Samuel, Întâia a Regilor: „*Să vină copiii și să se joace în fața noastră...*" Copiii sunt jucători și cititori perfecți: fac totul cu cea mai mare seriozitate. În fond, jocul este unica activitate universal serioasă; în el nu-i loc de scepticism, nu credeți?... Oricât de neîncrezător și de

necredincios ar fi cineva, dacă vrea să participe, nu are altă alegere decât să asculte de reguli. Doar cine respectă acele reguli, sau măcar le cunoaște și le folosește, poate câștiga... La fel se întâmplă când citești o carte: trebuie să-ți asumi trama și personajele ca să te poți bucura de istorie.

Mă oprii, presupunând că revărsarea de cuvinte își făcuse deja asupra lui scontatul efect soporific.

— Dar dumneavoastră n-ați venit singur. Unde e celălalt?

— Rochefort?...

Corso strâmba din buze într-un fel foarte puțin simpatic.

— A avut un accident.

— L-ați numit Rochefort?... E amuzant și potrivit. Văd că faceți parte din cei ce-și asumă regulile, în mod firesc. Nu știu de ce-ar trebui să mă surprindă.

Corso îmi adresă un chicotit prea puțin liniștitor.

— El, însă, părea foarte surprins ultima oară când l-am văzut.

— Mă alarmați - îi zâmbii, cinic; dar eram cu adevărat alarmat -. Sper că nu s-a întâmplat nimic grav.

— A căzut pe scări.

— Ce spuneți!

— Ce-ați auzit! Dar calmați-vă. Când l-am lăsat, zbirul dumneavoastră trăia încă.

— Cu atât mai bine - mi-am recompus întrucâtva zâmbetul, încercând să-mi maschez stingherеala; totul depășea cu mult limitele prevăzute -. Va să zică, ați recurs nițel la înșelătorie?... Bun - am deschis larg mâinile, magnanim -. Nu fiți preocupat de asta.

— Nici nu sunt. Dumneavoastră ar trebui să fiți.

M-am prefăcut că n-am auzit cuvintele din urmă.

— Totu-i să ajungi la țintă - am continuat, deși o clipă pierdusem firul -. În materie de înșelăciuni, avem precedente ilustre... Tezeu a ieșit din labirint numai datorită firului Ariadnei, Iason a furat Lâna

de Aur grație Medeei... Kauravașii au câștigat prin măsluire jocul de zaruri din *Mahabharata,* iar aheii le-au dat șah mat troienilor mișcând un cal de lemn... Conștiința dumneavoastră poate fi liniștită.

— Mulțumesc, însă conștiința mea mă privește doar pe mine.

Extrase din buzunar, împăturit în patru, salvconductul lui Milady și îl aruncă pe masă. Recunoscui îndată propriu-mi scris, întotdeauna cam afectat la majuscule. Din ordinul meu și din rațiuni de Stat purtătorul prezentei etcetera.

— Sper - am zis, apropiind hârtia de flacăra unei lumânări - că jocul a fost, cel puțin, distractiv.

— Uneori.

— Mă bucur.

Amândoi ne uitam cum ardea hârtia în scrumiera unde o pusesem.

— Când la mijloc e literatura, cititorul inteligent se poate desfăta până și de strategia care-l transformă în victimă. Iar eu sunt dintre cei care cred că distracția este un mobil excelent pentru a te juca. Sau pentru a citi o istorisire, sau pentru a o scrie.

M-am ridicat cu *Cei trei mușchetari* în mână și am făcut câțiva pași prin încăpere, uitându-mă pe furiș la pendulă; mai erau încă douăzeci de interminabile minute până la miezul nopții. Aurul de pe cotoarele vechilor legături de cărți lucea stins pe rafturi. Am privit îndelung într-acolo, prefăcându-mă că uitasem de Corso, apoi m-am întors iar spre el.

— Iată-le - făcui un gest ce îmbrățișa toată biblioteca -. Ai zice că-s liniștite și tăcute, dar vorbesc între ele, deși par a se ignora reciproc... Se folosesc de autori pentru a comunica între ele, așa cum oul recurge la găină ca să producă alt ou.

Am pus la loc *Cei trei mușchetari* pe raft. Dumas se afla acolo în bună companie: între *Pardaillan*-ii lui Zevaco și *Cavalerul cu pieptar*

galben de Lucus de René. Fiindcă aveam chiar prea mult timp la dispoziție, am deschis această ultimă carte la pagina întâi și am început să citesc cu voce tare:

> *Bătea de miezul nopții la Saint-Germain l'Auxerrois, când pe strada Astruces coborau trei călăreți înfășurați în capele lor și pârând tot atât de siguri pe ei înșiși pe cât era de sigur trapul cailor...*

— Primele rânduri, am spus. Mereu aceste extraordinare prime rânduri... Vă amintiți discuția noastră despre Scaramouche?: *„S-a născut cu harul râsului..."* Există fraze de început care uneori te marchează pe viață, nu credeți?... *„Cântă, zeiță, mânia ce-aprinse..."*, de exemplu. N-ați practicat niciodată acest joc cu cineva de încredere?... *„Un tânăr modest se îndrepta în plină vară..."*, sau aceasta: *„Ani de-a rândul, m-am culcat devreme..."* Și, desigur: *„La 15 mai 1796, generalul Bonaparte și-a făcut intrarea în Milano".*

Corso schiță o grimasă.

— Ați uitat-o pe cea care m-a adus aici: *„În cea dintâi luni a lui aprilie 1626, târgul Meung, unde s-a născut autorul* Romanului Trandafirului, *părea a fi în toiul unei fierberi atât de cumplite...".*

— Capitolul întâi, într-adevăr, am confirmat. Dumneavoastră chiar că v-ați descurcat extraordinar.

— Așa a zis și Rochefort înainte de a cădea pe scară.

Se lăsă o tăcere, întreruptă doar de gongul pendulei anunțând că mai era un sfert de oră până la douăsprezece. Corso arătă spre cadran:

— Mai sunt cincisprezece minute, Balkan.

— Da, am încuviințat (tipul avea o intuiție drăcească). Un sfert de oră până la cea dintâi luni a lui aprilie.

Am așezat și *Cavalerul cu pieptar galben* la loc pe raft și am mai făcut câțiva pași prin cameră. Corso continua să mă observe,

nemișcat, cu șișul tot în mână.

— L-ați putea închide și băga în buzunar, am riscat o sugestie.

Șovăi o clipă înainte de a face asta, nescăpându-mă din ochi. Îi acordai un zâmbet aprobator, pe când arătam din nou spre bibliotecă.

— Nu te simți niciodată singur dacă ai o carte în mână, nu credeți?... - am spus, ca să zic ceva -. Fiecare pagină ne amintește o zi trecută, reînvie emoțiile care au umplut-o. Ore fericite însemnate cu creta, nenorocite cu cărbunele... Unde mă aflam atunci? Ce prinț m-a numit prietene, care cerșetor mi-a zis frate...? - mă oprii un moment, căutând noi termeni ca să-mi rotunjesc retorica.

— Care nemernic mi-a zis fârtate? sugeră Corso.

L-am privit reprobator. Scandalagiul acela ținea morțiș să degradeze tonul înalt pe care eu înțelegeam să-l dau chestiunii.

— Nu trebuie să deveniți dezagreabil.

— Devin cum poftesc, Eminență.

— Detectez ton de zeflemea în acest *Eminență* - i-am răspuns, sincer jignit -. Or, din asta deduc, domnule Corso, că vă lăsați influențat de prejudecățile dumneavoastră... Să nu uităm că Dumas a fost cel ce l-a transformat pe Richelieu în nemernicul care nu era, falsificând realitatea din motive romanești... Credeam că v-am explicat în detaliu aceasta cu prilejul ultimei noastre întrevederi, la cafeneaua din Madrid.

— Truc murdar, replică Corso, neprecizând dacă vorbea de Dumas sau de mine.

Am ridicat un energic deget arătător, hotărât să pun lucrurile la punct.

— Ba metodă legitimă - am obiectat -, inspirată de inteligența și geniul celui mai mare romancier din câți au fost. Și cu toate acestea... - ajuns aici am surâs amar, cu o sinceră tristețe - ... Sainte-Beuve îl respecta, dar nu-l accepta ca literat. Victor Hugo, prietenul

lui, se mulțumea să laude abilitatea lui Dumas în acțiunea dramatică, și-atât. Abundent și prolix, ziceau. Lipsit de stil. Îl acuzau că nu scurmă prin neliniștile și zbuciumul ființei omenești, îl acuzau de lipsă de subtilitate... Lipsă de subtilitate! - am atins volumele *Mușchetarilor* aliniate pe raftul lor -. Sunt de părerea bunului părinte Stevenson: nu există pe lume un imn închinat prieteniei atât de lung, de accidentat și de frumos ca acesta. În *După douăzeci de ani,* protagoniștii apar distanțați la început; sunt bărbați maturi, egoiști, cu meschinăriile impuse de viață, militând în tabere rivale... Aramis și d'Artagnan se mint și se prefac, lui Porthos i-e teamă să nu-i ceară bani... Când își dau întâlnire în Place Royale vin înarmați, sunt gata să se bată între ei. Iar în Anglia, atunci când imprudența lui Athos îi pune pe toți în primejdie, d'Artagnan refuză să-i strângă mâna... În *Vicontele de Bragelonne,* din cauza intrigii cu Masca de Fier, Aramis și Porthos sunt cei ce se înfruntă cu vechii lor camarazi de arme... Iar asta se întâmplă pentru că sunt vii; pentru că sunt personaje contradictorii și umane. Dar întotdeauna, în momentul suprem, prietenia învinge iară și iară. Mare lucru, prietenia!... Dumneavoastră aveți prieteni, Corso?

— Asta chiar că-i o întrebare bună.

— Pentru mine, prietenia rămâne definitiv întruchipată de Porthos în grota din Locmaria: uriașul gata să moară strivit de stâncă, numai ca să-și salveze camarazii... Vă amintiți care i-au fost ultimele cuvinte?

— *E prea mare greutatea?*

— Întocmai!

Aproape că m-am emoționat, recunosc. Asemeni acelui tânăr descris între pufăituri din pipă de căpitanul Marlow, Corso era de-al nostru, însă și un individ căpos și ranchiunos, care se încăpățâna să rămână insensibil.

— Dumneavoastră, zise, sunteți amantul Lianei Taillefer.

— Da, am admis, făcând un efort să-l uit pe bunul Porthos. Superbă femeie, nu-i așa? Cu obsesiile ei particulare... Frumoasă și leală precum Milady din istorie. E ciudat, în literatură există personaje fictive cu identitate independentă, familiare până și milioanelor de oameni care n-au citit cărțile unde apar. În Anglia avem trei: Sherlock Holmes, Romeo și Robinson. în Spania, două: don Quijote și don Juan. în Franța, unul: d'Artagnan. Dar eu, vedeți...

— Ce-ar fi să nu mai bateți câmpii, Balkan!

— Nu-i bat. Eram pe punctul să adaug lângă d'Artagnan numele lui Milady. O femeie ieșită din comun; ca Liana, în felul său. Soțul nu s-a ridicat niciodată la înălțimea ei.

— Vă referiți la Athos?

— Mă refer la bietul Enrique Taillefer.

— De aceea a fost asasinat?

Presupun că uimirea mea a părut sinceră, în realitate *era* sinceră.

— Asasinat, Enrique?... Nu spuneți prostii. S-a spânzurat. A fost o sinucidere, îmi închipui că, la felul lui de-a vedea lumea, a luat tâmpenia aia drept hotărâre eroică. Foarte lamentabil.

— Nu vă cred!

— Treaba dumneavoastră! Însă moartea lui a stat la baza întregii acestei istorii și este cauza indirectă a faptului că vă aflați aici.

— Povestiți-mi cum. Dar pe larg.

Își câștigase acest drept, nimic de spus. Am susținut și mai înainte că era de-ai noștri, deși el nu era conștient de asta. Pe deasupra - m-am uitat la pendulă -, foarte curând avea să bată douăsprezece.

— Aveți *Vinul de Anjou?*

M-a privit alarmat, încercând să-mi deslușească intențiile, până când l-am văzut dându-se bătut. Scoase fără chef mapa din pardesiu, mi-o arătă și o ascunse iar.

— Foarte bine, i-am zis. Și acum, urmați-mă.

Fără doar și poate că se aștepta la vreun coridor secret ascuns în spatele bibliotecii, cu cine știe ce capcane diabolice. Fapt e că l-am văzut băgând mâna în buzunar, căutându-și cuțitul.

— Nu veți avea nevoie de el, l-am liniștit.

Nu s-a arătat prea convins, deși n-a făcut comentarii. Am luat unul din sfeșnice și l-am ridicat, luminând drumul printr-un coridor stil Ludovic al XIII-lea, pe unul din pereții căruia atârna un covor magnific: Ulise cu arcul în mână abia sosit în Ithaca, Penelopa și câinele fericiți să-l recunoască, ceata pretendenților petrecăreți în fundal, bând vin și nebănuind ce-i așteaptă.

— Castelul este foarte vechi și plin de istorie, am explicat. Jefuit de englezi, hughenoți, revoluționari... Până și nemții au stabilit aici un post de comandă în timpul războiului. Era foarte deteriorat când l-a achiziționat actualul proprietar: un milionar britanic, om încântător și adevărat gentleman, care s-a obligat să-l restaureze și să-l mobileze cu un gust desăvârșit. A fost de acord până și să-l deschidă turismului.

—Atunci, ce căutați dumneavoastră aici? Astea nu-s ore de vizitare.

M-am uitat afară trecând pe lângă o fereastră cu ochiuri încastrate în rame de plumb. Furtuna se îndepărta în sfârșit, orbitoarea lumină a fulgerelor stingându-se dincolo de Loara, către nord.

— O zi pe an se face excepție, l-am lămurit. La urma urmei, Meung este un loc special. Nu peste tot în lume începe un roman cum e *Cei trei mușchetari.*

Dușumeaua de lemn trosnea sub pașii noștri. La cotul coridorului era o armură autentică din veacul al XVI-lea și lumina sfeșnicului isca reflexe mate pe piesele lustruite ale platoșei. Corso trecu

uitându-se la ea cu coada ochiului, ca și când ar fi fost cineva ascuns înăuntru.

— Trebuie să vă povestesc, așadar, o lungă istorie, care a început acum zece ani, am spus, cu scoaterea la licitație, la Paris, a unui lot de documente necatalogate... Eu lucram la o carte despre romanul popular francez din secolul al XIX-lea și, din întâmplare, mi-au căzut în mâini pachetele acelea prăfuite. Cercetându-le, am văzut că proveneau din vechea arhivă a ziarului *Le Siècle.* Majoritatea nu erau decât șpalturi de o valoare modestă, însă un pachet cu file albastre și albe mi-a atras atenția: era textul original, manuscrisul lui Dumas și Maquet, al *Celor trei mușchetari.* Cele șaizeci și șapte de capitole, așa cum au fost ele trimise la tipar. Cineva, poate Baudry, editorul publicației, le păstrase după culegerea probelor, uitând apoi de ele...

Am făcut pași tot mai mici, până m-am oprit la mijlocul coridorului. Corso era foarte liniștit, și lumânările sfeșnicului pe care îl țineam în mână îl luminau de jos în sus, făcând să-i joace umbre întunecate în orbitele ochilor. Părea absorbit de povestirea mea, nepăsător la orice alt lucru ce se putea întâmpla; descifrarea enigmei care îl adusese până acolo era tot ce îl interesa. Dar stătea tot cu mâna dreaptă în buzunarul cu *navaja*.

— Descoperirea mea, am continuat, făcându-mă că nu văd mâna cu pricina, era de o importanță extraordinară. Până atunci, noi, cercetătorii, cunoșteam câteva fragmente din redactarea originală grație notelor și hârtiilor schimbate între Dumas și Maquet, dar n-aveam știre de existența manuscrisului complet... La început m-am gândit să fac publică descoperirea sub forma unei ediții facsimile adnotate; dar m-am lovit de un grav obstacol moral.

Luminile și umbrele de pe chipul lui Corso jucară puțin și o linie întunecată îi despică locul gurii. Zâmbea.

— Nu mai spuneți! Obstacol moral, în situația aceea!

Mișcai sfeșnicul ca să-i șterg de pe mutră rânjetul. Fără rezultat.

— Vorbesc foarte serios, am protestat, pe când ne reluam drumul. Din studierea manuscrisului, am dedus că adevăratul creator al istoriei era Auguste Maquet... Acesta făcuse munca de documentare, profilând narațiunea în linii mari, iar apoi Dumas, cu geniul lui enorm și tot talentul său, insuflase viață acelei materii prime, transformând-o în capodoperă. Numai că acest lucru, atât de evident pentru mine, putea să nu le pară tot așa detractorilor autorului și operei sale - am făcut un gest cu mâna liberă, ca să-i măturpe toți aceștia -. Doar nu era s-arunc tocmai eu cu pietre în sanctuarul meu; mai ales în vremurile acestea de mediocritate și lipsă de imaginație... Vremuri în care nimeni nu mai admiră minunile, cum făcea înainte publicul foiletoanelor și al teatrelor, când îi huiduia pe trădători și îi aclama pe cavalerii cutezători și fără pată - am scuturat din cap, melancolic -. Aplauze care, din nefericire, nu mai răsună nicăieri, ci au devenit patrimoniul exclusiv al săracilor cu duhul și al copiilor.

Corso asculta cu un aer insolent, batjocoritor. Nu știu dacă îmi împărtășea punctul de vedere; însă era un tip ranchiunos și refuza să acorde explicațiilor mele caracterul de alibi moral.

— Rezumând, zise, ați hotărât să distrugeți manuscrisul.

I-am surâs cu suficiență, întrecea măsura.

— Nu spuneți prostii! Am decis ceva mai bun: să dau formă unui vis.

Ne opriserăm înaintea ușii închise a salonului. Prin ea răzbătea un sunet amortizat, de muzică și voci. Am lăsat sfeșnicul pe o consolă, în timp ce Corso mă observa, din nou bănuitor; desigur, se întreba ce alt renghi îi pregăteam. Am înțeles că nu-și dădea seama că într-adevăr ajunseserăm la finalul misterului.

— Dați-mi voie să vi-i prezint - am zis, deschizând larg ușa - pe membrii clubului Dumas.

Aproape toți sosiseră deja; prin marile uși cu geamuri de cristal deschise spre esplanada castelului intrau întârziații în salonul plin de lume, de fum de țigări de foi și de rumoarea conversațiilor pe fond de muzică suavă. Pe masa centrală, acoperită cu o imaculată față de masă de in, era o cină rece: sticle cu vin de Anjou, cârnăciori și șuncă de Amiens, stridii din La Rochelle, cutii de trabucuri Monte-Cristo. Formând grupuri, invitații beau sau conversau în diverse limbi. Erau cam cincizeci de bărbați și de femei, și am observat că vânătorul de cărți își atingea ochelarii de parcă nu era sigur că îi are pe nas. Multe din chipurile pe care le vedea îi erau bine cunoscute din presă, cinematograf, televiziune.

— Surprins? am întrebat, pândindu-i efectul pe față.

Făcu din cap că da, cu o morocănoasă deconcertare. Mai mulți invitați veneau să mă salute, așa că am strâns mâini, am schimbat complimente și glume. Atmosfera era plăcută și cordială. Lângă mine, Corso mergea cu expresia omului gata să cadă din pat și să se trezească, iar pe mine mă încânta stupoarea lui. L-am și prezentat mai multor persoane cu o satisfacție perversă, văzându-l salutând încurcat, nesigur de terenul pe care se mișca. Obișnuitu-i aplomb era făcut țăndări, și asta mi-era mica revanșă. La urma urmei, el fusese cel care-mi venise acasă prima dată cu *Vinul de Anjou* sub braț, înverșunat să complice lucrurile.

— Dați-mi voie să vi-l prezint pe domnul Corso... Bruno Lostia, anticar milanez. Permiteți. Da, într-adevăr. Thomas Harvey, știți doar, bijuteriile Harvey: New York-Londra-Paris-Roma... Și contele Von Schlossberg: cea mai cunoscută colecție particulară de pictură din Europa. Avem câte ceva din toate: un premiu Nobel venezuelean, un fost președinte argentinian, prințul moștenitor al Marocului... Știați că tatăl său este un cititor împătimit al lui Alexandre Dumas? Ia uitați cine apare, îl cunoașteți, nu-i așa?... Profesor de semiotică la Bologna... Doamna blondă care stă de vorbă

cu el este Petra Neustadt, criticul literar cel mai influent - sau cea mai influentă? - din Europa Centrală. În grupul acela, lângă ducesa de Alba, îi puteți vedea pe financiarul Rudolf Villefoz și pe scriitorul britanic Harold Burgess. Amaya Euskal, de la grupul Alpha Press, cu editorul cel mai puternic din Statele Unite, Johan Cross, de la O&O Papers, New York... Și cred că vi-l amintiți pe Achille Replinger, librarul parizian.

Aceea a fost lovitura de grație: am savurat efectul ei pe mutra descompusă a interlocutorului meu, aproape compătimindu-l. Replinger avea în mână un pahar gol și sub mustața-i de mușchetar un zâmbet amabil, ca atunci când identifica manuscrisul Dumas în magazinul lui de pe rue Bonaparte. M-a salutat cu o îmbrățișare de urs enorm, înainte de a-l bate pe umăr afectuos pe invitat și de a se duce după încă un pahar, gâfâind ca un Porthos rubicond și jovial.

— Pe toți dracii, șopti Corso, apropiindu-se mai mult de mine și trăgându-mă la o parte. Ce se-ntâmplă aici?

— V-am zis doar că-i o poveste lungă.

— Bine, bine, atunci povestiți-mi-o odată! Ne apropiaserăm de masă. Am turnat vin în două pahare, dar l-a refuzat pe al lui dând din cap.

— Gin, murmură. N-aveți gin?

I-am indicat o mobilă-bar într-un colț al salonului și ne-am dus acolo, oprindu-ne de trei-patru ori pe drum ca să schimbăm alte saluturi: un cunoscut regizor de film, un milionar libanez, un ministru spaniol de Interne... Corso înșfacă o sticlă de Beefeater și umplu un pahar până la buză, înghițind jumătate din el dintr-o suflare. Îl scutură un fior de plăcere și ochii îi străluciră dinapoia lentilelor - una spartă, cealaltă intactă - ale ochelarilor; ținea sticla lipită de piept, parcă temându-se să n-o piardă.

— Tocmai îmi povesteați ceva, zise.

Îi sugerai să ieșim pe terasa ce se întindea dincolo de marile uși

cu geamuri de cristal, unde puteam conversa fără întreruperi, și Corso își umplu încă o dată paharul până sus înainte de a mă urma. Furtuna se potolise; scăpărau stele peste capetele noastre.

— Sunt numai urechi, anunță, deșertând o altă jumătate de pahar pe gât.

M-am sprijinit de balustrada încă umedă de ploaie, în timp ce-mi înmuiam buzele în paharul meu cu vin de Anjou.

— Faptul că aveam manuscrisul *Celor trei mușchetari* mi-a dat ideea, spusei. De ce n-aș crea o societate literară, un fel de club al admiratorilor fără rezerve ai romanelor lui Alexandre Dumas și ai foiletonului clasic și de aventuri?... Din motive profesionale, eram deja în legătură cu mai mulți candidați potriviți...

Am arătat salonul luminat. Prin ușile de cristal se vedeau invitații mișcându-se la largul lor, discutând însuflețiți. Un succes. Era dovada vie a reușitei mele și nu mi-am ascuns orgoliul de autor.

— O societate închinată studierii acestui tip de narațiuni, care dezgroapă și readuce la lumină autori dispăruți și opere uitate, susținând retipărirea și difuzarea lor sub o siglă editorială care s-ar putea să vă fie familiară: *Dumas & Co*.

— O cunosc, confirmă Corso. Tipărește la Paris, și de curând au scos un Ponson du Terrail complet. Anul trecut au publicat *Fantômas...* Nu știam că dumneavoastră sunteți implicat în asta.

Am zâmbit, încântat.

— Asta-i regula noastră: fără nume, fără protagonisme... După cum vedeți, treaba e și foarte erudită și puțin copilărească în același timp; un joc literar și nostalgic care salvează din neant câteva vechi lecturi și ne redă nouă înșine așa cum eram: cu inocența noastră originară. Apoi omul se maturizează, devine flaubertian sau stendhalian, partizan al lui Faulkner, Lampedusa, García Márquez, Durrell sau Kafka... Ne diferențiem unii de alții; ba devenim și dușmani, însă absolut toți avem o mișcare de complicitate când ne

referim la anumiți autori și la anumite cărți magice, care ne-au făcut să descoperim literatura nelegându-ne de dogme, neînvățându-ne lecții greșite. Aceasta este autentica noastră patrie comună: povestiri fidele nu față de ce văd oamenii, ci față de ce visează ei.

Am lăsat acele cuvinte să plutească în aer și am făcut o pauză, așteptând efectul lor. Dar Corso se mulțumi să ridice paharul cu gin și să-l privească în lumină. Patria lui era acolo înăuntru.

— Asta a fost cândva, replică el. Acum, copiii și tinerii și toată lumea asta nenorocită sunt niște apatrizi care cască gura la televizor.

Am negat din cap, sigur pe mine. Scrisesem de curând ceva despre asta în suplimentul literar al lui *Abc*, cu câteva săptămâni înainte.

— Nu-i chiar așa. Chiar și în domeniul acesta oamenii pășesc, fără s-o știe, pe niște urme vechi. Cinematograful la televizor, de pildă, păstrează legătura. Filmele de pe vremuri. Până și Indiana Jones e moștenitorul acelei tradiții.

Corso făcu o grimasă în direcția ușilor de cristal strălucitoare.

— Se poate. Dar tocmai îmi vorbeați de lumea asta dinăuntru. Mi-ar plăcea să știu cum ați... recrutat-o.

— Nu-i nici un secret, am răspuns. De zece ani mă ocup de coordonarea acestei societăți selecte, clubul Dumas, care își ține la Meung reuniunea anuală. Puteți vedea că membrii sosesc punctuali la întâlnire, venind din toate colțurile planetei. Până și ultimul dintre ei este un cititor de prima mână...

— De foiletoane? Nu mă faceți să râd!

— N-am nici cea mai mică intenție să vă stârnesc ilaritatea, Corso. De ce faceți mutra asta...? Dumneavoastră știți că un roman, sau un film făcut pentru simplul consum, se poate transforma într-o operă excelentă: de la *Pickwick* la *Casablanca* și la *Goldfinger...* Povestiri pline de arhetipuri, pe care publicul le devorează ca să se bucure, conștient sau inconștient, de strategia repetițiilor argumentale cu

micile lor variațiuni; de *dispositio* mai mult decât de *elocutio...* De aici vine și faptul că foiletonul, inclusiv serialul de televiziune cel mai plin de *topoi*, de locuri comune, pot fi obiect de cult atât pentru un public ingenuu cât și pentru unul exigent. Există oameni care caută emoția în Sherlock Holmes riscându-și viața, și alții care caută pipa, lupa și acel *elementar, dragă Watson* pe care, culmea, Conan Doyle nu l-a scris niciodată. Trucul cu schemele, cu variațiunile și repetițiile lor, este atât de vechi încât până și Aristotel se referă la el în *Poetica* sa. Și, în realitate, ce e serialul de televiziune, dacă nu o modalitate actualizată a tragediei clasice, a marii drame romantice sau a romanului alexandrin...? De aceea, un cititor inteligent se poate desfăta din plin de toate astea, în mod excepțional. Pentru că există și excepții făcute pe bază de reguli.

Credeam că vânătorul de cărți mă asculta cu interes; dar l-am văzut dând din cap asemeni unui gladiator care refuză să se aventureze pe terenul primejdios oferit de un adversar.

— Lăsați pedanteria literară și reveniți la clubul Dumas, îmi sugeră, nerăbdător. La capitolul acesta separat, care apare unde nu te aștepți și încurcă toate socotelile... Unde e restul?

— Acolo, înăuntru - am răspuns, privind spre salon. Am folosit cele șaizeci și șapte de capitole ale manuscrisului ca să organizez societatea: un maximum de șaizeci și șapte de membri, fiecare cu câte un capitol în chip de acțiune nominală. Adjudecarea se face conform unei stricte liste de candidați, iar schimbările titularizaților nu se pot face fără aprobarea consiliului director, pe care îl prezidez... Numele fiecărui aspirant este riguros discutat înainte de a i se aproba numirea.

— Cum se transmit acțiunile?

— Nu se transmit nicidecum. La moartea unui membru al clubului, sau când cineva părăsește societatea, capitolul corespunzător trebuie să-i revină acesteia. Consiliul este cel care îl

adjudecă unui nou candidat. Un asociat nu poate dispune liber de el.

— Asta a încercat Enrique Taillefer?

— Oarecum, în principiu, era un candidat ideal. Ba chiar a fost un membru exemplar al clubului Dumas, până când a încălcat normele.

Corso dădea pe gât restul de gin. Lăsă paharul pe balustrada acoperită cu mușchi și rămase tăcut câtva timp, cu ochii țintă la luminile salonului. Pe urmă negă, incredul.

— Ăsta nu-i un motiv să asasinezi pe cineva - zise pe un ton molcom; părea să-și vorbească singur. Și nu pot crede că toți oamenii ăștia de-aici... - se uită la mine, încăpățânat - sunt cunoscuți și respectabili, în principiu. Nu s-ar amesteca în așa ceva.

Îmi stăpânii alt gest de nerăbdare.

— Cred că dumneavoastră amestecați groaznic lucrurile... Enrique și cu mine eram prieteni de mult timp. Ne unea fascinația noastră comună pentru acest tip de povestiri, deși gustul lui literar nu era la înălțimea entuziasmului... Fapt e că succesul ca editor de *bestseller*-uri gastronomice îi permitea să investească timp și bani în asta. Și, pe drept cuvânt, dacă cineva merita să facă parte din asociația noastră, atunci el era acela. De aceea i-am sprijinit candidatura. V-am mai spus că aveam în comun, dacă nu gustul, măcar pasiunea.

— Parcă-mi amintesc că mai aveați ceva sau pe cineva în comun.

Corso își regăsise rânjetul sarcastic, și asta mă enerva.

— V-aș putea răspunde că nu e treaba dumneavoastră - am replicat, agasat -. Dar vreau să vă explic totul... Liana a fost întotdeauna o femeie specială, nu numai superbă. O cititoare precoce... Știați că la șaisprezece ani și-a tatuat o floare de crin pe șold?... Nu pe umăr, ca Milady de Winter, idolul ei, ca să nu-și dea seama nici familia, nici călugărițele de la internat... Ce ziceți de asta?

— Înduioșător.

— Nu păreți prea înduioșat. Dar vă asigur că e o persoană admirabilă... Bun, până la urmă... Am devenit intimi. Înainte am menționat patria care, pentru orice ființă omenească, este paradisul pierdut al copilăriei, vă amintiți?... Ei bine, patria Lianei e *Cei trei mușchetari.* Pasionată de lumea descoperită în paginile acelea, s-a hotărât să se mărite cu Enrique, pe care l-a cunoscut întâmplător la o petrecere unde, toată noaptea, și-au citat unul altuia pasaje întregi din roman. Pe deasupra, el era deja un editor foarte bogat.

— Adică: amor de la prima vedere - precizează Corso.

— Nu știu de ce o ziceți pe tonul ăsta. A fost o căsătorie cât se poate de sinceră. Numai că, o dată cu trecerea timpului, până și pentru cineva plin de bunăvoință ca soția lui, mocăitul și plicticosul de Enrique putea deveni ceva foarte greu de mistuit... Pe de altă parte, eram buni prieteni, și eu îi vizitam frecvent. Liana... - mi-am lăsat paharul lângă al lui, pe balustradă -. Mă rog. Vă puteți imagina.

— Oh, da! Îmi pot imagina.

— Nu la asta mă refeream. A devenit o excelentă colaboratoare, încât la un moment dat i-am facilitat primirea în societate, acum patru ani. Posedă capitolul 37, intitulat *Taina frumoasei Milady.* Ea singură și l-a ales.

— De ce ați asmuțit-o pe urmele mele?

— S-o luăm metodic. Cu câtva timp în urmă, Enrique începuse să ne facă probleme. În loc să se mulțumească cu rentabilul negoț al ediției gastronomice, își pusese în cap să devină autor de foileton. Numai că textul era oribil. Ceva de-a dreptul infam, credeți-mă. Plagiase cu cea mai mare nerușinare toate poncifele genului. Titlul era...

— *Mâna mortului.*

— Exact. Nici măcar titlul nu era al lui. Dar asta încă nu-i nimic, față de pretenția-i nemaiauzită ca *Dumas & Co.* să i-l publice. Am

refuzat, bineînțeles. Ghiveciul acela n-ar fi întrunit niciodată voturile consiliului. În plus, Enrique avea destul bănet ca să și-l publice singur, și i-am zis-o.

— Cred că nu i-a convenit deloc. I-am văzut biblioteca.

— Deloc?... Puțin spus. Discuția a avut loc în biroul lui. Îl văd și acum, înălțat pe vârful picioarelor, mic și îndesat, gata să facă apoplexie și uitându-se la mine cu ochi de nebun. A fost extrem de neplăcut. Că și-a închinat viața chestiei ăsteia. Că cine sunt eu să-i judec opera. Că asta era treaba posterității. Că eu eram un critic părtinitor și un pedant nesuferit. Și că, în plus, întrețineam relații cu nevastă-sa... Treaba din urmă m-a năucit: nu știam că era la curent. Dar, pe cât se pare, Liana vorbește în somn, și printre injurii și blesteme la adresa lui d'Artagnan și a amicilor acestuia, pe care îi urăște de-a binelea de parcă i-ar fi cunoscut, a început să-i depene soțului serialul aventurii... Vă puteți închipui situația mea?

— Foarte neplăcută.

— Groaznică! Dar partea cea mai rea abia venea. Enrique parcă înnebunise: mi-a spus că dacă el era un scriitor mediocru, nici Dumas nu era cine știe ce. Să vedem, zice, ce s-ar fi făcut fără Auguste Maquet, pe care l-a exploatat ca pe ultima slugă; dovadă foile albe și albastre ale *Vinului de Anjou*, păstrate în casa lui de bani... Am ridicat amândoi tonul. M-a făcut albie de porci, m-a numit fost amic trădător și adulter, insultându-mă cum îi venea la gură ca în vechile drame, iar eu l-am bălăcărit la rândul meu făcându-l analfabet și adăugând comentarii rău-intenționate despre ultimele-i succese gastronomico-editoriale. Am culminat comparându-l cu plăcintarul din Cyrano... „O să mă răzbun", mi-a zis, cu tonul și gesturile lui Monte-Cristo. „Voi da publicității întreaga fraudă calificată comisă de dragul și admiratul tău Dumas, care și-a pus numele pe romanele altuia. Voi scoate manuscrisul la lumină și toată lumea va vedea cum fabrica foiletoane farsorul acela.

Voi încălca și statutul societății, fiindcă acest capitol e al meu și-l voi vinde cui am chef. Așa c-o să-ți meargă fulgii și-ai să mă pomenești câte zile oi avea, Boris"...

— Da' știu că nu și-a menajat termenii!

— Nici nu bănuiți până unde poate ajunge mânia unui autor depreciat! La nimic nu mi-au servit protestele; m-a dat afară. După aceea, am aflat prin Liana că l-a chemat pe librarul acela, La Ponte, ca să-i ofere manuscrisul; probabil s-a simțit șiret și răzbunător ca Edmond Dantès. Urmărea să declanșeze un scandal fără să fie direct implicat; să-și păstreze creditul neatins, treaba murdară făcându-i-o alții. Așa ați intrat dumneavoastră în istoria asta. Presupun că îmi înțelegeți reacția când v-am văzut apărând cu *Vinul de Anjou*.

— Ați disimulat foarte bine.

— Aveam suficiente motive. Când Enrique murise, Liana și cu mine crezuserăm manuscrisul pierdut.

L-am văzut pe Corso scotocind prin interiorul pardesiului până a găsit o țigară cam storcoșită. A lăsat-o să-i atârne din gură și a făcut câțiva pași pe terasă, nedând semne că vrea s-o aprindă.

— Istoria dumneavoastră e absurdă, a conchis. Nici un Edmond Dantès nu se sinucide până nu-și savurează răzbunarea.

Am încuviințat, deși în momentul acela era cu spatele la mine și nu-mi putea vedea gestul.

— S-au mai întâmplat niște lucruri, i-am zis. Chiar a doua zi după conversația noastră degenerată în scandal, Enrique a venit la mine acasă într-o ultimă încercare de a mă convinge... Eram sătul și nu îngăduiam să fiu șantajat; așa că, fără a-mi calcula mișcarea, i-am dat lovitura de moarte. Foiletonul lui, deși foarte prost, îmi sunase la lectură întrucâtva cunoscut. De aceea, când Enrique mi-a organizat a doua scenă, am căutat în bibliotecă și am scos un volum foarte vechi, *Romanul popular și ilustrat,* publicație puțin cunoscută datând de la sfârșitul secolului trecut, și l-am deschis la prima

pagină a unei povestiri semnate de un anume Amaury de Verona, vă dați seama, intitulată: *Angeline de Gravaillac sau onoarea nepătată.* De cum am citit tare primul paragraf, l-am văzut pe Enrique pălind, de parcă spectrul numitei Angeline s-ar fi ridicat din coșciug. Și, mai mult sau mai puțin, așa și era. Fiind sigur că nimeni n-avea să-și amintească povestirea aceea, o plagiase, copiind-o aproape cuvânt cu cuvânt, cu excepția unui singur capitol furat în întregime din Fernández y González, și care, desigur, era partea cea mai bună din toată istoria... Mi-a părut rău că nu aveam la mine aparatul de fotografiat, ca să-i fac o poză când și-a dus mâna la frunte parcă pentru a rosti „Damnare!"; dar n-a putut articula nimic. A scos doar un fel de gâlgâit astmatic, ca omul gata să se înece. Apoi s-a întors pe călcâie, s-a dus acasă și s-a spânzurat de lampă.

Corso stătea din nou cu fața la mine. Țigara din gură, de care uitase, era tot neaprinsă.

— Iar după aceea lucrurile s-au complicat - am continuat, convins că acum începea să mă creadă -... Manuscrisul era la dumneavoastră, iar La Ponte nu era dispus, la început, să se despartă de el. Eu nu puteam să mă joc de-a Arsène Lupin: am o reputație de apărat. De aceea, i-am încredințat Lianei misiunea de a recupera capitolul; se apropia data reuniunii anuale și trebuia să desemnăm un nou membru care să-l înlocuiască pe Enrique. În ce-o privește, Liana a făcut câteva greșeli. Întâi a venit la dumneavoastră - ajuns aici mi-am dres glasul, încurcat, ca să nu intru în detalii -. Apoi i-a sucit capul lui La Ponte, ca să-l determine să vă ceară *Vinul de Anjou;* dar nu știa cât puteți deveni de tenace... Partea proastă e că ea dintotdeauna și-a visat o acțiune, o aventură care s-o apropie de eroina ei; ceva cu multe capcane, amoruri și urmăriri. Iar episodul acesta, croit din materia viselor sale, îi oferea marele prilej. Așa că s-a pus pe treabă, urmărindu-vă cu entuziasm, „Îți voi aduce manuscrisul, legat în pielea acestui Corso", mi-a promis... I-am

răspuns că nu trebuia nici să exagereze, deși recunosc că eroarea a fost a mea: i-am înaripat fantezia, dând frâu liber acelei Milady care sălășluia în ea încă de când citise *Cei trei mușchetari.*

— Putea să fi citit altceva. *Pe aripile vântului,* de exemplu. Identificându-se cu Scarlett O'Hara, l-ar fi înnebunit la cap pe Clark Gable, nu pe mine.

— Trebuie să admit că a depășit puțin măsura. E păcat c-a luat lucrurile așa de în serios.

Corso se frecă la ceafă în spatele urechii. Era ușor de ghicit la ce se gândea: cel ce luase lucrurile mult prea în serios era celălalt. Individul cu cicatricea.

— Cine e Rochefort?

— Îl cheamă Laszlo Nicolavic. Un actor specializat în roluri secundare... L-a interpretat pe Rochefort în serialul regizat de Andreas Frey pentru televiziunea britanică, acum vreo doi ani. În realitate, i-a interpretat pe toți spadasinii ticăloși cunoscuți: pe Gonzague în *Lagardère,* pe Levasseur în *Căpitanul Blood,* pe La Tour d'Azyr în *Scaramouche,* pe Rupert de Hentzau în *Prizonierul din Zenda...* Este un pasionat al genului și aspiră să intre în clubul Dumas. Liana l-a descoperit și a ținut morțiș să-l aibă colaborator în afacerea aceasta.

— Păi atunci și Laszlo ăsta și-a interpretat conștiincios personajul...

— Mă tem că da. Și bănuiesc că face exces de zel ca să-și grăbească numirea... Mai bănuiesc ceva, și anume c-o face pe amantul ocazional - am schițat un surâs superior de om de lume, sperând să par convingător -. Liana e tânără, frumoasă, senzuală. Să zicem că eu îi cultiv latura erudită cu liniștite efuziuni romantice, iar Laszlo Nicolavic se ocupă, probabil, de aspectele mai prozaice ale naturii ei impetuoase.

— Și ce-mi mai puteți spune?

— Nu mare lucru. Nicolavic-Rochefort s-a însărcinat să pândească ocazia de a vă smulge manuscrisul Dumas. De aceea v-a urmărit de la Madrid la Toledo și la Sintra, în timp ce Liana pleca la Paris, luându-l și pe La Ponte cu ea, pentru eventualitatea că celălalt dădea greș și că dumneavoastră nu erați rezonabil. Restul îl cunoașteți: nu v-ați lăsat deposedat, Milady și Rochefort au întrecut măsura, și asta v-a adus aici - reflectai asupra faptelor -. Știți ceva?... Mă întreb dacă în locul lui Laszlo Nicolavic n-ar trebui să vă propun pe dumneavoastră ca membru al clubului.

Nici măcar nu m-a întrebat dacă era o ironie sau vorbeam serios, își scoase ochelarii aceia stricați și îi curăța mașinal, la mii de kilometri de acolo.

— Asta-i tot? l-am auzit zicând în sfârșit.

— Tot - am arătat spre salon -. Dovada o aveți sub ochi.

Își puse ochelarii și răsuflă adânc. Nu-mi plăcea absolut deloc expresia de pe fața lui.

— Și *Delomelanicon*-ul?... Și conexiunea dintre Richelieu și *Cele Nouă Porți ale Împărăției Umbrelor?*... Se apropie mai mult, ciocănindu-mi cu un deget plastronul cămășii, până făcui un pas înapoi. Mă credeți idiot? Doar n-o să-mi spuneți că ignorați legătura dintre Dumas și cartea aceea, pactul cu diavolul și toate celelalte: asasinarea lui Victor Fargas la Sintra și incendierea apartamentului baroanei Ungern la Paris. Ați fost dumneavoastră personal cel ce m-a denunțat poliției?... Și ce-aveți de zis despre cartea ascunsă în alte trei? Ori despre cele nouă xilografii gravate de Lucifer, retipărite de Aristide Torchia la întoarcerea sa de la Praga, *cu privilegiul și aprobarea superiorilor*, și despre toată blestemăția asta aiurită...

Lansă toate acestea ca un șuvoi de neoprit, cu bărbia întinsă agresiv înainte, cu privirea sfredelindu-mă cu duritate. M-am mai dat puțin înapoi și am rămas uitându-mă la el cu gura căscată.

— Nu sunteți întreg la minte, am protestat, indignat. Mi-ați putea

explica despre ce vorbiți?

Scosese o cutie de chibrituri și își aprindea în fine țigara, apărând flăcăruia în căușul palmelor, neslăbindu-mă din ochi nici la lumina aceea care i se reflecta în lentile. Atunci mi-a povestit versiunea sa.

Când termină de vorbit am rămas amândoi tăcuți. Stăteam sprijiniți de balustrada umedă, alături, privind luminile salonului. Povestirea lui Corso durase cât țigara lui, căreia acum îi strivea pe jos capătul aprins cu vârful pantofului.

— Bănuiesc - i-am zis - că acum ar trebui să mărturisesc „da, e adevărat" și să întind mâinile ca să-mi puneți cătușele... Chiar vă așteptați la așa ceva?

Nu răspunse imediat. Faptul că se auzise povestind cu voce tare nu părea să-i fi întărit credința în concluziile sale.

— Totuși - murmură -, conexiunea există.

I-am privit silueta strâmta și întunecată pe dalele terasei. Dreptunghiurile de lumină izvorând din salon i-o decupau pe careurile de marmură, alungind-o pe trepte până spre boschetele negre ale grădinii.

— Teamă mi-e - am conchis - că imaginația v-a jucat o festă urâtă.

A negat cu un gest lent din cap.

— Eu nu mi l-am imaginat pe Victor Fargas înecat în iaz, nici pe baroana Ungem carbonizată cu cărțile ei... Sunt lucruri care s-au întâmplat. Fapte reale. Cele două istorii se amestecă una cu alta.

— Singur ați zis: două istorii. Poate nu le unește decât propria dumneavoastră inter-textualitate.

— Lăsați-vă de tehnicisme! Capitolul acela din Alexandre Dumas a declanșat totul - mă privi cu resentiment -. Blestematul ăsta de club. Jocurile dumneavoastră.

— Nu mă învinovățiți de pomană! A te juca este legitim. Dacă în loc de o istorie reală, aceasta ar fi o poveste fictivă, dumneavoastră,

din postura de cititor, ați fi principalul responsabil.

— Nu fiți absurd!

— Nici nu sunt. Din ce mi-ați povestit mai adineauri, deduc că, făcând ca mine, adică jucându-vă, dar cu faptele și cu referințele dumneavoastră literare personale, ați elaborat o teorie și ați tras concluzii eronate... Însă faptele sunt obiective și nu lor le puteți imputa erorile dumneavoastră personale. Istoria *Vinului de Anjou* și cea a acelei cărți misterioase, *Cele Nouă Porți,* n-au nimic comun una cu alta.

— Dumneavoastră cu toții m-ați făcut să cred...

— Noi, și mă refer la Liana Taillefer, la Laszlo Nicolavic și la mine însumi, nu v-am făcut să credeți nimic. Ci dumneavoastră ați fost cel care a umplut cu de la sine putere spațiile albe, de parcă totul ar fi fost un roman construit numai din înșelătorii și Lucas Corso un cititor crezându-se nemaipomenit de isteț... Nimeni nu v-a spus în nici un moment că lucrurile s-ar petrece așa cum credeați. De aceea, responsabilitatea este numai a dumneavoastră, stimate prietene... Adevăratul vinovat e excesul dumneavoastră de intertextualitate, de conexiune între prea multe referințe literare.

— Dar ce altceva puteam face...? Ca să te miști, ai nevoie de o strategie, și nu puteam sta cu brațele încrucișate, așteptând. În orice strategie, sfârșești prin a elabora un model de adversar care îți condiționează următorii pași... Wellington face asta gândindu-se că Napoleon gândește că va face asta. Iar Napoleon...

— Până și Napoleon comite eroarea de a-l confunda pe Blücher cu Grouchy, fiindcă strategia militară implică tot atâtea riscuri precum cea literară... Ascultă, Corso: nu mai există cititori inocenți. În fața unui text, fiecare aplică propria-i perversitate. Un cititor este tot ce-a citit înainte, plus cinematograful și televizorul pe care le-a văzut. La informația pe care i-o furnizează autorul, întotdeauna o va adăuga și pe a sa proprie. Și aici e pericolul: excesul de referințe s-ar

putea să-ți fi fabricat un adversar greșit sau ireal.

— Informația era falsă.

— N-o lua așa. Informația oferită de o carte este îndeobște obiectivă. Sigur, poate fi planificată de un autor de rea-credință ca să te inducă în eroare, dar niciodată nu e falsă. Dumneata ești cel care face o lectură falsă.

Păru să cugete cu toată atenția. Se urnise puțin din loc, dar tot cu coatele pe balustradă era și cu fața spre grădina învăluită în umbre.

— Atunci mai există un autor, spuse printre dinți, foarte încet.

Rămase așa, nemișcat. După câtva timp îl văzui scoțând mapa cu *Vinul de Anjou* de sub pardesiu și punând-o lângă el, pe piatra acoperită cu mușchi.

— Istoria asta are doi autori, insistă.

— S-ar putea - comentai, pe când recuperam manuscrisul Dumas -. Și poate că unu-i mai rău decât celălalt... Dar specialitatea mea este foiletonul. Romanul polițist va trebui să-l cauți în altă parte.

UN RECURS DE ROMAN GOTIC

„Asta-i partea cea mai neplăcută - zise Porthos -. Înainte nu trebuia să explicăm nimic. Te băteai pentru că te băteai."

Alexandre Dumas,
Vicontele de Bragelonne

Cu ceafa sprijinită de rezemătoarea scaunului șoferului, Lucas Corso privi peisajul. Automobilul era parcat pe o mică esplanadă de lângă șosea, acolo unde aceasta descria ultima ei curbă înainte de a coborî spre oraș. Împrejmuită de zidurile-i centenare, de cetate, partea veche, sau orașul vechi, plutea peste ceața fluviului, suspendată în aer ca un ostrov albăstrui și fantomatic. Era o lume intermediară fără lumini, fără umbre; una din diminețile acelea castiliene reci și nehotărâte, cu prima lumină a zorilor profilând acoperișuri, coșuri de sobă și clopotnițe spre est.

Vru să se uite la ceas, dar acestuia îi intrase apă înăuntru de la aversa din Meung și avea cadranul ilizibil și gemulețul aburit. Corso își văzu propriii ochi obosiți în oglinda retrovizoare. Meung-sur-Loire, în ajunul primei zile de luni din aprilie: dar ei acum se aflau foarte departe, și era marți. Fusese o lungă călătorie de întoarcere, încât i se părea că pe toți îi lăsase undeva în urmă, semănați pe drum: Balkan, Clubul Dumas, Rochefort, Milady, La Ponte. Umbre ale unei narațiuni terminate de cum dai pagina; sau atunci când autorul - claviatură Qwerty, al doilea șir de jos, dreapta - bate cu un

amplu gest punctul final. Restituindu-le prin acel act arbitrar natura lor de simple rânduri pe foi dactilografiate: hârtie inertă, stranie. Vieți subit străine.

În zorii aceia atât de asemănători deșteptării dintr-un vis, cu ochii înroșiți, murdar și cu o barbă de trei zile, vânătorului de cărți nu-i mai rămânea decât vechea lui tașcă de pânză cu ultimul exemplar din Cele Nouă Porți înăuntru. Și fata. Asta era tot ce lăsase refluxul pe țărm. O auzi gemând puțin lângă el și se întoarse s-o privească. Dormea pe locul de alături, învelită în scurta ei, cu capul pe umărul drept al lui Corso. Respira încetișor, cu buzele întredeschise, agitată de ușori fiori care uneori o făceau să tresară. Atunci gemea din nou abia simțit, cu o cută mică verticală între sprâncene, dându-i aerul de fetiță bosumflată. O mână, ieșindu-i din stofa albastră, era întoarsă cu palma în sus, cu degetele pe jumătate deschise, de parcă tocmai scăpaseră sau așteptau să prindă ceva.

Gândurile lui Corso reveniră la Meung și la călătorie. La Boris Balkan cel de acum două nopți, de lângă el, pe terasa aceea umedă de ploaia recentă. Cu paginile *Vinului de Anjou* în mână, Richelieu zâmbise după tipicul unui vechi adversar uimit și compătimitor în același timp: „Dumneata ești un tip special, prietene”... Fraza era un ultim salut în chip de consolare sau de despărțire; singurele cuvinte care aveau sens, fiindcă restul constase dintr-o sugestie de a se alătura invitaților, formulată fără prea mare convingere. Și asta nu pentru că Balkan i-ar fi respins compania - dimpotrivă, se arăta contrariat să se despartă de el -, ci fiindcă prevedea că vânătorul de cărți n-avea să accepte, preferând să rămână pe terasă, cu coatele pe balustradă, singur și nemișcat multă vreme, atent la zvonul propriei înfrângeri. Apoi își reveni încet, privind în jur ca să situeze locul exact unde se găsea, înainte de a se îndepărta de marile uși de sticlă iluminate și a se întoarce la hotel fără grabă, mergând la întâmplare pe străzile întunecoase. Nu l-a mai întâlnit niciodată pe Rochefort,

iar la hanul Saint-Jacques află că și Milady plecase. Ambii ieșeau din viața lui pentru a se întoarce în regiunile lipsite de concretețe din care evadaseră; recăpătându-și caracterul fictiv, iresponsabili ca niște piese de șah. În ce-i privea pe La Ponte și pe fată, îi putu găsi fără greutate. De La Ponte puțin îi păsa, dar se liniști convingându-se că ea era acolo; se temuse să n-o piardă o dată cu celelalte personaje ale istoriei. O înhață de braț înainte ca și ea să se estompeze în praful așternut peste biblioteca din castelul Meung, urcând-o în mașină spre stupoarea lui La Ponte, pe care îl lăsară îndărăt, hăt departe în oglinda retrovizoare, pierdut și prizărit, invocând inutil vechea și maltratata lor prietenie; neînțelegând nimic, neîndrăznind măcar să întrebe ceva, harponier dezacreditat și ratat, pe care îl părăsești cu porția de pesmeți și apă pentru trei zile, în derivă: încercați să ajungeți la Batavia, domnule Bligh. Și totuși, la capătul străzii, Corso frână mașina și rămase nemișcat cu mâinile pe volan, privind asfaltul din fața farurilor, simțind ochii întrebători ai fetei ațintiți asupra profilului său. Nici La Ponte nu era un personaj real, așa că, suspinând, dădu în marșarier ca să-l ia pe librar, care rămase toată ziua și noaptea următoare, până când îl lăsară la un stop pe o stradă din Madrid, mut ca peștele. Nici măcar nu protestă când Corso îi comunică să-și ia definitiv adio de la manuscrisul Dumas. E adevărat că nici n-ar fi fost multe de zis.

Privi tașca de pânză de sub picioarele fetei adormite. Durea al naibii, desigur, sentimentul acela al înfrângerii, incomod ca o tăietură de brici în conștiință. Certitudinea că jucase după toate regulile, *legitime certaverit,* dar în direcție greșită. Cu satisfacția triumfului evaporându-se chiar în clipa când era cât pe ce să-l atingă, chiar așa incomplet și parțial. Fictiv. Era același lucru cu a învinge stafii inexistente, a te bate până la epuizare cu vântul sau a răcni în deșert. Poate de aceea Corso privea de câtva timp, suspicios, orașul plutind în ceață, așteptându-l să se lase întâi pe pământ și să

se ancoreze bine înainte de a intra în el.

Respirația fetei se auzea, ritmică și suavă, pe umărul lui. Contemplă gâtul gol dintre cutele scurtei; apoi își apropie mâna stângă până când simți căldura cărnii mătăsoase pulsându-i sub degete. Mirosea, ca întotdeauna, a piele tânără și a febră. Era ușor să-i parcurgi cu imaginația și amintirea liniile prelungi, zvelte și ondulate ale corpului până la picioarele desculțe, de lângă tenișii albi și tașcă. Irene Adler. Continua să ignore până și cum să i se adreseze; dar și-o aminti goală în penumbră, cu linia curbă a șoldurilor profilată în contra luminii, cu gura întredeschisă. Incredibil de tânără și de tăcută, absorbită de propria-i tinerețe și în același timp senină ca apele liniștite, înțeleaptă de secole. Și în ochii aceia limpezi, care îl priveau fix din umbră, reflexul, imaginea întunecată a lui Corso însuși prin toată lumina răpită din cer.

Ochii îl observau din nou, irișii de smarald între gene lungi. Fata se trezise, mișcându-se somnoroasă în timp ce i se freca de umăr, iar acum se îndrepta în sfârșit din șale, atentă, uitându-se împrejur până dădu de el.

— Bună, Corso. Scurta îi alunecă până la picioare; tricoul de bumbac alb îi modela torsul perfect, flexibil, de frumos animal tânăr. Ce facem aici?

— Așteptăm…

Arătă orașul care parcă plutea peste bruma fluviului.

— Până devine real.

Se uită și ea în aceeași direcție, neînțelegând la început ce vrea să spună. Apoi surâse domol.

— Poate n-o să devină niciodată, zise.

— Atunci, rămânem aici. Nu-i un loc prea urât, la urma urmei... Aici, sus, cu toată lumea asta ireală la picioarele noastre - se întoarse spre fată și tăcu puțin înainte de a continua - *îți voi da totul dacă, prosternându-te, mă vei adora...* Nu-mi vei oferi nimic de genul ăsta?

Zâmbetul tinerei era plin de tandrețe. Își înclină puțin capul, reflectând, apoi ridică ochii și susținu privirea lui Corso:

— Nu. Sunt săracă.

— Da, știu - era adevărat. Corso știa asta fără a mai avea nevoie s-o citească în limpezimea ochilor ei -. Tot bagajul tău și vagonul acela de tren... E ciudat, întotdeauna am crezut că acolo, la capătul curcubeului, aveați resurse nelimitate - surâse exact ca tăișul cuțitului pe care îl păstra în buzunar -. Sacul cu aur al lui Peter Schlehmil și toate legendele alea.

— Înseamnă că te-ai înșelat. Acum strângea din buze cu încăpățânare. Nu mă am decât pe mine însămi.

Și asta era adevărat, și Corso, tot așa, o știuse de la început. Ea nu mințise niciodată. Inocentă și înțeleaptă în același timp, leală și îndrăgostită tinerică urmărind o umbră.

— Văd, văd - făcu cu mâna un gest prin aer, ținând în ea un stilou imaginar -. Și nu-mi dai nici un document la semnat?

— Un document?

— Da. Un pact, așa se numea pe vremuri. Acum ar fi un contract cu o groază de litere mici, așa-i? *În caz de litigiu, părțile se vor supune jurisdicției tribunalului din...* Auzi, asta chiar că-i amuzant. Mi-ar plăcea să știu cărui tribunal îi corespunde o chestie ca asta.

— Nu fi absurd.

— De ce m-ai ales pe mine?

— Sunt liberă - suspină melancolic, de parcă ar fi plătit deja destul pentru dreptul de a spune asta -. Și pot să aleg. Oricine poate s-o facă.

Corso scotoci prin buzunarele pardesiului până dădu de mototolitul lui pachet de țigări. Nu mai era decât una înăuntru; o scoase și se uită la ea nehotărât, neducând-o la gură, ci punând-o până la urmă înapoi. Poate c-o să simtă nevoia de a fuma mai târziu. Mda, precis așa o să fie.

— Tu știai totul de la început, zise. Erau două istorii fără nici o legătură între ele; de aceea, nu te-a preocupat niciodată varianta Dumas... Milady, Rochefort, Richelieu nu erau decât niște fantoșe pentru tine. Abia acum îți înțeleg deconcertanta pasivitate; probabil, te plictiseai de moarte. Dădeai paginile *Mușchetarilor* tăi, lăsându-mă să joc în căsuțe incorecte...

Ea se uita prin parbriz la orașul învăluit în brume albastre. Dădu să ridice o mână ca să-și întărească un argument, dar o lăsă să cadă, ca și cum cuvintele ce-i veneau pe buze erau inutile.

— Tot ce puteam face era să te însoțesc, răspunse până la urmă. Fiecare trebuie să parcurgă niște drumuri singur. N-ai auzit niciodată vorbindu-se de liberul arbitru?... - zâmbetul îi era trist. Unii dintre noi plătesc pentru el un preț foarte mare.

— Dar n-ai stat mereu pe tușă. În noaptea aceea, pe cheiurile Senei... De ce m-ai ajutat împotriva lui Rochefort?

O văzu atingând tașca de pânză cu un picior gol.

— Voia să-ți fure manuscrisul Dumas; dar înăuntru era și *Cele Nouă Porți.* Am vrut să evit interferențe stupide - dădu din umeri - ... Și-n plus, nu mi-a plăcut când te-a lovit.

— Și la Sintra? M-ai avertizat ce s-a întâmplat cu Fargas.

— Sigur. Era cartea la mijloc.

— Și cheia întâlnirii de la Meung...

— Nu știam nimic de asta; m-am limitat s-o deduc din carte.

Corso făcu o strâmbătură dezagreabilă.

— Vă credeam atotștiutori.

— Iar te-ai înșelat, acum se uita la el iritată. Și nu știu de ce mi te adresezi la plural. E mult timp de când sunt singură.

De veacuri, avu certitudinea Corso. Veacuri de singurătate; era imposibil să te înșeli asupra acestui lucru. O îmbrățișase goală, pierzându-se în claritatea ochilor ei. Fusese înăuntrul acelui corp, îi savurase pielea, simțise cu buzele pulsația suavă a gâtului ei;

auzind-o gemând încet, fetiță speriată sau înger căzut și singuratic căutând căldură. Și o văzuse dormind cu pumnișorii strânși, speriată de coșmaruri cu arhangheli bălai și strălucitori în armurile lor, implacabili, dogmatici ca însuși Sfântul care îi punea să bată pasul de gâscă.

Acum, prin mijlocirea ei și prea târziu, o înțelegea bine pe Nikon, fantasmele ei și dorința disperată cu care încerca să se agațe de viață. Teama ei, fotografiile în alb-negru, vana-i încercare de a conjura amintirile transmise prin genele supraviețuind Auschwitz-ului, numărului tatuat pe pielea tatălui ei, Ordinului Negru care niciodată n-a fost nou, ci vechi ca duhul și blestemul omului. Pentru că Dumnezeu și diavolul puteau fi același lucru și fiecare îl interpreta în felul său.

Cu toate acestea, ca pe timpul lui Nikon, Corso continuă să fie crud. Era prea mare greutatea pe umerii lui și nici n-avea nobila inimă a lui Porthos.

— Asta ți-a fost misiunea? o întrebă pe fată. Să protejezi *Cele Nouă Porții*... Dacă-i așa, nu cred c-or să-ți dea o medalie.

— Ești nedrept, Corso.

Aproape aceleași cuvinte. Din nou Nikon pierdută în derivă, mică și fragilă. De cine s-o fi agățând acum, nopțile, ca să scape de coșmaruri?

Se uită la fată. Poate că amintirea lui Nikon era osânda lui particulară, dar nu era dispus s-o asume resemnat. Se privi cu coada ochiului în oglinda retrovizoare: un rictus de dezrădăcinat, amar.

— Nedrept? Am pierdut două din cele trei cărți. Și morțile astea absurde: Fargas și baroana - puțin îi păsa de ei, dar se simți dator să-și accentueze grimasa -. Tu le-ai fi putut evita.

Nega din cap, foarte serioasă, privindu-l ferm și neclintit.

— Sunt lucruri care nu se pot eluda, Corso. Există castele de ars și oameni de spânzurat; câini sortiți să se sfâșie între ei, virtuți de

decapitat, porți ce trebuie deschise pentru ca alții să treacă prin ele... - se încruntă puțin, înclinându-și capul -. Misiunea mea, cum o numești tu, era să mă asigur că parcurgi drumul în siguranță.

— Atunci, a fost un drum lung care s-a terminat unde a început - Corso arătă orașul suspendat în ceață -. Iar acum trebuie să intru aici.

— Nu *trebuie*. Nimeni nu te obligă. Poți uita totul într-o clipă, plecând cum ai venit.

— Fără a cunoaște răspunsul?

— Fără a înfrunta proba. Răspunsul e în tine însuți.

— Ce frumoasă propoziție! Să mi-o scrii pe piatra mortuară când m-oi perpeli în iad.

Ea îl lovi pe genunchi, fără violență; mai degrabă prietenește.

— Nu fi idiot, Corso! Mult mai ades decât cred oamenii, lucrurile sunt ce vrem să fie. Până și diavolul poate adopta diverse aparențe. Sau esențe.

— Remușcarea, de pildă.

— Da. Dar și cunoașterea și frumusețea - o văzu privind iar, preocupată, orașul -. Ori puterea și avuția.

— Oricum, rezultatul final este același: osândirea - repetă gestul semnării în aer a unui contract imaginar -. Se plătește cu nevinovăția sufletului.

Ea suspină din nou.

— Tu ai plătit mai demult, Corso. Și încă plătești. E ciudat obiceiul acesta de a amâna totul pentru final, în chip de ultim act al tragediei... Fiecare din noi își târăște propria osândă încă de la început. Iar în ce-l privește pe diavol, nu-i decât durerea lui Dumnezeu; mânia unui dictator prins în propria-i capcană. Istoria povestită din perspectiva învingătorilor.

— Când s-a întâmplat?

— Mult mai demult decât poți tu concepe. Și a fost teribil. M-am

bătut o sută de zile și o sută de nopți fără milă și fără speranță... - un zâmbet ușor, abia perceptibil, îi înflori la colțul gurii -. Acesta mi-e unicul orgoliu, Corso: faptul că am luptat până la capăt. M-am retras tot cu fața la inamic, printre mulți alții care cădeau de sus, răgușită de atâtea strigăte de curaj, de frică și de istovire... În sfârșit m-am văzut, după bătălie, străbătând un ținut pustiu și sterp; tot atât de singură pe cât e de friguroasă veșnicia... Până și acum, câteodată, găsesc câte o urmă a luptei sau întâlnesc un vechi camarad care trece pe lângă mine neîndrăznind să ridice ochii.

— De ce eu, atunci? De ce n-ai căutat în cealaltă tabără, printre învingători?... Eu câștig doar bătălii la scara 1: 5.000.

Fata se întoarse spre depărtare, taină și distanță. Soarele răsărea taman atunci și prima rază de lumină orizontală tăie dimineața cu o linie fină și roșiatică, cu punctul de incidență chiar în privirea ei. Când se întoarse iar către Corso, pe el îl luă cu amețeală primind în față toată lumina aceea reflectată în ochii verzi.

— Pentru că luciditatea nu învinge niciodată. Și fiindcă tot niciodată n-a meritat efortul de a seduce un imbecil.

Atunci își apropie buzele și îl sărută lung, cu o dulceață nesfârșită. De parcă așteptase o veșnicie să facă asta.

Ceața începu să se împrăștie încet. S-ar fi zis că în sfârșit orașul plutitor prin aer se hotărâse să pogoare pe pământ. Dimineața profila deja în tonuri de ocru și gri masa impunătoare a palatului, clopotnița catedralei, podul de piatră cu picioarele în apa întunecată a fluviului, atât de asemănător unei mâini bănuitor întinse între cele două maluri.

Corso învârti cheia de contact și automobilul se puse în mișcare. Apoi îl lăsă să alunece în jos pe șoseaua pustie. Pe măsură ce coborau, lumina soarelui de curând răsărit rămânea în urmă, sus, reținută în spatele lor. Orașul se apropia treptat, în timp ce

pătrundeau încet în lumea cu tonuri reci și de o imensă singurătate care persista încă printre ultimele resturi de brumă albăstruie.

Șovăi nițel înainte de a străbate podul, oprind automobilul sub arcada de piatră care acoperea intrarea; cu mâinile pe volan, cu capul puțin înclinat și cu bărbia agresivă: profil de vânător încordat, cu toate simțurile la pândă. Își scoase ochelarii și îi șterse îndelung, inutil, cu ochii țintă la podul care acum se transforma într-un vag drumeag cu contururile imprecise, neliniștitoare. Nu vru să se uite la fată, deși o simțea atentă la cea mai mică mișcare a lui. Își puse ochelarii, îndreptându-i cu degetul arătător pe nas, iar peisajul își redobândi contururile, nedevenind însă prin aceasta mai liniștitor. De unde se aflau, malul opus li se părea îndepărtat, sumbru; curentul întunecat de sub picioarele podului amintea de apele negre ale timpului și de Lethe. Senzația de pericol era concretă, ascuțită ca un ac de oțel implântat în zdrențele soioase ale acelei nopți care nu voia să moară. Corso își simți bătaia pulsului la încheietură când puse mâna dreaptă pe schimbătorul de viteze. Încă mai ai timp să dai înapoi, își zise. Așa, nimic din cele întâmplate nu s-a petrecut vreodată și nimic din ce se va petrece nu va avea loc niciodată. În ce privește virtuțile practice ale lui *Nunc scio,* ale lui *Acum știu,* întipărit de Dumnezeu sau de diavol, ele erau foarte discutabile. Își strâmbă gura în felul lui obișnuit, oferindu-și plăcerea unei noi grimase. Oricum, ce făcea el acolo era frazeologie pură. Știa că peste câteva minute va fi de partea cealaltă a podului și a fluviului. *Verbum dimissum custodiat arcanum.* Înălță totuși ochii spre cer, pândind ivirea unui arcaș cu sau fără săgeți în tolbă, înainte de a băga mașina în viteza întâi și a apăsa încet pe accelerator.

Afară din mașină era frig, așa că își ridică gulerul pardesiului. Simțea ochii fetei ațintiți asupra spatelui său pe când traversa strada neuitându-se înapoi, îndepărtându-se cu *Cele Nouă Porți* sub braț. Ea

nu se oferise să-l însoțească și din cine știe ce motiv obscur fu convins că era mai bine. Casa ocupa aproape toată lungimea micii străzi și masa ei din piatră cenușie domina o piațetă îngustă cu edificii medievale ale căror uși și ferestre închise le dădeau aparența unor însoțitori sau figuranți imobili, orbi și muți. Fațada era din piatră gri, cu patru gargui pe streașină: un țap, un crocodil, o gorgonă, un șarpe. Mai era și o stea a lui David pe arcul în stil *mudéjar* al intrării, deasupra portiței de fier care se deschidea spre grădina interioară cu cei doi lei venețieni de marmură de lângă puțul acoperit cu plăci de fier. Toate acestea îi erau familiare vânătorului de cărți; dar niciodată până atunci nu trecuse de ele cu teama și repulsia pe care le simțea în momentele acelea. Își aminti un vechi citat: *„Poate că bărbații care au fost mângâiați de multe femei străbat valea umbrelor cu mai puțină remușcare sau mai puțină teamă"...* Era ceva de genul ăsta, deși probabil că pe el nu-l mângâiaseră destul ori destule: își simțea gura uscată și și-ar fi vândut sufletul pentru o jumătate de sticlă de Bols. Cât despre *Cele Nouă Porți*, atârna de parcă în loc de nouă gravuri cuprindea nouă plăci de plumb.

Când împinse poarta, domnea peste tot aceeași tăcere adâncă. Nici măcar tălpile pantofilor lui nu făcură zgomot pășind pe dalele de piatră ale grădinii *patio,* tocite de pași morți și de ploi de secole. Scara începea acolo, strâmtă și abruptă, sub o boltă în plin cintru la capătul căreia se vedea ușa, grea și cu piroane mari, întunecată și închisă: ultima poartă. Timp de o clipă, Corso adresă un gest de complicitate neantului sau poate lui însuși, descoperindu-și colțul alb de lup sarcastic, autor involuntar și victimă, totodată, a propriei sale glume sau erori. O eroare planificată cu grijă de o mână fără scrupule, cu toate acele piruete de falsă solicitare a colaborării care îl instigau să facă previziuni ce se dovedeau apoi greșite, pentru ca, la final, să le vadă confirmate de textul însuși; de nu cumva toate astea

nu erau decât o blestemăție romanescă, deși nu părea să fie cazul. Sau era?... Cert e că-și văzu propria imagine reală pe plăcuța de metal lucios înșurubată pe ușă: reflex deformant care conținea un nume de botez și de familie plus o siluetă, a sa, imobilă și detașându-se pe fundalul luminos rămas în urmă, înapoia lui, în arcul scării ce cobora până în *patio*-ul interior și în stradă. În ultimul popas al acestei atât de stranii călătorii spre reversul umbrelor.

Sună. O dată, de două ori, de trei ori: fără răspuns. Butonul soneriei zăcea inert parcă, lipsit de ecou interior când îl apăsa. Una din mâini, în buzunar, atingea pachetul mototolit cu ultima țigară; dar din nou goni ispita de a o duce la gură. Apăsă pe buton a patra oară. Și a cincea. Apoi făcu mâna pumn ca să lovească tare: două lovituri una după alta. Atunci ușa se deschise. Nu cu un scrâșnet sinistru, ci foarte ușor, lin, pe balamale unse. Și, fără efecte teatrale, în modul cel mai natural din lume, Varo Borja era în prag.

— Salut, Corso.

Nu păru surprins să-l vadă. Avea picături de sudoare pe țeastă și pe frunte, era neras, fără haină, ci doar în cămașă cu mânecile suflecate peste coate și în vestă descheiată la nasturi. Arăta istovit, cu cercuri întunecate sub pleoape, ca omul care a vegheat noaptea întreagă; dar ochii îi străluceau într-un fel special, febrili și intenși. Nu-l întrebă pe vizitator ce căuta acolo la ora aceea și abia de se arătă interesat de cartea pe care i-o aducea sub braț. Rămase așa, nemișcat, cu aspectul celui care tocmai a fost întrerupt dintr-o muncă minuțioasă sau dintr-o visare cu ochii deschiși și de-abia așteaptă să-și reia activitatea necunoscută.

Așa arăta omul, și Corso încuviință în forul lui intim, văzându-și materializată propria stupiditate. Varo Borja, bineînțeles: milionar, librar internațional, bibliofil prestigios și asasin metodic. Cu o curiozitate aproape științifică, vânătorul de cărți studie chipul pe

care îl avea din nou dinainte. Încerca acum să separe trăsăturile, indiciile care ar fi trebuit să-l alarmeze cu mult mai devreme. Urme care trecuseră neobservate, unghiuri faciale de nebunie, de oroare sau de umbră în acea fizionomie vulgară pe care crezuse cândva că o cunoaște. Dar nu descoperi nimic, cu excepția privirii aceleia febrile, distante, lipsite de curiozitate sau de pasiune, alienată de imagini care nu aveau nimic comun cu inoportuna prezență a bărbatului ce bătea la ușă. Și totuși, Corso îi aducea sub braț exemplarul lui rarisim și acum unic al cărții blestemate. Iar el, Varo Borja, fusese cel care în umbra aceleiași cărți, lunecând pe urmele lui ca un șarpe criminal, îi omorâse pe Victor Fargas și pe baroana Ungern. Nu numai pentru a strânge la un loc cele douăzeci și șapte de xilogravuri și a le combina pe cele nouă corecte, ci și pentru a distruge pistele, făcând cu neputință ca altcineva să mai rezolve șarada combinată de tipograful Torchia. În toată urzeala aceea, Corso fusese calul de bătaie, instrumentul pentru confirmarea unei ipoteze ce se dovedise adevărată, a cărții unice împărțite în trei. De asemenea, și pe deasupra, și personajul prevăzut să-și asume aspectele, sechelele ori complicațiile polițienești ale chestiunii. Acum, într-un sucit omagiu adus propriului său instinct, își aminti de strania senzație ce îl încercase sub picturile tavanului Quintei da Soledade; sacrificiul lui Avraam fără victimă alternativă: că doar țapul ispășitor era el. Și, neîndoios, Varo Borja era librarul care la fiecare șase luni venea acasă la Victor Fargas ca să achiziționeze una din comorile lui. În ziua aceea, când Corso îl vizita pe bibliofil, celălalt stătea deja la pândă, la Sintra, pregătindu-și minuțios toate detaliile planului ducând la confirmarea teoriei sale despre necesitatea celor trei exemplare pentru rezolvarea enigmei tipografului Torchia. Pentru el fusese scrisă chitanța neterminată. De aceea Corso nu-l putuse localiza dându-i telefon acasă la Toledo, iar mai târziu, în aceeași noapte, înainte de a se duce la ultima sa

întâlnire cu Fargas, Varo Borja îl sunase el pe Corso la hotel, sub aparențele unui apel internațional. Vânătorul de cărți nu numai că îi confirmase bănuielile, ci îi oferise însăși cheia misterului, condamnându-i astfel la moarte pe Fargas și pe baroana Ungern. Cu o amară certitudine, Corso văzu cum se potriveau între ele toate piesele enigmei. Exceptând aspectele întâmplătoare ale chestiunii - falsele conexiuni cu intriga Clubului Dumas -, Varo Borja era cheia care ordona toate faptele inexplicabile ale celuilalt fir narativ; fațeta diabolică a problemei. Puteai să te tăvălești de râs, dacă, în fond, toată acea intrigă și uneltire n-ar fi fost atât de sinistră.

— V-am adus cartea - zise, arătându-i celuilalt *Cele Nouă Porți.*

Varo Borja încuviință vag, pe când lua volumul aproape fără să-l privească. Ședea cu capul puțin înclinat într-o parte, atent la vreun sunet ce s-ar fi putut produce în spatele lui, în interiorul casei. După puțin timp atenția îi reveni la Corso, și acesta îl văzu clipind des, buimăcit că-l mai vedea acolo.

— Bun, mi-ai dat cartea... Ce mai poftești?

— Plata pentru munca mea.

Varo Borja continuă să se zgâiască la el, neînțelegând. Gândurile lui, era clar, zburau undeva foarte departe. Până la urmă ridică din umeri, dând de înțeles că omul acela sâcâitor, Corso, nu era treaba lui, și plecă spre interiorul casei, lăsându-l să facă ce voia, să închidă ușa, să rămână locului sau să plece unde-o vedea cu ochii. Corso îl urmă până în camera principală, legată de coridorul adiacent și de vestibulul de la intrare printr-o ușă grea cu sisteme de securitate. Obloanele erau trase ca să nu intre lumina din afară, iar mobilele fuseseră împinse în fund, lăsând liberă partea centrală a pardoselii de marmură neagră. Câteva vitrine cu cărți erau deschise. Odaia era luminată de zeci de lumânări aproape consumate. Ceara pica sau se scurgea pretutindeni: pe consola șemineului stins, pe jos, pe mobilele și obiectele din încăpere. Lumina ei era roșcată și

pâlpâitoare, agitându-se la cel mai mic curent de aer, la cea mai ușoară mișcare. Mirosea ca într-o biserică sau într-o criptă.

La fel de nepăsător la prezența lui Corso, Varo Borja se opri în mijlocul camerei. Acolo, la picioarele lui, desenat cu creta, era un cerc cu diametrul de aproximativ un metru, cu un pătrat înscris și împărțit la rândul lui în nouă căsuțe. Cercul era înconjurat de numere romane și de obiecte ciudate: o bucată de frânghie, o clepsidră, un cuțit ruginit, o brățară de argint în formă de balaur, un inel de aur, un tăciune aprins într-un mic vas de jăratic *brasero* din metal, o fiolă de sticlă, o grămăjoară de pământ, o piatră. Dar mai erau și alte lucruri pe jos, și Corso făcu un gest de necaz. Multe din cărțile pe care cu zile în urmă le admirase aliniate în vitrine se aflau acolo, murdare, rupte, ferfenițite, cu foile acoperite cu desene și subliniate, pline de semne stranii, hărtănite, smulse și aruncate. Pe multe volume ardeau lumânări din care se scurgeau pe coperți sau pe paginile deschise lacrimi mari de ceară; unele din aceste lumânări arseseră până la capăt, și flacăra pârlise hârtia. Între resturile acelea recunoscu gravurile din *Cele Nouă Porți* aparținând exemplarelor lui Victor Fargas și baroanei Ungern. Erau amestecate pe jos la un loc cu celelalte, tot cu mari pete de ceară pe ele și cu însemnări enigmatice.

Corso se lăsă pe vine ca să studieze îndeaproape resturile, neîncrezător în propriii-i ochi: nu putea concepe amploarea dezastrului. O gravură din *Cele Nouă Porți,* cea cu numărul VI și cu spânzuratul atârnând de piciorul drept în loc de cel stâng, era pe jumătate arsă de flăcăruia abia pâlpâindă a unei lumânări. Două exemplare din planșa a VII-a, una cu tabla de șah albă și cealaltă cu tabla neagră, se găseau lângă resturile unui *Theatrum diabolicum* din 1512 smuls din legătura lui. Altă gravură, numărul I, apărea pe jumătate dintre paginile unui *De magna imperfectaque opera* de Valerio Lorena, incunabul rarisim pe care librarul i-l arătase mai

demult lui Corso, permițându-i doar să-l admire din mâna lui; acum era grămadă pe jos, deformat și distrus.

— Să nu atingi nimic, îl auzi spunând pe Varo Borja.

Stătea în fața cercului, răsfoind exemplarul său din *Cele Nouă Porți,* absent și absorbit, dând impresia că nu vedea paginile, ci ceva dincolo de ele, în pătratul și cercul desenate, sau mult mai departe: în profunzimile pământului.

Timp de câteva momente, neclintit, Corso se uită la el ca la cineva pe care îl vezi întâia oară. Apoi se ridică încet, făcând ca prin mișcarea lui flăcările lumânărilor să se zbată împrejur.

— Cred că nu mai contează ce ating zise, arătând cărțile și foile amestecate brambura pe jos. După tot ce-ați făcut.

— Dumneata nu știi nimic, Corso... Crezi că știi, dar habar n-ai. Ești neștiutor și foarte prost. Faci parte dintre cei ce atribuie haosului un caracter întâmplător, ignorând existența unei ordini oculte.

— Lăsați balivernele. Ați distrus totul și n-aveați dreptul s-o faceți. Nimeni nu are acest drept.

— Te înșeli. În primul rând sunt cărțile *mele.* Și ceea ce e mult mai important: aveau un caracter utilitar. O valoare practică, peste cea artistică sau estetică... Pe măsură ce înaintezi pe acest drum, trebuie să te asiguri că nimeni nu va mai parcurge itinerarul tău. Cărțile astea și-au îndeplinit misiunea.

— Nebun nenorocit! M-ați înșelat de la început.

Varo Borja nu părea să audă. Stătea nemișcat cu ultimul exemplar al *Celor Nouă Porți* în mână, cercetând cu atenție pagina corespunzând xilogravurii numărul I.

— Înșelat?... Când vorbi, o făcu nedezlipindu-și ochii de pe carte, cu un dispreț sporit de faptul că nici nu se uita la Corso. Îți acorzi prea mare importanță. Ți-am închiriat serviciile fără a-ți spune care mi-erau scopurile, nici planurile; un servitor n-are de ce să participe

la deciziile celui care îl plătește... Dumneata trebuia să verifici piesele pe care voiam să le obțin și, pe deasupra, să suporți consecințele tehnice ale unor acte inevitabile. Îmi închipui că, în aceste momente, polițiile din Portugalia și Franța se ocupă intens de urmele pe care le-ai lăsat.

— Și de dumneavoastră nu?

— Eu sunt foarte departe, la adăpost de toate astea. Peste câteva clipe, nimic nu va mai avea importanță.

După care, în fața unui Corso stupefiat, smulse din *Cele Nouă Porți* foaia cu gravura.

— Ce faceți?

Varo Borja smulgea și alte pagini, la fel de calm.

— Îmi ard corăbiile, distrug punțile lăsate în urmă. Și avansez în *terra incognita...* - rupsese una după alta toate cele nouă planșe din carte și le privea cu atenție -. Păcat că nu mă poți urma unde mă duc acum... Așa cum spune și gravura a patra, soarta nu-i aceeași pentru toți.

— Unde credeți că mergeți?

Librarul lăsă să cadă cartea sa mutilată printre resturile celorlalte care acopereau podeaua. Observa cele nouă gravuri și cercul, verificând misterioase corespondențe între ele.

— În întâmpinarea cuiva, răspunse enigmatic. Să caut piatra pe care Marele Arhitect a înlăturat-o și care este cheia de boltă: temelia operei filozofice. A puterii. Diavolului, Corso, îi plac metamorfozele: de la câinele negru care îl însoțește pe Faust, până la falsul înger de lumină care a încercat să învingă rezistența Sfântului Antonie. Dar mai presus de toate îl plictisește stupiditatea și detestă monotonia... Dacă aș avea timp și chef, te-aș invita să arunci o privire peste câteva din cărțile de la picioarele dumitale. Multe din ele citează o veche tradiție: venirea Antihristului va avea loc în Peninsula Iberică, într-un oraș cu trei culturi suprapuse, pe țărmul unui fluviu adânc

ca o despicătură de secure: Tajo.

— Asta vreți să faceți?

— Asta sunt pe punctul să obțin. Fratele Torchia mi-a arătat drumul: *Tenebris Lux.*

Se aplecase peste cercul trasat pe jos, punând împrejur câteva gravuri și luând altele pe care le arunca cât colo, mototolite sau rupte. Flăcăruile lumânărilor îi luminau fața de jos în sus dându-i un aer spectral, cu adâncimi abisale în găvanele ochilor.

— Sper să se potrivească totul, murmură după un moment. Gestul lui nu mai era decât simpla conturare a unei umbre întunecate. Vechii maeștri ai artei negre, cu care tipograful Torchia a învățat arcanele cele mai teribile și mai valoroase, cunoșteau drumul spre împărăția nopții... *Este animalul uroboros cel ce înconjoară labirintul,* înțelegi? Uroboros-ul alchimiștilor greci: șarpele de pe frontispiciu, cercul magic, izvorul înțelepciunii. Cercul în care se înscrie totul.

— Vreau plata pentru serviciile mele.

Varo Borja nu părea să fi auzit cuvintele lui Corso.

— N-ai simțit niciodată curiozitate pentru lucrurile astea? - continuă, uitându-se la el cu văgăunile acelea negre -. Nu te-a tentat să cercetezi ce se ascunde în constanta aceea diavol-șarpe-balaur ce se repetă ciudat de des în toate textele care, încă din Antichitate, se referă la temă?...

Luase de lângă cerc un recipient de cristal, o cupă cu toartele închipuind doi șerpi înlănțuiți, și o duse la gură ca să bea din ea câteva înghițituri. Lichidul era întunecat la culoare, aprecie Corso. Aproape negru, cu aspect de ceai foarte tare.

— *Serpens aut draco qui caudam devoravit*. Varo Borja zâmbi în gol, ștergându-și gura cu dosul palmei; o urmă întunecată îi rămase pe mână și pe obrazul stâng... Ei păzesc comorile: pomul cunoașterii din Rai, merele Hesperidelor, Lâna de Aur... - vorbea aiurând,

absent, descriind interiorul unui vis -. Sunt acei șerpi sau dragoni pe care vechii egipteni îi pictau în formă de cerc, mușcându-și coada ca să arate că-s începutul și sfârșitul a toate și că-și sunt sieși suficienți... Paznici neadormiți, mândri și înțelepți; balauri ermetici care îl omoară pe cel nedemn și nu se lasă îmblânziți decât de cel care a luptat potrivit regulilor. Paznicii cuvântului pierdut: magica formulă care deschide ochii și te face egalul lui Dumnezeu.

Corso își împinse bărbia înainte. Stătea în picioare, calm și slab în pardesiul lui, cu lumina lumânărilor adâncindu-i obrajii nebărbieriți și dansându-i peste pleoapele lăsate. Stătea cu mâinile în buzunare, una atingând pachetul mototolit cu o singură țigară înăuntru, cealaltă cuțitul închis de lângă sticluța plată pentru gin.

— Dați-mi banii mei, am zis. Vreau să plec de-aici.

Răsuna un ecou de amenințare în glasul lui, dar era greu de știut dacă Varo Borja își dădea seama de asta. Corso îl văzu revenindu-și încetul cu încetul, parcă în silă.

— Banii?... Îl privea cu un dispreț reînnoit. Despre ce-mi vorbești dumneata, Corso? Chiar nu înțelegi ce se va întâmpla dintr-o clipă în alta?... Ai în fața ochilor misterul pe care mii de oameni l-au dorit cu ardoare de-a lungul veacurilor... Știi câți s-au lăsat arși, torturați, sfârtecați în bucăți, numai și numai pentru a se apropia un pic, o câtime, de ceea ce vei vedea în curând?... Nu mă poți însoți, asta nu. Te vei limita să stai liniștit și să privești. Dar până și cel mai murdar dintre ucigașii năimiți se bucură de triumful stăpânului său.

— Plătiți-mă odată! Și duceți-vă dracului!

Varo Borja nici măcar nu-i mai adresă o privire. Se mișca de jur-împrejurul cercului, atingând unele din obiectele așezate lângă numere.

— E foarte oportună dorința dumitale de a mă duce dracului. Foarte în stilul dumitale grosolan și mârlănesc. Chiar ți-aș zâmbi dacă n-aș fi atât de ocupat. Deși dumneata, ca de obicei, ești

ignorant și imprecis: diavolul va fi cel care va veni la mine, nu invers. Se opri brusc, trăgând cu urechea, de parcă auzea pași îndepărtați. Și îl simt venind.

Vorbea printre dinți, amestecându-și comentariile cu stranii incantații guturale; cu unele cuvinte care păreau când să-i fie adresate lui Corso, când unei terțe prezențe obscure ce s-ar fi aflat în preajma lor, prin ungherele umbroase ale încăperii:

— *Vei trece de opt porți înaintea balaurului*... Înțelegi? Opt porți te despart de balaurul *care vine chemat de enigma cuvântului* la a noua poartă, unde-i secretul final... Balaurul doarme cu ochii deschiși și e Oglinda Cunoașterii... Opt gravuri plus una. Sau una plus opt. Ceea ce coincide, și nu întâmplător, cu numărul pe care Ioan din Patmos[5] i-l atribuie Fiarei: 666.

Corso îl văzu îngenunchind și scriind cifre cu o bucată de cretă pe marmura neagră de pe jos:

666
6+6+6=18
1-8
1+8 = 9

Apoi se ridică, triumfător. O clipă, lumânările îi luminară ochii. Avea pupilele foarte dilatate: fără îndoială, o dată cu lichidul întunecat înghițise și un tip de drog. Negrul îi ocupa totalitatea irisului, făcând să dispară culoarea, iar albul corneei se nuanța de la lumina roșiatică din încăpere.

— Nouă planșe sau nouă porți… Din nou umbra îl acoperi ca o

[5] este numele autorului Apocalipsei. Potrivit textului biblic, autorul se numea Ioan și trăia pe insula grecească Patmos. Mulți consideră că Ioan se afla pe insulă în exil. El se mai numește și Ioan Teologul și nu se știe dacă era apostol. El a mai fost numit și Divinul Ioan, Vulturul de Patmos și Ioan Văzătorul.

mască pe chip. Care nu se deschid pentru oricine... *Fiecare poartă are două chei,* fiecare gravură oferă un număr, un element magic și un cuvânt-cheie, dacă studiezi totul la lumina rațiunii, a Kabbalei, a artei oculte, a adevăratei filozofii... A latinei în combinațiile ei cu greaca și ebraica. Îi arătă lui Corso o foaie de hârtie plină de semne și de ciudate corespondențe. Poți să-ți arunci ochii pe ea, dacă vrei. Unul ca dumneata tot n-o să înțeleagă nimic:

Aleph	Eis	I	ONMA	Aer
Beth	Duo	II	CIS	Pământ
Gimel	Treis	III	EM	Apă
Daleth	Tessares	IIII	EM	Aur
He	Pente	V	OEXE	Frânghie
Vau	Es	VI	CIS	Argint
Zayin	Epta	VII	CIS	Piatră
Cheth	Octo	VIII	EM	Fier
Teth	Ennea	VIIII	ODED	Foc

Îi curgeau picături de sudoare pe frunte și în jurul gurii, de parcă flacăra lumânărilor îi ardea și în trup. Ocoli încă o dată cercul, încet și atent. De două ori se opri, aplecându-se să schimbe poziția unor obiecte: cuțitul de fier ruginit, brățara de argint în formă de balaur.

— *Vei pune materia în burta șarpelui...* - recită fără să se uite la Corso. Urmărea cercul cu degetul, neatingându-l încă -. Cele nouă elemente se așază împrejur, *în direcția luminii răsăritului:* de la dreapta la stânga.

Corso făcu un pas spre el.

— Repet. Dați-mi banii mei.

Varo Borja nici nu-l luă în seamă. Stătea cu spatele la el, arătând pătratul înscris în cerc:

— *În burta lui pecetea lui Saturn...* Pecetea lui Saturn este cel mai

simplu și mai vechi dintre pătratele magice: primele nouă numere așezate în nouă căsuțe, în așa fel încât suma fiecărui rând, pe verticală, pe orizontală și în diagonală, să fie aceeași cifră.

Se aplecă pentru a scrie cu creta nouă numere în pătrat:

4	**9**	**2**
3	**5**	**7**
8	**1**	**6**

Corso mai făcu un pas. Piciorul lui calcă peste o hârtie plină de cifre:

4 + 9 + 2 = 15	4 + 3 + 8 = 15	4 + 5 + 6 = 15
3 + 5 + 7 = 15	9 + 5 + 1 = 15	2 + 5 + 8 = 15
8 + 1 + 6 = 15	2 + 7 + 6 = 15	

O lumânare se stinse sfârâind pe frontispiciul pârlit al lui *De occulta Philosophia* de Cornelius Agrippa. Varo Borja continua să fie inexistent pentru tot ce nu era cercul și pătratul său. Se uita la desenul de pe jos cu atenție maximă, cu brațele încrucișate peste piept, cu bărbia înclinată, asemeni unui jucător ce își calcula mișcarea următoare pe o stranie tablă de șah.

— Există un detaliu - zise, dar deja nu i se mai adresa lui Corso, ci doar sieși; vorbitul cu glas tare părea să-l ajute să gândească -. Ceva neprevăzut de cei vechi, cel puțin nu în mod expres... Adunând în orice direcție, de sus în jos, de jos în sus, de la stânga la dreapta sau de la dreapta la stânga, rezultatul este 15, dar aplicând cheile cabalistice devine totodată 1 și 5, numere care împreună dau 6... Iar asta mărginește fiece latură a pătratului magic din șarpe, balaur sau

Fiară, sau cum vrem să-l numim.

Corso nu mai fu nevoit să confirme corectitudinea calculului. Dovada era pe jos, pe altă hârtie plină de cifre și semne:

	6	**6**	**6**	
6	**4**	**9**	**2**	**6**
6	**3**	**5**	**7**	**6**
6	**8**	**1**	**6**	**6**
	6	**6**	**6**	

Varo Borja îngenunchease în fața cercului, aplecându-și tare capul, pe care picături de sudoare reflectau lumina cerei care ardea împrejur. Cu o altă hârtie în mână, verifica ordinea ciudatelor cuvinte însemnate acolo:

— *Vei deschide pecetea de nouă ori,* spune textul lui Torchia... Asta înseamnă să așezi cuvintele-cheie obținute, în fiecare căsuță corespunzând numărului lor. Procedând astfel, combinația apare în următoarea secvență:

1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
ONMAD	**CIS**	**EM**	**EM**	**OEXE**	**CIS**	**CIS**	**EM**	**ODED**

— ...Și înscris în șarpe sau în balaur - șterse numerele în căsuțele pătratului, înlocuindu-le cu cuvintele corespunzătoare - rezultă următoarele, spre rușinea lui Dumnezeu:

EM	**ODED**	**CIS**
EM	**OEXE**	**CIS**
EM	**ONMAD**	**CIS**

— S-a săvârșit, murmură Varo Borja scriind ultimele litere.

Îi tremura mâna și una din picăturile de sudoare îi lunecă de pe

frunte pe nas, căzând pe jos pe o linie trasă cu creta.

— Acum e de ajuns, conform textului lui Torchia, ca *oglinda să reflecte cărarea,* pentru a pronunța cuvântul pierdut care aduce lumina din beznă... Frazele acelea sunt în latină. În sine nu înseamnă nimic; dar în interiorul lor conțin esența exactă a lui *Verbum dimissum,* formula care îl face să apară pe Satan: strămoșul nostru, oglinda noastră și complicele nostru.

Stătea în genunchi în centrul cercului, înconjurat de semnele, obiectele și cuvintele înscrise în pătrat. Mâinile îi tremurau atât de tare, încât și le uni împreunându-și degetele murdare de cretă, pătate cu cerneală și ceară. Începu să râdă ca un nebun, printre dinți, mândru și sigur pe sine. Însă Corso știa deja că nu e nebun. Privi împrejur, conștient că nu-i mai rămânea mult timp, și dădu să străbată distanța care îl despărțea de librar. Dar nu se putea hotărî să treacă linia și să intre lângă el în interiorul cercului. Varo Borja îi lansă o privire rea, conștient de temerile lui.

— Hai, Corso. Nu vrei să citești cu mine?... Ți-e frică, sau ai uitat latina?...

Luminile și umbrele se fugăreau pe fața lui cu mai mare repeziciune, de parcă odaia ar fi început să se rotească în jurul lui; dar ea stătea nemișcată.

— Nu ești curios să afli în sfârșit ce ascund aceste cuvinte?... Pe dosul planșei aceleia care iese pe jumătate din tomul lui Valerio Lorena vei găsi traducerea în spaniolă. Pune-le în fața oglinzii, așa cum poruncesc magiștrii artei. Află măcar atât, de ce au murit Fargas și baroana Ungern.

Corso se uită la volum, un incunabul cu coperte de pergament, foarte vechi și uzat. Apoi se aplecă prudent, de parcă paginile ar fi tăinuit vreo capcană mortală, și trase încetișor cu vârful degetelor gravura care apărea dintre ele. Era planșa I din numărul Trei, exemplarul baroanei Ungern: trei turnuri în loc de patru. Pe dosul

ei, Varo Borja scrisese nouă cuvinte[6]:

OGERTNE	EM	ISA
OREBIL	EM	ISA
ONEDNOC	EM	ISA

— Curaj, Corso - insistă, acră și neplăcută, vocea librarului -. Dumneata n-ai nimic de pierdut... Pune-le în fața oglinzii.

Era, într-adevăr, o oglindă foarte aproape, pe jos, lângă ceara scursă din niște lumânări gata să se stingă. O piesă veche și barocă, din argint, cu mânerul sculptat și cu pete pe pojghița interioară de mercur. Stătea cu fața în sus, și Corso se reflecta în ea foarte mic, parcă de la o distanță enormă și cu o perspectivă stranie, la extremitatea unui lung coridor de lumină roșiatică și tremurătoare. Imaginea și dublul ei, eroul și oboseala-i infinită, Bonaparte agonizând înlănțuit de stânca lui din Sfânta-Elena. Nimic de pierdut, spusese Varo Borja. O lume dezolantă și înghețată, unde grenadierii de la Waterloo erau oseminte singuratice străjuind drumuri întunecoase, uitate. Se văzu pe sine însuși înaintea ultimei porți: ținea cheia în mână, precum sihastrul din xilogravura a doua, și litera Teth i se răsucea pe umăr ca un șarpe.

Scrâșni cristalul sub talpa lui, când calcă cu piciorul deasupra. Făcu asta încet și deliberat, fără violență; iar oglinda, spărgându-se, trosni ca o plesnitură de bici. Fragmentele înmulțeau acum imaginea lui Corso în nenumărate coridoare mici bântuite de umbre, la capătul cărora tot atâtea replici de-ale lui stăteau nemișcate; mult prea îndepărtate și de nerecunoscut, ca să-și facă griji de soarta lor.

— Neagră este doctrina nopții, îl auzi zicând pe Varo Borja.

---

[6] Citite invers, textele - *Así me entrego, Así me libero, Así me condeno* - înseamnă: „Așa mă dăruiesc", „Așa mă eliberez", „Așa mă osândesc" (n. tr.).

Stătea tot acolo, îngenuncheat în centrul cercului și cu spatele la el, abandonându-l în voia sorții. Corso se aplecă spre o lumânare ca să aprindă la flăcăruia ei colțul foii cu gravura I și cu cele nouă cuvinte inverse scrise pe dos. Apoi lăsă să i se consume între degete turnurile castelului, calul, chipul cavalerului care, întors spre privitor, îmbia la tăcere. În sfârșit, dădu drumul ultimului fragment, devenit cenușă o clipă mai târziu, văzându-l cum se îndepărtează și urcă în aerul cald al lumânărilor aprinse prin cameră. Abia atunci intră în cerc, apropiindu-se de Varo Borja.

— Vreau banii mei. Acum.

Celălalt îl ignora, rătăcit printre umbrele care păreau să se înstăpânească pe el tot mai mult. Deodată, neliniștit, preocupat de ceva, de parcă amplasarea obiectelor de pe jos n-ar fi fost cea indicată, se aplecă să îndrepte poziția câtorva. Apoi, după o scurtă șovăială, începu să înșiruie cuvinte într-o sinistră rugăciune:

— *Admai, Aday, Eloy, Agla...*

Corso îl apucă de un umăr, scuturându-l violent; dar Varo Borja nu arătă nici emoție, nici teamă. Nu încerca să se apere, nici să scape de intrus. Continua să miște din buze ca un somnambul, sau ca un martir rugându-se, indiferent la răgetul leilor sau la fierul călăului.

— Pentru ultima dată. Banii mei.

Era inutil. Nu văzu în fața sa decât niște ochi goi, puțuri de întunecime care treceau prin el fără să-l distingă măcar; inexpresivi și ficși, ațintiți doar asupra piscurilor împărăției umbrelor.

— *Zatel, Gebel, Elimi...*

Invoca diavolii, înțelese Corso, stupefiat. Proțăpit în mijlocul cercului său, străin de toate, de prezența lui acolo și chiar de amenințările sale, individul acela îi chema pe diavoli pe numele lor mic, de parcă ăsta era lucrul cel mai obișnuit.

— *Gamael, Bilet...*

Se întrerupse doar când primi întâia lovitură; un dos de palmă

care îi proiectă mutra spre umărul drept. Ochii umbriți rătăciră întrucâtva până să se oprească într-un punct imprecis din spațiu.

— *Zaquel, Astarot...*

Când încasă a doua lovitură, un firicel sângeriu i se scurgea deja dintr-un colț al gurii. Corso își trase înapoi mâna pătată cu roșu, dezgustat. Era de parcă ai fi lovit în ceva vâscos și umed. Respiră adânc de câteva ori și se opri să-și numere zece bătăi de inimă, înainte de a strânge din dinți și a izbi cu pumnul, din nou. Un șuvoi de sânge țâșni atunci din gura strivită a librarului. Continua să-și murmure rugăciunea, având întipărit pe buzele tumefiate un zâmbet halucinat, absurd, de ciudată plăcere. Corso îl înhață de gulerul cămășii ca să-l scoată, brutal, din interiorul cercului, înainte de a-l mai lovi o dată. Abia atunci Varo Borja scoase un geamăt animalic, de spaimă și durere, și, zbătându-se amarnic, cu o neașteptată energie, se târî în patru labe spre cerc. De trei ori fu împins afară și de trei ori reveni, obstinat, în interior. A treia oară, o dâră de picături de sânge cădea pe semnele și literele înscrise în pecetea lui Saturn.

— *Sic dedo me...*

Ceva nu mergea cum trebuie. În oscilanta lumină a cerii, Corso îl văzu oprindu-se, nesigur, și verificând cu o privire perplexă așezarea obiectelor în cercul magic. Dar din clepsidră se scurgeau ultimele firicele de nisip, iar răstimpul de care dispunea Varo Borja era, în aparență, limitat. Repetă cuvintele din urmă cu mai multă convingere, atingând trei din cele nouă căsuțe:

— *Sic dedo me...*

Cu un gust acru în gură, Corso privi împrejurul său fără speranță, pe când își ștergea mâna pătată cu roșu de poala pardesiului. Tot mai multe lumânări, de-acum arse, se stinseră cu sfârâituri, iar fumul feștilelor calcinate șerpuia în spirale peste penumbra roșiatică. Fum uroboros, își zise cu o ironie amară. Apoi

se duse la biroul împins în fund laolaltă cu celelalte mobile, măturând obiectele de pe el aruncându-le pe jos și căută prin sertare. Nu erau bani acolo; nici măcar un carnet de cecuri. Nimic.

— *Sic exeo me...*

Librarul își continua litania; aruncă o ultimă privire spre el, spre cercul magic. Îngenuncheat în interior, aplecat peste dalele de marmură cu chipul desfigurat și evlavios, Varo Borja deschidea ultima din cele nouă porți cu un surâs de beatitudine; o drăcească linie obscură care îi despica fața, gura plină de sânge, precum tăietura unui cuțit de noapte și umbre.

— Fecior de târfă, zise Corso.

Și cu asta își consideră contractul reziliat.

Coborî pe scară către arcul de lumină cenușie decupat la capătul treptelor, sub bolta ce ducea la *patio.* Acolo, lângă ghizdul puțului și leii de marmură, în fața grilajului ce dădea în stradă, se opri și respiră adânc, bucurându-se de aerul proaspăt și curat al dimineții. Apoi căută prin pardesiu până găsi pachetul mototolit cu ultima țigară, pe care o lăsă să-i atârne din gură, neaprinsă. Rămase așa un timp, neclintit, pe când prima rază a soarelui la răsărit, roșie și orizontală, pe care o lăsase în urmă intrând în oraș, ajungea până la el alunecând printre fațadele de piatră cenușie ale piațetei ca să-i deseneze zăbrelele din fier forjat ale porții pe chip, făcându-l să-și mijească ochii plini de insomnie și de oboseală. Apoi raza de lumină crescu, mișcându-se lin până cotropi grădina în preajma leilor venețieni, care își plecară coama sculptată în marmură ca și cum ar fi primit, cu plăcere, o mângâiere. Aceeași limpezime, întâi roșiatică, apoi luminoasă ca un praf de aur în suspensie, îl învălui pe Corso. Și în clipa aceea, la capătul opus al scării pe care o lăsa în urmă, de cealaltă parte a ultimei porți a împărăției umbrelor, acolo unde nicicând n-avea să ajungă lumina acelor zori tihnite, răsună un

strigăt. Un urlet sfâșietor, inuman, de oroare și disperare, în care abia de putu recunoaște vocea lui Varo Borja. Fără să se întoarcă, Corso împinse poarta ca să iasă în stradă. Fiecare pas părea a-l îndepărta foarte mult de ce lăsa în urmă, ca și când ar fi parcurs în sens invers și în doar câteva clipe, un lung drum care i-ar fi luat prea mult timp ca să-l străbată.

Se opri în mijlocul pieței, clipind des, scufundat în atmosfera luminoasă a acelui soare care îl orbea. Fata era unde o lăsase, în mașină, și vânătorul de cărți se înfioră de bucurie - o jubilare egoistă, profundă - constatând că n-a pierit o dată cu rămășițele nopții. Și atunci o văzu zâmbindu-i plină de tandrețe, incredibil de tânără și de frumoasă, cu părul ei de băiat, cu pielea bronzată, cu ochii-i liniștiți ațintiți asupra lui, așteptând. Și toată claritatea aurie, perfectă, reflectată de verdele lichid al ochilor ei, lumina dinaintea căreia dădeau îndărăt ungherele întunecoase ale orașului vechi, siluetele clopotnițelor și arcurile ogivale ale pieței, păreau să iradieze din acel surâs când Corso merse în întâmpinarea lui. Se îndreptă spre el, spre ea, cu capul în jos, resemnat, gata să se despartă de propria-i umbră. Dar nu avea umbră sub picioare.

Înapoia sa, în casa păzită de cele patru garguie, Varo Borja deja nu mai striga. Ori poate c-o făcea din vreun loc obscur, mult prea îndepărtat pentru ca sunetul să ajungă în stradă. *Nunc scio:* acum știu. Corso se întrebă dacă frații Ceniza folosiseră rășină sau lemn ca să infiltreze ilustrația pierdută - capriciul vreunui copil, barbaria vreunui colecționar - la numărul Unu. Deși, amintindu-și mâinile lor palide și abile, înclină spre al doilea procedeu: gravură în lemn, reprodusă desigur după *Bibliografia* lui Mateu. De aceea lui Varo Borja nu-i ieșeau socotelile: la toate cele trei exemplare, ultima planșă era falsă. *Ceniza sculpsit.* De amorul artei.

Râdea printre dinți, ca un lup crud, când înclină capul ca să-și aprindă ultima țigară. Cărțile obișnuiesc să facă genul ăsta de farse,

își zise. Și fiecare are parte de dracul pe care îl merită.

La Navata. Aprilie 1993.

CUPRINS

Vinul de Anjou **6**
Mâna mortului **33**
Cărturari și războinici **52**
Omul cu cicatricea **77**
Remember **106**
Despre apocrife și infiltrate **126**
Numărul Unu și numărul Doi **150**
Postuma necat **189**
Librarul din rue Bonaparte **215**
Numărul Trei **237**
Cheiurile Senei **270**
Buckingham și Milady **298**
Trama se complică **320**
Hrubele din Meung **342**
Corso și Richelieu **366**
Un recurs de roman gotic **392**